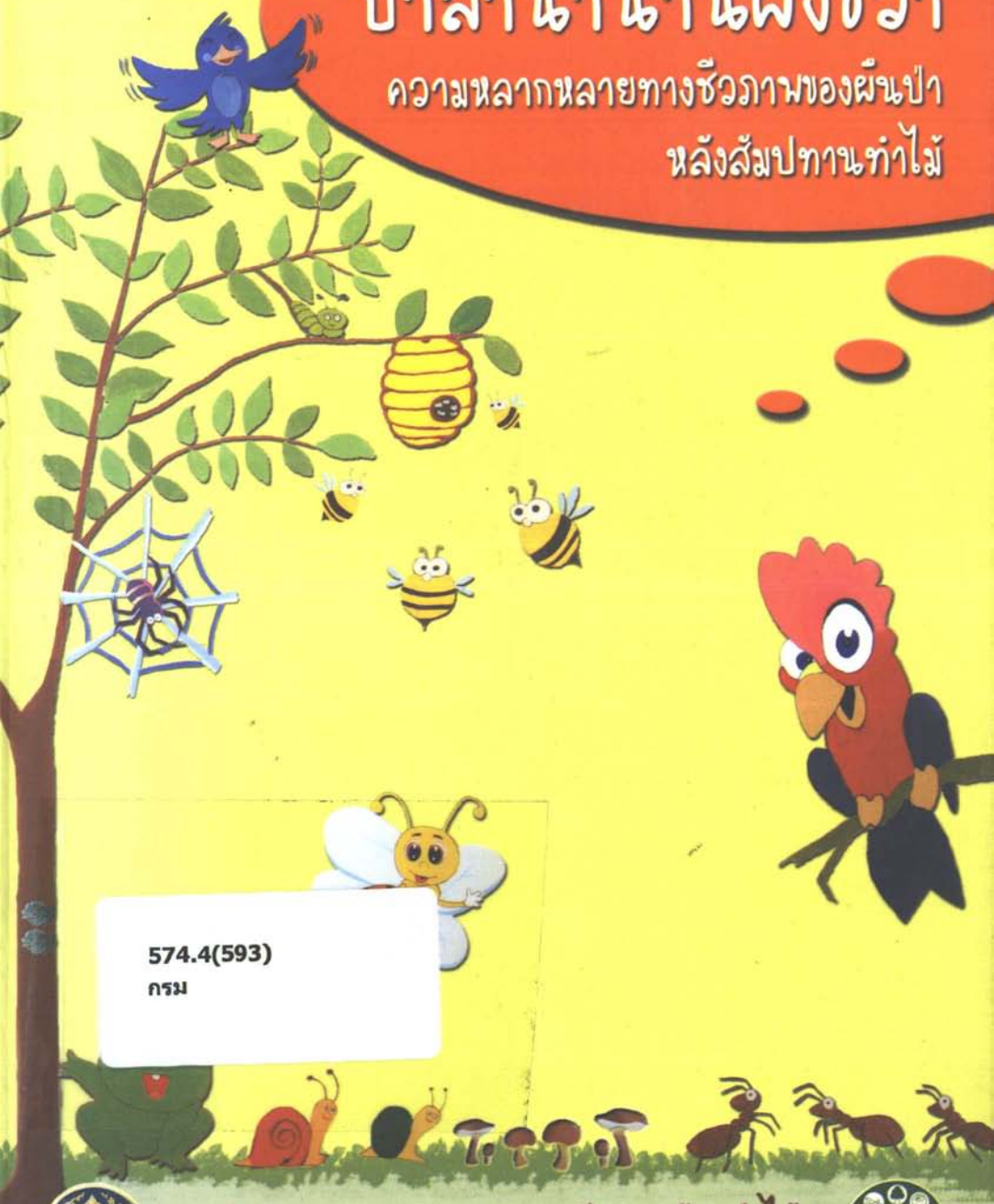

ป่าลำน้ำช่าฉ่างผึ่งขวา

ความหลากหลายทางชีวภาพของผืนป่า
หลังสัมปทานทำไม้

574.4(593)
กรม

กรมป่าไม้

กลุ่มงานความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้
สำนักวิจัยและนิเทศนาการป่าไม้ กรมป่าไม้

ป่าลำน้ำขนานฝั่งขวา

ความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่ป่า
หลังสัมปทานทำไม้

ความหลากหลาย

มีอะไรมากกว่าที่คุณคิด ...

20096

574.4(ร93)
D14

ขอสงวนลิขสิทธิ์

ISBN : 978-616-316-172-7

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2557

จำนวนพิมพ์ : 1,000 เล่ม

จัดทำโดย : กลุ่มงานความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้

สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้ กรมป่าไม้

แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทร/โทรสาร 02-5792814

พิมพ์ที่ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์

คำนำ

ความหลากหลายทางชีวภาพมีความสำคัญอย่างยิ่ง เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตของมนุษย์ โดยเป็นปัจจัยพื้นฐานอันสำคัญไม่ว่าจะเป็นด้านอาหาร ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ทำให้มนุษย์มีชีวิตอยู่ได้อย่างผาสุกมากขึ้นเป็นลำดับ แต่ปัจจุบันการเพิ่มขึ้นของประชากรมนุษย์ เป็นผลให้มีความต้องการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพที่อยู่ในระบบนิเวศต่างๆ ซึ่งทำให้ทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้นลดลง และบางชนิดพันธุ์ได้สูญหายไปโดยเฉพาะ
...ระบบนิเวศป่าไม้

การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ไม่เพียงแต่พื้นที่ป่าที่หายไปเท่านั้น ความหลากหลายของพืช สัตว์ และจุลินทรีย์ก็หายไปด้วยเช่นกัน ทำให้เราสูญเสียปัจจัยสำคัญของการดำรงชีวิต สูญเสียแหล่งทรัพยากรพันธุกรรมและโอกาสที่จะนำมาใช้ประโยชน์ในด้านต่างๆ ต่อไป สูญเสียแหล่งดูดซับคาร์บอนไดออกไซด์ที่ช่วยลดโลกร้อน แหล่งอากาศบริสุทธิ์(ออกซิเจน) แหล่งดูดซับน้ำและแหล่งผลิตน้ำ แหล่งที่อยู่อาศัยของสิ่งมีชีวิต และอื่นๆ

จากความสำคัญดังกล่าว กรมป่าไม้ ซึ่งดูแลและรักษาป่าไม้ของประเทศได้มอบหมายให้กลุ่มงานความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้ สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้ จัดทำฐานข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่าไม้เพื่อใช้เป็นข้อมูลของฐานทรัพยากรป่าไม้ที่มีคุณค่าและความสำคัญเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิต เพื่อใช้ในการวิเคราะห์วางแผน วิจัยต่อยอดในเชิงลึกในด้านต่างๆ ได้แก่ อุตสาหกรรม เกษตรกรรม การแพทย์ และสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

ในปี พ.ศ. 2557 กรมป่าไม้ได้กำหนดเป้าหมายและดำเนินการในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งอดีตเป็นพื้นที่ป่าที่ได้รับสัมปทานทำไม้มาก่อน และมีผลการดำเนินงานเป็นที่ชื่นชมและน่าพอใจ ดังนั้นกรมป่าไม้จึงได้จัดทำหนังสือ **“ป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา ความหลากหลายทางชีวภาพของผืนป่าหลังสัมปทานทำไม้”** ขึ้น ที่มีทั้งเนื้อหาข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพทั้ง พืช สัตว์ แมลง เห็ดรา ไส้คนและภูมิปัญญาท้องถิ่น ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของสังคมป่า การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพของพรรณพืชและสัตว์ป่า การสูญเสียปริมาณการกักเก็บน้ำ การสูญเสียปริมาณและมูลค่าการกักเก็บคาร์บอนไดออกไซด์ของเนื้อไม้ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลให้กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้นำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

นายธีรภัทร ประยูรสิทธิ
อธิบดีกรมป่าไม้

ป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา

ความหลากหลายทางชีวภาพของผืนป่าหลังสัมปทานทำไม้

บอกกล่าวเล่าความ	1
ป่าสงวนแห่งชาติป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา	2
ความหลากหลายทางชีวภาพของผืนป่าหลังสัมปทานทำไม้	10
ความหลากหลายทางชีวภาพที่สูญหายไปจากอดีต	14
ความหลากหลายทางชีวภาพในปัจจุบัน	20
ความหลากหลายทางชีวภาพด้านพืช	25
ความหลากหลายทางชีวภาพด้านสัตว์	131
ความหลากหลายทางชีวภาพด้านแมลง	235
ความหลากหลายทางชีวภาพด้านเห็ดรา	337
ความหลากหลายทางชีวภาพด้านไลเคน	387
ภูมิปัญญาท้องถิ่นต้นทุนของแผ่นดิน	437
เรื่องเล่าจากพื้นที่	463
เอกสารอ้างอิง	475
ดัชนีชื่อไทย	480
ดัชนีชื่อวิทยาศาสตร์	484
คณะทำงาน	489

บอกกล่าว แล้วความ

สวัสดิ์ค๊ะ ทุกๆท่าน กลุ่มงานความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้ ยังคงเสนอเรื่องราวดีๆ ข้อมูลดีๆ น่าสนใจเกี่ยวกับการทำงานด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ภายใต้กิจกรรม อนุรักษ์และพัฒนาด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ในปีนี้ “2557” เราได้ไปทำงานที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ร่วมกับชุมชนบ้านห้วยเจริญ ชุมชนบ้านน้ำต๊ะ เจ้าหน้าที่ป้องกันรักษาป่าที่ อต.1 (ท่าปลา) และโรงเรียนเจริญราษฎร์อุปถัมภ์

ดร.สุรางค์ เจียรศิริญ
หัวหน้ากิจกรรมอนุรักษ์และพัฒนาด้าน
ความหลากหลายทางชีวภาพ

ผืนป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา เคยได้รับสัมปทานทำไม้สัก ก่อนการประกาศจัดตั้งเป็นป่าสงวนแห่งชาติป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา ตั้งแต่ปี 2515 และหยุดการทำไม้ในปี 2532 ซึ่งเป็นปีประกาศยกเลิกการให้สัมปทานทำไม้ทั่วประเทศไทย ต้นไม้ใหญ่ที่ถูกตัดออกไปยังให้เห็นต่อไม่อยู่บ้าง เช่น ไม้สัก ไม้ยาง ไม้มะค่าโมง ซึ่งต่อเหล่านี้มีขนาดใหญ่มาก แสดงให้เห็นว่าในอดีตป่าผืนนี้ เป็นป่าที่สมบูรณ์มาก ดังนั้น จึงเป็นที่มาของหนังสือเล่มนี้ “ป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา ความหลากหลายทางชีวภาพของผืนป่าหลังสัมปทานทำไม้”

ภายในหนังสือเล่มนี้ มีเนื้อหาเรื่องราวดีๆ ของพื้นที่ป่าที่ได้รับสัมปทานไปแล้วว่าเป็นอย่างไร เราสูญเสียอะไร และควรฟื้นฟูป่าอย่างไร ความหลากหลายทางชีวภาพในปัจจุบันเป็นอย่างไร

หนังสือเล่มนี้ เป็นหนังสือเล่มที่ 43 ที่ทางทีมงานตั้งใจทำเพื่อสื่อให้เห็นคุณค่าของความหลากหลายทางชีวภาพ ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนอยู่คู่กับป่าและผืนป่าที่ทุกคนต้องช่วยกันดูแลและใช้ประโยชน์ร่วมกัน

.....
ผืนป่าเป็นของทุกคนค่ะ

ป่าสงวนแห่งชาติป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา

ความเป็นมา

2515 - 2536

ปี 2515 ป่าผืนนี้ องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ ได้รับทำสัมปทานทำไม้สัก ตั้งแต่วันที่ 30 มีนาคม 2515 ถึงวันที่ 31 พฤษภาคม 2545 โดยใช้ชื่อป่าผืนนี้ว่า “ป่าโครงการลำน้ำน่านฝั่งขวา”

ปี 2522 ได้มีการประกาศกฎกระทรวง ฉบับที่ 862 ออกตามความในพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 ประกาศจัดตั้งป่าสงวนแห่งชาติลำน้ำน่านฝั่งขวา ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านนาขาม ตำบลผาจุก อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิตถ์ และตำบลน้ำหมัน ตำบลท่าปลา ตำบลนางพญา ตำบลจirim ตำบลหาดล้า ตำบลผาเลือด อำเภอท่าปลา จังหวัดอุดรดิตถ์ มีเนื้อที่ ประมาณ 361,875 ไร่

ปี 2532 ได้มีประกาศยกเลิกสัมปทานทำไม้สัก โครงการป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา

ปี 2536 มอบพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมบางส่วนให้กับสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม

2541 - 2551

ปี 2541 ประกาศพื้นที่ตอนบนบางส่วนเป็นอุทยานแห่งชาติป่าลำน้ำน่าน เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2541

ปี 2543 ประกาศให้พื้นที่ตอนบนด้านทิศตะวันตกเป็นเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา เมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2543

ปี 2551 ป่าสงวนแห่งชาติป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา มีเนื้อที่ 176,169.45 ไร่ แบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 โซน คือโซนที่ 1 เรียกว่าโซนป่าผาเลือด (ตำบลผาเลือด ตำบลสร่วมจิต ตำบลท่าปลา ตำบลหาดล้า) มีเนื้อที่ 51,093.66 ไร่ และโซนที่ 2 เรียกว่า โซนป่าน้ำหมัน (ตำบลน้ำหมัน ตำบลนางพญา ตำบลจirim ตำบลขุนผาง) มีเนื้อที่ 125,075.78 ไร่

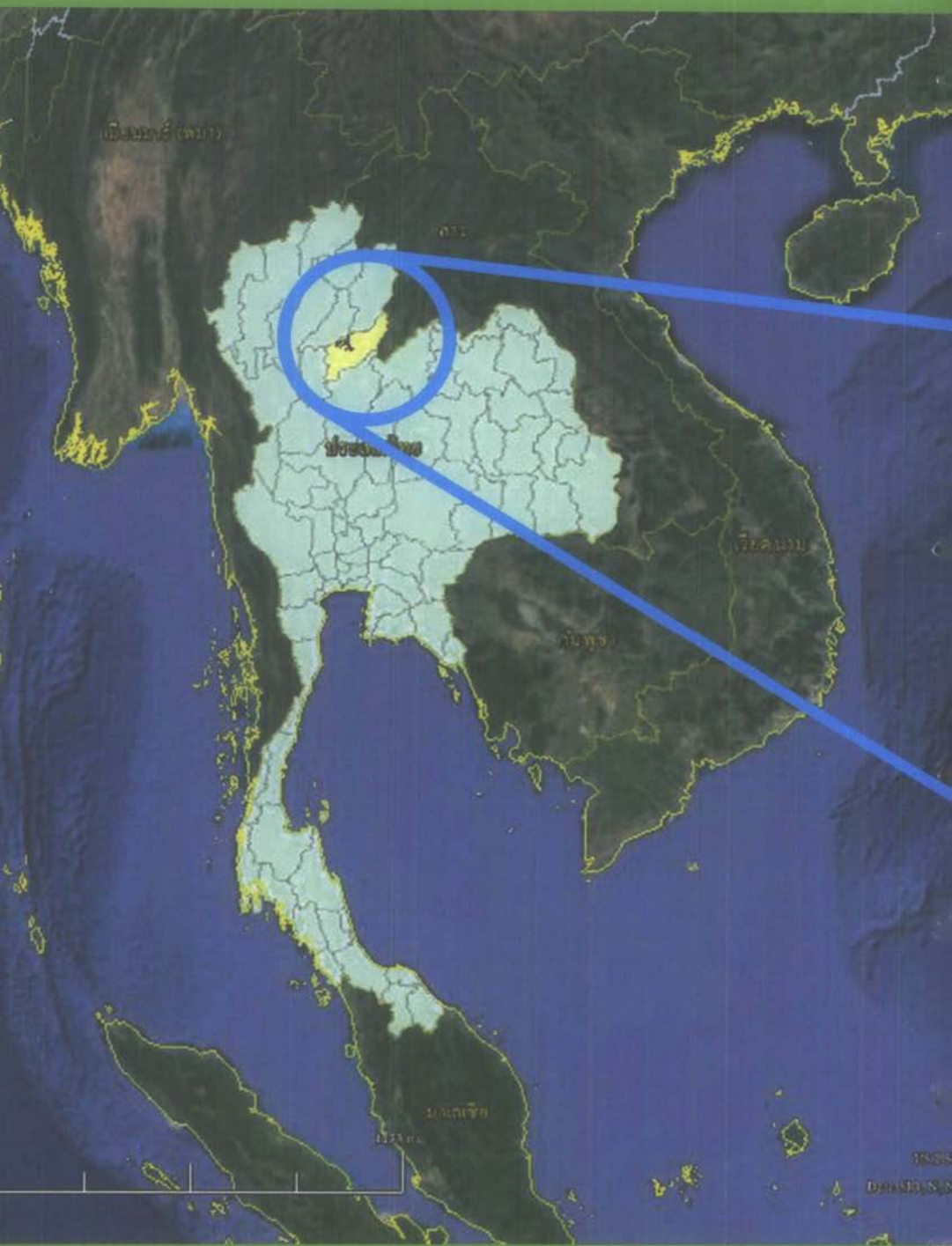
2556

ปี 2556 ป่าสงวนแห่งชาติป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา มีเนื้อที่ 122,598.57 ไร่ มีพื้นที่ป่าลดลงจากปี 2551 จำนวน 53,570.88 ไร่ แบ่งเป็น

โซนป่าผาเลือด มีเนื้อที่ 42,777.68 ไร่ ลดลง 8,315.98 ไร่ คิดเป็น 16.28 %

โซนป่าน้ำหมัน มีเนื้อที่ 79,820.88 ไร่ ลดลง 45,254.9 ไร่ คิดเป็น 36.18 %

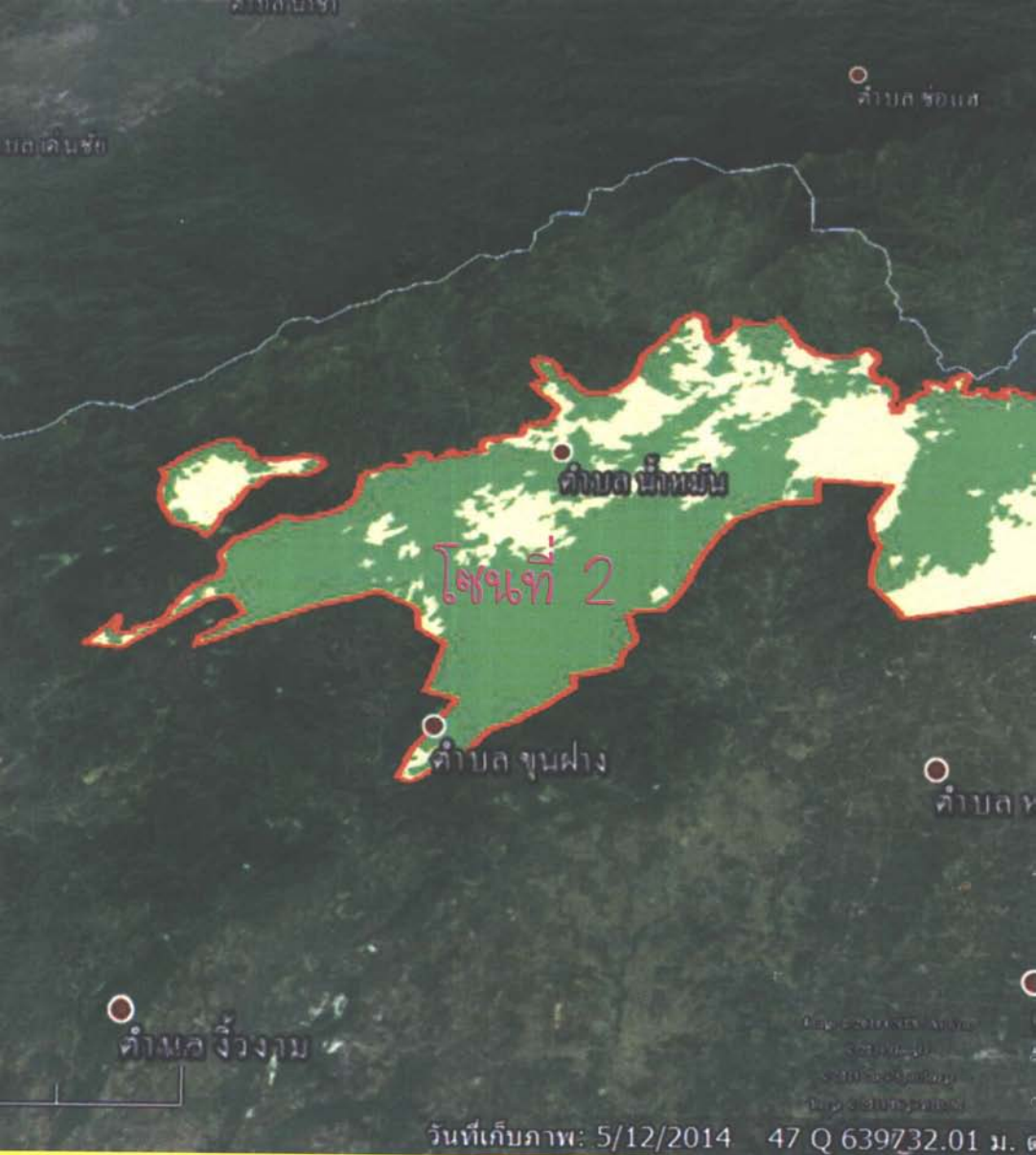

พำลำน้า่าน
ฝ่งชว

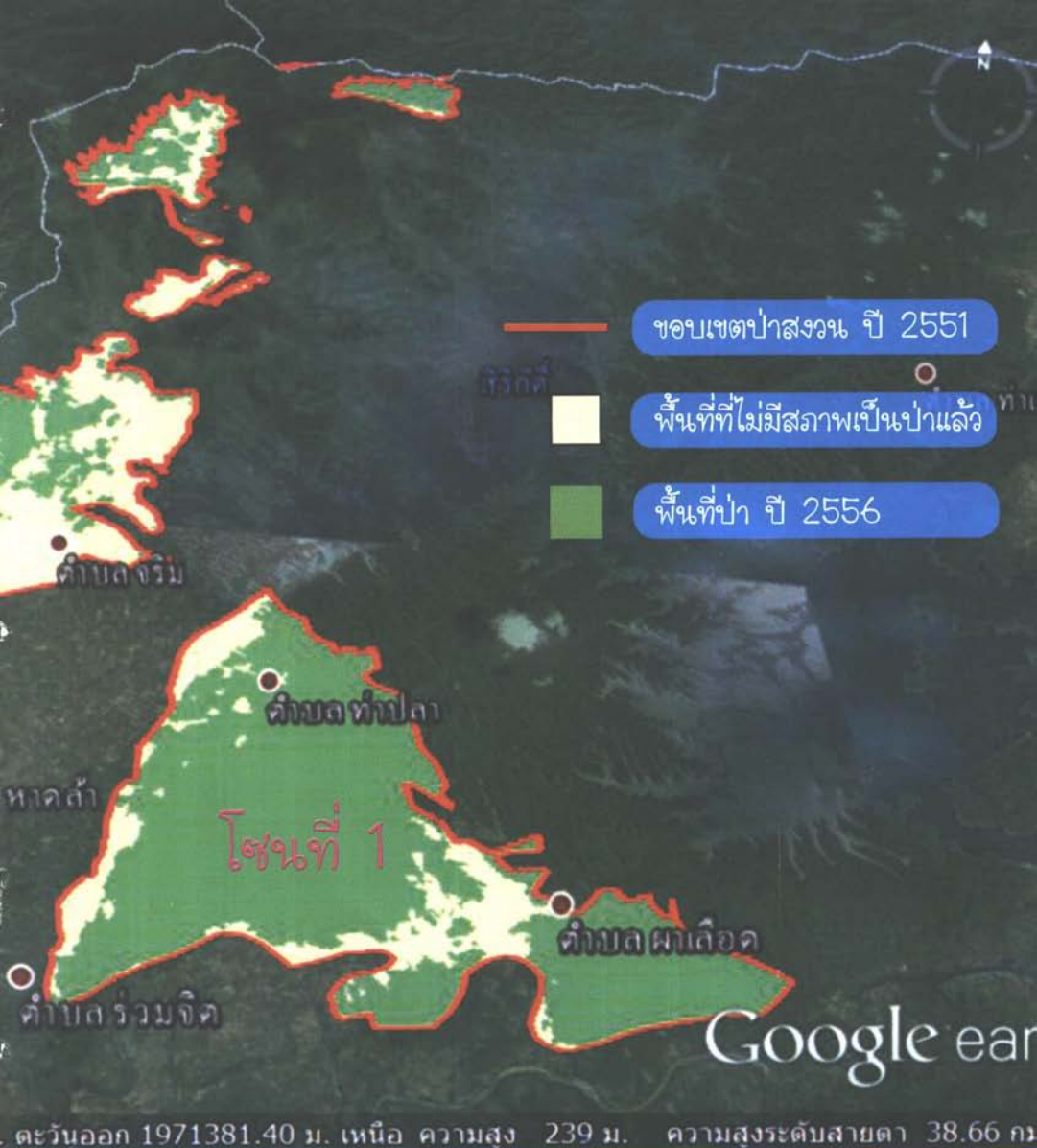
ขอบเขตจังหวัดอุตรดิตถ์

Google e

Google

แผนที่ป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา

อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์

ทีมสำรวจโซนป่าผาเลือด

ทีมสำรวจโซนป่าน้ำหมั่น

ความหลากหลายทางชีวภาพของผืนป่าหลัง สัมปทานทำไม้

ปี 2557 .....กรมป่าไม้ ได้สำรวจความหลากหลายทางชีวภาพของพื้นที่ป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งในอดีตปี 2515-2532 เป็นพื้นที่สัมปทานทำไม้สัก ตั้งแต่นั้นมาป่าผืนนี้มีการเปลี่ยนแปลงจำนวนพื้นที่ป่าลดลง พื้นที่บางส่วนเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติลำน้ำน่าน พื้นที่อยู่อาศัยของชุมชน และพื้นที่เกษตรกรรม

สังคมป่าเปลี่ยนไป

ขางขาว

จำปีป่า

ค้อ

โซนป่าน้ำหมัน ชาวบ้าน
อาสาที่อยู่บ้านน้ำต๊ะ ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่อยู่
รอบผืนป่านี้ บอกกับพวกเราว่ายังมีป่าดิบ
เขานบนยอดเขาอยู่ แต่เมื่อทางทีมงานเดิน
ไปในพื้นที่นั้น ที่ความสูง 800 เมตร จาก
ระดับน้ำทะเล เราก็คงยังไม่พบป่าดิบเขาเลย
อย่างไรก็ตามในการสำรวจครั้งนี้เราพบ
ค้อ (*Livistona speciosa* Kurz) 5 ต้น
ขางขาว (*Xanthophyllum virens*
Roxb.) 2 ต้น และจำปีป่า (*Magnolia*
baillonii Pierre) 3 ต้น ซึ่งเป็นพันธุ์พืชที่
พบได้ในป่าดิบเขา ดังนั้นการพบพืชกลุ่มนี้
จึงน่าจะเป็นตัวบ่งชี้ว่าพื้นที่ป่าบริเวณนี้
เป็นป่าดิบเขามาก่อน สอดคล้องกับข้อมูล
การแปลตีความภาพถ่ายทางอากาศปี
2543 ของกรมป่าไม้ ที่แสดงให้เห็นว่า
บริเวณนี้เป็นป่าดิบเขา เนื่องจากพื้นที่นี้ได้
ทำสัมปทานไม้สัก จึงทำให้ต้นไม้ใหญ่
หลายชนิดถูกตัดออกไปด้วย เมื่อต้นไม้
ใหญ่หายไป พื้นที่นี้จึงมีความชื้นน้อยลง
อุณหภูมิสูงขึ้น สภาพป่าจึงมีการ
เปลี่ยนแปลงจากป่าดิบเขา เป็นป่า
เบญจพรรณ ดังนั้นในปี 2557 พื้นที่ป่า
โซนน้ำหมัน เราจึงพบแต่สังคมพืชป่า
เบญจพรรณ เท่านั้น ประกอบกับชาวบ้าน
เข้าใช้พื้นที่ปลูกกล้วยเป็นจำนวนมาก จึง
เป็นการยากที่ระบบนิเวศป่าเดิมจะคืนมา

การฟื้นฟูป่า

หลังจากยกเลิกสัมปทานไม้สัก ในปี 2532 และในปี 2549 ได้เกิดอุทกภัย ดินถล่มในพื้นที่หมู่บ้านน้ำต๊ะและหมู่บ้านน้ำลี ต่อมาได้มีการฟื้นฟูป่าจากหลายหน่วยงาน มีการปลูกป่าไม้สักเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นพืชเชิงเดี่ยว จึงทำให้ระบบนิเวศป่าเดิมเปลี่ยนไป ประกอบกับชุมชนเข้าไปทำไร่กั้วและปลูกยางพาราในพื้นที่เป็นจำนวนมาก

ดังนั้นในการฟื้นฟูป่าในพื้นที่ป่าหลังสัมปทานทำไม้ พื้นที่ป่าที่เกิดอุทกภัย พื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกแผ้วถาง หรือพื้นที่ป่าเสื่อมโทรม ไม่ควรนำพืชเชิงเดี่ยวเข้ามาปลูกทดแทน หรือปลูกเป็นสวนป่า โดยเฉพาะพื้นที่ที่เป็นภูเขาและเป็นแหล่งต้นน้ำ ซึ่งจะทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพของสังคมพืชป่าดั้งเดิมหายไป ควรนำชนิดพันธุ์พืชที่มีอยู่เดิมในพื้นที่เข้าไปปลูกเสริมในป่า เพื่อให้ระบบนิเวศป่าคืนมาเหมือนเดิม ซึ่งจะเป็นการฟื้นฟูป่าที่แท้จริง และเป็นการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ลดการสูญเสีย และเพิ่มโอกาสในการนำทรัพยากรความหลากหลายของพันธุ์กรรมในพื้นที่มาใช้ประโยชน์ในอนาคต

จากข้อมูลนี้ กรมป่าไม้เห็นความสำคัญที่จะต้องฟื้นฟูป่าเดิมให้กลับคืนมาเพื่อเป็นพื้นที่ต้นน้ำที่ผลิตน้ำ เป็นพื้นที่เก็บกักน้ำเพื่ออุปโภค บริโภคของทุกคน โดยให้หน่วยงานในพื้นที่ นำข้อมูลชนิดพันธุ์พืชดั้งเดิมเข้าไปปลูกทดแทนและเสริมในพื้นที่ นี้เป็นตัวอย่างหนึ่งของการนำข้อมูลความหลากหลายทางชีวภาพมาใช้บริหารจัดการฟื้นฟูพื้นที่ป่า

เมื่อป่าคืนสภาพกลับมาเหมือนเดิม ความหลากหลายของพรรณพืช สัตว์ แมลง เห็ดรา ไลเคน จุลินทรีย์ในดิน ก็จะมีมากขึ้น ทำให้ในอนาคต เรามีโอกาสเห็นป่าดั้งเดิมในอดีต ที่จะใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านี้ต่อการดำรงชีวิตของเรา ไม่ว่าจะเป็นแหล่งน้ำ อาหาร ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ไม้สอย อากาศบริสุทธิ์ และอื่นๆ อีกมากมาย ลดความเสียหายจากภัยพิบัติ น้ำท่วม ดินถล่ม เหมือนที่เคยเกิดขึ้น ในพื้นที่นี้มาก่อน ดังนั้นจึงเป็นการฟื้นฟูป่าอย่างแท้จริง และรักษาป่าเดิมได้อย่างยั่งยืน

แหล่งต้นน้ำ

โซนป่าน้ำหมันปัจจุบันยังคงเป็นแหล่งต้นน้ำที่สำคัญ โดยยังคงมีตาน้ำในป่า เรียกว่าน้ำซับ ซึ่งกว้างประมาณ 2 เมตรไหลซึมขึ้นมาจากพื้นดินตลอดเวลา และไหลลงสู่ลำห้วยน้ำต๊ะ ลำห้วยน้ำรี และลงสู่เขื่อนสิริกิติ์

ดังนั้น...ถ้าผืนป่านี้กลับมาอุดมสมบูรณ์เป็นป่าดั้งเดิมเหมือนในอดีตก่อนสัมปทานทำไม้ เราคงมีป่าที่สามารถเก็บกักน้ำที่สำคัญและช่วยแก้ไขปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้ง ได้อย่างยั่งยืน

ความหลากหลายทางชีวภาพ

...ของพรรณพืชที่สูญหายไปจากอดีต

ข้อมูลสภาพป่าสงวนแห่งชาติป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ จากการแปลภาพถ่ายดาวเทียม ปี พ.ศ. 2556 ป่าลำน้ำน่านฝั่งขวามีพื้นที่หายไปจากปี 2551 จำนวน 53,570.88 ไร่ แบ่งเป็นโซนป่าผาเลือด เนื้อที่ 8,315.98 ไร่ และโซนป่าน้ำหมัน เนื้อที่ 45,254.90 ไร่ เราสามารถหาการสูญเสียของพรรณพืชที่หายไปได้ โดยเปรียบเทียบชนิดป่าที่หายไปจากข้อมูลการวางแผนตัวอย่างสำรวจสังคมพืช ดังนี้

โซนป่าผาเลือด

ชนิดป่าที่หายไปในพื้นที่ 8,315.98 ไร่

พรรณพืช แบ่งตาม การใช้ประโยชน์	พรรณไม้ที่หายไป (ต้น)	
	เต็งรัง	เบญจพรรณ
พืชสมุนไพร	313,235	127,943
พืชอาหาร	155,232	381,481
ที่อยู่อาศัย	1,388,769	46,952
เครื่องใช้สอย	651,418	188,980
ไม้ดอกไม้ประดับ	224,531	64,558
พืชอื่นๆ	188,496	230,062

โซนป่าน้ำหมัน

ชนิดป่าที่หายไปในพื้นที่ 45,254.90 ไร่

พรรณพืช แบ่งตาม การใช้ประโยชน์	พรรณไม้ที่หายไป (ต้น)
	เบญจพรรณ
พืชสมุนไพร	1,644,261
พืชอาหาร	4,902,614
ที่อยู่อาศัย	603,399
เครื่องใช้สอย	2,428,680
ไม้ดอกไม้ประดับ	829,673
พืชอื่นๆ	2,956,653

การสูญเสียความสามารถในการกักเก็บน้ำ

มูลค่าและการกักเก็บคาร์บอนไดออกไซด์...ของเนื้อไม้

โชนป่าผาแว้อด

ชนิดป่าที่หายไปในพื้นที่ 8,315.98 ไร่	จำนวนพรรณไม้ที่หายไป (ล้านต้น)	ปริมาณการกักเก็บน้ำ (ล้านลูกบาศก์เมตร)	ปริมาณการกักเก็บคาร์บอนไดออกไซด์ของเนื้อไม้ (ตัน)	มูลค่าของการกักเก็บคาร์บอนไดออกไซด์ของเนื้อไม้ (ล้านบาท)
เต็งรัง	2.92	1.92	48,703.92	38.65
เบญจพรรณ	1.04	3.48	100,484.77	79.73

โชนป่าบ้านมัน

ชนิดป่าที่หายไปในพื้นที่ 45,254.90 ไร่	จำนวนพรรณไม้ที่หายไป (ล้านต้น)	ปริมาณการกักเก็บน้ำ (ล้านลูกบาศก์เมตร)	ปริมาณการกักเก็บคาร์บอนไดออกไซด์ของเนื้อไม้ (ตัน)	มูลค่าของการกักเก็บคาร์บอนไดออกไซด์ของเนื้อไม้ (ล้านบาท)
เบญจพรรณ	13.37	18.91	440,601.69	349.62

จำนวนพรรณพืชที่หายไปโดยใช้ข้อมูลการวางแผนสำรวจพรรณพืชในชนิดป่าต่างๆ ข้อมูลการกักเก็บน้ำของพื้นที่ป่าแต่ละชนิดป่า

ที่มา ส่วนวิจัยต้นน้ำ สำนักอนุรักษ์และจัดการต้นน้ำ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (<http://www.dnp.go.th/watershed/waterholding/waterholding.htm#table>)

ในการคำนวณมูลค่าของการกักเก็บคาร์บอนไดออกไซด์ของเนื้อไม้ ใช้ราคา 793.5 บาท/ตัน ที่มา : งานวิจัยเรื่อง แบบจำลองเพื่อประเมินมูลค่าป่าต้นน้ำ ของ ดร.พงษ์ศักดิ์ วิทวัชชุติกุล และพิณทิพย์ ธิติโรจนวัฒน์ ปี 2552

การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านสัตว์ป่า

สัตว์ป่า คือ สิ่งมีชีวิตที่เป็นองค์

ประกอบหนึ่งของความหลากหลายทางชีวภาพ บางชนิดสามารถใช้เป็นดัชนีชี้วัดความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่า เช่น นกเงือก เป็นนกที่ชอบอาศัยและทำรังตามต้นไม้ใหญ่ หากต้นไม้ถูกทำลายนกเงือกก็ไม่มีแหล่งอาศัยจึงต้องอพยพไป เพื่อความอยู่รอดสัตว์ป่ามีบทบาทสำคัญในระบบนิเวศหากสัตว์ป่าถูกคุกคาม หรือ สูญพันธุ์จะมีผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ตัวอย่างเช่น การล่าแก้ง กวาง และสัตว์อื่นๆ เป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นอาหารของมนุษย์ ส่งผลให้สัตว์กินเนื้อ เช่น เสือโคร่งสูญหายไปจากพื้นที่ป่าได้เช่นกันเนื่องจากไม่มีแก้งและกวางที่เป็นอาหารของเสือโคร่ง

ป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา ในอดีตเป็นป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์มากแห่งหนึ่งทางภาคเหนือของประเทศไทย แต่เมื่อเวลาผ่านไปช่วงระยะเวลาหนึ่ง ป่าแห่งนี้มีการจัดทำสัมปทานไม้ และมีผู้คนได้เข้ามาอาศัยเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ต้นไม้ในพื้นที่ป่าถูกตัดโค่น และมีการแผ้วถางป่าเพื่อเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ส่งผลให้พื้นที่ป่าซึ่งเป็นถิ่นอาศัยและพืชอาหารของสัตว์ป่ามีปริมาณลดลงอย่างรวดเร็ว จนทำให้สัตว์ป่าหลายชนิดที่เคยพบเจอในอดีตกลับพบเจอได้ยากและบางชนิดสูญหายไปจากพื้นที่ป่าลำน้ำน่านฝั่งขวาแห่งนี้ไปแล้ว

รายชื่อสัตว์ป่าที่เคยพบในอดีต

กลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม

ลำดับ	ชื่อทั่วไป	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
1	เสียงผา	Common Serow	<i>Capricornis sumatraensis</i>	Bovidae
2	หมาจิ้งจอก	Golden Jackal	<i>Canis aureus</i>	Canidae
3	หมาใน	Dhole	<i>Cuon alpinus</i>	Canidae
4	ลิงวอก	Rhesus Macaque	<i>Macaca mulatta</i>	Cercopithecidae
5	ลิงกัง	Pig-tailed Macaque	<i>Macaca nemestrina</i>	Cercopithecidae
6	ลิงอ้ายเงี้ยว	Assamese Macaque	<i>Macaca assamensis</i>	Cercopithecidae
7	ค่างแว่นถิ่นเหนือ	Phayre's Langur	<i>Semnopithecus phayrei</i>	Cercopithecidae
8	กวางป่า	Sambar	<i>Cervus unicolor</i>	Cervidae
9	แก้งหม้อ	Fea's muntjac	<i>Muntiacus feae</i>	Cervidae
10	แก้งธรรมดา	Muntjac	<i>Muntiacus muntjak</i>	Cervidae
11	เสือไฟ	Asian Golden Cat	<i>Catopuma temminckii</i>	Felidae
12	เสือดาว	Leopard	<i>Panthera pardus</i>	Felidae
13	เสือโคร่ง	Tiger	<i>Panthera tigris</i>	Felidae
14	เสือปลา	Fishing Cat	<i>Prionailurus viverrinus</i>	Felidae
15	แมวตา	Leopard Cat	<i>Prionailurus bengalensis</i>	Felidae

ลำดับ	ชื่อทั่วไป	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
16	ชะนีธรรมดา	White-handed Gibbon	<i>Hylobates lar</i>	Hylobatidae
17	เม่นหางพวง	Brush-tailed Porcupine	<i>Atherurus macrourus</i>	Hystricidae
18	ลิงลม	Slow Loris	<i>Nycticebus coucang</i>	Lorisidae
19	ลิ่นชวา	Sunda Pangolin	<i>Mangolin javanica</i>	Manidae
20	หมูหริ่ง	Hog Badger	<i>Arctonyx collaris</i>	Mustelidae
21	หมาหริ่ง	Large-toothed Ferret Badger	<i>Melogale personata</i>	Mustelidae
22	กระรอกท้องแดง	Pallas's Squirrel	<i>Callosciurus erythraeus</i>	Sciuridae
23	พญากระรอกดำใหญ่	Black Giant Squirrel	<i>Ratufa bicolor</i>	Sciuridae
24	หมีควาย	Asiatic Black Bear	<i>Ursus thibetanus</i>	Ursidae
25	หมีหมา	Sun Bear	<i>Ursus malayanus</i>	Ursidae
26	หมีขอ	Binturong	<i>Arctictis binturong</i>	Viverridae
27	ชะมดขีด	Small Indian Civet	<i>Viverricula indica</i>	Viverridae
28	ชะมดแผงหางปล้อง	Large Indian Civet	<i>Viverra zibetha</i>	Viverridae
29	อีเห็นข้างลาย	Common Palm Civet	<i>Paraboxurus hermaphroditus</i>	Viverridae
30	อีเห็นหน้าขาว	Three-striped Palm Civet	<i>Arctogalidia trivirgata</i>	Viverridae

กลุ่มนก

ลำดับ	ชื่อทั่วไป	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
1	นกแก๊ก	Oriental Pied Hornbill	<i>Anthracoceros albirostris</i>	Bucerotidae
2	นกมูม	Mountain Imperial Pigeon	<i>Ducula badia</i>	Columbidae
3	นกเขาเปล้า ธรรมดา	Thick-billed Green Pigeon	<i>Treron curvirostra</i>	Columbidae
4	นกเปล้า ขาเหลือง	Yellow-footed Green Pigeon	<i>Treron phoenicoptera</i>	Columbidae
5	นกตะขาบตง	Dollarbird	<i>Eurystomus orientalis</i>	Coraciidae
6	นกเขียวคราม	Asian Fairy Bluebird	<i>Lrena puella</i>	Lrenidae
7	ไก่อีฟ้าพญาทอง	Siamese Fireback	<i>Lophura diardi</i>	Phasianidae
8	นกหกเล็ก ปากแดง	Vernal Hanging Parrot	<i>Loriculus vernalis</i>	Psittacidae
9	นกกะลิง	Grey-headed Parakeet	<i>Psittacula finschii</i>	Psittacidae
10	นกแก้วหัวแพร	Blossom-headed Parakeet	<i>Psittacula roseata</i>	Psittacidae

กลุ่มสัตว์เลื้อยคลาน

ลำดับ	ชื่อทั่วไป	ชื่อสามัญ	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
1	เต่าใบไม้	Asian Leaf Turtle	<i>Cyclemys dentate complex</i>	Platysernidae
2	เต่าใบไม้ท้องดำ	Black-breasted Leaf-turtle	<i>Geoemyda spengleri</i>	Platysernidae

ความหลากหลายทางชีวภาพ

ในปี พ.ศ. 2557

จากการสำรวจความหลากหลาย
ทางชีวภาพในพื้นที่ป่าลำน่านฝั่งขวา
ที่ยังคงสภาพเป็นป่าอยู่นั้น พบว่า ป่าใน
พื้นที่แบ่งเป็น 2 โซน คือ โซนป่าผาเลือด
และโซนป่าน้ำหมื่น ป่าผืนนี้ประกอบ
ไปด้วยป่าเบญจพรรณ
ป่าเต็งรัง

ป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา

พรรณพืช	108	วงศ์	313	สกุล	426	ชนิด
สัตว์ป่า	100	วงศ์	167	สกุล	211	ชนิด
แมลง	50	วงศ์	171	สกุล	204	ชนิด
เห็ดรา	23	วงศ์	41	สกุล	83	ชนิด
ไลเคน	19	วงศ์	35	สกุล	58	ชนิด

ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3 สาขา 12 เรื่อง
ที่เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ

ชนิดป่าและพรรณพืช

ป่าเบญจพรรณ (Mixed Dipterocarp Forest)

ป่าเบญจพรรณ (ไขนป่าผาเลือด)

พบที่ระดับความสูงประมาณ 200-480 เมตร จากระดับน้ำทะเล ลักษณะ ป่าค่อนข้างโปร่ง ความโตของต้นไม้ขนาดใหญ่ แต่ต้นไม้ขึ้นห่างๆ กัน พบไม้ไผ่ขึ้นปะปน เช่น ไผ่ซาง ไผ่ข้าวหลาม เป็นต้น มีไม้ผลัดใบหลายชนิด เช่น ประดู่ป่า มะค่าโมง แดง ชิงชัน กระพี้จั่น กระพี้เขาคาย เป็นต้น กล้วยไม้ที่พบ เช่น เข็มขาว เอื้องกุหลาบกระเป่าเปิด เอื้องน้มนดอกเหลือง เอื้องดอกมะขาม เขาแพะ กะเหรกร้อน เป็นต้น

ค่าดัชนีความสำคัญทางนิเวศวิทยา (Important value index : IVI) แปลงตัวอย่างขนาด 40x40 เมตร จำนวน 3 แปลง พบไม้ใหญ่ (Tree) จำนวน 449 ต้น มีพรรณไม้ทั้งหมด 54 ชนิด พรรณไม้เด่น คือ ประดู่ป่า (*Pterocarpus macrocarpus* Kurz) สัก (*Tectona grandis* L.f.) แดง (*Xylocarpa* (Roxb.) Taub. var. *kerrii* (Craib & Hutch.) I.C.Nielsen) ตะคร้อ (*Schleichera oleosa* (Lour.) Oken) และ จั้วป่า (*Bombax anceps* Pierre var. *anceps*) ที่มีค่าดัชนีความสำคัญทางนิเวศวิทยาเป็น 43.56, 39.02, 21.52, 17.59 และ 11.66 ตามลำดับ

ป่าเบญจพรรณ (โซนป่าน้ำห้วย)

พบที่ระดับความสูงประมาณ 100-550 เมตร จากระดับน้ำทะเล ลักษณะ พื้นที่มีความลาดชันสูง มีสังคมป่าเบญจพรรณที่มีการฟื้นตัว ทำให้ต้นไม้มีขนาดเล็กและขึ้นหนาแน่น พบไม้ไผ่ขึ้นปะปน เช่น ไผ่ซาง ไผ่ไร่ เป็นต้น มีพรรณไม้หลายชนิด เช่น ชิงชัน เม่าสร้อย มะไฟป่า ชี้เหล็กถาชี ปอเต่าไห้ กาสามปึก กุ๊กโมกมัน เป็นต้น กล้วยไม้ที่พบ เช่น เอื้องมังกร เอื้องกุหลาบกระเป่าเปิด เป็นต้น

ค่าดัชนีความสำคัญทางนิเวศวิทยา (Important value index : IVI)

แปลงตัวอย่างขนาด 40×40 เมตร จำนวน 3 แปลง พบไม้ใหญ่ (Tree) จำนวน 653 ต้น มีพรรณไม้ทั้งหมด 61 ชนิด พรรณไม้เด่น คือ เม่าสร้อย (*Antidesma acidum* Retz.) ปอแก่นเทา (*Grewia eriocarpa* Juss) ตั้วขน (*Cratoxylum formosum* (Jack) Dyer subsp. *pruniflorum* (Kurz) Gogel) พดุกซ์ (*Albizia lebbek* (L.) Benth.) และ กุ๊ก (*Lannea coromandelica* (Houtt.) Merr.) ที่มีค่าดัชนีความสำคัญทางนิเวศวิทยาเป็น 83.71, 18.91, 17.83, 16.03 และ 15.93 ตามลำดับ

ป่าเต็งรัง (Dry Dipterocarp Forest)

ป่าเต็งรัง

(ขอบป่าผาเลือด)

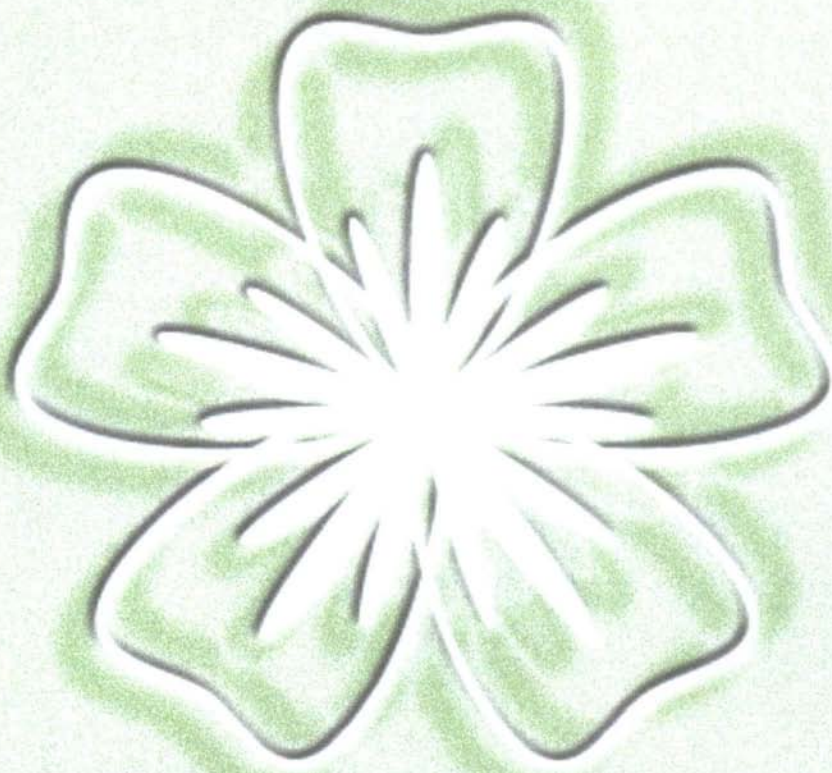
พบที่ระดับความสูงประมาณ 100-250 เมตร จากระดับน้ำทะเล ลักษณะเป็นป่าโปร่ง การกระจายตัวของสังคมป่าเต็งรังเริ่มจากตีนเขาไปจนถึงสันเขา ต้นไม้ขึ้นห่างๆ กันมีลักษณะแคระแกร็น ป่ามีความแห้งแล้งมากในฤดูแล้งและมีไฟป่าเกิดขึ้นทุกปี ดินมีลักษณะเป็นหินและดินทราย พรรณไม้ที่พบ เช่น เต็ง รัง พลวง รักใหญ่ มะขามป้อม กระทุ่มเนิน กูก เป็นต้นกล้วยไม้ที่พบ เช่น ช้างกระ ก้างปลา เอื้องกุหลาบกระเป่าเปิด เป็นต้น

ค่าดัชนีความสำคัญทางนิเวศวิทยา (Important value index : IVI)

แปลงตัวอย่างขนาด 40x40 เมตร จำนวน 3 แปลง พบไม้ใหญ่ (Tree) จำนวน 876 ต้น มีพรรณไม้ทั้งหมด 49 ชนิด พรรณไม้เด่น คือ เต็ง (*Shorea obtusa* Wall. ex Blume) รัง (*Shorea siamensis* Miq.) กระทุ่มเนิน (*Mitragyna rotundifolia* (Roxb.) Kuntze) กูก (*Lansea coromandelica* (Houtt.) Merr.) และ ประดู่ป่า (*Pterocarpus macrocarpus* Kurz) ที่มีค่าดัชนีความสำคัญทางนิเวศวิทยาเป็น 69.49, 45.24, 22.10, 19.19 และ 17.31 ตามลำดับ

ความหลากหลายทางชีวภาพ

ด้านพืช

ความหลากหลายของพืช

โซนป่าน้ำท่วม

ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาสูงชันมาก มีความสูงประมาณ 100-1,000 เมตร จากระดับน้ำทะเล แนวสันเขามีความลาดชันมาก มีลำห้วยขนาดเล็ก มีเส้นทางเดินสามารถเดินตัดออกได้หลายเส้นทาง สภาพพื้นที่เป็นดินหินตะกอน ผุง่าย มีชั้นดินหนาย่อยต่อการเกิดดินถล่ม สังคมพืชเป็นป่าเบญจพรรณ มีต้นไม้หนุ่มขึ้นหนาแน่น พบร่องรอยสัมปทานทำไม้ในอดีตอย่างชัดเจน พรรณพืชที่พบต่างจากโซนป่ามาเลียด ได้แก่ ค้อ ช้เหล็กฤาษี มะไฟป่า โขบาย สะแกงหอมโก่ มะฝ่อ และเฟิน เป็นต้น พื้นที่โดยรอบถูกเปลี่ยนเป็นสภาพพื้นที่เกษตร เช่น ข้าวโพด สวนกล้วย มะม่วงหิมพานต์ และยางพารา เป็นต้น ชุมชนโดยรอบป่ามีอาชีพเกษตรกรรม มีการพึ่งพิงใช้ประโยชน์จากของป่า ได้แก่ ตองกง ไม้ไผ่ น้ำผึ้ง เห็ด บอน ดอกก้าน และสะแล เป็นต้น

โซนป่ามาเลียด

ลักษณะภูมิประเทศเป็นภูเขาไม่สูงชัน มีความสูงประมาณ 100-500 เมตร จากระดับน้ำทะเล แนวสันเขาลาดชันไม่มาก มีลำห้วยขนาดเล็กตามเชิงเขาหลายสาย ไหลรวมกันลงสู่แม่น้ำน่าน สภาพพื้นที่เป็นดินทรายมีหินโผล่บางส่วน สังคมพืชเป็นป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง พบต้นไม้ขนาดใหญ่เป็นจำนวนมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพื้นที่นี้ยังไม่ได้เข้ามาทำไม้ พรรณไม้ที่พบใน ป่าเบญจพรรณ ได้แก่ ตะลุมพุก สัก ประดู่ป่า แดง ชันทองพยับบาท และรูกฟ้า เป็นต้น พรรณพืชที่พบในป่าเต็งรัง ได้แก่ เต็ง รัง พลวง เหียง และขี้ขาว เป็นต้น พื้นที่ป่าบริเวณนี้ได้มีการจัดตั้ง ป่าชุมชนบ้านห้วยเจริญ มีเนื้อที่ 1,800 ไร่ อยู่ในความดูแลของชุมชน หมู่บ้านห้วยเจริญ ตำบลผาเลือด ชุมชนพึ่งพิงการใช้ประโยชน์จากป่า ได้แก่ ผักหวานป่า ไม้ไผ่ หนอนรดด่วน และเห็ด เป็นต้น

ความหลากหลายของพืช

พบ 426 ชนิด แบ่งออกเป็น

พืชหายาก (TRD: Plants (2006)) 2 ชนิด คือ เขือง และสีดาขุนทา

สมุนไพร 128 ชนิด เช่น โสมไทย ตีหมี
ยอป่า สมอไทย มะดुक เนระพูสีไทย รางจืด
ว่านมหาเมฆ ว่านขันหมาก ชิงชี เป็นต้น

อาหาร 92 ชนิด เช่น มะหาด ลำไยป่า
จิว กลอย บอนเต่า มะเดื่อปล้อง คอแลน
แห้วประตุ้ กระเจียวขาว มันเสา เป็นต้น

สร้างที่อยู่อาศัย 27 ชนิด เช่น พะยุง
ส้านทิง กระตูก่าง กระพีเขาควาย สักหิน
ข้อ ขว้าว ส้านใบเล็ก ฉนวน รกฟ้า เป็นต้น

เครื่องใช้สอย 61 ชนิด เช่น คำแสด ค้อ
คราม ตะขบควาย มะเกลือ ตะคร้ำ ลำพูป่า
ปอกกระสา กระแจะ ลิเกาป่า ทองงุม เป็นต้น

ไม้ดอกไม้ประดับ 68 ชนิด เช่น พันจำ
เข็มขาว ปีบ ด่าง แฟงเครือ ข้าวเหนียวลิง
ทองเดือนห้า ชายผ้าสีดา ช่างกระ เป็นต้น

ไม่มีข้อมูลการใช้ประโยชน์ 50 ชนิด
เช่น ทิ้งหนู ถั่วขน โหนดดิน หางหมา สลัด
มูกเตี้ยน้อย กะหนาด ทองลาย เป็นต้น

พืชหายาก

เขื่อง

Wallichia siamensis Becc. วงศ์ Arecaceae

ปาล์มขนาดเล็ก แตกกอขึ้นเป็นกลุ่มหนาแน่น มีเส้นใยของกาบใบปกคลุมหนาแน่น ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียว ยาว 1.5-2.8 เมตร ขอบใบหยักไม่เป็นระเบียบ มีผงสีน้ำตาลแดงปกคลุมกาบใบยาว 30-50 เซนติเมตร ช่อดอกแยกเพศร่วมต้น ช่อดอกเพศเมียอยู่ใกล้ปลายยอด กลีบเลี้ยงเชื่อมติดกัน ผลรูปรีถึงมนรี สีแดงหรือม่วง พบเฉพาะในประเทศไทย ตามป่าดิบเขา

พืชหายาก

สีดาบุณฑา

Madhuca floribunda (Pierre) H.J.Lam วงศ์ Sapotaceae

ไม้ต้น เปลือกเรียบเกลี้ยง สีน้ำตาล แตกกิ่งก้านตั้งฉากกับลำต้นและกิ่งเดิม ใบเดี่ยว เรียงเวียน สลับ คล้ายเป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง รูปใบหอกกลับถึงรูปไข่กลับแกมขอบขนาน ด้านบนสีเขียว ด้านล่างสีอ่อนกว่า ดอกออกเดี่ยวหรือเป็นกระจุก ตามซอกใบ กลีบเลี้ยง 4 กลีบ กลีบดอก 8 กลีบ ผลสดรูปกลมหรือรูปรี มี 1-4 เมล็ด กลีบเลี้ยงติดทน พบตามป่าเบญจพรรณ

รายชื่อความหลากหลายของพรรณพืช

พืชสมุนไพร

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
1	อังกาบ	<i>Barleria cristata</i> L.	Acanthaceae	รากเป็นยาขับปัสสาวะ	
2	สังกรณี	<i>Barleria strigosa</i> Willd.	Acanthaceae	รากเป็นยาแก้ร้อนใน ขับพิษไข้	
3	เข็มม่วง	<i>Eranthemum album</i> Nees	Acanthaceae	ต้นและรากต้มน้ำดื่ม ต้านอนุมูลอิสระ	
4	รางจืด	<i>Thunbergia laurifolia</i> Lindl.	Acanthaceae	ใบและรากใช้ถอนพิษ ยาฆ่าแมลง	
5	พังกู	<i>Achyranthes aspera</i> L.	Amaranthaceae	ต้นใช้ขับประจำเดือน ขับปัสสาวะ	
6	เครือข้าว ดอก	<i>Aerva sanguinolenta</i> Blume	Amaranthaceae	ทั้งต้นต้มน้ำดื่มแก้ เบาหวาน บำรุงโลหิต	
7	ผักขม หนาม	<i>Amaranthus spinosus</i> L.	Amaranthaceae	รากแก้อาการช้ำใน แก้จุกเสียด	
8	หญ้าพังกู แดง	<i>Cyathula prostrata</i> Blume	Amaranthaceae	ต้นใช้ขับปัสสาวะ ดอกใช้ขับเสมหะ	
9	มะม่วงหัว แมงวัน	<i>Buchanania lanzan</i> Spreng.	Anacardiaceae	เปลือกต้นต้มน้ำดื่มแก้ อึกเสบจากพิษพิษ	
10	ธนนไชย	<i>Buchanania siamensis</i> Miq.	Anacardiaceae	ลำต้นและรากต้มน้ำ ดื่มแก้ผดผื่นแดง	
11	กูก	<i>Lannea coromandelica</i> (Houtt.) Merr.	Anacardiaceae	เปลือกแก้ปวดฟัน	

 → โชนป่าวาเลียด

 → โชนป่าน้ำหมัน

 → โชนป่าวาเลียดและโชนป่าน้ำหมัน

พืชสมุนไพร

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
12	สะแกแสง	<i>Cananga latifolia</i> (Hook.f. & Thomson) Finet & Gagnep.	Annonaceae	รากแก้พิษไข้เชื่องซึม	
13	ทางรอก	<i>Milium velutina</i> (Dunal) Hook.f. & Thomson	Annonaceae	เปลือกต้มน้ำ นำน้ำมาอมรักษาอาการปากเปื่อย	
14	ยางโอบ	<i>Polyalthia viridis</i> Craib	Annonaceae	เปลือกต้มน้ำเป็นยาแก้ปวด	
15	ระย่อม	<i>Rauvolfia serpentina</i> (L.) Benth. ex Kurz	Apocynaceae	รากต้มน้ำแก้ไข้และลดความดัน	
16	โมกมัน	<i>Wrightia arborea</i> (Dennt.) Mabb.	Apocynaceae	ดอกเป็นยาระบายช่วยขับลม	
17	ว่าน ชั้นหมาก	<i>Aglaonema simplex</i> Blume	Araceae	ใช้เป็นยาระงับอาการภูมิแพ้	
18	ทูเหมี	<i>Thottea tomentosa</i> (Blume) Ding Hou	Aristolochiaceae	ใช้เป็นยาชูกำลัง	
19	อบเชย เถา	<i>Atherolepis pierrei</i> Costa var. <i>glabra</i> Kerr	Asclepiadaceae	รากใช้ปรุงเป็นยาหอมแก้อาการหน้ามืด	
20	กระเพาะ ปลา	<i>Finlaysonia maritima</i> Backer ex K.Heyne	Asclepiadaceae	ทั้งต้นกินเป็นยาระบายขับเสมหะ	
21	สาบแร้ง สาบกา	<i>Ageratum conyzoides</i> L.	Asteraceae	รากและใบคั้นน้ำทารักษาแผลสด	
22	โกฐจุฬา ล้มพา	<i>Artemisia annua</i> L.	Asteraceae	ใช้ลดไข้ รักษาโรคมลาเรีย	

→ ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่รุกรานแล้ว

→ ชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่มีแนวโน้มรุกราน

พืชสมุนไพร

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
23	ผักกาด โคก	<i>Blumeopsis flava</i> (DC.) Gagnep.	Asteraceae	รากใช้ดูดพิษ แก้ปวดฟัน	
24	สาบเสือ	<i>Chromolaena</i> <i>odoratum</i> (L.) R.M.King & H.Rob.	Asteraceae	ใบบดแล้วนำมาห้าม เลือด	
25	กะเม็ง	<i>Eclipta prostrata</i> (L.) L.	Asteraceae	ใบใช้รักษาแผลสด ห้ามเลือด	
26	ขี้เหล็ก ย่าน	<i>Mikania cordata</i> (Burm.f.) B.L.Rob.	Asteraceae	ใบใช้พอกแผลบวมและ รักษาโรคหิด	
27	ผักแครด	<i>Synedrella nodiflora</i> (L.) Gaertn.	Asteraceae	ทั้งต้นใช้เป็นยาแก้ปวด ขาหรือปวดหู	
28	แคขาว	<i>Dolichandrone</i> <i>serrulata</i> (DC.) Seem.	Bignoniaceae	เปลือกคั้นรับประทาน แก้ท้องร่วง	
29	หญ้าวง ช้าง	<i>Heliotropium</i> <i>indicum</i> L.	Boraginaceae	ทั้งต้นนำมาต้มน้ำดื่ม เป็นยาแก้ไอ	
30	ราชวटी ป่า	<i>Buddleja asiatica</i> Lour.	Buddlejaceae	ทั้งต้นใช้รักษาโรค ผิวหนัง	
31	มะกอก พาน	<i>Canarium</i> <i>bengalense</i> Roxb.	Burseraceae	เปลือกและใบตำ ละเอียดทาแก้ปวดบวม	
32	ชิงซี่	<i>Capparis</i> <i>micracantha</i> DC.	Capparaceae	รากใช้ขับลมภายใน แก้ไข้ โรคกระเพาะ	
33	ผักเสี้ยนผี	<i>Cleome viscosa</i> L.	Capparaceae	ทั้งต้นแก้ขับลม ใบตำ พอกศีรษะแก้ปวดหัว	
34	ข้าวสาร ค่าง	<i>Cardiopteris</i> <i>quinqueloba</i> (Hassk.) Hassk.	Cardiopteridaceae	ใบรักษาโรคผิวหนังที่ เกิดจากเชื้อรา	

พืชสมุนไพร

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
35	มะดูก	<i>Siphonodon celastrineus</i> Griff.	Celastraceae	รากต้มน้ำปรุงกระดุก น้ำเหลือง	
36	บุนนาค	<i>Mesua ferrea</i> L.	Clusiaceae	ดอกเป็นยาฝาดสมาน บำรุงธาตุ ขับเสมหะ	
37	วงขุ่ม	<i>Combretum pilosum</i> Roxb.	Combretaceae	ใบเป็นยาขับพยาธิ	
38	สมอพิเภก	<i>Terminalia bellirica</i> (Gaertn.) Roxb.	Combretaceae	ผลอ่อนเป็นยาระบาย	
39	สมอไทย	<i>Terminalia chebula</i> Retz. var. <i>chebula</i>	Combretaceae	ผลเป็นยาระบายอ่อนๆ แก้พิษร้อนใน	
40	ผักปลาบ ข้าง	<i>Floscopa scandens</i> Lour.	Commelinaceae	น้ำคั้นจากต้นใช้ หยอดตาแก้เจ็บตา	
41	ว่านข้าว เหนียว	<i>Murdannia edulis</i> (Stokes) Faden	Commelinaceae	รากต้มน้ำดื่ม เป็นยาระบาย	
42	กินกุ้ง น้อย	<i>Murdannia nudiflora</i> (L.) Brenan	Commelinaceae	ลำต้นแก้โรคบิด แก้ไข้ รักษาอาการปวดบวม	
43	โหนดดิน	<i>Peliosanthes teta</i> Andrews subsp. <i>humilis</i> (Andrews) Jessop	Convallariaceae	รากและลำต้นไต่ดิน ดองสุราแก้ปวดเมื่อย	
44	จิงจ้อ เหล็ยม	<i>Operculina turpethum</i> (L.) Silva Manso	Convolvulaceae	น้ำยางในรากใช้เป็น ยาระบายอ่อนๆ	
45	ตำลึงตัวผู้	<i>Solena amplexicaulis</i> (Lam.) Gandhi	Cucurbitaceae	รากต้มน้ำดื่ม เป็นยาระบาย	
46	พะยอม	<i>Shorea roxburghii</i> G. Don	Dipterocarpaceae	เปลือกใช้ต้มดื่ม แก้อาการท้องเดิน	

พืชสมุนไพร

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
47	พญา รากดำ	<i>Diospyros variegata</i> Kurz	Ebenaceae	รากต้มเป็นยาแก้ช้ำ	
48	ตองแตก	<i>Baliospermum solanifolium</i> (Burm.) Suresh	Euphorbiaceae	รากฝนทาแก้ฟกช้ำ ต้มน้ำดื่มเป็นยา ระบาย	
49	ครามน้ำ	<i>Breynia retusa</i> (Dennst.) Alston	Euphorbiaceae	ลำต้นและรากใช้ผสม สมุนไพรอื่นต้มแก้ไอ	
50	เต็งหนาม	<i>Bridelia retusa</i> (L.) A.Juss.	Euphorbiaceae	เปลือกเป็นยาผาด สมาน	
51	ขางน้ำผึ้ง	<i>Claoxylon indicum</i> (Reinw. ex Blume) Endl. ex Hassk.	Euphorbiaceae	ลำต้นตำพอกแก้ปวดหู แก้หูอื้อ	
52	ติหมี	<i>Cleidion spiciflorum</i> (Burm.f.) Merr.	Euphorbiaceae	แก่นเป็นยาขับเหงื่อ แก้ไอ ปวดศีรษะ	
53	เปล้า น้ำเงิน	<i>Croton cascarilloides</i> Raeusch.	Euphorbiaceae	รากต้มน้ำดื่มแก้ไอ	
54	เปล้าใหญ่	<i>Croton roxburghii</i> N.P.Balakr.	Euphorbiaceae	เปลือกและใบ แก้ท้องเสีย	
55	หญ้ายาง	<i>Euphorbia heterophylla</i> L.	Euphorbiaceae	ใบอ่อนเป็นยาถ่ายหรือ ยาระบาย	
56	น้านม ราชสีห์	<i>Euphorbia hirta</i> L.	Euphorbiaceae	น้ายางนำไปรักษาแผล สดให้แผลแห้งไว	
57	สอยดาว	<i>Mallotus paniculatus</i> Müll.Arg.	Euphorbiaceae	รากต้มเป็นยาบำรุง หลังการคลอด	
58	ลูกใต้ใบ	<i>Phyllanthus amarus</i> Schumach. & Thonn.	Euphorbiaceae	ทั้งต้นแก้ไอ ปวดท้องบิด	

พืชสมุนไพร

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
59	มะขาม ป้อม	<i>Phyllanthus emblica</i> L.	Euphorbiaceae	ผลสดขับเสมหะ ผลแห้งบำรุงโลหิต	
60	ชันทอง พญาบาท	<i>Suregada multiflorum</i> (A.Juss.) Baill.	Euphorbiaceae	เปลือกต้นเป็นยา แก้โรคผิวหนัง	
61	มะฝ่อ	<i>Trewia nudiflora</i> L.	Euphorbiaceae	รากและเปลือก เป็นยาขับลม	
62	ขยันทัน	<i>Bauhinia strychnifolia</i> Craib	Fabaceae- Caesalpinioideae	เหง้าต้มดื่ม แก้ผื่นคัน	
63	โฝงแฝง	<i>Senna hirsuta</i> (L.) Irwin & Barneby	Fabaceae- Caesalpinioideae	ใบใช้รักษาโรคผิวหนัง	
64	หนามหัน	<i>Acacia comosa</i> Gagnep.	Fabaceae- Mimosoideae	รากเป็นยาแก้ ริดสีดวงทวาร	
65	ส้มป่อย	<i>Acacia concinna</i> (Willd.) DC.	Fabaceae- Mimosoideae	ผลนำไปช้ยาแก้ไอ แก้เจ็บคอ	
66	ทังถ่อน	<i>Albizia procera</i> (Roxb.) Benth.	Fabaceae- Mimosoideae	ผลเป็นยาขับลม แก้ท้องอืด	
67	ไมยราบ ขาว	<i>Mimosa diplotricha</i> C.Wright ex Sauvalle	Fabaceae- Mimosoideae	ใบและลำต้น ใช้ขับปัสสาวะ	
68	ไมยราบ ต้น	<i>Mimosa pigra</i> L.	Fabaceae- Mimosoideae	ต้นต้มเป็นยาขับเสมหะ	
69	หญ้าป็น ยอด	<i>Mimosa pudica</i> L.	Fabaceae- Mimosoideae	ทั้งต้นนำไปทำเป็นชา ช่วยลดคอเลสเตอรอล	
70	ทองเครือ	<i>Butea superba</i> Roxb.	Fabaceae- Papilionoideae	บำรุงผิวพรรณให้ เปล่งปลั่ง	
71	แปบผี	<i>Cajanus goensis</i> Dalzell	Fabaceae- Papilionoideae	รากหรือลำต้นต้มดื่ม แก้ประจำเดือนผิดปกติ	

พืชสมุนไพร

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
72	หิงเม่น น้อย	<i>Crotalaria alata</i> Buch.-Ham. ex D.Don	Fabaceae- Papilionoideae	ทั้งต้นต้มอาบ แก้อาการฟกช้ำ	
73	หิงหายใบ เล็ก	<i>Crotalaria albida</i> Heyne ex Roth	Fabaceae- Papilionoideae	รากใช้เป็นยาระบาย	
74	หางไหล แดง	<i>Derris elliptica</i> (Roxb.) Benth.	Fabaceae- Papilionoideae	เถาสกัดผสมน้ำมันพืช รักษาเหาหิด	
75	อีเหนียว	<i>Desmodium</i> <i>gangeticum</i> (L.) DC.	Fabaceae- Papilionoideae	รากใช้เป็นยาขับ ปัสสาวะ	
76	หนาดคำ	<i>Desmodium</i> <i>oblongum</i> Wall. ex Benth.	Fabaceae- Papilionoideae	รากและลำต้นดอง เป็นยาบำรุงกำลัง	
77	หางเสือ	<i>Flemingia stricta</i> Roxb. ex W.T.Aiton	Fabaceae- Papilionoideae	ใบนำไปต้มเป็นยา บำรุงกำลัง	
78	หมามุ่ย	<i>Mucuna pruriens</i> (L.) DC.	Fabaceae- Papilionoideae	เมล็ดเป็นยารักษาโรค บรูซ	
79	เกล็ดปลา ซ่อน	<i>Phyllodium</i> <i>pulchellum</i> (L.) Desv.	Fabaceae- Papilionoideae	ทั้งต้นปรุงเป็นยาแก้ พยาธิใบไม้ในตับ	
80	ถั่วเสี้ยน ป่า	<i>Pueraria</i> <i>phaseoloides</i> (Roxb.) Benth.	Fabaceae- Papilionoideae	ใบหรือรากแห้งผสมใบ โผลงผงแห้งบดทำยาลูก กลอนกินแก้ไข้	
81	หญ้าหาง อัน	<i>Uria</i> <i>lagopodioides</i> (L.) Desv. ex DC.	Fabaceae- Papilionoideae	รากฝนน้ำปูนใสทา แก้ฝี	
82	กระเบา ใหญ่	<i>Hydnocarpus</i> <i>anthelminthicus</i> Pierre ex Laness.	Flacourtiaceae	น้ำมันสกัดจากเมล็ด ใช้รักษาโรคเรื้อนและ อาการปวดบวมตามข้อ	

พืชสมุนไพร

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
83	เมื่อย	<i>Gnetum montanum</i> Markgr.	Gnetaceae	ผสมลำต้นเถาเอ็นอ่อน ต้มน้ำดื่ม แก้ปวดเมื่อย	
84	หญ้า ดอกคำ	<i>Hypoxis aurea</i> Lour.	Hypoxidaceae	รากต้มน้ำดื่ม บำรุง โลหิต ฝนทาแก้สิวฝ้า	
85	กอมก้อ ห้วย	<i>Anisomeles indica</i> (L.) Kuntze	Lamiaceae	ใช้พอกแผลงักัด	
86	สวอง	<i>Vitex limonifolia</i> Wall.	Lamiaceae	ใบใช้พอกแผล แก้ไข้	
87	หมีเหม็น	<i>Litsea glutinosa</i> (Lour.) C.B.Rob.	Lauraceae	ใบและเมล็ดตำพอกฝี แก้ปวด	
88	จิกนา	<i>Barringtonia</i> <i>acutangula</i> (L.) Gaertn.	Lecythidaceae	เปลือกกลดใช้ แก้มาลาเรีย	
89	กะตังใบ	<i>Leea indica</i> (Burm.f.) Merr.	Leeaceae	รากต้มน้ำดื่ม แก้ปวดท้อง ท้องเสีย	
90	กาฝาก แก่นเทา	<i>Scurrula</i> <i>atropurpurea</i> (Blume) Dans.	Loranthaceae	ใบและดอกต้มน้ำดื่ม บำรุงโลหิต	
91	ชะมดต้น	<i>Abelmoschus</i> <i>moschatus</i> Medik. subsp. <i>moschatus</i>	Malvaceae	ใบรักษากลากเกลื้อน เมล็ดใช้เข้ายาขับลม	
92	หญ้าขัด ใบป้อม	<i>Sida cordifolia</i> L.	Malvaceae	รากแก้โรคกระเพาะ แก้ไข้	
93	หญ้าขัด	<i>Sida rhombifolia</i> L.	Malvaceae	ต้นและใบต้มน้ำเกลือ เป็นยาขับปัสสาวะ	
94	ขี้ครอก	<i>Urena lobata</i> L.	Malvaceae	ต้นและใบใช้ต้มน้ำดื่ม รักษาโรคไตพิการ	

พืชสมุนไพร

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
95	ตาเสือ	<i>Aphanamixis polystachya</i> (Wall.) R.Parker	Meliaceae	เปลือกเป็นยาแก้ไข้ใน	
96	กระท่อมเลือด	<i>Stephania venosa</i> (Blume) Spreng.	Menispermaceae	ผลเผาไฟทั้งลูกประคบแก้ปวด	
97	บอระเพ็ด	<i>Tinospora crispa</i> (L.) Miers ex Hook.f. & Thomson	Menispermaceae	รากเป็นยาเจริญอาหาร แก้ไข้สูง	
98	ผักขวง	<i>Glinus oppositifolius</i> (L.) A.DC.	Molluginaceae	ทั้งต้นแก้ไข้ แก้ร้อนใน แก้ไอ ทาแก้ฟกช้ำบวม	
99	หาด	<i>Artocarpus lacucha</i> Roxb.	Moraceae	รากเป็นยาแก้ไข้ ขับพยาธิ	
100	เดือหัว	<i>Ficus auriculata</i> Lour.	Moraceae	รากรักษาโรคทางเดินปัสสาวะ	
101	มะเดื่อหอม	<i>Ficus hirta</i> Vahl	Moraceae	รากต้มน้ำดื่มบำรุงหัวใจ แก้ผดผื่นคัน	
102	มะเดื่ออุทุมพร	<i>Ficus racemosa</i> L.	Moraceae	ต้นเขี่ยาแก้ปวดเมื่อย	
103	ข่อย	<i>Streblus asper</i> Lour.	Moraceae	รากใช้ขับปัสสาวะ	
104	ผักขมหิน	<i>Boerhavia diffusa</i> L.	Nyctaginaceae	ทั้งต้นใช้ขับเสมหะ	
105	ตาลเหลือง	<i>Ochna integerrima</i> (Lour.) Merr.	Ochnaceae	ผลแก้พิษ แก้ไข้ แก้อาหารไม่ย่อย	
106	หญ้าหนุตัน	<i>Dianella ensifolia</i> (L.) DC.	Phormiaceae	รากต้มน้ำดื่มแก้อาการท้องผูก ช่วยขับลม	
107	เครือสามปีก	<i>Plagiopteron suaveolens</i> Griff.	Plagiopteraceae	ลำต้นนำไปเขี่ยา รักษาโรคกระดูกพรุน	

พืชสมุนไพร

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
108	หญ้า ตีนกา	<i>Eleusine indica</i> (L.) Gaertn.	Poaceae	รากแก้อาการท้องอืด ลดไข้ ขับปัสสาวะ	
109	โสมคน	<i>Talinum paniculatum</i> (Jacq.) Gaertn.	Portulacaceae	ใบแก้อาการบวม อักเสบมีหนอง	
110	มะคังแดง	<i>Dioecrescis erythroclada</i> (Kurz) Tirveng.	Rubiaceae	เปลือกต้นตำพอกแผล สดห้ามเลือด	
111	สั้มกบ	<i>Hymenodictyon orixense</i> (Roxb.) Mabb.	Rubiaceae	ราก แก่น และเปลือก แก้ไข้ แก้กระหายน้ำ	
112	กระทุ่ม เนิน	<i>Mitragyna rotundifolia</i> (Roxb.) Kuntze	Rubiaceae	เปลือกรักษาแผลติด เชื้อ รักษาโรคผิวหนัง	
113	ยอป่า	<i>Morinda tomentosa</i> Heyne ex Roth	Rubiaceae	รากแก้เบาหวาน แก่นใช้บำรุงเลือด	
114	หญ้าตด หมา	<i>Paederia pilifera</i> Hook.f.	Rubiaceae	รากต้มน้ำ ใช้ขับวนปาก รักษาอาการปวดฟัน	
115	ข้าวสาร	<i>Prismatomeris fragrans</i> E.T.Geddes	Rubiaceae	ลำต้นหรือราก ต้มน้ำดื่มบำรุงกำลัง	
116	กระคุมใบ ใหญ่	<i>Spermacoce latifolia</i> Aubl.	Rubiaceae	รากต้มน้ำดื่มเป็นยาแก้ ท้องเสีย	
117	หญ้าน้ำ ดับไฟ	<i>Lindenbergia philippensis</i> (Cham.) Benth.	Scrophulariaceae	ทั้งต้นแก้พิษฝี แผลน้ำร้อนลวก ไฟไหม้	
118	กรดน้ำ	<i>Scoparia dulcis</i> L.	Scrophulariaceae	ใบชงน้ำดื่มแก้ไอ	

พืชสมุนไพร

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
119	คนทา	<i>Harrisonia perforata</i> (Blanco) Merr	Simaroubaceae	เปลือกและรากรสขม รักษาโรคทางเดิน ลำไส้ และแก้อิ	
120	โทงเทง	<i>Physalis angulata</i> L.	Solanaceae	ทั้งต้น ตำพอกรักษา แผลหรือฝีที่มีหนอง	
121	ปอขี้ฉั	<i>Helicteres viscida</i> Blume	Sterculiaceae	ใบใช้แช่น้ำอาบแก้ อาการผื่นคัน	
122	ตุ้มกาขาว	<i>Strychnos</i> <i>nux-blanda</i> A.W.Hill	Strychnaceae	รากต้มน้ำดื่มเป็นยา แก้ท้องอืดท้องเฟ้อ	
123	นระพูสี ไทย	<i>Tacca chantrieri</i> Andre	Taccaceae	ทั้งต้นต้มน้ำดื่มเป็นยา บำรุงร่างกาย รักษา โรคกระเพาะ	
124	สารภีป่า	<i>Anneslea fragrans</i> Wall.	Theaceae	เปลือกและดอก ใช้เป็นยาถ่ายพยาธิ	
125	ปอเต่าไห้	<i>Enkleia siamensis</i> (Kurz) Nevling	Thymelaeaceae	รากต้มน้ำดื่มเป็นยา ระบาย	
126	ข้าวตาก	<i>Grewia hirsuta</i> Vahl	Tiliaceae	ต้นต้มน้ำดื่มแก้อาการ ปวดท้องเกร็ง	
127	ขุมแสง	<i>Xanthophyllum</i> <i>lanceatum</i> (Miq.) J.J.Sm.	Xanthophyllaceae	ราก เปลือก ลำต้น และใบ แช่น้ำอาบ แก้ โรคผิวหนังเปื่อยผุพัง	
128	ว่าน มหาเมฆ	<i>Curcuma aeruginosa</i> Roxb.	Zingiberaceae	เหง้าต้มน้ำดื่มแก้โรค กระเพาะ แก้อท้องร่วง แก้หืดหอบหายใจไม่ ปกติ แก้ไข้	

พืชอาหาร

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
1	ปรู	<i>Alangium salviifolium</i> (L.f.) Wangerin subsp. <i>hexapetalum</i> Wangerin	Alangiaceae	ผลสตรับประทานได้	
2	มะม่วงป่า	<i>Mangifera caloneura</i> Kurz	Anacardiaceae	ผลสตรับประทานได้	
3	กินนิง	<i>Mangifera odorata</i> Griff.	Anacardiaceae	ผลรับประทานได้	
4	มะกอก	<i>Spondias pinnata</i> (L.f.) Kurz	Anacardiaceae	ผลสตรับประทานได้	
5	เทียนข้าวเปลือก	<i>Anethum graveolens</i> L.	Apiaceae	ยอดอ่อนนำมาประกอบอาหาร	
6	บุก	<i>Amorphophallus krausei</i> Engl.	Araceae	หัวนำมาประกอบอาหารคาวหวาน	
7	บุกคางคก	<i>Amorphophallus paeoniifolius</i> (Dennst.) Nicolson	Araceae	หัวนำมานึ่งรับประทานได้	
8	บุก	<i>Amorphophallus yunnanensis</i> Engl.	Araceae	ก้านใบลวกจิ้มกับน้ำพริกหรือทำแกงส้ม	
9	เผือก	<i>Colocasia esculenta</i> (L.) Schott	Araceae	หัว ใบ และก้านใบใช้ทำอาหารคาวหวาน	
10	คุณ	<i>Colocasia gigantea</i> Hook.f.	Araceae	ใบนำมาแกง ก้านใบลวกจิ้มกับน้ำพริก	
11	บอนเต่า	<i>Hapaline benthamiana</i> Schott	Araceae	ช่อดอก ยอดอ่อนทั้งก้าน และใบรับประทานได้	

พืชอาหาร

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
12	ผักหนาม	<i>Lasia spinosa</i> (L.) Thwaites	Araceae	ยอดอ่อนนำมา รับประทานเป็นผัก	
13	ต่างหลวง	<i>Trevesia palmata</i> (Roxb. ex Lindl.) Vis.	Araliaceae	ดอกอ่อนนำมาลวกจิ้ม กับน้ำพริก	
14	เต่าร้าง	<i>Caryota</i> sp.	Arecaceae	หัวนำมาแกงหน่อไม้	
15	กระเช้าผี มด	<i>Aristolochia tagala</i> Cham.	Aristolochiaceae	ผลสุกและยอดอ่อน รับประทานได้	
16	ผักกาด ช้าง	<i>Crassocephalum</i> <i>crepidioides</i> (Benth.) S.Moore	Asteraceae	ใบรับประทานกับลาบ หรือลวกจิ้มกับน้ำพริก	
17	ผักเผ็ด	<i>Spilanthes</i> <i>paniculata</i> Wall. ex DC.	Asteraceae	ยอดอ่อนนำมาลวกจิ้ม น้ำพริก	
18	ตีนตุ๊กแก	<i>Tridax procumbens</i> L.	Asteraceae	เป็นพืชอาหารสัตว์	
19	ผักกูดขาว	<i>Diplazium</i> <i>esculentum</i> (Retz.) Sw.	Athyriaceae	ใบนำมาประกอบ อาหารหรือลวกจิ้มกับ น้ำพริก	
20	แคหาง ค่าง	<i>Fernandoa</i> <i>adenophylla</i> (Wall. ex G.Don) Steenis	Bignoniaceae	ดอกนำมาประกอบ อาหาร	
21	เพกา	<i>Oroxylum indicum</i> (L.) Kurz	Bignoniaceae	ยอดอ่อนและฝักอ่อน รับประทานได้	
22	แคทราย	<i>Stereospermum</i> <i>neuranthum</i> Kurz	Bignoniaceae	ดอกและยอดอ่อน รับประทานได้	
23	จิวป่า	<i>Bombax anceps</i> Pierre var. <i>anceps</i>	Bombacaceae	ฝักอ่อนต้มจิ้มน้ำพริก หรือแกงส้ม	

พืชอาหาร

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
24	จ๊ว	<i>Bombax ceiba</i> L.	Bombacaceae	เกสรตากแห้งทำน้ำยา ขนมจีนน้ำเงี้ยว	
25	ผักกาด น้ำดอก เหลือง	<i>Rorippa indica</i> (L.) Hiern	Brassicaceae	ยอดอ่อนนำมาลวกจิ้ม น้ำพริก	
26	มะกอก เกลื่อน	<i>Canarium subulatum</i> Guillaumin	Burseraceae	ผลสตรับประทานได้	
27	มะตะ หลอด	<i>Garcinia pedunculata</i> Roxb. ex Buch.-Ham.	Clusiaceae	ผลสตรับประทานได้	
28	ผักปลาบ	<i>Commelina diffusa</i> Burm.f.	Commelinaceae	ทั้งต้นนำมาประกอบ อาหาร	
29	นางแลว	<i>Aspidistra sutepensis</i> K.Larsen	Convallariaceae	ดอกนำมาประกอบ อาหาร	
30	นางเลว	<i>Tupistra albiflora</i> K.Larsen	Convallariaceae	ช่อดอกอ่อนและผลนำ มาประกอบอาหาร	
31	จิงจ้อ เหลือง	<i>Merremia vitifolia</i> (Burm.f.) Hallier f.	Convolvulaceae	ยอดอ่อนและดอก นำมาประกอบอาหาร	
32	บวบหอม	<i>Luffa cylindrica</i> (L.) M.Roem	Cucurbitaceae	ยอดอ่อนและผลอ่อน นำมาประกอบอาหาร	
33	มะระ	<i>Momordica charantia</i> L.	Cucurbitaceae	ผลนำมาลวก จิ้มน้ำพริกได้	
34	แตงหนู	<i>Mukia maderaspatana</i> (L.) M.Roem.	Cucurbitaceae	ยอดอ่อนนำมา ประกอบอาหาร	
35	มันเสา	<i>Dioscorea alata</i> L.	Dioscoreaceae	หัวใต้ดินรับประทานได้	

พืชอาหาร

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
36	กลอย	<i>Dioscorea hispida</i> Dennst. var. <i>hispida</i>	Dioscoreaceae	หัวกลอยใช้เป็นอาหาร แต่ต้องล้างสารพิษออก	
37	ค้อนหมา ขาว	<i>Dracaena</i> <i>angustifolia</i> Roxb.	Dracaenaceae	ดอกนำมาแกง หรือลวกจิ้มน้ำพริก	
38	เม่าสร้อย	<i>Antidesma acidum</i> Retz.	Euphorbiaceae	ผลสดรับประทานได้	
39	มะไฟ	<i>Baccaurea ramiflora</i> Lour.	Euphorbiaceae	ผลสดรับประทานได้	
40	มันปลา	<i>Glochidion</i> <i>sphaerogynum</i> (Müll.Arg.) Kurz	Euphorbiaceae	ยอดอ่อน รับประทานได้	
41	ก้างปลา เครือ	<i>Phyllanthus</i> <i>reticulatus</i> Poir.	Euphorbiaceae	ใบอ่อนนำมาประกอบอาหาร	
42	ผักยอด ทอง	<i>Phyllanthus roseus</i> (Craib & Hutch.) Beille	Euphorbiaceae	ใบและยอดอ่อน รับประทานได้	
43	ชำเรียด	<i>Caesalpinia</i> <i>mimosoides</i> Lam.	Fabaceae- Caesalpinioideae	ยอดอ่อนรับประทานได้	
44	เขलग	<i>Dialium</i> <i>cochinchinense</i> Pierre	Fabaceae- Caesalpinioideae	ผลรับประทานได้	
45	ชะอม	<i>Acacia pennata</i> (L.) Willd. subsp. <i>insuavis</i> (Lace) I.C.Nielsen	Fabaceae- Mimosoideae	ยอดอ่อนและใบอ่อน นำมาประกอบอาหาร	
46	ถั่วลาย	<i>Centrosema</i> <i>pubescens</i> Benth.	Fabaceae- Papilionoideae	เป็นพืชอาหารสัตว์	

พืชอาหาร

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
47	ขางครั่ง	<i>Dunbaria bella</i> Prain	Fabaceae- Papilionoideae	เป็นพืชอาหารสัตว์	
48	หัว ประดู่	<i>Eriosema chinense</i> Vogel	Fabaceae- Papilionoideae	หัวรับประทานได้	
49	มันแกว	<i>Pachyrhizus erosus</i> (L.) Urb.	Fabaceae- Papilionoideae	หัวรับประทานได้	
50	ตะขบป่า	<i>Flacourtia indica</i> (Burm.f.) Merr.	Flacourtiaceae	ผลสตรับประทานได้	
51	กระบก	<i>Irvingia malayana</i> Oliv. ex A.W.Benn.	Irvingiaceae	เมล็ดนำมาคั่ว รับประทานได้	
52	หญ้ายาย เภา	<i>Lygodium</i> <i>flexuosum</i> (L.) Sw.	Lygodiaceae	ใบและยอดอ่อน นำมาประกอบอาหาร	
53	กรุงเขมา	<i>Cissampelos pareira</i> L. var. <i>hirsuta</i> (Buch. ex DC.) Forman	Menispermaceae	ใบนำมาประกอบ อาหารลักษณะคล้าย วุ้น	
54	สะแล	<i>Broussonetia kurzii</i> (Hook.f.) Corner	Moraceae	ดอก ผล และใบ นำมาประกอบอาหาร	
55	มะเดื่อ ขี้นก	<i>Ficus chartacea</i> Wall. ex King var. <i>chartacea</i>	Moraceae	ผลแก่และยอดอ่อน รับประทานได้	
56	ขี้ขาว	<i>Ficus fistulosa</i> Reinw. ex Blume	Moraceae	ยอดอ่อนและผล รับประทานได้	
57	มะเดื่อ ปล้อง	<i>Ficus hispida</i> L.f.	Moraceae	ผลอ่อนลวกจิ้มน้ำพริก	
58	เลียบ	<i>Ficus infectoria</i> Roxb.	Moraceae	ใบใช้ประกอบอาหาร	
59	หม่อน หลวง	<i>Morus macroura</i> Miq.	Moraceae	ผลสตรับประทานได้	

พืชอาหาร

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
60	กล้วยป่า	<i>Musa acuminata</i> Colla	Musaceae	ผลสุก ผลอ่อนและ หัวปลีรับประทานได้	
61	กล้วยหก	<i>Musa itinerans</i> Cheeseman	Musaceae	ผลรับประทานได้	
62	หว้าหิน	<i>Syzygium</i> <i>claviflorum</i> (Roxb.) A.M.Cowan & Cowan	Myrtaceae	ผลสดรับประทานได้	
63	ผักหวาน ป่า	<i>Champereia</i> <i>manillana</i> (Blume) Merr.	Opiliaceae	ยอดและใบอ่อน รับประทานได้	
64	ดอกดิน แดง	<i>Aeginetia indica</i> L.	Orobanchaceae	ดอกคั้นน้ำให้สีม่วง ใช้เป็นสีผสมอาหาร	
65	ผักสาบ	<i>Adenia viridiflora</i> Craib	Passifloraceae	ผลรับประทานได้	
66	กะทกรก	<i>Passiflora foetida</i> L.	Passifloraceae	ผลสุกรับประทานได้	
67	อ้ายเบี้ยว	<i>Pentaphragma</i> <i>begoniifolium</i> (Roxb. ex Jack) Wall. ex G.Don	Pentaphragmata- ceae	ใบรับประทานได้	
68	ผักกระสัง	<i>Peperomia pellucida</i> (L.) Humb., Bonpl. & Kunth	Piperaceae	ทั้งต้นนำไปประกอบ อาหารได้	
69	ข้าพลุ	<i>Piper sarmentosum</i> Roxb.	Piperaceae	ใบรับประทานได้	
70	หญ้าปาก ควาย	<i>Dactyloctenium</i> <i>aegyptium</i> (L.) P.Beauv.	Poaceae	เป็นพืชอาหารสัตว์	

พืชอาหาร

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
71	ไผ่ไร่	<i>Gigantochloa albociliata</i> (Munro) Munro	Poaceae	หน่อนำมารับประทานได้	
72	หญ้าไข่แมงดา	<i>Oplismenus compositus</i> (L.) P.Beauv.	Poaceae	เป็นพืชอาหารสัตว์	
73	หญ้าไข่เหา	<i>Panicum incommutatum</i> Trin.	Poaceae	เป็นพืชอาหารสัตว์	
74	เสื่อแก๊กลก	<i>Panicum maximum</i> Jacq.	Poaceae	เป็นพืชอาหารสัตว์	
75	พุทรา	<i>Ziziphus mauritiana</i> Lam.	Rhamnaceae	ผลสุกรับประทานได้	
76	เล็บเหยี่ยว	<i>Ziziphus oenoplia</i> (L.) Mill. var. <i>oenoplia</i>	Rhamnaceae	ผลสุกรับประทานได้	
77	กำจัดต้น	<i>Zanthoxylum limonella</i> (Dennst.) Alston	Rutaceae	เมล็ดตากแห้งใช้เป็นเครื่องเทศ	
78	โคกกรขอม	<i>Cardiospermum halicacabum</i> L.	Sapindaceae	ใบลวกจิ้มน้ำพริก	
79	มะหวด	<i>Lepisanthes rubiginosa</i> (Roxb.) Leenh.	Sapindaceae	ใบอ่อนรับประทานได้ ผลมีรสหวาน	
80	คอแลน	<i>Nephelium hypoleucum</i> Kurz	Sapindaceae	ผลสดรับประทานได้	
81	ลำไยป่า	<i>Paranephelium xestophyllum</i> Miq.	Sapindaceae	ผลสดรับประทานได้	

พืชอาหาร

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
82	แดงน้ำ	<i>Pometia pinnata</i> J.R. & G.Forst.	Sapindaceae	ผลรับประทานได้	
83	ตะคร้อ	<i>Schleichera oleosa</i> (Lour.) Oken	Sapindaceae	ผลสุกมีรสหวานอมเปรี้ยว รับประทานได้	
84	ก้านแก้ว	<i>Selaginella argentea</i> (Wall. ex Hook. & Grev.) Spring	Selaginellaceae	ยอดอ่อนนำมาผัดหรือลวกจิ้มน้ำพริก	
85	ลิ้นงั่ว	<i>Sterculia lanceolata</i> Cav. var. <i>principis</i> (Gagnep.) Phengklai	Sterculiaceae	เมล็ดนำมาเผาไฟรับประทานได้	
86	เถาว์ลัย ปุน	<i>Cissus repanda</i> Vahl	Vitaceae	ใบใช้ใส่แกงบอนไหม้รสเปรี้ยว	
87	เครือขนาน้ำ	<i>Tetrastigma leucostaphyllum</i> (Dennst.) Mabb.	Vitaceae	ตัดลำต้นเพื่อรับประทานน้ำที่อยู่ภายในได้	
88	เครือห้า ต่อเจ็ด	<i>Tetrastigma serrulatum</i> (Roxb.) Planch.	Vitaceae	ดอกและยอดอ่อนรับประทานได้	
89	ข่า	<i>Alpinia galanga</i> (L.) Willd.	Zingiberaceae	เหง้านำมาประกอบอาหาร	
90	กระเจียว ขาวปาก เหลือง	<i>Curcuma cochinchinensis</i> Gagnep.	Zingiberaceae	ช่อดอกอ่อนรับประทานได้	
91	กระเจียว ขาว	<i>Curcuma parviflora</i> Wall.	Zingiberaceae	ช่อดอกอ่อนนำมาต้มรับประทานเป็นผัก	
92	ปุดเมือง กาน	<i>Etlingera araneosa</i> (Bak.) R.M. Sm.	Zingiberaceae	ช่อดอกอ่อนและผลสุกรับประทานได้	

พืชที่ใช้สร้างที่อยู่อาศัย

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
1	สักหิน	<i>Cordia globifera</i> W.W.Sm.	Boraginaceae	เนื้อไม้ทนทานสวยงาม ทำพื้น เสา	
2	ดีวชน	<i>Cratoxylum</i> <i>formosum</i> (Jack) Dyer subsp. <i>pruniflorum</i> (Kurz) Gogel	Clusiaceae	เนื้อไม้ใช้ทำกระดาน ฝาบ้าน	
3	รกฟ้า	<i>Terminalia alata</i> Heyne ex Roth	Combretaceae	เนื้อไม้ทนทานสวยงาม ทำพื้น เสา	
4	มะเกลือ เลือด	<i>Terminalia</i> <i>mucronata</i> Craib & Hutch.	Combretaceae	เนื้อไม้ใช้ในงาน ก่อสร้างบ้านเรือน ทำเสา	
5	ส้านใบ เล็ก	<i>Dillenia ovata</i> Wall. ex Hook.f. & Thomson	Dilleniaceae	เนื้อไม้ใช้ทำกระดาน และเครื่องตกแต่งบ้าน	
6	ส้านหิ่ง	<i>Dillenia parviflora</i> Griff.	Dilleniaceae	เนื้อไม้ใช้ทำกระดาน และเครื่องตกแต่งบ้าน	
7	เหียง	<i>Dipterocarpus</i> <i>obtusifolius</i> Teijsm. ex Miq.	Dipterocarpaceae	เนื้อไม้ใช้ในงาน ก่อสร้างบ้านเรือน	
8	พลวง	<i>Dipterocarpus</i> <i>tuberculatus</i> Roxb.	Dipterocarpaceae	เนื้อไม้ใช้ในงาน ก่อสร้างบ้านเรือน	
9	ยางแดง	<i>Dipterocarpus</i> <i>turbinatus</i> C.F.Gaertn.	Dipterocarpaceae	เนื้อไม้ใช้ในงาน ก่อสร้างบ้านเรือน	
10	เต็ง	<i>Shorea obtusa</i> Wall. ex Blume	Dipterocarpaceae	เนื้อไม้ใช้ในงาน ก่อสร้างบ้านเรือน	

พืชที่ใช้สร้างที่อยู่อาศัย

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
11	รัง	<i>Shorea siamensis</i> Miq.	Dipterocarpaceae	เนื้อไม้ใช้ในงาน ก่อสร้างบ้านเรือน	
12	คำดีควาย	<i>Diospyros undulata</i> Wall. ex G.Don var. <i>cratericalyx</i> (Craib) Bakh.	Ebenaceae	เนื้อไม้ใช้ในงาน ก่อสร้างทั่วไป และทำเครื่องตกแต่ง	
13	แดง	<i>Xylocarpus xylocarpa</i> (Roxb.) Taub. var. <i>kerrii</i> (Craib & Hutch.) I.C.Nielsen	Fabaceae- Mimosoideae	เนื้อไม้แข็ง มีสีแดง ใช้ในงานก่อสร้าง ทำเฟอร์นิเจอร์	
14	พะยุง	<i>Dalbergia</i> <i>cochinchinensis</i> Pierre	Fabaceae- Papilionoideae	เนื้อไม้ใช้ในงาน ก่อสร้างบ้านเรือน	
15	กระพี้เขา ควาย	<i>Dalbergia cultrata</i> Graham ex Benth.	Fabaceae- Papilionoideae	เนื้อไม้แข็ง มีสีดำ ใช้ก่อสร้างบ้านเรือน	
16	ฉนวน	<i>Dalbergia nigrescens</i> Kurz	Fabaceae- Papilionoideae	เนื้อไม้ใช้ในงาน ก่อสร้างบ้านเรือน	
17	ชิงชัน	<i>Dalbergia oliveri</i> Gamble	Fabaceae- Papilionoideae	เนื้อไม้เหนียว ใช้ก่อสร้างบ้านเรือน	
18	ขามเครือ	<i>Dalbergia stipulacea</i> Roxb.	Fabaceae- Papilionoideae	เนื้อไม้ใช้ในงาน ก่อสร้างบ้านเรือน	
19	ประดู่ป่า	<i>Pterocarpus</i> <i>macrocarpus</i> Kurz	Fabaceae- Papilionoideae	เนื้อไม้แข็งสีชาวน เหลือง ทำเสา พื้น	
20	ซ้อ	<i>Gmelina arborea</i> Roxb.	Lamiaceae	เนื้อไม้แข็งปานกลาง ใช้ทำผนัง	
21	สัก	<i>Tectona grandis</i> L.f.	Lamiaceae	เนื้อไม้ทนทานสวยงาม ทำพื้น เสา	

พืชที่ใ้สร้างที่อยู่อาศัย

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
22	กะทัง	<i>Litsea monopetala</i> (Roxb.) Pers.	Lauraceae	เนื้อไม้ใช้ในงาน ก่อสร้างบ้านเรือน	
23	กระโดน	<i>Careya sphaerica</i> Roxb.	Lecythidaceae	เนื้อไม้ใช้ในงาน ก่อสร้างบ้านเรือน	
24	ตะแบก เปลือก บาง	<i>Lagerstroemia</i> <i>duperreana</i> Pierre ex Gagnep.	Lythraceae	เนื้อไม้ใช้ในงาน ก่อสร้างบ้านเรือน ทำเสา	
25	เสลาขาว	<i>Lagerstroemia</i> <i>tomentosa</i> C.Presl	Lythraceae	เนื้อไม้ใช้ในงาน ก่อสร้างบ้านเรือน	
26	ขี้ขาว	<i>Haldina cordifolia</i> (Roxb.) Ridsdale	Rubiaceae	เนื้อไม้อ่อน สีเหลือง ใช้ก่อสร้างบ้านเรือน	
27	เลียง	<i>Berrya mollis</i> Wall. ex Kurz	Tiliaceae	เนื้อไม้เหนียว ใช้ก่อสร้างบ้านเรือน	

พืชที่ใช้ทำเครื่องใช้สอย

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
1	รักใหญ่	<i>Gluta usitata</i> (Wall.) Ding Hou	Anacardiaceae	เนื้อไม้ทำด้าม เครื่องมือเครื่องใช้	
2	รักขาว	<i>Semecarpus cochinchinensis</i> Engl.	Anacardiaceae	ยางใช้ลกรัก	
3	ขางน้ำ ข้าว	<i>Kibatalia macrophylla</i> (Pierre ex Hua) Woodson	Apocynaceae	เนื้อไม้ทำเฟอร์นิเจอร์	
4	ตองงุม	<i>Pothos chinensis</i> (Raf.) Merr.	Araceae	ลำต้นฉีกเป็นเส้นๆ ใช้มัดสิ่งของแทนเชือก	
5	ค้อ	<i>Livistona speciosa</i> Kurz	Arecaceae	ใบนำมาพับแล้วมัด เรียงเป็นตับใช้มุง หลังคา	
6	จ้าว	<i>Bombax anceps</i> Pierre var. <i>cambodiense</i> (Pierre) Robyns	Bombacaceae	ใยเปลือกใช้ทำเชือก ปุยนุ่นใช้ยัดที่นอน	
7	ตะคร้ำ	<i>Garuga pinnata</i> Roxb.	Burseraceae	ผลใช้ย้อมดอกให้สีดำ	
8	กระตง ลอย	<i>Crypteronia paniculata</i> Blume	Crypteroniaceae	เนื้อไม้ละเอียด แข็งพอ ประมาณ ทำลึงใส่ของ	
9	มะเกลือ	<i>Diospyros mollis</i> Griff.	Ebenaceae	เนื้อไม้น้ำหนักมาก ทำไม้ถือกบได้ไม้	
10	เหมือด วอน	<i>Aporosa wallichii</i> Hook.f.	Euphorbiaceae	เนื้อไม้ใช้ทำรั้วบ้าน ทำเสา	
11	โพบาย	<i>Balakata baccata</i> (Roxb.) Esser	Euphorbiaceae	เนื้อไม้ใช้ทำพิน	

พืชที่ใช้ทำเครื่องใช้สอย

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
12	ตองเต้า	<i>Mallotus barbatus</i> Müll.Arg.	Euphorbiaceae	เปลือกใช้ทำเชือก	
13	คำแสด	<i>Mallotus philippensis</i> Müll.Arg.	Euphorbiaceae	ผลเป็นสีข้อมให้สีแดง	
14	มะค่าโมง	<i>Azelia xylocarpa</i> (Kurz) Craib	Fabaceae- Caesalpinioideae	เนื้อไม้มีลายสวยงาม นิยมทำเครื่องเรือน	
15	พดุกษ์	<i>Albizia lebbeck</i> (L.) Benth.	Fabaceae- Mimosoideae	เนื้อไม้ทำด้าม เครื่องมือเครื่องใช้	
16	ปิ่นแถ	<i>Albizia lucidior</i> (Steud.) I.C.Nielsen	Fabaceae- Mimosoideae	เปลือกนำมาทาบ ช่มน้ำใช้แทนสบู่	
17	หิ้งเม่น หลวง	<i>Crotalaria incana</i> L.	Fabaceae- Papilionoideae	ใช้ทำปุ๋ย	
18	คำบุชา	<i>Crotalaria juncea</i> L.	Fabaceae- Papilionoideae	ปลูกเป็นปุ๋ยพืชสดได้ดี	
19	กระพี้ นางนวล	<i>Dalbergia cana</i> Graham ex Kurz	Fabaceae- Papilionoideae	เนื้อไม้ทำด้าม เครื่องมือเครื่องใช้	
20	คราม	<i>Indigofera tinctoria</i> L.	Fabaceae- Papilionoideae	ต้นใช้ทำสีข้อมผ้า	
21	กระพี้จัน	<i>Millettia brandisiana</i> Kurz	Fabaceae- Papilionoideae	เนื้อไม้ใช้ทำเครื่องมือ ใช้สอย	
22	ตะขบ ควาย	<i>Flacourtia jangomas</i> (Lour.) Rausch	Flacourtiaceae	ใบต้มทำสีข้อมผ้าให้สี น้ำตาลเขียวหรือเขียว ซีม้	
23	ต้นหมี	<i>Gonocaryum lobbianum</i> (Miers) Kurz	Icacinaceae	เมล็ดให้น้ำมัน ใช้ผสม ทำสบู่	

พืชที่ใช้ทำเครื่องใช้สอย

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
24	ผ้าเสี้ยน	<i>Vitex canescens</i> Kurz	Lamiaceae	เนื้อไม้ทำด้าม เครื่องมือเครื่องใช้	
25	ลิเกาป่า	<i>Lygodium</i> <i>polystachyum</i> Wall. ex Moore	Lygodiaceae	ต้นใช้ทำเชือก สานทำกระเป่า ตะกร้า	
26	ปอต่อม	<i>Hibiscus</i> <i>glanduliferus</i> Craib	Malvaceae	เปลือกใช้ทำเชือก	
27	ปอหู	<i>Hibiscus</i> <i>macrophyllus</i> Roxb. ex Hornem.	Malvaceae	เปลือกใช้ทำเชือก	
28	ปอลมปม	<i>Thespesia lampas</i> (Cav.) Dalzell & A.Gibson	Malvaceae	เปลือกใช้ทำเชือก	
29	ว่าน กึบแรด	<i>Angiopteris evecta</i> (G.Forst.) Hoffm.	Marattiaceae	หัวใช้ทำยาฆ่าแมลง	
30	เหมือด จืด	<i>Memecylon</i> <i>plebejum</i> Kurz var. <i>ellipsoideum</i> Craib	Melastomataceae	เนื้อไม้ทำด้าม เครื่องมือเครื่องใช้	
31	ยมหิน	<i>Chukrasia tabularis</i> A.Juss.	Meliaceae	เนื้อไม้มีลายสวยงาม ใช้ทำเครื่องเรือน	
32	ปอกระสา	<i>Broussonetia</i> <i>papyrifera</i> (L.) Vent.	Moraceae	เปลือกใช้ทำกระดาษ สา	
33	ข้าวสาร หลวง	<i>Maesa ramentacea</i> (Roxb.) A.DC.	Myrsinaceae	ลำต้นใช้ทำฟืน	
34	ก้อชะ	<i>Anacolosa ilicoides</i> Mast.	Olacaceae	เนื้อไม้ทำด้าม เครื่องมือเครื่องใช้	

พืชที่ใช้ทำเครื่องใช้สอย

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
35	ไผ่ ข้าวหลาม	<i>Cephalostachyum pergracile</i> Munro	Poaceae	ลำใช้ทำข้าวหลาม ทำเครื่องจักสาน	
36	ไผ่บงใหญ่	<i>Dendrocalamus brandisii</i> (Munro) Kurz	Poaceae	ลำใช้ในงานก่อสร้าง	
37	ไผ่ชาง นวล	<i>Dendrocalamus membranaceus</i> Munro C.M.A. Stapleton	Poaceae	ใช้ทำเครื่องจักสาน หรือกระดาษ	
38	ตองกง	<i>Thysanolaena latifolia</i> (Roxb. ex Hornem.) Honda	Poaceae	ช่อดอกใช้ทำไม้กวาด	
39	มะเค็ด	<i>Catunaregam tomentosa</i> (Blume ex DC.) Tirveng.	Rubiaceae	ผลแก่ต้กักน้ำ เป็นยาสระผม	
40	ยอดดิน	<i>Morinda angustifolia</i> Roxb. var. <i>angustifolia</i>	Rubiaceae	รากใช้ย้อมผ้า ให้สีส้มแดง	
41	แข่งกวาง ดง	<i>Wendlandia paniculata</i> (Roxb.) DC.	Rubiaceae	เนื้อไม้ทำด้าม เครื่องมือเครื่องใช้	
42	แข่งกวาง	<i>Wendlandia tinctoria</i> (Roxb.) DC.	Rubiaceae	เนื้อไม้ทำด้าม เครื่องมือเครื่องใช้ พืน	
43	กระแจะ	<i>Naringi crenulata</i> (Roxb.) Nicolson	Rutaceae	เนื้อไม้ใช้ในงานแกะ สลัก ทำเฟอร์นิเจอร์	
44	มะเฟือง ช้าง	<i>Lepisanthes tetraphylla</i> (Vahl) Radlk.	Sapindaceae	ลำต้นใช้สร้างโต๊ะ เครื่องเรือน	

พืชที่ใช้ทำเครื่องใช้สอย

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
45	ตะคร้อ หนาม	<i>Sisyrolepis muricata</i> (Pierre) Leenh.	Sapindaceae	เนื้อไม้ใช้ทำเครื่องมือ เกษตร	
46	ลำพูป่า	<i>Duabanga</i> <i>grandiflora</i> (Roxb. ex DC.) Walp.	Sonneratiaceae	เนื้อไม้ทำด้าม เครื่องมือเครื่องใช้	
47	ปอเลียง ฝ้าย	<i>Eriolaena candollei</i> Wall.	Sterculiaceae	เปลือกใช้จักสานทำ เครื่องใช้สอย	
48	ปอฝ้าย	<i>Firmiana colorata</i> (Roxb.) R.Br.	Sterculiaceae	เนื้อไม้ทำเครื่องเรือน ในร่ม	
49	ปออีแก้ง	<i>Pterocymbium</i> <i>tinctorium</i> (Blanco) Merr.	Sterculiaceae	เนื้อไม้อ่อน ใช้ทำกล่องก้านไม้ขีด กล่องลิ้ง	
50	ปอขนุน	<i>Sterculia balanghas</i> L.	Sterculiaceae	เปลือกใช้จักสานทำ เครื่องใช้สอย	
51	ปอมิน	<i>Colona floribunda</i> (Kurz) Craib	Tiliaceae	เปลือกใช้ทำเชือก	
52	ปองวง	<i>Colona javanica</i> (Blume) Burret	Tiliaceae	ผลใช้ทำไม้ประดับ แห้ง	
53	กระเจา นา	<i>Corchorus aestuans</i> L.	Tiliaceae	เปลือกใช้ทำเชือก	
54	หญ้าบิต	<i>Grewia abutilifolia</i> Vent. & Jass.	Tiliaceae	เปลือกใช้ทำเชือก	
55	ปอแก่น เทา	<i>Grewia eriocarpa</i> Juss.	Tiliaceae	เปลือกใช้ทำเชือก	
56	เสี้ยนสะ คอน	<i>Grewia sessilifolia</i> Gagnep.	Tiliaceae	เนื้อไม้ใช้ทำเชือก	

พืชที่ใช้ทำเครื่องใช้สอย

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
57	ลาย	<i>Microcos paniculata</i> L.	Tiliaceae	เนื้อไม้ทำเฟอร์นิเจอร์และเครื่องเรือน	
58	เส็ง	<i>Triumfetta bartramia</i> L.	Tiliaceae	เปลือกใช้ทำเชือก	
59	พังแทรใหญ่	<i>Trema orientalis</i> (L.) Blume	Ulmaceae	เนื้อไม้อ่อนใช้ก่อสร้างชั่วคราว	
60		<i>Vitex peduncularis</i> Wall. ex Schauer	Lamiaceae	เนื้อไม้ทำด้ามเครื่องมือเครื่องใช้	
61	หนามกระสุน	<i>Tribulus terrestris</i> L.	Zygophyllaceae	เป็นพืชคลุมดิน	

ไม้ดอกไม้ประดับ

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
1	เผ่าหลัง ลาย	<i>Pseuderanthemum graciliflorum</i> (Nees) Ridl.	Acanthaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีขาว	
2	หงอนไก่ ไทย	<i>Celosia argentea</i> L.	Amaranthaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีม่วงแกมขาว	
3	หยั่ง สมุทร	<i>Amalocalyx microlobus</i> Pierre ex Spire	Apocynaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีชมพูอ่อน	
4	ปาล์มสิบ สองปีนนา	<i>Phoenix loureiri</i> Kunth	Arecaceae	ปลูกเป็นไม้ประดับ	
5	กระเช้าดูง ทอง	<i>Aristolochia pothieri</i> Pierre ex Lecomte	Aristolochiaceae	ปลูกเป็นไม้ประดับ	
6	แดงแพะ	<i>Gymnema griffithii</i> Craib	Asclepiadaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ไม้ประดับ	
7	ค้าง	<i>Hoya kerrii</i> Craib	Asclepiadaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีขาว	
8	ดาว กระจาย น้อย	<i>Pentanema indicum</i> (L.) Ling	Asteraceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีเหลือง	
9	กระดุม ทองเล็ก	<i>Wedelia trilobata</i> (L.) Hitchc.	Asteraceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีเหลือง	
10		<i>Diplazium donianum</i> (Mett.) Tard.	Athyriaceae	ปลูกเป็นไม้ประดับ	
11	ปีบ	<i>Millingtonia hortensis</i> L.f.	Bignoniaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีขาว	
12	กาสะ ลองคำ	<i>Radermachera igneae</i> (Kurz) Steenis	Bignoniaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีเหลืองอมส้ม	

ไม้ดอกไม้ประดับ

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
13	มันฤาษี	<i>Argyreia splendens</i> (Hornem.) Sweet	Convolvulaceae	ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ	
14	ว่านผักบุ้ง	<i>Ipomoea nil</i> (L.) Roth	Convolvulaceae	ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ	
15	เอื้อง หมายนา	<i>Costus speciosus</i> (Koen.) Sm.	Costaceae	ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ	
16	พันจำ	<i>Vatica odorata</i> (Griff.) Symington	Dipterocarpaceae	ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ	
17	กูดกวาว	<i>Tectaria impressa</i> (Fée) Holttum	Dryopteridaceae	ปลูกเป็นไม้ประดับ	
18	ซีเห่เล็ก ฤาษี	<i>Phyllanthus mirabilis</i> Müll.Arg.	Euphorbiaceae	ปลูกเป็นไม้ประดับ	
19	เสี้ยวป่า	<i>Bauhinia saccocalyx</i> Pierre	Fabaceae- Caesalpinioideae	ปลูกเป็นไม้ประดับ	
20	กระไดลิง	<i>Bauhinia scandens</i> L. var. <i>horsfieldii</i> (Miq.) K. & S.S.Larsen	Fabaceae- Caesalpinioideae	ปลูกเป็นไม้ประดับ	
21	ราชพฤกษ์	<i>Cassia fistula</i> L.	Fabaceae- Caesalpinioideae	ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ	
22	ทองกวาว	<i>Butea monosperma</i> (Lam.) Taub.	Fabaceae- Papilionoideae	ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ	
23	ทองเดือน ห้า	<i>Erythrina stricta</i> Roxb. var. <i>stricta</i>	Fabaceae- Papilionoideae	ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ	
24	ทองหลาง ป่า	<i>Erythrina subumbrans</i> (Hassk.) Merr.	Fabaceae- Papilionoideae	ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ	

ไม้ดอกไม้ประดับ

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
25	นมสวรรค์	<i>Clerodendrum paniculatum</i> L. var. <i>paniculatum</i>	Lamiaceae	ปลูกเป็นไม้ดอกไม้สีแดง	
26	นางแย้มป่า	<i>Clerodendrum viscosum</i> Vent.	Lamiaceae	ปลูกเป็นไม้ดอกไม้สีขาวแกมชมพู	
27	คางแมว	<i>Gmelina asiatica</i> L.	Lamiaceae	ปลูกเป็นไม้ประดับ	
28	สามร้อยยอด	<i>Lycopodium cernuum</i> L.	Lycopodiaceae	ปลูกเป็นไม้ประดับ	
29	กูดงอแง	<i>Lygodium japonicum</i> (Thunb.) Sw.	Lygodiaceae	ปลูกเป็นไม้ประดับ	
30	ตะแบกเกรียบ	<i>Lagerstroemia balansae</i> Koehne	Lythraceae	ปลูกเป็นไม้ประดับให้ร่มเงา ดอกสีม่วงสด	
31	อินทนิลบก	<i>Lagerstroemia macrocarpa</i> Wall.	Lythraceae	ปลูกเป็นไม้ดอกไม้สีชมพูถึงม่วงแดง	
32	จำปีป่า	<i>Magnolia baillonii</i> Pierre	Magnoliaceae	ปลูกเป็นไม้ดอกไม้สีขาวนวล	
33	โสมขบา	<i>Abelmoschus moschatus</i> Medik. subsp. <i>tuberosus</i> (Span.) Borss.Waalk.	Malvaceae	ปลูกเป็นไม้ดอกไม้สีชมพู	
34	โพศรีมหาโพ	<i>Ficus religiosa</i> L.	Moraceae	ปลูกเป็นไม้ประดับให้ร่มเงา ทรงพุ่มสวยงาม	
35	โพขนก	<i>Ficus rumphii</i> Blume	Moraceae	ปลูกเป็นไม้ประดับ	
36	ฟิลั่งกาสา	<i>Ardisia polycephala</i> Wall. ex A.DC.	Myrsinaceae	ปลูกเป็นไม้ประดับดอกไม้สีชมพู	

ไม้ดอกไม้ประดับ

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
37	เอื้อง กุหลาบ กระเป่า เปิด	<i>Aerides falcata</i> Lindl.	Orchidaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีครีมแกมม่วง มีกลิ่นหอม	
38	เอื้องพวง มาลัย	<i>Aerides multiflora</i> Roxb. var. <i>multiflora</i>	Orchidaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีม่วงแดง	
39	เข็งกว้าง	<i>Cleisomeria</i> <i>pilosulum</i> (Gagnep.) Seidenf. & Garay	Orchidaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีเขี้ยวอ่อน มีแถบสีชมพูอ่อน	
40	เขาพะ	<i>Cleisostoma</i> <i>arietinum</i> (Rchb.f.) Garay	Orchidaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีชมพูแกมม่วง	
41	ก้างปลา	<i>Cleisostoma</i> <i>fuertenbergianum</i> F.Kranzl.	Orchidaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีน้ำตาลคล้ำ กลีบปากสีขาว	
42	เอื้อง มังกร	<i>Cryptopylos clausus</i> (J.J.Sm.) Garay	Orchidaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีเหลือง	
43	กะเร กะร่อน	<i>Cymbidium</i> <i>aloifolium</i> (L.) Sw.	Orchidaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีเหลืองอมเขียว แถบน้ำตาลแดง	
44	เอื้องดอก มะขาม	<i>Dendrobium</i> <i>delacourii</i> Guillaumin	Orchidaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีเขี้ยวแกมเหลือง กลีบปากสีเหลือง	
45	เอื้องคำ ตาควาย	<i>Dendrobium</i> <i>pulchellum</i> Roxb. ex Lindl.	Orchidaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีครีมชมพู ปากกลีบดอกสีแดง	

ไม้ดอกไม้ประดับ

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
46	ข้าวเหนียวลิง	<i>Dendrobium venustum</i> Teijsm. & Binn.	Orchidaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีขาวแกมเขียว	
47	เอื้องข้า้หมา	<i>Eria bractescens</i> Lindl.	Orchidaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีเหลืองมีกลิ่นหอม	
48	หัวข้าวต้ม	<i>Eulophia graminea</i> Lindl.	Orchidaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีม่วงแกมขาว	
49	ว่านนางตาม	<i>Geodorum recurvum</i> (Roxb.) Alston	Orchidaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีขาว	
50	แผ่นดินเย็น	<i>Nervilia aragoana</i> Gaudich.	Orchidaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีเขียวย่ออน	
51	ช้างกระ	<i>Rhynchostylis gigantea</i> (Lind.) Ridl. var. <i>gigantea</i>	Orchidaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีขาวจุดชมพู มีกลิ่นหอม	
52	เข็มขาว	<i>Vanda lilacina</i> Teijsm. & Binn.	Orchidaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีม่วงอ่อน	
53	หางนาคบก	<i>Adiantum caudatum</i> L.	Parkeriaceae	ปลูกเป็นไม้ประดับ	
54	หญ้าขวาก	<i>Adiantum philippense</i> L.	Parkeriaceae	ปลูกเป็นไม้ประดับ	
55	ชายผ้าสีดา	<i>Platynerium wallichii</i> Hook.	Polypodiaceae	ปลูกเป็นไม้ประดับ	
56		<i>Pteris venusta</i> Kunze	Pteridaceae	ปลูกเป็นไม้ประดับ	
57	กูดหมาก	<i>Pteris vittata</i> L.	Pteridaceae	ปลูกเป็นไม้ประดับ	

ไม้ดอกไม้ประดับ

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ประโยชน์	พื้นที่
58	คำมอก หลวง	<i>Gardenia sootepensis</i> Hutch.	Rubiaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีเหลืองเข้ม	
59	เข็มพวง	<i>Ixora butterwickii</i> Hole var. <i>butterwickii</i>	Rubiaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีขาวแกมชมพู	
60	สะแล่ง หอมโก้	<i>Rothmannia sootepensis</i> (Craib) Bremek.	Rubiaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีขาว	
61	กำเบ้อตัน	<i>Schizomussaenda dehiscens</i> (Craib) H.L.Li	Rubiaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกมีสีเหลืองอ่อน แกมสีส้ม	
62	ตะลุมพุก	<i>Tamilnadia uliginosa</i> (Retz.) Tirveng. & Sastre	Rubiaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีขาวมีกลิ่นหอม	
63	กะหนาน ปลิง	<i>Pterospermum acerifolium</i> (L.) Willd.	Sterculiaceae	ปลูกเป็นไม้ประดับ ให้ร่มเงา	
64	ลิ้นจี่	<i>Sterculia laevis</i> Wall. ex Hook var. <i>lanceolata</i> Phengklai	Sterculiaceae	ปลูกเป็นไม้ประดับ	
65	ปีก แมลงสาบ	<i>Pellionia repens</i> (Lour.) Merr.	Urticaceae	ปลูกเป็นไม้ประดับ	
66	แพ่งเครือ	<i>Sphenodesme mollis</i> Craib	Verbenaceae	ปลูกเป็นไม้เถาเลื้อย พัน	
67	ตาดตะกั่ว เถา	<i>Cissus javana</i> DC.	Vitaceae	ปลูกเป็นไม้เถาเลื้อย พัน	
68	มหาอุคตม	<i>Curcuma glans</i> K. Larsen & J. Mood	Zingiberaceae	ปลูกเป็นไม้ดอก ดอกสีขาว ฐานสีม่วง ปลายสีเหลืองอ่อน	

พืชที่ไม่มีข้อมูลการใช้ประโยชน์

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	พื้นที่
1		<i>Eranthemum pulchellum</i> Andrews	Acanthaceae	
2	กระดุกไก่อ้น้อย	<i>Justicia diffusa</i> Willd.	Acanthaceae	
3		<i>Phaulopsis imbricata</i> (Forssk.) Sweet.	Acanthaceae	
4		<i>Pseuderanthemum parishii</i> (T. And.) Lindau	Acanthaceae	
5	เขื่อง	<i>Wallichia siamensis</i> Becc.	Arecaceae	
6		<i>Acilepis attenuata</i> (DC.) H.Rob. & Skvarla	Asteraceae	
7	กะหนาด	<i>Blumea clarkei</i> Hook.f.	Asteraceae	
8	ยาแก้เครือ	<i>Decaneuropsis eberhardtii</i> (Gagnep.) H.Rob. & Skvarla	Asteraceae	
9	ผักบั้ง	<i>Emilia prenanthoides</i> DC.	Asteraceae	
10	ขางหางเล็ก	<i>Vernonia parishii</i> Hook.f.	Asteraceae	
11	หญ้างวงช้างหลวง	<i>Tournefortia intonsa</i> Kerr	Boraginaceae	
12		<i>Poikilospermum lanceolatum</i> (Trecul) Merr.	Cecropiaceae	
13	เถาหมากวาง	<i>Argyreia osyrensis</i> (Roth) Choisy	Convolvulaceae	
14	จิงจ้อผี	<i>Jacquemontia paniculata</i> (Burm.f.) Hallier f.	Convolvulaceae	
15	พัก	<i>Benincasa pruriens</i> (Parkinson) W.J. de Wilde & Duyfjes	Cucurbitaceae	
16	ขี้กานแดง	<i>Trichosanthes pubera</i> Blume subsp. <i>rubriflos</i> (Cayla) Duyfjes & Pruesapan	Cucurbitaceae	

พืชที่ไม่มีข้อมูลการใช้ประโยชน์

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	พื้นที่
17	หญ้าตีนกา	<i>Cyperus laxus</i> Lam. var. <i>laxus</i>	Cyperaceae	
18	หญ้าคอบาง	<i>Rhynchospora corymbosa</i> (L.) Britton	Cyperaceae	
19	สลัด	<i>Mallotus peltatus</i> Müll.Arg.	Euphorbiaceae	
20		<i>Mallotus pierrei</i> (Gagnep.) Airy Shaw	Euphorbiaceae	
21	ข้าวสาร	<i>Phyllanthus columnaris</i> Müll.Arg.	Euphorbiaceae	
22	หิ้งหนู	<i>Crotalaria neriifolia</i> Wall. ex Benth.	Fabaceae- Papilionoideae	
23		<i>Flemingia ferruginea</i> Grah. ex Benth.	Fabaceae- Papilionoideae	
24	เถาแปบหนู	<i>Galactia tenuiflora</i> Wight & Arn.	Fabaceae- Papilionoideae	
25	สะบ้าลาย	<i>Mucuna revoluta</i> Wilmot-Dear	Fabaceae- Papilionoideae	
26	เกล็ดปลา	<i>Phyllodium vestitum</i> Benth.	Fabaceae- Papilionoideae	
27		<i>Shuteria hirsuta</i> Baker	Fabaceae- Papilionoideae	
28	ถั่วขน	<i>Sinodolichos lagopus</i> (Dunn) Verdc.	Fabaceae- Papilionoideae	
29		<i>Uria campanulata</i> (Wall. ex Benth.) Gagnep.	Fabaceae- Papilionoideae	
30	หางหมา	<i>Uria cordifolia</i> Wall.	Fabaceae- Papilionoideae	
31	สีเสื่อ	<i>Casearia calva</i> Craib	Flacourtiaceae	
32	ว่านพร้าว	<i>Curculigo orchidoides</i> Gaertn.	Hypoxidaceae	

พืชที่ไม่มีข้อมูลการใช้ประโยชน์

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	พื้นที่
33	ขมิ้นต้น	<i>Alseodaphne birmanica</i> Kosterm.	Lauraceae	
34	มูกเตี้ย	<i>Munronia humilis</i> (Blanco) Harms	Meliaceae	
35	เหล็กเหลียม	<i>Myxopyrum smilacifolium</i> Blume subsp. <i>confertum</i> (Kerr) Kiew	Oleaceae	
36	เตยหนู	<i>Pandanus humilis</i> Lour.	Pandanaceae	
37	หญ้าพริก พรวาน	<i>Apluda mutica</i> L.	Poaceae	
38	หญ้าขจรจบ	<i>Pennisetum polystachyon</i> (L.) Schult.	Poaceae	
39	หญ้าหางหมา	<i>Sorghum nitidum</i> Pers.	Poaceae	
40	พวงเพชร	<i>Hedyotis hedyotidea</i> Merr.	Rubiaceae	
41	ตองลาย	<i>Knoxia sumatrensis</i> (Retzius) Candolle	Rubiaceae	
42	ขมิ้นต้น	<i>Metadina trichotoma</i> (Zoll. ex Merr.) Bakh.f.	Rubiaceae	
43		<i>Mouretia larsenii</i> Tange	Rubiaceae	
44	สีดาขุนทา	<i>Madhuca floribunda</i> (Pierre) H.J.Lam	Sapotaceae	
45	หญ้าเกล็ด หอย	<i>Lindenbergia indica</i> (L.) Vatke	Scrophulariaceae	
46	ขางขาว	<i>Xanthophyllum virens</i> Roxb.	Xanthophyllaceae	
47	กาฏึก	<i>Alpinia blepharocalyx</i> K.Schum.	Zingiberaceae	
48	เปราะทอง ลาร์เซน	<i>Cornukaempferia larsenii</i> P.Saensouk	Zingiberaceae	
49	ว่านกระหัง	<i>Gagnepainia thoreliana</i> (Baill.) K.Schum.	Zingiberaceae	
50	เข้าพรรษา ทางเงิน	<i>Globba substrigosa</i> King ex Bak.	Zingiberaceae	

อังกฤษ

Barleria cristata L. วงศ์ Acanthaceae

ไม้พุ่ม สูง 1-1.5 เมตร ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรีถึงรูปใบหอก ดอกสีม่วง สีชมพู หรือสีขาว เมล็ดแบนกลม พบตามป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง ป่าดิบแล้ง และป่าดิบเขา รากปรุงเป็นยาขับปัสสาวะ และพอกโลหิตประจำเดือน

เข็มม่วง

Eranthemum album Nees
วงศ์ Acanthaceae

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว สูง 25-60 เซนติเมตร ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรี รูปขอบขนานหรือรูปไข่กลับ โคนใบมน ปลายใบเรียวแหลม ขอบใบเรียบ ดอกออกเป็นช่อแบบกระจุก ออกที่ซอกใบ กลีบดอกสีม่วงอ่อน ผลแห้งแตก พบตามป่าเบญจพรรณ ทั้งต้นค้ำน้ำค้ำต้นอนุมูลอิสระ

ปฐู

Alangium salviifolium (L.f.) Wangerin subsp. *hexapetalum* Wangerin
วงศ์ Alangiaceae

ไม้พุ่มรอเลื้อยหรือไม้ต้น ผลัดใบ ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ รูปไข่กลับแกมรี ดอกสีขาวนวล
ช่อดอกสั้น กลิ่นหอมอ่อนๆ ออกเป็นกระจุกตามกิ่ง ผลสีแดงแล้วเปลี่ยนเป็นสีดำสนิท
พบตามป่าเบญจพรรณ ผลสตรับประทานได้ ดอกบำรุงกำลัง เปลือกแก้หืดหอบ

ผักขมหนาม

Amaranthus spinosus L. วงศ์ Amaranthaceae

ไม้ล้มลุก ตั้งตรง สูง 0.5-1 เมตร มีหนามยาว 0.3-0.1 เซนติเมตร ออกคู่ตรงข้าม ใบเดี่ยว
รูปไข่หรือรูปใบหอก ดอกออกเป็นช่อแบบกิ่งเชิงลดหรือช่อกระจุก เมล็ดค่อนข้างกลม
พบตามพื้นที่เปิดโล่งและตามริมลำห้วย รากแก้้อการช้ำใน แก้วจุกเสียด

รักใหญ่

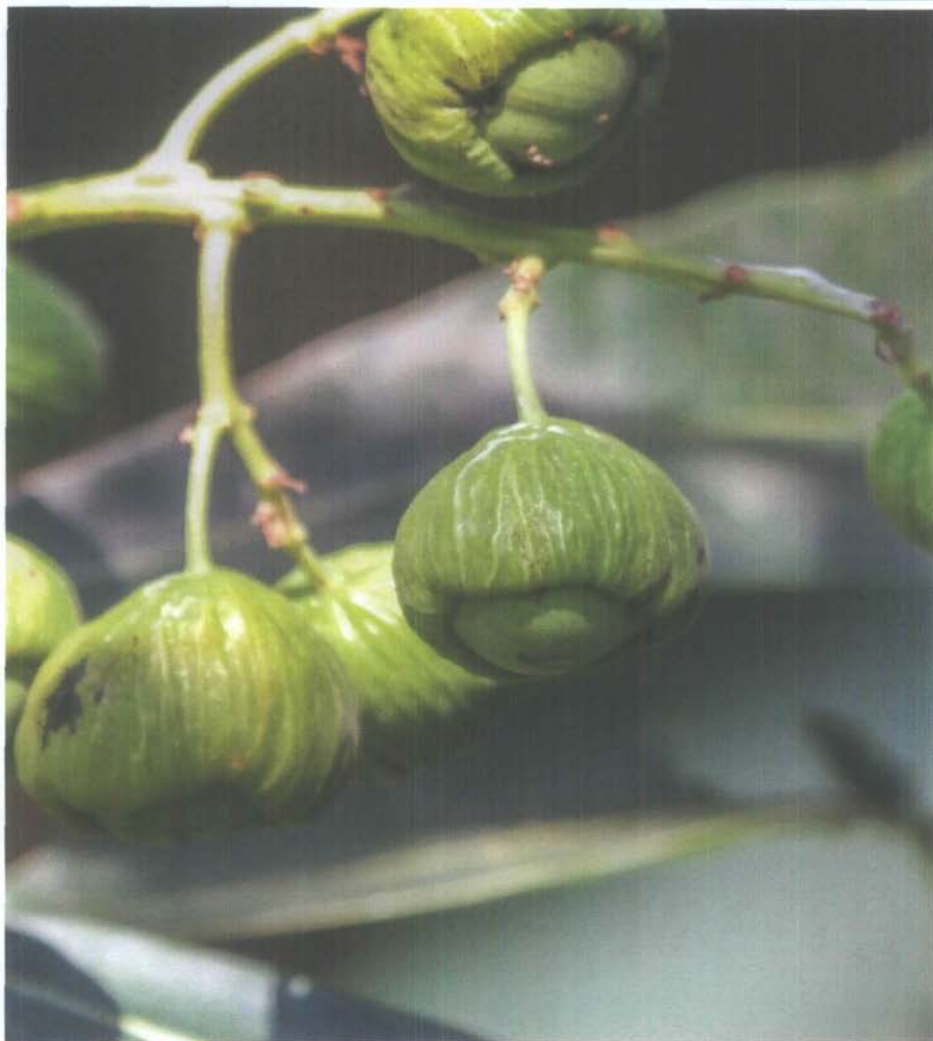

Gluta usitata (Wall.) Ding Hou วงศ์ Anacardiaceae

ไม้ต้น สูงได้ถึง 20 เมตร เรือนยอดเป็นพุ่มค่อนข้างกลม ผลัดใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปขอบขนานหรือรูปไข่กลับ ดอกออกเป็นช่อแบบแยกแขนง สีเหลืองนวล ผลแห้ง มีปีกสีแดงสด พบตามป่าเบญจพรรณและป่าดิบเขา เนื้อไม้ทำด้ามเครื่องมือเครื่องใช้ เปลือกรักษาโรคเรื้อน โรคผิวหนัง ยางเป็นยาถ่ายอย่างแรง

รักขาว

Semecarpus cochinchinensis Engl. วงศ์ Anacardiaceae

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ใบเดี่ยว เรียงเวียนสลับ รูปไข่กลับแคบหรือรูปใบหอกกลับ ดอกออกเป็นช่อแบบแยกแขนงออกที่ปลายกิ่ง ดอกขนาดเล็ก สีขาวอมเขียว ผลสดเมล็ดเดี่ยวแข็ง กลม ขนาดประมาณ 1 เซนติเมตร ฐานผลมีเยื่อสีเหลืองหุ้ม ประมาณ 1/3 ของผล เมล็ดกลม พบตามป่าเบญจพรรณ ยางใช้ลงรัก เนื้อไม้ใช้ทำลึงใส่ของ ยางมีพิษ

ระย่อม

Rauwolfia serpentina (L.) Benth. ex Kurz วงศ์ Apocynaceae

ไม้พุ่มขนาดเล็ก สูงถึง 60 เซนติเมตร มีน้ำยางสีขาว ใบเดี่ยว ออกตรงข้าม ดอกออกเป็น
ช่อแบบกระจุกที่ปลายยอด ดอกย่อยจำนวนมาก สีขาว สีชมพู หรือสีแดง ผลสดสีดำเมื่อสุก
พบตามป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง รากต้มดื่มแก้ไข้ ลดความดัน ระวังอาการปวด

โมกมัน

Wrightia arborea (Dennst.) Mabb. วงศ์ Apocynaceae

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงกลาง ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรี รูปใบหอก หรือรูปไข่แกมรี กลีบเลี้ยงสีเขียว 5 กลีบ กลีบดอกสีขาวอมเขียว สีเหลืองอ่อนหรือสีชมพู โคนติดกัน เป็นหลอด ปลายแยก 5 กลีบ มีกลิ่นหอม ผลเป็นฝักคู่ มีร่องตามยาวทั้ง 2 ข้าง เปลือกของฝักมีสีน้ำตาลแดง พบตามป่าเบญจพรรณ ดอกเป็นยาระบายช่วยขับลม

บอนเต่า

Hapaline benthamiana Schott วงศ์ Araceae

ไม้ล้มลุก สูง 15-30 เซนติเมตร มีลำต้นเป็นหัวใต้ดิน รูปทรงกลม ใบเดี่ยว
ออกจากหัวใต้ดิน รูปหัวใจ ไม่มีก้านเลี้ยงและกลีบดอก เกสรเพศผู้และเพศเมียสีขาว
พบตามป่าเบญจพรรณ ช่อดอก ยอดอ่อนทั้งก้าน และใบ รับประทานได้

ต่าง

Hoya kerrii Craib วงศ์ Asclepiadaceae

ไม้เถาอิงอาศัย มีน้ำยางสีขาว ใบเดี่ยว ออกตรงข้ามเป็นคู่ รูปไข่กลับ อวบน้ำ
โคนใบสอบหรือมน ปลายใบเว้า ดอกสีขาวครีมแกมม่วง ออกเป็นช่อ
รูปครึ่งวงกลม มี 10-15 ดอก ก้านดอกย่อยยาว
เรียงเป็นซี่ร่ม พบตามป่าเต็งรัง ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ

แคหางค่าง

Fernandoa adenophylla (Wall. ex G.Don) Steenis วงศ์ Bignoniaceae

ไม้ต้นขนาดเล็กถึงขนาดกลาง เปลือกสีเทา ตามกิ่งอ่อนมีขนสีน้ำตาล ใบประกอบ ใบย่อยมี 1-4 คู่ ที่ปลายสุดเป็นใบเดี่ยว ดอกสีเหลืองอ่อน ออกรวมกันเป็นช่อตามปลายกิ่ง ช่อจะตั้งชี้ขึ้น ฝักรูปทรงกระบอกมีขนสีน้ำตาลแดง เมล็ดแบน มีเยื่อบางๆ ตามขอบคล้ายปีก พบตามป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง เป็นพืชเบิกนำ ดอกใช้เป็นอาหารได้

กาสะลองคำ

Radermachera ignea (Kurz) Steenis วงศ์ Bignoniaceae

ไม้ต้น ผลัดใบ สูง 6-20 เมตร ลำต้นเปลาตรง ใบประกอบแบบขนนก ออกตรงข้าม
ดอกสีเหลืองทองหรือสีเหลืองอมส้ม ออกเป็นกระจุกที่กิ่งและลำต้น
กระจุกละ 5-15 ดอก ผลเป็นฝักยาว เมื่อแก่แตกเป็น 2 ซีก เมล็ดมีปีก
พบในป่าเบญจพรรณ ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ

จ้าว

Bombax ceiba L. วงศ์ Bombacaceae

ไม้ต้น ผลัดใบ เปลือกสีเทาอ่อนหรือครีม ในต้นอ่อนมีหนามแข็งทั่วไป ใบประกอบแบบนิ้วมือ เรียงสลับ ดอกเดี่ยว ออกดอกขณะที่ใบแก่หลุดร่วงไป ออกที่ปลายกิ่ง สีส้มหรือสีแดง ผลแห้งแตก รูปไข่หรือรูปใบหอก มีขนนอกแข็ง เมล็ดสีดำจำนวนมาก พบตามป่าเบญจพรรณ ดอกสดต้มจิ้มน้ำพริกหรือแกงส้ม เกสรตากแห้งทำน้ำยาขามจินน้ำเงี้ยว

หญ้าวงช้าง

Heliotropium indicum L. วงศ์ Boraginaceae

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว แตกกิ่งแบบเวียนสลับ ใบเดี่ยว เรียงสลับ ขอบใบเป็นคลื่น
ปลายใบแหลม ดอกสีขาว ออกเป็นช่อที่ปลายยอด แบบช่อกระจับแคบ
เป็นดอกสมบูรณ์เพศ เรียงเวียนบนแกนช่อดอกทางด้านเดียว ผลขนาดเล็ก
เนื้อแข็งมี 2 พู เชื่อมติดกัน แต่ละพู มี 2 เมล็ด พบตามชายป่าเบญจพรรณ

ตะคร้ำ

Garuga pinnata Roxb. วงศ์ Burseraceae

ไม้ต้น ผลัดใบ ใบประกอบแบบขนนก ใบย่อย 8-10 คู่ รูปขอบขนานหรือรูปใบหอก
 ขอบใบหยักแบบฟันเลื่อย ดอกออกเป็นช่อตามซอกใบใกล้ปลายยอด
 สีครีมแกมชมพูหรือสีเหลือง มีขน ผลกลมมน ภายในฉ่ำน้ำ
 พบตามป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแล้ง และป่าดิบเขา ผลใช้ย้อมดอกให้สีดำ

จิงจี่

Capparis micracantha DC. วงศ์ Capparaceae

ไม้พุ่มหรือไม้พุ่มรอเลื้อย สูง 2-6 เมตร ลำต้นสีเทา มีหนามยาว 2-4 มิลลิเมตร ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปขอบขนาน รูปใบหอก หรือแกมรูปไข่ ดอกออกเป็นช่อแบบกระจุกสั้นๆ ตามซอกใบด้านบน มี 2-7 ดอก กลีบดอก 4 กลีบ สีขาว กลีบคู่บนแซมด้วยสีเหลืองหรือสีม่วง ผลรูปรี รูปกลม หรือ ทรงกระบอก สีส้มแดง พบตามชายป่าทั่วไป รากใช้ขับลมภายใน แก้วไข่และโรคกระเพาะ

ว่านข้าวเหนียว

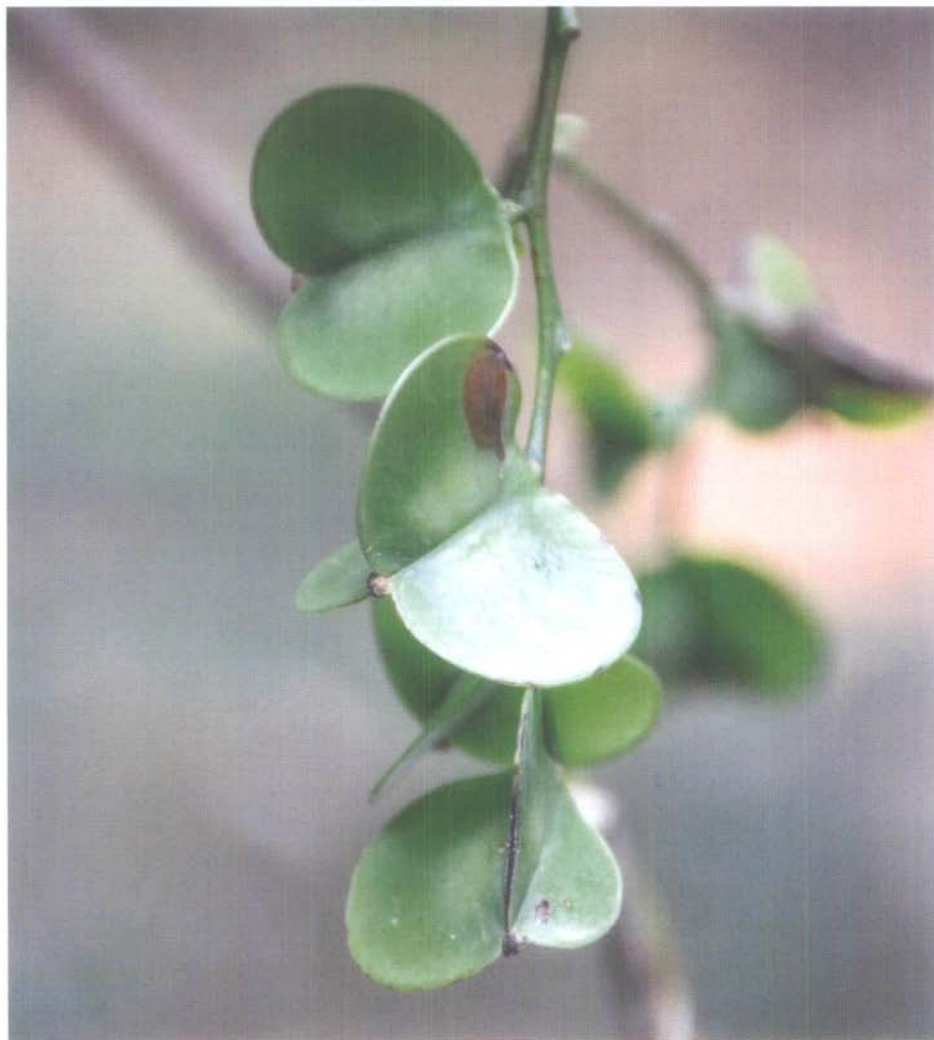
Murdannia edulis (Stokes) Faden วงศ์ Commelinaceae

ไม้ล้มลุก อายุหลายปี ลำต้นเป็นกอสั้น มีรากใต้ดินรูปกระสวยยาว ออกเป็นกลุ่ม
ใบเดี่ยวรูปขอบขนาน ถึงรูปแถบ ดอกจำนวนมาก กลีบดอกสีม่วงอ่อนหรือม่วง
ผลแบบแคปซูล รูปไข่ เมล็ดรูปสามเหลี่ยม ผิวเป็นปุ่ม
พบตามป่าเต็งรัง รากต้มน้ำดื่มเป็นยาระบาย

มันเสา

Dioscorea alata L. วงศ์ Dioscoreaceae

ไม้เลื้อย มีลำต้นใต้ดิน ใบเดี่ยว แผ่นใบและก้านใบสีเขียวอ่อน มีเส้นใบ 5 เส้น
นูนเห็นชัดทั้งด้านบนและด้านล่าง ก้านใบมีครีบ ดอกแบบแยกเพศ
ช่อดอกแบบเชิงลด ช่อดอกเพศเมียมีลักษณะห้อยลง ช่อสั้นกว่าดอกเพศผู้
ผลแห้งแตก มีปีก 3 ปีก พบตามป่าเบญจพรรณ หัวใต้ดินรับประทานได้

เหียง

Dipterocarpus obtusifolius Teijsm. ex Miq. วงศ์ Dipterocarpaceae

ไม้ต้น ผลัดใบ กิ่งและพุ่มมีขนปกคลุมหรือเรียบเกลี้ยง ใบรูปไข่กลมหรือรูปรี
 ขอบใบหยักเป็นคลื่นหรือมีขนปกคลุม ใบของต้นที่อายุน้อยจะมีขนาดใหญ่
 พบตามป่าเต็งรัง เนื้อไม้ใช้ในงานก่อสร้างบ้านเรือน เครื่องจักสานและเครื่องใช้สอย
 น้ำมันจากลำต้นใช้ยาไม้ ยาแนวเรือ

มะไฟ

Baccaurea ramiflora Lour. วงศ์ Euphorbiaceae

ไม้ต้นขนาดกลาง ไม้ผลัดใบ ใบเดี่ยว เรียงสลับกัน รูปรีแกมใบหอก โคนใบสอบ ขอบใบเรียบหรือหยักตื้นๆ ปลายใบเรียว ดอกออกเป็นช่อ ผลค่อนข้างกลมหรือรี สีผิวเหลืองถึงแดง ผิวเกลี้ยง มี 1-3 เมล็ด เนื้อหุ้มเมล็ดสีขาวขุ่น รสเปรี้ยวอมหวาน พบตามป่าเบญจพรรณ ผลสดรับประทานได้ ต้นและเปลือกทำเป็นยาทาภายนอก แก้บวมอักเสบ

ครามน้ำ

Breynia retusa (Dennst.) Alston วงศ์ Euphorbiaceae

ไม้พุ่ม รอเลื้อยหรือตั้งตรง สูงได้ถึง 5 เมตร ใบเดี่ยว ดอกออกเป็นช่อเดี่ยวหรือเป็นกระจุก ไม่มีกลีบดอก ผลสุกสีแดง เมล็ดรูปสามเหลี่ยม มีเยื่อหุ้มสีเหลืองหรือสีแดง พบตามป่าเต็งรัง ป่าเบญจพรรณ ป่าดิบแล้ง และป่าดิบชื้น ลำต้นและรากใช้ผสมสมุนไพรอื่นตำตีมดแก้ไข้

ชันทองพญาบาท

Suregada multiflorum (A.Juss.) Baill. วงศ์ Euphorbiaceae

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 3-7 เมตร ใบเดี่ยว เรียงสลับ รูปขอบขนานแกมรูปใบหอก เนื้อใบหนาเป็นมัน ดอกสีเขียวอมเหลืองอ่อน ออกเป็นช่อสั้นๆ ตรงซอกใบ กลิ่นหอม ดอกแยกเพศ ไม่มีกลีบดอก ผลค่อนข้างกลม ผิวเกลี้ยง ผลอ่อนสีเขียว เมื่อสุกสีเหลือง แตกตามพู พบตามป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง เปลือกต้นเป็นยาแก้โรคผิวหนัง

หนามหัน

Acacia comosa Gagnep. วงศ์ Fabaceae-Mimosoideae

ไม้เถาหรือเลื้อย เปลือกต้นมีหนามแหลมปลายโค้งลง ใบประกอบแบบขนนกสองชั้น
เรียงสลับ ใบย่อยเรียงสลับ รูปขอบขนาน ปลายแหลมหรือมน โคนเบี้ยว ขอบเรียบ
ดอกออกเป็นช่อแบบกระจุกแยกแขนง ออกที่ซอกใบและปลายกิ่ง ไม่มีก้านดอกย่อย
ผลเป็นฝักแบน พบตามชายป่าทั่วไป รากเป็นยาแก้ริดสีดวงทวาร

ถั่วลาย

Centrosema pubescens Benth. วงศ์ Fabaceae-Papilionoideae

ไม้ล้มลุก มีขนยาว หูใบรูปไข่แกมรูปขอบขนาน ใบรูปรีหรือรูปขอบขนาน ปลายแหลม โคนมนหรือกลม แผ่นใบบาง มีขนยาวกระจายทั้งสองด้าน ช่อดอกมี 2-4 ดอก ใบประดับคล้ายหูใบ ใบประดับย่อยรูปรีหรือรูปไข่กว้าง กลีบเลี้ยง 5 กลีบ กลีบดอกสีขาว ชมพู หรืออมม่วง ฝักรูปแถบ พบตามชายป่าเต็งรัง ปลูกเป็นพืชอาหารสัตว์

คำบุงชา

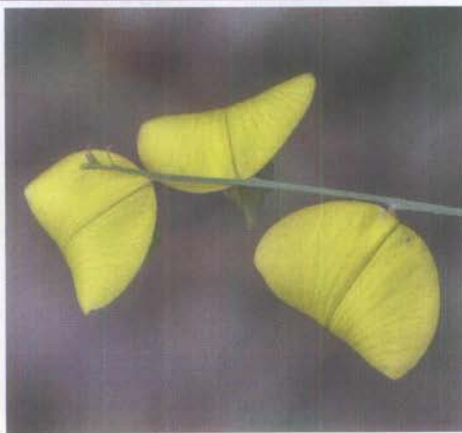
Crotalaria juncea L. วงศ์ Fabaceae-Papilionoideae

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียว ลำต้นตั้งตรง แตกกิ่งก้านสาขามาก ใบเดี่ยว เรียงสลับ
รูปขอบขนานถึงรูปแถบแกมรูปใบหอก ดอกออกเป็นช่อแบบกระจัง สีเหลือง รูปดอกถั่ว
ผลเป็นฝัก รูปทรงกระบอก พบตามชายป่าทั่วไป ปลูกเป็นปุ๋ยพืชสดได้ดี

หิ่งหู่

Crotalaria neriifolia Wall. ex Benth. วงศ์ Fabaceae-Papilionoideae

ไม้ล้มลุก สูงถึง 1.7 เมตร ใบเดี่ยว รูปไข่แกมขอบขนานถึงรูปใบหอก ดอกสีเหลือง ด้านนอกมีเส้นสีน้ำตาลแดงพาดตลอด ออกเป็นช่อ ดอกย่อยรูปดอกถั่ว ผลเป็นฝัก รูปกระบอก เมล็ดมีขนาดเล็กจำนวนมาก พบตามชายป่าเบญจพรรณ

หนาดคำ

Desmodium oblongum Wall. ex Benth. วงศ์ Fabaceae-Papilionoideae

ไม้ล้มลุก อายุหลายปี สูง 40-120 เซนติเมตร ใบประกอบมีหนึ่งใบย่อย รูปขอบขนาน
แกมรูปไข่ ดอกออกเป็นช่อแบบแยกแขนง กลีบดอกรูปดอกถั่ว สีม่วง สีส้มพู
หรือสีน้ำเงินอมม่วง พบตามริมลำห้วยและชายป่าทั่วไป รากและลำต้นดองเป็นยาบำรุงกำลัง

เถาแปบหนู

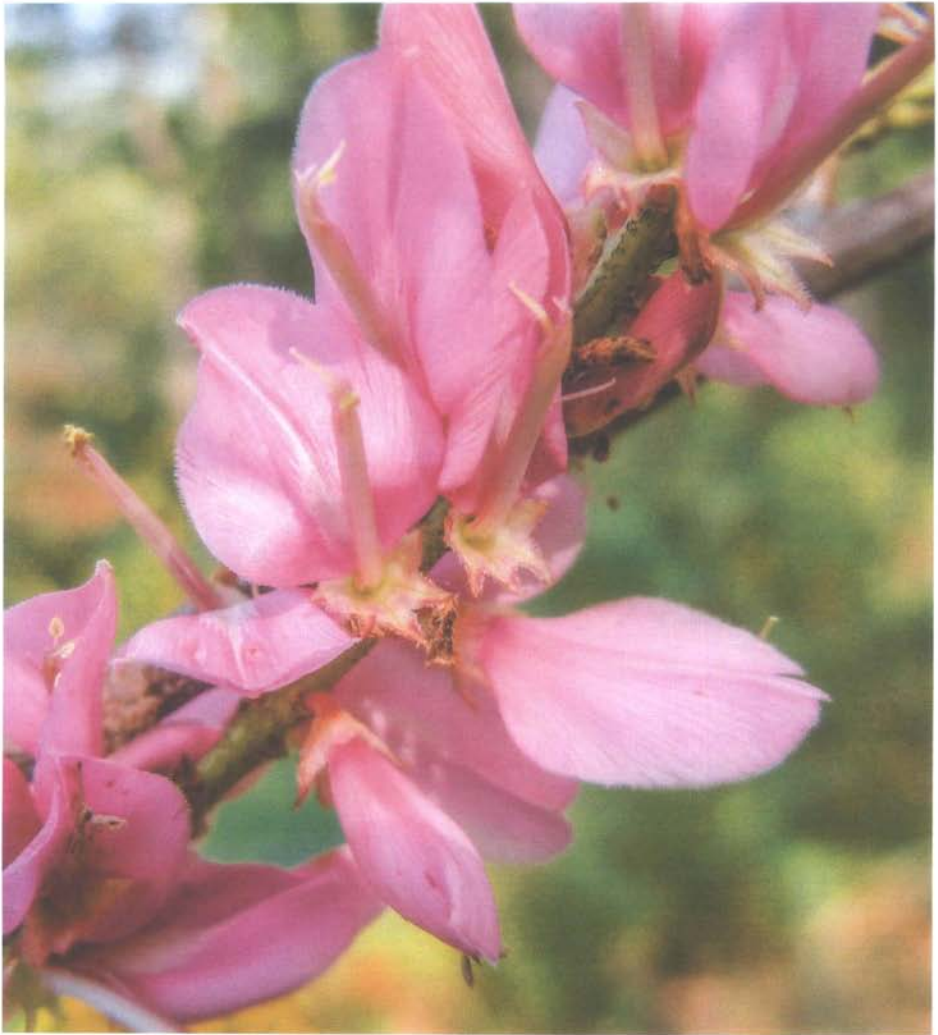

Galactia tenuiflora Wight & Arn. วงศ์ Fabaceae-Papilionoideae

ไม้ล้มลุก อายุหลายปี ลำต้นเลื้อยพัน ใบประกอบมี 3 ใบย่อย ใบย่อยรูปรีถึงรูปใบหอก
ดอกออกเป็นช่อแบบกระจัง กลีบดอกรูปดอกถั่ว สีขาวแกมชมพู สีม่วงอ่อน
หรือสีชมพูอ่อน ผลรูปแถบแกมขอบขนาน พบตามป่าเชิงเขา

คราม

Indigofera tinctoria L. วงศ์ Fabaceae-Papilionoideae

ไม้พุ่ม สูง 0.5-1 เมตร ใบประกอบแบบขนนก มี 9-13 ใบย่อย มีหูใบรูปสามเหลี่ยมแคบ ใบย่อยเรียงตรงข้าม รูปไข่กลับแกมขอบขนานถึงรูปไข่กลับ ดอกออกเป็นช่อแบบกระจุก กลีบดอกรูปถั่ว สีชมพู ฝักแบบถั่ว มี 5-12 เมล็ด พบตามป่าเบญจพรรณ ต้นใช้ทำสีย้อมผ้า

หญ้าหางอัน

Uraria lagopodioides (L.) Desv. ex DC.

วงศ์ Fabaceae-Papilionoideae

ไม้พุ่มขนาดเล็ก ลำต้นตั้งตรง สูง 16.7-40.9 เซนติเมตร ใบประกอบมีใบย่อย 1-3 ใบ เรียงสลับ ดอกออกเป็นช่อแบบกระจะ สีชมพูแกมม่วง ผลเป็นฝักรูปขอบขนานสีดำมัน ไม่มีขน เมล็ดมีสีน้ำตาลถึงสีน้ำตาลออกเหลือง พบตามป่าเต็งรัง รากฝนน้ำปูนใสทาแก้ฝี

เมื่อย

Gnetum montanum Markgr.

วงศ์ Gnetaceae

ไม้เถาเนื้อแข็ง สูง 5-10 เมตร ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก รูปไข่ถึงรูปขอบขนานแกมรูปไข่ ดอกออกเป็นช่อแบบเชิงลด สีเขียวปนเหลือง เมล็ดรูปกระสวย เมื่อยยังอ่อนสีเขียว เมื่อแก่สีชมพูแดง พบตามป่าเบญจพรรณ เถาอ่อนต้มน้ำดื่มแก้ปวดเมื่อย

หญ้าดอกคำ

Hypoxis aurea Lour. วงศ์ Hypoxidaceae

ไม้ล้มลุก มีเหง้ากลมๆ หรือรียาว มีขนยาวสีขาวตามแผ่นใบ ลำต้นสูงประมาณ 2.5-10 เซนติเมตร ดอกออกเป็นช่อแบบกระจุก ออกที่ยอดโคนใบ มี 1-4 ช่อ เมล็ดจำนวนมาก ผิวเป็นตุ่มเล็กๆ กระจาย พบตามป่าเบญจพรรณ รากต้มน้ำดื่ม บำรุงโลหิต

นางแย้มป่า

Clerodendrum viscosum Vent. วงศ์ Lamiaceae

ไม้พุ่มขนาดกลาง สูงได้ถึง 2 เมตร ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก รูปรีแกมรูปไข่ หรือรูปเกือบกลม ดอกสีขาวแกมชมพู มีกลิ่นหอม ผลเมล็ดเดี่ยว แข็ง รูปร่างกลม เมื่อแก่จัดมีสีดำ พบตามชายป่าทั่วไป ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ

อินทนิลบก

Lagerstroemia macrocarpa Wall.

วงศ์ Lythraceae

ไม้ต้นขนาดเล็ก เปลือกต้นสีเทาอ่อนหรือน้ำตาล ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามหรือเยื้องกันเล็กน้อย
รูปไข่แกมขอบขนาน ไม่มีขน ดอกสีม่วงสดแล้วซีดออกสีชมพู ผลรูปไข่หรือป้อมรี
เมื่อแก่แตกเป็น 5-6 แฉก พบตามป่าเต็งรังและป่าเบญจพรรณ ปลูกเป็นไม้ประดับให้ร่มเงา

โสมชบา

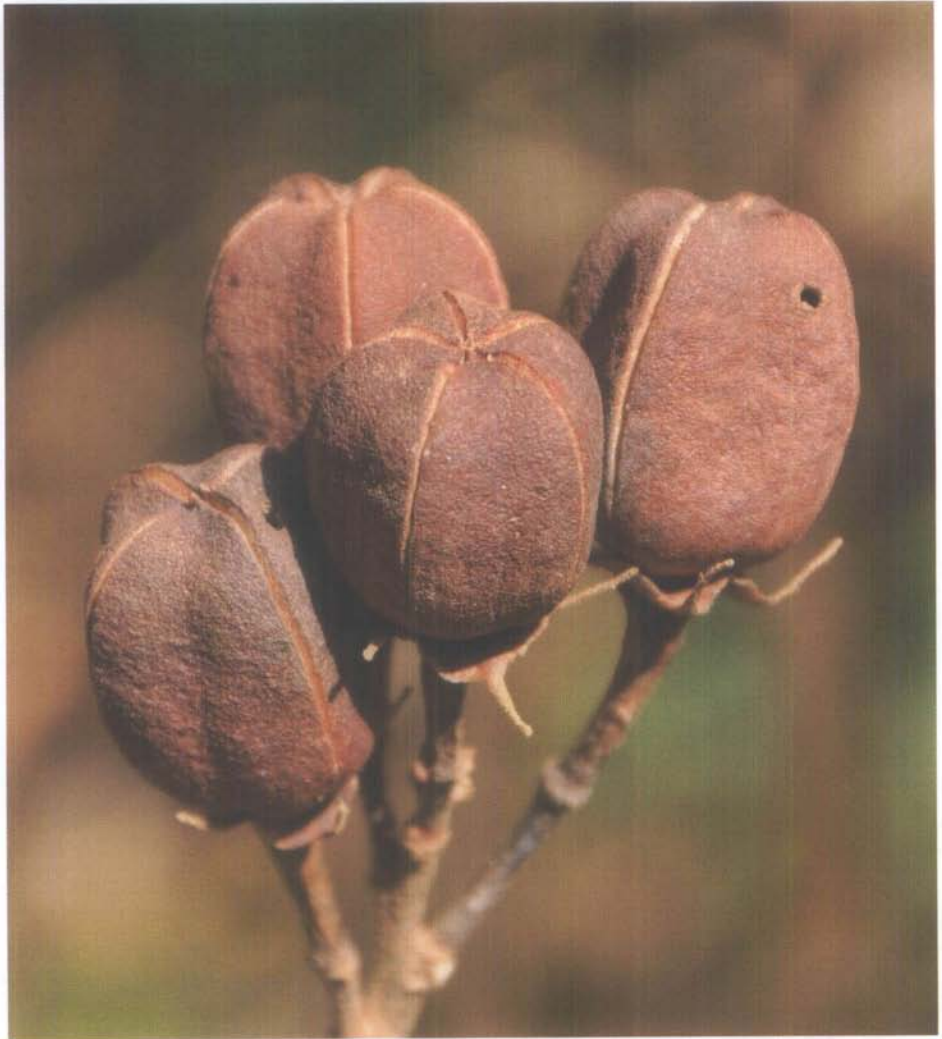

Abelmoschus moschatus Medik. subsp. *tuberosus* (Span.) Borss.Waalk.
วงศ์ Malvaceae

ไม้ล้มลุก อายุปีเดียวหรือหลายปี สูงได้ประมาณ 2 เมตร มีรากสะสมอาหารขนาดใหญ่ ใบที่โคนรูปไข่ ใบช่วงกลางและปลายลำต้นรูปลูกศร ดอกเดี่ยว กลีบดอกสีเหลืองนวล สีขาว สีชมพูหรือสีชมพูอมแดง พบตามที่โล่งและป่าเบญจพรรณ ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ

ปอลมปม

Thespesia lampas (Cav.) Dalzell & A.Gibson

วงศ์ Malvaceae

ไม้พุ่ม สูง 0.5-2.5 เมตร ลำต้นและกิ่งก้านมีขน ใบเดี่ยว เรียงสลับ ดอกสีเหลืองสด
ดอกเดี่ยวออกที่ซอกใบใกล้ปลายยอด ผลแห้งแตกรูปไข่ป้อม มีสัน 5 สัน
แตกตามรอยสัน เมล็ดขนาดเล็กจำนวนมาก พบตามชายป่าทั่วไป เปลือกใช้ทำเชือก

เหมือดจืด

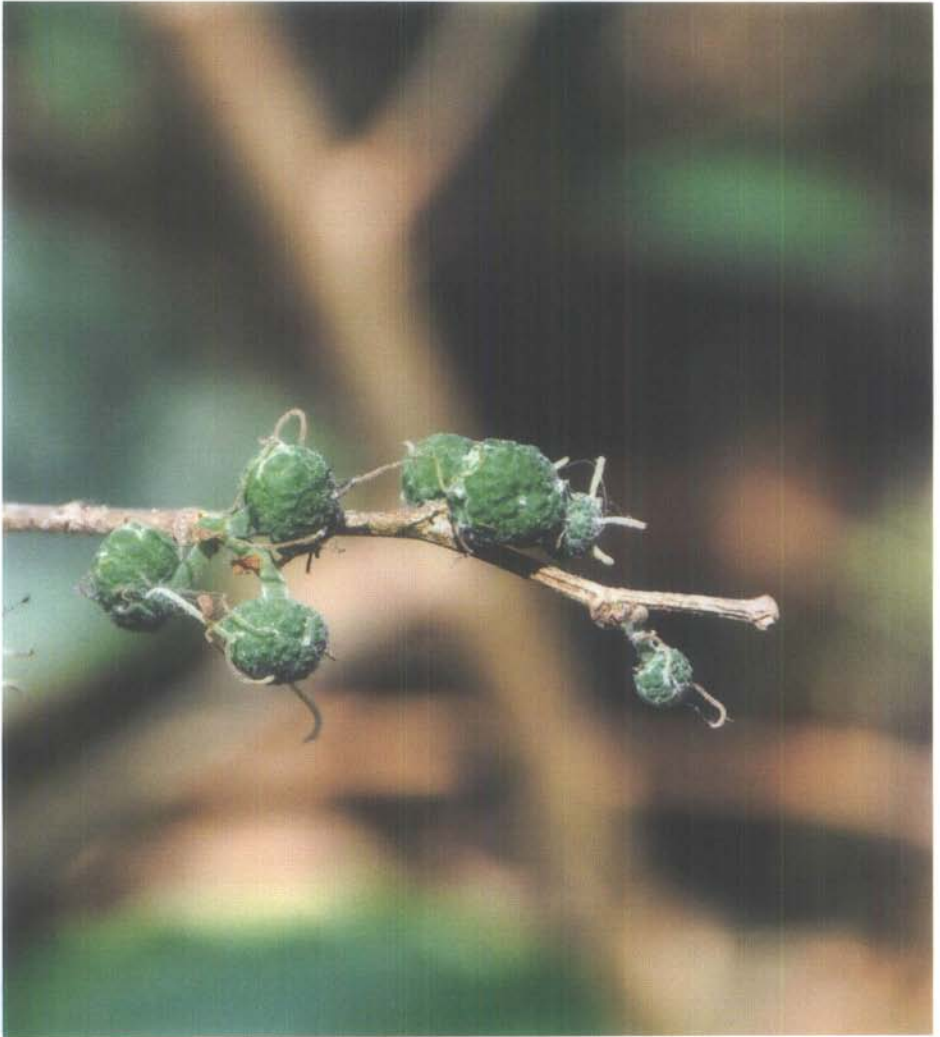

Memecylon plebejum Kurz var. *ellipsoideum* Craib
วงศ์ Melastomataceae

ไม้พุ่มถึงไม้ต้นขนาดเล็ก เปลือกต้นสีน้ำตาล ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามในระนาบ ดอกมีขนาดเล็ก สีม่วงอมน้ำเงิน ก้านสั้น ออกตามกิ่งก้านเรียงเป็นแถว ผลสีเหลืองเปลี่ยนเป็นสีม่วงอมน้ำเงิน มีเนื้อบางและเมล็ดขนาดใหญ่ พบตามป่าเบญจพรรณ เนื้อไม้ทำด้ามเครื่องมือเครื่องใช้

สะแล

Broussonetia kurzii (Hook.f.) Corner วงศ์ Moraceae

ไม้เถาเลื้อย ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว รูปขอบขนานถึงรูปไข่ ดอกแยกเพศต่างต้น
ช่อดอกเพศผู้แบบช่อเชิงลด ออกเป็นกลุ่ม ช่อดอกเพศเมียแบบช่อกระจุกแน่น
พบตามป่าเบญจพรรณ ดอก ผล และใบ นำมาประกอบอาหาร

มะเดื่ออุทุมพร

Ficus racemosa L. วงศ์ Moraceae

ไม้ต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ เปลือกเรียบสีน้ำตาลปนเทา ใบเดี่ยว เรียงสลับ ใบรูปไข่หรือรูปใบหอก ดอกสีเขียว เมื่อแก่เปลี่ยนเป็นสีแดงอมส้ม มีกลิ่นหอม ผลรูปทรงคล้ายกรวยหรือค่อนข้างกลม สีเหลืองหรือสีแดง เมล็ดแข็ง พบตามป่าเบญจพรรณและบริเวณริมลำห้วย ต้นเข้ายาแก้ปวดเมื่อย

พิลั่งกาสา

Ardisia polycephala Wall. ex A.DC. วงศ์ Myrsinaceae

ไม้ต้นขนาดเล็ก ใบเดี่ยว ออกสลับกันเป็นคู่ๆ ตามข้อต้น ใบรูปไข่ หนา ใหญ่ มีสีเขียวเป็นมัน ดอกออกเป็นช่อตามซอกใบ ดอกมีสีชมพูอมขาว ผลโตเท่าขนาดเม็ดยาน เมื่อยังอ่อนเป็นสีแดง ผลแก่จะเป็นสีม่วงดำ พบตามป่าเบญจพรรณ ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ

ตาลเหลือง

Ochna integerrima (Lour.) Merr. วงศ์ Ochnaceae

ไม้ต้นขนาดเล็ก ผลโตใบ ลำต้นสีน้ำตาลเทา ใบเดี่ยว แผ่นใบรูปรี ขอบใบหยักเป็นคลื่น
 ดอกออกเป็นช่อใกล้ปลายกิ่ง กลีบดอกสีเหลือง มีฐานรองดอก ผลสีเขียว
 เมื่อสุกมีสีดำ พบตามป่าเต็งรัง หรือบนลานหินที่โล่ง ผลแก้พิษ แก้ไข้ และแก้อาหารไม่ย่อย

ก่อแฉะ

Anacolosa ilicoides Mast. วงศ์ Olacaceae

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก เปลือกสีเทา ใบเดี่ยว ออกเรียงสลับ รูปรีแกมขอบขนาน ดอกสีเขียว ขนาดเล็ก ออกเป็นช่อสั้นหรือเป็นกระจุกตามง่ามใบ ผลรูปไข่ เมื่อสุกสีแดง พบตามป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง เนื้อไม้ทำด้ามเครื่องมือเครื่องใช้

เอื้องกุหลาบกระเป่าเปิด

Aerides falcata Lindl. วงศ์ Orchidaceae

กล้วยไม้อิงอาศัย เจริญทางยอด ใบเดี่ยว เรียงสลับระนาบเดียว รูปขอบขนาน แผ่นใบแบน
 พับเข้าหากัน ดอกออกเป็นช่อแบบกระจัง ห้อยลง ออกบริเวณซอกใบ ดอกสีขาวและสีชมพู
 กลีบดอกรูปช้อน กลีบปากกลางชมพูเข้ม แผ่นออกเป็นรูปไข่ ปลายเว้า
 พบตามป่าเบญจพรรณ ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ

กะเรกะร้อน

Cymbidium aloifolium (L.) Sw. วงศ์ Orchidaceae

กล้วยไม้อิงอาศัย ลำลูกกล้วยสั้น รูปไข่ค่อนข้างแบน ใบเดี่ยว รูปขอบขนานแกมรูปแถบ ขอบเรียบ แผ่นใบหนาแข็ง ช่อดอกแบบช่อกระจະ ห้อยลง ดอกย่อยจำนวนมาก ใบประดับย่อยขนาดเล็ก กลีบเลี้ยงรูปขอบขนาน กลีบดอกรูปใบหอกกลับแกมรูปไข่กลับ สีเหลืองอมเขียว กลางกลีบดอกมีแถบสีน้ำตาลแดง พบตามป่าเบญจพรรณ ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ

เอื้องดอกมะขาม

Dendrobium delacourii Guillaumin วงศ์ Orchidaceae

กล้วยไม้อิงอาศัย ลำต้นรูปทรงกระบอก ขึ้นเป็นกอแน่น ใบเดี่ยว 5-6 ใบ เรียงเวียน
ดอกออกเป็นช่อแบบกระจับปวยลาลำต้น กลีบดอกสีเขียวหรือสีเหลือง ดอกย่อย 10-25 ดอก
ผลแห้งแตก พบตามป่าเต็งรังและป่าเบญจพรรณ ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ

ช้างกระ

Rhynchosstylis gigantea (Lindl.) Ridl. var. *gigantea* วงศ์ Orchidaceae

กล้วยไม้อิงอาศัย ลำต้นเจริญทางปลายยอด ใบขนาดใหญ่ รูปขอบขนาน เรียงสลับ ดอกออกเป็นช่อแบบกระจัง ออกข้างลำต้น กลีบดอกสีขาวและมีจุดสีม่วงแดงจำนวนมาก ดอกมีกลิ่นหอม พบตามป่าเต็งรังและป่าเบญจพรรณ ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ

เจ็มขาว

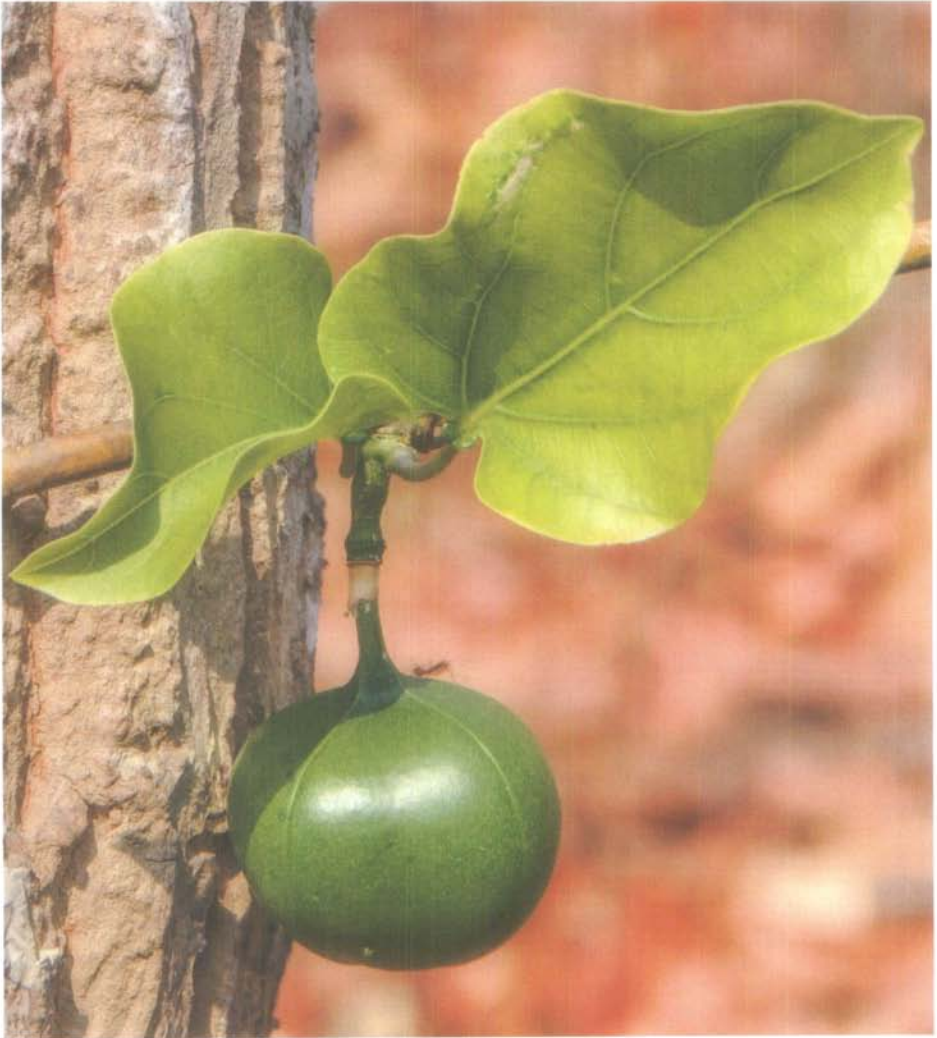

Vanda lilacina Teijsm. & Binn. วงศ์ Orchidaceae

กล้วยไม้อิงอาศัย ลำต้นสูง 10-15 เซนติเมตร รากอวบหนา ใบเดี่ยว รูปแถบ ยาว 10-12 เซนติเมตร เนื้อใบหนา ดอกออกเป็นช่อแบบกระจะตั้งขึ้น มี 10-15 ดอก กลีบดอกสีขาว กลีบปากเป็นถุง ปลายกลีบพับออกมีแต้มสีชมพูม่วง พบตามป่าดิบแล้งและป่าเบญจพรรณ ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ

ผักสาบ

Adenia viridiflora Craib วงศ์ Passifloraceae

ไม้เถาเนื้อแข็ง ลำต้นและกิ่งเกือบกลม มีมือจับ ใบเดี่ยว เรียงเวียน รูปรีแกมรูปไข่ ดอกออกเป็นช่อแบบกระจุก ออกเป็นคู่ตามซอกใบ ดอกสีเขียว ผลแห้งแตก รูปกลมหรือรูปรี ผลห้อยลง พบตามป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง และป่าดิบแล้ง ยอดอ่อน ใบอ่อน และผลอ่อน รับประทานได้

ชายผ้าสีดา

Platycerium wallichii Hook. วงศ์ Polypodiaceae

เฟินอิงอาศัย มีเหง้าทอดเลื้อยสั้นๆ ใบมีสองแบบ คือ ใบกาบ ใบที่ไม่สร้างสปอร์ ลักษณะใบตั้งขึ้นและปลายขอบเป็นแฉกลึก และใบชายผ้า ใบที่สร้างสปอร์ ลักษณะใบห้อยลง อับสปอร์เกิดทางด้านล่างบริเวณปลายหรือขอบของใบชายผ้าอยู่รวมกันหนาแน่น สปอร์มีสีน้ำตาล พบตามป่าเบญจพรรณและป่าเต็งรัง ปลูกเป็นไม้ประดับ

ส้มกบ

Hymenodictyon orixense (Roxb.) Mabb. วงศ์ Rubiaceae

ไม้ต้น ผลัดใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้ามสลับตั้งฉาก เป็นกระจุกที่ปลายกิ่ง รูปไข่หรือรูปโล่ ดอกออกเป็นช่อแบบแยกแขนง ออกที่ซอกใบบริเวณปลายกิ่ง ดอกย่อยขนาดเล็ก กลีบดอกสีขาวหรือสีเหลืองอ่อน ผลแห้ง รูปรี สีน้ำตาลแดง ที่ปลายเมล็ดมีปีกเป็นครีบบาง พบตามป่าเต็งรัง ราก แก่น และเปลือก แก้ไข้ แก้กระหายน้ำ

เข็มพวง

Ixora butterwickii Hole var. *butterwickii* วงศ์ Rubiaceae

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก สูงได้ถึง 4 เมตร ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปไข่หรือรูปขอบขนาน แกมรูปไข่ ปลายแหลมหรือป้าน โคนป้านหรือรูปลิ้ม ขอบเรียบ แผ่นใบหนาคล้ายแผ่นหนัง ดอกออกเป็นช่อแบบซี่ร่มเชิงประกอบ กลีบดอกสีขาวหรือสีชมพู รูปดอกเข็ม พบตามป่าเบญจพรรณ ปลูกเป็นไม้ดอกไม้ประดับ

ยอติน

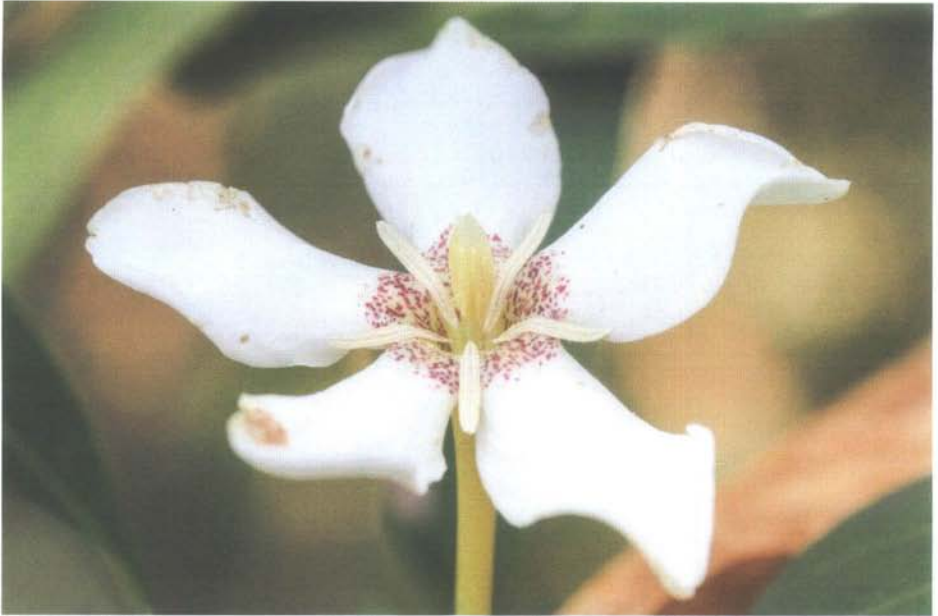

Morinda angustifolia Roxb. var. *angustifolia* วงศ์ Rubiaceae

ไม้พุ่มหรือไม้ล้มลุกขนาดเล็ก สูง 6 เมตร ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม
ดอกออกเป็นช่อแบบกระจุก ดอกย่อยจำนวนมาก กลีบดอกสีขาว
รูปดอกเข็ม ปลายแยกเป็น 5 แฉก ผลรูปไข่กลับถึงรูปเกือบกลม
พบตามป่าเบญจพรรณ รากใช้ย้อมผ้า ให้สีส้มแดง

สะแล่งหอมไก่อ

Rothmannia sootepensis (Craib) Bremek. วงศ์ Rubiaceae

ไม้ต้น สูงถึง 10 เมตร ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม รูปรีถึงขอบขนาน ปลายแหลม ดอกสีขาวออกเป็นช่อ 1-3 ดอก ผลเดี่ยว สีเขียว รูปกลมรี ผิวมัน ขนาด 2.5-3.3 เซนติเมตร ปลายผลมีก้านสั้นติดอยู่ เมล็ดกลมแบนจำนวนมาก พบตามป่าเบญจพรรณและป่าดิบแล้ง ปลูกเป็นไม้ประดับ ดอกมีกลิ่นหอม

แฉ่งกวาดง

Wendlandia paniculata (Roxb.) DC. วงศ์ Rubiaceae

ไม้ต้นขนาดเล็ก สูง 4-8 เมตร ใบเดี่ยว ออกตรงข้ามเป็นคู่ รูปรีแกมทอก ดอกสีขาว ขนาดเล็ก ออกเป็นช่อที่ปลายกิ่ง ดอกเป็นหลอดปลายแยกเป็น 5 กลีบ ม้วนออกด้านนอก ผลรูปกลมขนาด 1-1.2 มิลลิเมตร ผิวเกลี้ยง เมื่อแห้งแตกเป็น 2 ซีก พบตามป่าเบญจพรรณ เนื้อไม้ใช้ทำด้ามเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในร่มได้ดี

โคกกระออม

Cardiospermum halicacabum L. วงศ์ Sapindaceae

ไม้เถาล้มลุก แตกกิ่งจำนวนมาก ลำต้นเป็นริ้ว ดอกออกเป็นช่อ ยาว 5-14 เซนติเมตร
 ดอกสีขาว รูปไข่กลับหรือเกือบกลม ยาว 2-3 มิลลิเมตร เมล็ดกลม ผิวเรียบ
 สีน้ำตาลดำ พบตามชายป่าทั่วไป ใบลวกจิ้มกับน้ำพริก

มะหวด

Lepisanthes rubiginosa (Roxb.) Leenh. วงศ์ Sapindaceae

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก สูงถึง 10 เมตร ใบประกอบแบบขนนก ใบย่อยมี 3-6 คู่ ดอกสีขาวถึงสีเหลืองอ่อน ผลอ่อนสีเขียว แล้วเปลี่ยนเป็นสีเหลืองแดง เมื่อแก่จัดสีม่วงดำ พบตามป่าเบญจพรรณ ใบอ่อนรับประทานแทนผัก ผลมีรสหวาน รับประทานได้

คอแลน

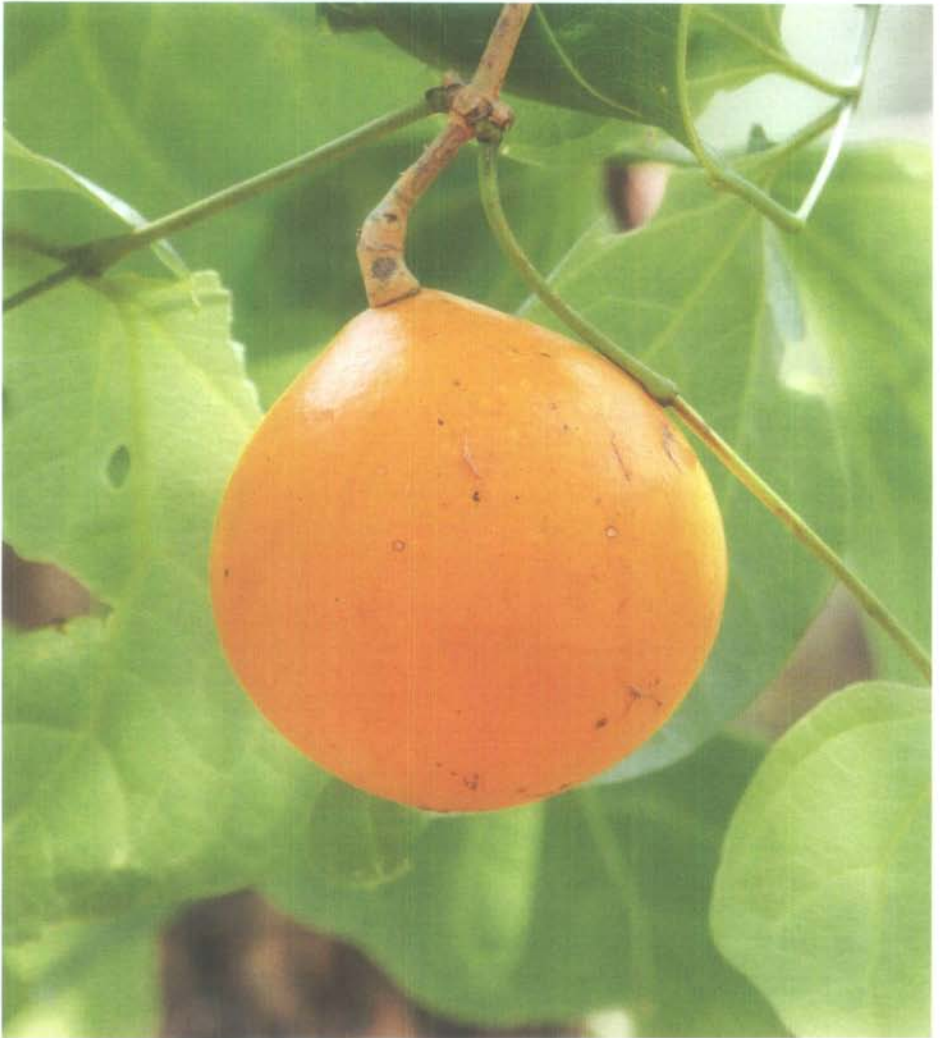
Nephelium hypoleucum Kurz วงศ์ Sapindaceae

ไม้ยืนต้นขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ เรียงเวียน ใบย่อยรูปขอบขนานหรือรูปใบหอก ดอกออกเป็นช่อแบบแยกแขนง ออกที่ปลายกิ่ง ดอกสีขาวอมเขียว ผลสุกสีแดง เปลือกผลแยกจากเนื้อเมล็ด พบตามป่าเบญจพรรณและป่าดิบแล้ง ผลแก่รับประทานได้ เนื้อไม้ใช้ทำเครื่องมือทางการเกษตร

ตุ้มกาขาว

Strychnos nux-blanda A.W.Hill วงศ์ Strychnaceae

ไม้พุ่มหรือไม้ต้นขนาดเล็ก ไม้ผลัดใบ ใบเดี่ยว เรียงตรงข้าม แผ่นใบรูปไข่กว้างถึงกลม ดอกออกเป็นช่อกระจุกแบบแยกแขนง สีเขียวหรือสีเขียวยอ่อน ผลกลม เปลือกหนา เมื่อสุกสีส้ม มีเนื้ออู่น้ำ เมล็ดแบน พบตามป่าเต็งรังและป่าเบญจพรรณ รากต้มน้ำดื่มเป็นยาแก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ใบแก้โรคผิวหนัง แก้แผลเรื้อรัง

เครือห้าต่อเจ็ด

Tetragymma serrulatum (Roxb.) Planch. วงศ์ Vitaceae

ไม้เถาเนื้อแข็ง ใบประกอบแบบนิ้วมือ มี 5 ใบย่อย ก้านใบย่อยสั้น ใบย่อยรูปไข่ถึงรูปใบหอก ปลายเรียวแหลม โคนแหลมหรือเบี้ยว ขอบหยักฟันเลื่อย ดอกออกเป็นช่อแบบซี่ร่มแยกแขนง ออกที่ซอกใบ ดอกตูมรูปไข่ถึงรูปรี ดอกแยกเพศ กลีบดอกรูปไข่ถึงรูปรี เกสรตัวผู้ ผลแก่มีสีม่วงดำ พบตามป่าเบญจพรรณและชายป่าทั่วไป ดอกและยอดอ่อนรับประทานได้

เปราะาทองลาร์เซน

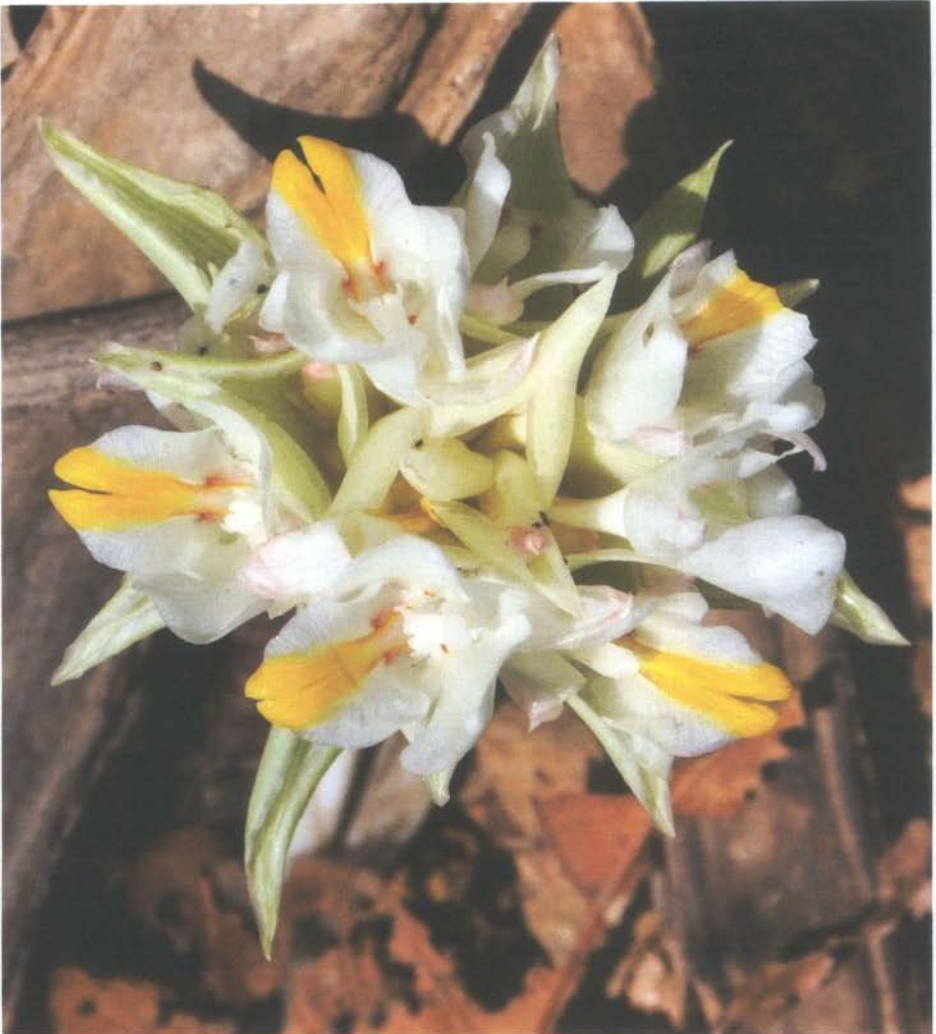

Cornukaempferia larsenii P.Saensouk วงศ์ Zingiberaceae

ไม้ล้มลุก อายุหลายปี มีเหง้าสั้น ใบเดี่ยว แผ่นใบด้านบนสีเขียว อาจมีแต้มสีเงินเล็กน้อย
ระหว่างเส้นใบ แผ่นใบด้านล่างสีเขียว มีขนกระจายทั่ว ดอกออกเป็นช่อ เกิดกลางกลุ่มใบ
มี 3-5 ดอก สีแดงส้ม ผลกลมสีแดง พบตามป่าเบญจพรรณ

กระเจียวขาวปากเหลือง

Curcuma cochinchinensis Gagnep. วงศ์ Zingiberaceae

ไม้ล้มลุก มีหัวใต้ดิน ใบรูปไข่แกมรูปใบหอก ดอกออกเป็นช่อ เกิดกลางกลุ่มใบ
 แผ่นใบด้านล่างมีขนคลุมหนาแน่น ใบประดับสีเหลืองอ่อนหรือสีชมพู
 กลีบดอกและกลีบปากมีสีขาว มีแถบสีเหลืองตามแนวเส้นกลางแผ่นกลีบปาก
 พบตามป่าเบญจพรรณ ช่อดอกอ่อนรับประทานได้

กระเจียวขาว

Curcuma parviflora Wall. วงศ์ Zingiberaceae

ไม้ล้มลุก มีหัวใต้ดินรูปไข่ ขนาดประมาณ 2 เซนติเมตร ใบเดี่ยว รูปรี ดอกสีขาว
มีเกสรเพศผู้ที่เป็นหมัน รูปไข่กลับ สีขาวหรือแถมสีม่วงหรือน้ำเงิน
พบตามป่าเบญจพรรณและป่าดิบแล้ง ช่อดอกอ่อนนำมาต้มรับประทานได้

ปุดเมืองกาฬ

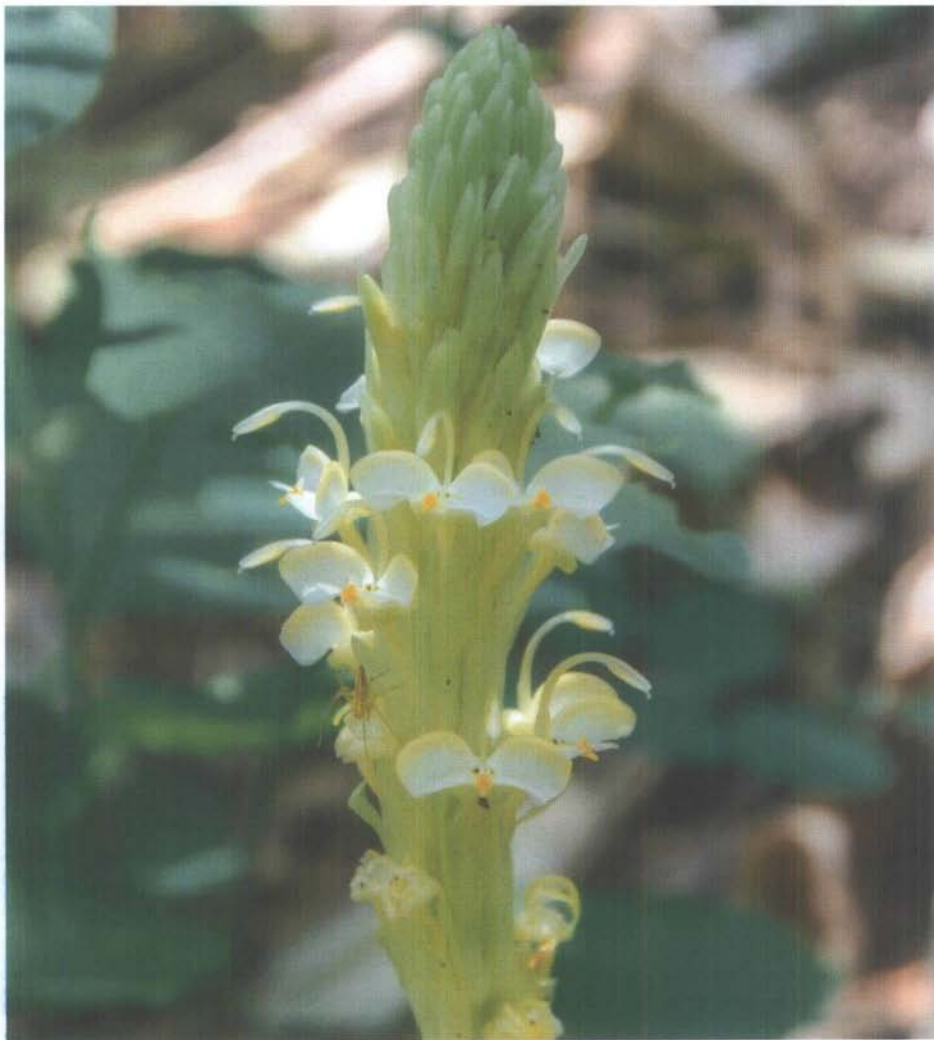

Etilingera araneosa (Bak.) R.M. Sm. วงศ์ Zingiberaceae

ไม้ล้มลุก มีเหง้าสูง 2-3 เมตร ใบเดี่ยว รูปขอบขนานแกมรูปใบหอก ดอกสีแดงสด ออกเป็นช่อจากเหง้า ก้านช่อดอกสั้น โคนช่อมีกาบหุ้มซ้อนกันเป็นเกล็ด ใบประดับสีเขียว พบตามริมลำห้วยและที่มีความชื้นสูง ช่อดอกอ่อนและผลสุกรับประทานได้

ว่านกระหัง

Gagnepainia thoreliana (Baill.) K.Schum. วงศ์ Zingiberaceae

ไม้ล้มลุก อายุหลายปี มี 2-4 ใบ ใบเดี่ยว รูปรีถึงรูปไข่ ดอกออกเป็นช่อแบบเชิงลด ใบประดับย่อยสีเขียว ดอกย่อยสีขาว มีได้ถึง 50 ดอก กลีบดอกเชื่อมติดกันเป็นรูปไข่โค้ง ผลแห้งแตก รูปไข่ มีขน พบตามป่าเบญจพรรณและป่าไผ่

ความหลากหลายทางชีวภาพ
ด้านสัตว์ป่า

สัตว์ เป็นสิ่งมีชีวิตที่จัดอยู่ในอาณาจักรสัตว์ (Kingdom Animalia) แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

กลุ่มสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง (Invertebrates)

เป็นกลุ่มสัตว์ที่ภายในลำตัวไม่มีโครงกระดูกเป็นแกนกลางของร่างกาย แบ่งออกเป็นกลุ่มย่อย คือ กลุ่มฟองน้ำ กลุ่มหนอนปล้อง กลุ่มมีลำตัวอ่อนนุ่ม กลุ่มมีขาเป็นข้อปล้อง กลุ่มมีโพรงลำตัว กลุ่มหนอนตัวกลม กลุ่มมีหนามตามผิวหนัง และกลุ่มหนอนตัวแบน

กลุ่มลำตัวอ่อนนุ่ม

กลุ่มขาเป็นข้อปล้อง

กลุ่มสัตว์มีกระดูกสันหลัง (Vertebrates)

ภายในลำตัวมีโครงกระดูกเป็นแกนกลางของร่างกาย มีสมมาตรแบบซีกซ้ายซีกขวาเหมือนกัน สัตว์กลุ่มนี้แบ่งเป็น กลุ่มย่อย คือ กลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม กลุ่มนก กลุ่มสัตว์เลื้อยคลาน กลุ่มสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก และกลุ่มปลา

กลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม

กลุ่มนก

กลุ่มสัตว์เลื้อยคลาน

กลุ่มสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก

กลุ่มปลา

การสำรวจ

การสำรวจสัตว์ป่ามี 2 วิธี

1. การสำรวจทางตรง (Direct count)

สำรวจสัตว์ป่าโดยพบเห็นตัว ซึ่งได้จากการเดินสำรวจตามเส้นทางเดินธรรมชาติ เช่น รอยเท้า กองมูล เสียงร้อง รัง ซาก เป็นต้น รวมถึงการดักจับโดยใช้กับดัก

2. การสำรวจทางอ้อม (Indirect count)

โดยการสอบถามจากชาวบ้าน ซึ่งอาศัยหรือปฏิบัติงานอยู่ในพื้นที่นั้น สามารถใช้เป็นข้อมูลเพิ่มเติมด้านการใช้ประโยชน์จากสัตว์ป่าของผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่โดยรอบ

บันทึกข้อมูล

ถ่ายภาพ

ส่องดูสัตว์

พบรังไข่ไก่ป่า

การจับนก

กับดักข่ายเวหา สํารวจชนิดสัตว์ที่บินได้ ได้แก่ นกและค้างคาว

กับดักกรง สํารวจ กลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดเล็ก ที่หากินตามต้นไม้และพื้นดิน เช่น กระรอก หนู พังพอน โดยการเอาผลไม้ใส่ในกับดักกรงวางไว้ตามต้นไม้หรือพื้นดิน

กับดักหลุม สํารวจสัตว์กลุ่มสะเทินน้ำสะเทินบก กลุ่มสัตว์เลื้อยคลาน กลุ่มสัตว์
เลี้ยงลูกด้วยนมบางชนิด เช่น หนูผี และสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง ใช้กับสัตว์ที่หากิน
ตามพื้นดิน

ตาข่ายดักปลา ใช้จับปลาตามเส้นทางน้ำแต่ละสายของป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา คือ
ห้วยน้ำตะ ห้วยน้ำรี ห้วยทรายงาม และวังน้ำตะ

ความหลากหลายของสัตว์ป่า

พบ **211** ชนิด แบ่งเป็น

กลุ่มสัตว์เลื้อยลูกด้วยนม	23 ชนิด
กลุ่มนก	97 ชนิด
กลุ่มสัตว์เลื้อยคลาน	23 ชนิด
กลุ่มสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก	13 ชนิด
กลุ่มปลา	25 ชนิด
กลุ่มสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง	30 ชนิด

เต่าเหลือง *Indotestudo elongata*

ปลาดุกด้าน *Clarias batrachus*

จำนวนสัตว์ที่พบ 211 ชนิด

* **113 ชนิด** เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง

ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

* **36 ชนิด** แยกตามสถานภาพของ

THAILAND RED DATA

ดังนี้

กลุ่มสัตว์ใกล้สูญพันธุ์ **1 ชนิด** คือ

เต่าเหลือง กลุ่มสัตว์มีแนวโน้มใกล้

สูญพันธุ์ **1 ชนิด** คือ ปลาดุกด้าน

กลุ่มสัตว์ใกล้ถูกคุกคาม **8 ชนิด**

กลุ่มสัตว์ที่เป็นกังวลน้อยที่สุด **25**

ชนิด กลุ่มสัตว์ข้อมูลไม่เพียงพอ

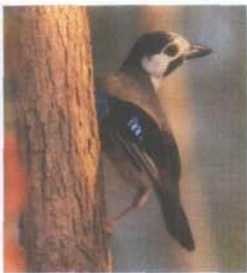
1 ชนิด

สัตว์ที่หน้าสนใจ

นก เป็นสัตว์ป่าธรรมชาติสามารถพบเห็นได้ทั่วไป มีพฤติกรรมในการดำรงชีวิตแตกต่างกันไปตามชนิดและสายพันธุ์ เสียงร้องของนกคือสื่ออย่างหนึ่งที่นกแสดงออกเพื่อบ่งบอกถึงอารมณ์ความทุกข์หรือความสุขในช่วงเวลานั้นๆ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา สามารถพบนกบริเวณป่าเบญจพรรณ และป่าเต็งรัง มีนกหลากหลายชนิดล้วนเป็นนกที่มีความสวยงามและมีเสียงที่ไพเราะ บางชนิดพบเห็นได้ทั่วไปแต่บางชนิดอาจพบเห็นได้ยาก เช่น นกเขาเขียว นกแซงแซวหางบ่วงใหญ่ นกสาลิกาเขียว นกปีกลายสก๊อต นกกระรางหัวหงอก นกกางเขนดง และนกขมิ้นท้ายทอยดำ เป็นต้น นกมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในระบบนิเวศ ช่วยแพร่กระจายพันธุ์พืช ควบคุมแมลงศัตรูพืช และเป็นตัวบ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ของผืนป่า นกเหล่านี้ต้องการป่าที่เป็นบ้านในการดำรงชีวิต เช่นเดียวกับมนุษย์และสัตว์อื่นๆ ดังนั้นเราจึงต้องช่วยกันดูแลรักษาป่าเพื่อเป็นแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยให้กับนกเหล่านี้ เพื่อให้สัตว์น้อยใหญ่และมนุษย์มีเสียงเพลงธรรมชาติได้ฟังทุกวัน

นกปีกลายสก๊อต

นกกระรางหัวหงอก

นกกางเขนดง

รายชื่อความหลากหลายของสัตว์ป่า

กลุ่มสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	สถานภาพ	
				พ.ร.บ.	TRD
1	แมวดาว	<i>Prionailurus bengalensis</i>	Felidae	*	-
2	พังพอนธรรมดา	<i>Herpestes javanicus</i>	Herpestidae	*	-
3	เม่นใหญ่	<i>Hystrix brachyura</i>	Hystricidae	*	LC
4	กระต่ายป่า	<i>Lepus peguensis</i>	Leporidae	*	-
5	หนูพุกเล็ก	<i>Bandicota savilei</i>	Muridae	-	-
6	หนูผี	<i>Crocidura</i> sp.	Muridae	-	-
7	หนูห้วย	<i>Leopoldamys sabanus</i>	Muridae	-	-
8	หนูท้องขาว	<i>Rattus rattus</i>	Muridae	-	-
9	ลิ่น	<i>Manis</i> sp.	Manidae	*	-
10	ค้างคาว ขอบหูขาวกลาง	<i>Cynopterus sphinx</i>	Rhinolophidae	-	-
11	ค้างคาวเล็บกุด	<i>Eonycteris spelaea</i>	Rhinolophidae	*	-
12	ค้างคาวบัวพันรี	<i>Rousettus leschenaulti</i>	Rhinolophidae	-	-
13	ค้างคาว หน้ายาวเล็ก	<i>Macroglossus minimus</i>	Rhinolophidae	*	-
14	ค้างคาว หน้ายาวใหญ่	<i>Macroglossus sobrinus</i>	Rhinolophidae	*	-

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	สถานภาพ	
				พ.ร.บ.	TRD
15	ค้างคาวแวมไพร์ แปลงเล็ก	<i>Megaderma spasma</i>	Rhinolophidae	*	-
16	ค้างคาวไม้หัว แบนใหญ่	<i>Tylonycteris robustula</i>	Rhinolophidae	*	-
17	อันเล็ก	<i>Cannomys badius</i>	Spalacidae	-	-
18	กระจ๊อน	<i>Menetes berdmorei</i>	Sciuridae	-	-
19	กระรอกหลากสี	<i>Callosciurus finlaysoni</i>	Sciuridae	-	-
20	กระรอกบินเล็ก แก้มขาว	<i>Hylopetes phayrei</i>	Sciuridae	*	-
21	กระเล็นขน ปลายหูสั้น	<i>Tamiops mccllelandi</i>	Sciuridae	-	-
22	หมูป่า	<i>Sus scrofa</i>	Suidae	-	-
23	กระแตเหนือ	<i>Tupaia belangeri</i>	Tupaiaidae	-	-

กลุ่มนก

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	สถานภาพ	
				พ.ร.บ.	TRD
1	เหยี่ยวนกเขา ซิคิรา	<i>Accipiter badius</i>	Accipitridae	*	-
2	เหยี่ยวกิ่งก่าสีดำ	<i>Aviceda leuphotes</i>	Accipitridae	*	-
3	เหยี่ยวปีกแดง	<i>Butastur liventer</i>	Accipitridae	*	NT
4	เหยี่ยวขาว	<i>Elanus caeruleus</i>	Accipitridae	*	-
5	เหยี่ยวรุ้ง	<i>Spilornis cheela</i>	Accipitridae	*	-
6	นกขมิ้นน้อย ธรรมดา	<i>Aegithina tiphia</i>	Aegithinidae	*	-

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	สถานภาพ	
				พ.ร.บ.	TRD
7	นกกะเต็นน้อย ธรรมดา	<i>Alcedo atthis</i>	Alcedinidae	*	-
8	นกกะเต็นอก ขาว	<i>Halcyon smyrnensis</i>	Alcedinidae	*	-
9	นกเป็ดแดง	<i>Dendrocygna javanica</i>	Anatidae	*	-
10	นกยางกรอก พันธุ์จีน	<i>Ardeola bacchus</i>	Ardeidae	*	-
11	นกยางควาย	<i>Bubulcus coromandus</i>	Ardeidae	*	-
12	นกแอ่นพง	<i>Artamus fuscus</i>	Artamidae	*	-
13	นกกระปูดเล็ก	<i>Centropus bengalensis</i>	Centropodidae	*	-
14	นกกระปูดใหญ่	<i>Centropus sinensis</i>	Centropodidae	*	-
15	นกกระแตแต้ แว๊ด	<i>Vanellus indicus</i>	Charadriidae	*	-
16	นกเขียวก้าน ตองหน้าผากสี ทอง	<i>Chloropsis aurifrons</i>	Chloropseidae	*	-
17	นกปากห่าง	<i>Anastomus oscitans</i>	Ciconiidae	*	-
18	นกเขาเขียว	<i>Chalcophaps indica</i>	Columbidae	*	-
19	นกพิราบป่า**	<i>Columba livia</i>	Columbidae	*	-
20	นกเขาชวา	<i>Geopelia striata</i>	Columbidae	-	-
21	นกเขาใหญ่	<i>Streptopelia chinensis</i>	Columbidae	-	-
22	นกเขาไฟ	<i>Streptopelia tranquebarica</i>	Columbidae	*	-
23	นกตะขาบทุ่ง	<i>Coracias benghalensis</i>	Coraciidae	*	-

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	สถานภาพ	
				พ.ร.บ.	TRD
24	นกสาลิกาเขียว	<i>Cissa chinensis</i>	Corvidae	*	-
25	นกกาแวน	<i>Crypsirina temia</i>	Corvidae	*	-
26	นกปีกลายสก๊อต	<i>Garrulus glandarius</i>	Corvidae	*	-
27	นกขุนแผน	<i>Urocissa erythrorhyncha</i>	Corvidae	*	-
28	นกคัคคูหงอน	<i>Clamator coromandus</i>	Cuculidae	*	-
29	นกขั้วรอกใหญ่	<i>Phaenicophaeus tristis</i>	Cuculidae	*	-
30	นกสีชมพูสวน	<i>Dicaeum cruentatum</i>	Dicaeidae	*	-
31	นกแซงแซวหงอน ขน	<i>Dicrurus hottentottus</i>	Dicruridae	*	-
32	นกแซงแซวสีเทา	<i>Dicrurus leucophaeus</i>	Dicruridae	*	-
33	นกแซงแซวหาง บัวใหญ่	<i>Dicrurus paradiseus</i>	Dicruridae	*	-
34	นกแซงแซว หางปลา	<i>Dicrurus macrocercus</i>	Dicruridae	*	-
35	นกกระดัดขี้หมู	<i>Lonchura punctulata</i>	Estrildidae	*	-
36	นกกระดัดตะโพก ขาว	<i>Lonchura striata</i>	Estrildidae	*	-
37	นกตบยุงหางยาว	<i>Caprimulgus macrurus</i>	Eurostopodi- dae	*	-
38	นกแอ่นฟ้าหงอน	<i>Hemiprocne coronata</i>	Hemiprocniidae	*	-
39	นกนางแอ่นบ้าน	<i>Hirundo rustica</i>	Hirundinidae	*	-
40	นกอีเสือสีน้ำตาล	<i>Lanius cristatus</i>	Laniidae	*	-
41	นกโพระดกคอ สีฟ้า	<i>Megalaima asiatica</i>	Megalaimidae	*	-

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	สถานภาพ	
				พ.ร.บ.	TRD
42	นกตีทอง	<i>Megalaima haemacephala</i>	Megalaimidae	*	-
43	นกโพระดก ธรรมดา	<i>Megalaima lineata</i>	Megalaimidae	*	-
44	นกจาบคาหัว สีส้ม	<i>Merops leschenaulti</i>	Meropidae	*	-
45	นกจาบคาเล็ก	<i>Merops orientalis</i>	Meropidae	*	-
46	นกเด้าดินทุ่งเล็ก	<i>Anthus rufulus</i>	Motacillidae	*	-
47	นกอุ้มบาตร	<i>Motacilla alba</i>	Motacillidae	*	-
48	นกเด้าลมหลัง เทา	<i>Motacilla cinerea</i>	Motacillidae	*	-
49	นกจับแมลงจุกดำ	<i>Hypothymis azurea</i>	Monarchidae	*	-
50	นกกาขงเขนดง	<i>Copsychus malabaricus</i>	Muscicapinae	*	-
51	นกกาขงเขนบ้าน	<i>Copsychus saularis</i>	Muscicapinae	*	-
52	นกจับแมลงอก ส้มท้องขาว	<i>Cyornis tickelliae</i>	Muscicapinae	*	-
53	นกจับแมลงสีฟ้า	<i>Eumyias thalassinus</i>	Muscicapinae	*	-
54	นกจับแมลง คอแดง	<i>Ficedula albicilla</i>	Muscicapinae	*	-
55	นกจับแมลง	<i>Ficedula sp.</i>	Muscicapinae	*	-
56	นกจับแมลงสี น้ำตาล	<i>Muscicapa dauurica</i>	Muscicapinae	*	-
57	นกยอดหญ้าสีดำ	<i>Saxicola caprata</i>	Muscicapinae	*	-

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	สถานภาพ	
				พ.ร.บ.	TRD
58	นกยอดหญ้าสีเทา	<i>Saxicola ferrea</i>	Muscicapinae	*	-
59	นกยอดหญ้าหัวดำ	<i>Saxicola stejnegeri</i>	Muscicapinae	*	-
60	นกปลีกล้วยเล็ก	<i>Arachnothera longirostra</i>	Nectariniidae	*	-
61	นกปลีกล้วยลาย	<i>Arachnothera magna</i>	Nectariniidae	*	-
62	นกกินปลีคอสีน้ำตาล	<i>Anthreptes malacensis</i>	Nectariniidae	*	-
63	นกกินปลีแก้มสีทับทิม	<i>Anthreptes singalensis</i>	Nectariniidae	*	-
64	นกกินปลีคอแดง	<i>Aethopyga siparaja</i>	Nectariniidae	*	-
65	นกกินปลีอกเหลือง	<i>Cinnyris jugularis</i>	Nectariniidae	*	-
66	นกขมิ้นท้ายทอยดำ	<i>Oriolus chinensis</i>	Oriolidae	*	-
67	นกกระจอกบ้าน	<i>Passer montanus</i>	Passeridae	-	-
68	ไก่ป่า	<i>Gallus gallus</i>	Phasianidae	*	-
69	นกกระจิ๊ดธรรมดา	<i>Phylloscopus inornatus</i>	Phylloscopidae	*	-
70	นกแต้วแล้วธรรมดา	<i>Pitta moluccensis</i>	Pittidae	*	-
71	นกกระจาบธรรมดา	<i>Ploceus philippinus</i>	Ploceidae	*	NT
72	นกเป็ดผีเล็ก	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	Podicipedidae	*	-
73	นกแขกเต้า	<i>Psittacula alexandri</i>	Psittacidae	*	-

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	สถานภาพ	
				พ.ร.บ.	TRD
74	นกปรอดอ่องเมืองเหนือ	<i>Alophoixus pallidus</i>	Pycnonotidae	*	-
75	นกปรอดเทาหัวขาว	<i>Hypsipetes thompsoni</i>	Pycnonotidae	*	-
76	นกปรอดทอง	<i>Pycnonotus atriceps</i>	Pycnonotidae	*	-
77	นกปรอดหัวสีเข้ม	<i>Pycnonotus aurigaster</i>	Pycnonotidae	*	-
78	นกปรอดสวน	<i>Pycnonotus blanfordi</i>	Pycnonotidae	*	-
79	นกปรอดหัวโขน	<i>Pycnonotus jocosus</i>	Pycnonotidae	*	NT
80	นกปรอดเหลืองหัวจุก	<i>Pycnonotus flaviventris</i>	Pycnonotidae	*	-
81	นกแก้ว	<i>Amauromis phoenicurus</i>	Rallidae	*	-
82	นกอีแพรดแถบอกดำ	<i>Rhipidura javanica</i>	Rhipiduridae	*	-
83	นกเค้าโมง	<i>Glaucidium cuculoides</i>	Strigidae	*	-
84	นกเค้ากู่	<i>Otus lettia</i>	Strigidae	*	-
85	นกเอี้ยงหงอน	<i>Acridotheres grandis</i>	Sturnidae	*	-
86	นกเอี้ยงสาริกา	<i>Acridotheres tristis</i>	Sturnidae	*	-
87	นกขุนทอง	<i>Gracula religiosa</i>	Sturnidae	*	NT
88	นกเอี้ยงต่าง	<i>Sturnus contra</i>	Sturnidae	*	-
89	นกกิ้งโครงคอดำ	<i>Sturnus nigricollis</i>	Sturnidae	*	-
90	นกกระจับคอดำ	<i>Orthotomus atrogularis</i>	Sylviidae	*	-

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	สถานภาพ	
				พ.ร.บ.	TRD
91	นกกระจิบ ธรรมดา	<i>Orthotomus sutorius</i>	Sylviidae	*	-
92	นกกระจ๊อยหัว ลาย	<i>Urosphena squameiceps</i>	Sylviidae	*	-
93	นกกระรางสร้อย คอเล็ก	<i>Garrulax monileger</i>	Timaliidae	*	-
94	นกกระรางหัว หงอก	<i>Garrulax leucolophus</i>	Timaliidae	*	-
95	นกจาบดินนอกลาย	<i>Pellorneum ruficeps</i>	Timaliidae	*	-
96	นกกระเบื้องผา	<i>Monticola solitarius</i>	Turdinae	*	-
97	นกแสก	<i>Tyto alba</i>	Tytonidae	*	NT

กลุ่มสัตว์เลื้อยคลาน

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	สถานภาพ	
				พ.ร.บ.	TRD
1	กิ้งก่าแก้วเหนือ	<i>Calotes emma alticristata</i>	Agamidae	*	LC
2	กิ้งก่าหัวฟ้า	<i>Calotes mystaceus</i>	Agamidae	*	LC
3	กิ้งก่าหัวแดง	<i>Calotes versicolor</i>	Agamidae	*	LC
4	กิ้งก่าบินปีกส้ม	<i>Draco maculatus</i>	Agamidae	*	LC
5	แย้เหนือ	<i>Leiolepis belliana ocellata</i>	Agamidae	-	NT

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	สถานภาพ	
				พ.ร.บ.	TRD
6	งูเขียวพระอินทร์	<i>Chrysopelea ornata</i>	Colubridae	-	-
7	งูทางมะพร้าวหลายชนิด	<i>Elaphe radiata</i>	Colubridae	*	-
8	งูจอกไทย	<i>Oligodon taeniatus</i>	Colubridae	-	LC
9	งูสิงบ้าน	<i>Ptyas korros</i>	Colubridae	*	LC
10	งูลายสาบคอดแดง	<i>Rhabdophis subminiatus</i>	Colubridae	-	LC
11	งูลายสอใหญ่	<i>Xenochrophis piscator</i>	Colubridae	-	LC
12	งูเห่าหม้อ	<i>Naja kaouthia</i>	Elapidae	-	LC
13	งูเห่าสยาม	<i>Naja siamensis</i>	Elapidae	-	LC
14	ตุ๊กแกบ้าน	<i>Gekko gecko</i>	Gekkonidae	-	LC
15	จิ้งจกหางหนาม	<i>Hemidactylus frenatus</i>	Gekkonidae	-	LC
16	จิ้งจกหางแบนเล็ก	<i>Hemidactylus platyurus</i>	Gekkonidae	-	-
17	จิ้งเหลนลายอินโดจีน	<i>Lipinia vittigera</i>	Scincidae	-	LC
18	จิ้งเหลนหลากลาย	<i>Mabuya macularia</i>	Scincidae	-	-
19	จิ้งเหลนบ้าน	<i>Mabuya multifasciata</i>	Scincidae	-	LC
20	จิ้งเหลนเรียวยาวท้องเหลือง	<i>Riopa bowringii</i>	Scincidae	-	LC
21	จิ้งเหลนภูเขาเกล็ดเรียบ	<i>Sphenomorphus maculatus</i>	Scincidae	-	LC
22	เต่าเหลือง	<i>Indotestudo elongata</i>	Testudinidae	*	EN
23	ตะกวด	<i>Varanus bengalensis</i>	Varanidae	*	-

กลุ่มสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	สถานภาพ	
				พ.ร.บ.	TRD
1	คางคกหัวราบ	<i>Bufo macrotis</i>	Bufoidea	*	LC
2	คางคกบ้าน	<i>Bufo melanostictus</i>	Bufoidea	-	LC
3	อึ่งสลาย	<i>Calluella guttulata</i>	Microhylidae	-	LC
4	อึ่งเท้า	<i>Glyphoglossus molossus</i>	Microhylidae	-	NT
5	อึ่งอ่างบ้าน	<i>Kaloula pulchra</i>	Microhylidae	-	LC
6	อึ่งน้ำเต้า	<i>Microhyla ornata</i>	Microhylidae	-	LC
7	อึ่งข้างดำ	<i>Microhyla heymonsi</i>	Microhylidae	-	LC
8	กบหนอง	<i>Fejervarya limnocharis</i>	Ranidae	-	DD
9	กบนา	<i>Hoplobatrachus rugulosus</i>	Ranidae	-	-
10	กบทอง	<i>Limnonectes gyldenstolpei</i>	Ranidae	-	LC
11	กบล้างไหล	<i>Rana lateralis</i>	Ranidae	-	LC
12	กบอ่องเล็ก	<i>Rana nigrovittata</i>	Ranidae	-	NT
13	ปาดบ้าน	<i>Polypedates megacephalus</i>	Rhacophoridae	-	-

กลุ่มปลา

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	สถานภาพ	
				พ.ร.บ.	TRD
1	ปลาแป้นแก้ว	<i>Parambassis siamensis</i>	Ambassidae	-	-
2	ปลาหมอไทย	<i>Anabas testudineus</i>	Anabantidae	-	-
3	ปลากดเหลือง	<i>Hemibagrus nemurus</i>	Bagridae	-	-
4	ปลาเข็มแม่น้ำ	<i>Xenentodon cancila</i>	Belontiidae	-	-

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	สถานภาพ	
				พ.ร.บ.	TRD
5	ปลาก้าง	<i>Chana gachua</i>	Channidae	-	-
6	ปลาช่อน	<i>Channa striata</i>	Channidae	-	-
7	ปลานิล	<i>Oreochromis niloticus</i>	Cichlidae	-	-
8	ปลาดุกด้าน	<i>Clarias batrachus</i>	Clariidae	-	VU
9	ปลาซิวใบไม้เล็ก	<i>Danio albolineatus</i>	Cyprinidae	-	-
10	ปลาซิวหนวดยาว	<i>Esomus metallicus</i>	Cyprinidae	-	-
11	ปลาเลียหิน	<i>Garra fasciacauda</i>	Cyprinidae	-	-
12	ปลากะสูบขีด	<i>Hampala macrolepidota</i>	Cyprinidae	-	-
13	ปลาขี้ยกหาง เหลือง	<i>Mystacoleucus marginatus</i>	Cyprinidae	-	-
14	ปลาน้ำหมึก	<i>Opsarius koratensis</i>	Cyprinidae	-	-
15	ปลาตะเพียน น้ำตก	<i>Puntius binotatus</i>	Cyprinidae	-	-
16	ปลาตะเพียนทราย	<i>Puntius brevis</i>	Cyprinidae	-	-
17	ปลาแก้มช้ำ	<i>Puntius orphoides</i>	Cyprinidae	-	-
18	ปลาซิวควาย แถบดำ	<i>Rasbora paviei</i>	Cyprinidae	-	-
19	ปลากะรังลาย	<i>Mastacembelus favus</i>	Mastacembelidae	-	-
20	ปลาค้อแม่น้ำน่าน	<i>Schistura menanensis</i>	Nemacheilidae	-	-
21	ปลาสลาด	<i>Notopterus notopterus</i>	Notopteridae	-	-
22	ปลากะรังตีหม้อ	<i>Trichogaster trichopterus</i>	Osphronemidae	-	-
23	ปลาหมอช้าง เหยียบ	<i>Pristolepis fasciata</i>	Pristolepididae	-	-
24	ปลาไหลนา	<i>Monopterus albus</i>	Synbranchidae	-	-
25	ปลาเข็ม	<i>Dermogenys pusilla</i>	Zenarchopteridae	-	-

กลุ่มสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	สถานภาพ	
				พ.ร.บ.	TRD
1	หอยเชอรี่	<i>Pomacea canaliculata</i>	Ampullaridae	-	-
2	หอยโข่ง	<i>Pila ampullacea</i>	Ampullariidae	-	-
3	แมงนุ่นจีนใหญ่	<i>Argiope pulchella</i>	Araneidae	-	-
4	แมงนุ่นจีนแถบถี่	<i>Argiope aemulae</i>	Araneidae	-	-
5	แมงมุมหลัง หนามฮาสเซลล์	<i>Gasteracantha hasseltii</i>	Araneidae	-	-
6	แมงมุมใยกลม แรมพี	<i>Neoscona cf. ramfi</i>	Araneidae	-	-
7	แมงมุมใยกลม นอติกา	<i>Neoscona cf. nautica</i>	Araneidae	-	-
8	หอยทากสยาม	<i>Cryptozonia siamensis</i>	Ariophantidae	-	-
9	แมงป่องเล็ก	<i>Isometrus maculatus</i>	Buthidae	-	-
10	หอยหอมมลายู	<i>Cyclophorus malayanus</i>	Cyclophoridae	-	-
11	กิ้งกือกระบอง	<i>Thyropygus allevatus</i>	Harpagophoridae	-	-
12	กิ้งกือกระบอง เงิน	<i>Thyropygus peninsularis</i>	Harpagophoridae	-	-
13	หอยท่อเปลือก ใหญ่สยาม	<i>Megaustenia siamensis</i>	Helicarionidae	-	-
14	แมงมุมสองหาง	<i>Hersilia sp.</i>	Hersilidae	-	-
15	แมงมุมใยทอง ท้องดำ	<i>Nephila kuhlii</i>	Nephilidae	-	-
16	แมงมุมใยทอง ท้องขนาน	<i>Nephila maculata</i>	Nephilidae	-	-

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	สถานภาพ	
				พ.ร.บ.	TRD
17	กิ้งกือตะเข็บ เหลือียง	<i>Orthomorpha communis</i>	Paradoxosomatidae	-	-
18	กิ้งกือตะเข็บ ชมพู	<i>Orthomorpha picturata</i>	Paradoxosomatidae	-	-
19	ปู	<i>Siamthelphusa</i> sp.	Parathelphusidae	-	-
20	ปูน้ำตก	<i>Beccumon alcockianum</i>	Potamidae	-	-
21	ปูเจ้าพ่อหลวง	<i>Potamon bhumibol</i>	Potamidae	-	-
22	ปูป่า	<i>Thaipotamon</i> sp.1	Potamidae	-	-
23	ปูป่า	<i>Thaipotamon</i> sp.2	Potamidae	-	-
24	ตะขาบ	<i>Scolopendra</i> sp.	Scolopendridae	-	-
25	แมงป่องข้าง	<i>Heterometrus spinifer</i>	Scorpionidae	-	-
26	แมงมุมพเนจร	<i>Heteropoda</i> sp.	Sparassidae	-	-
27	กระสุน พระอินทร์	<i>Glomeris marginata</i>	Sphaerotheriidae	-	-
28	บั้งคำเล็ก	<i>Haplopelma minax</i>	Theraphosidae	-	-
29	หอยขม	<i>Filopaludina martensi</i>	Viviparidae	-	-
30	แมงมุมแดงไทย	<i>Storenomorpha</i> sp.	Zodariidae	-	-

EN ไกลสูญพันธุ์

VU มีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์

NT ใกล้ถูกคุกคาม

LC กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด

DD ข้อมูลไม่เพียงพอ

* เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและ

** คุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

พ.ร.บ. พระราชบัญญัติสงวนและ
คุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

TRD THAILAND RED DATA

หนูพุกเล็ก

Bandicota savilei

วงศ์ Muridae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดจากปลายจมูกจรดปลายหางประมาณ 23-28 เซนติเมตร คล้ายกับหนูทั่วไป แต่มีรูปร่างที่ใหญ่กว่า จุดเด่นมีขนสีน้ำตาลแดงหรือน้ำตาลดำที่รุงรังไม่เป็นระเบียบ ขนบริเวณหลังเป็นแผงแข็ง หลังตื่นเป็นสีดำ หางยาวมีเกล็ดสีเดียว

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

ค้างคาวขอบหูขาวกลาง

Cynopterus sphinx

วงศ์ Rhinolophidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 64-79 มิลลิเมตร ค้างคาวขนาดเล็กถึงขนาดกลาง พังผืดปีกสีน้ำตาลเข้มออกจากสี่ข้าง บริเวณนิ้วสี่จะจางกว่า ตรงกลางของพังผืดขา มีขนทั้งด้านบนและด้านล่าง หมุกสั้น กว้าง และคลุมด้วยขน ใบหูเรียบ สีน้ำตาล ไม่มีขน ขอบใบหูสีอ่อนหรือสีขาว ขนคลุมตัวทั่วๆ ไปอ่อนนุ่มและเป็นมันวาว ตัวผู้บริเวณคาง ด้านหน้าของช่วงไหล่ ด้านข้าง ออก ท้อง และต้นขา มีลายแต้มสีส้ม หน้าผากและคอด้านบนสีเข้มกว่าโดยเป็นสีน้ำตาลแดง หลังตอนท้ายๆ เป็นสีเทาน้ำตาล ตัวเมียรอบคอสีน้ำตาลอ่อน ตะโพกสีเทาน้ำตาล ท้องสีเทาอ่อนโดยปลายขนแต่ละเส้นสีจะจางกว่าบริเวณอื่นๆ

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ค้างคาวบัวพันธ์

Rousettus leschenaulti

วงศ์ Rhinolophidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 75-86 มิลลิเมตร

เป็นค้างคาวขนาดกลาง คล้ายคลึงกับค้างคาวบัวพันธ์กลม โดยที่จมูกค่อนข้างสั้นแต่เรียวยาว สีสันค่อนข้างจะแตกต่างกันมากกว่าค้างคาวบัวพันธ์กลม โดยทั่วไปจะเป็นสีน้ำตาลอ่อน มีบางตัวที่เป็นสีน้ำตาลเข้ม บริเวณหลัง คอ และช่วงไหล่จะมีขนคลุมท่างๆ หรือบางครั้งก็ไม่มีขนคลุม อาจจะเป็นสีเทา โดยเฉพาะในช่วงผลัดขน ใบหูมีรอยบากบริเวณขอบล่าง และมักจะกว้างกว่าใบหูของค้างคาวบัวพันธ์กลมเล็กน้อย หน้าที่ดของฟันกรามด้านล่างซึ่งสุดท้ายมีลักษณะเป็นวงรี

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

ค้างคาวแวมไพร์แปลงเล็ก

Megaderma spasma

วงศ์ Rhinolophidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 54.0-62.0 มิลลิเมตร เป็นค้างคาวที่มีขนาดเล็ก โดยขนาดเล็กกว่า ค้างคาวแวมไพร์แปลงใหญ่ พังผืดขาขนาดใหญ่กว่า ใบหน้าแตกต่างกัน แผ่นจมูกใหญ่กว่า ใบหูทั้ง 2 ข้างเชื่อมต่อกันใกล้กับบริเวณหน้าผาก ตั้งใบหูด้านท้ายแคบและสูงกว่าค้างคาวแวมไพร์แปลงใหญ่ ด้านบนลำตัวสีเทาเข้ม ด้านล่างลำตัวสีเทาอ่อน

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

อันเล็ก

Cannomys badius

วงศ์ Spalacidae

รูปร่างลักษณะ มีความยาวตั้งแต่หัวถึงโคนหาง 14.5-26.5 เซนติเมตร หางยาว 6-7 เซนติเมตร เป็นสัตว์ฟันแทะที่มีรูปร่างอ้วนป้อม มีขนาดเล็กกว่าอันอีก 2 ชนิด มีขนหนานุ่มสีน้ำตาลแดงปกคลุมทั่วหัว ลำตัว และขา บางตัวมีแถบสีขาวยาวจากปลายจมูกถึงหน้าผาก แก้มสีน้ำตาลอ่อน หางสั้นและไม่มีขน ฝ่าตีนเรียบ

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

กระจ๊อน

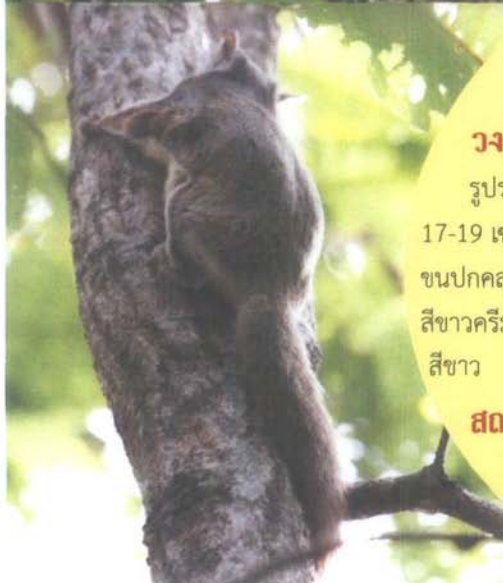
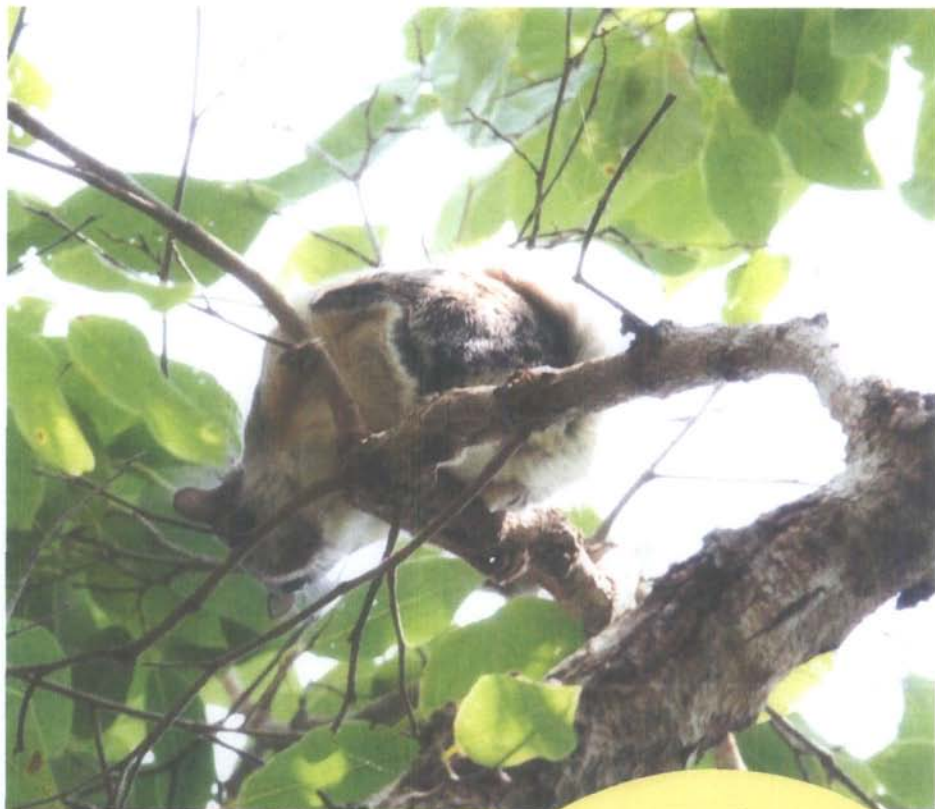
Menetes berdmorei

วงศ์ Sciuridae

รูปร่างลักษณะ มีความยาวตั้งแต่หัวถึงโคนหาง 18 เซนติเมตร ความยาวหาง 14 เซนติเมตร เป็นกระรอกดินขนาดกลาง มีขนาดใหญ่กว่ากระรอกในสกุล *Tamiops* ซึ่งคล้ายกันจนอาจสับสนได้ จมูกยาว ลำตัวด้านข้างมีแถบสีเข้มสลับจาง ลำตัวด้านบนสีน้ำตาลแกมแดง ลำตัวด้านล่างมีสีเนื้อจาง หางสั้นกว่าลำตัว

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

กระรอกบินเล็กแก้มขาว

Hylopetes phayrei

วงศ์ Sciuridae

รูปร่างลักษณะ มีความยาวตั้งแต่หัวถึงโคนหาง 17-19 เซนติเมตร หางยาว 13-17 เซนติเมตร
ขนปกคลุมลำตัวด้านบนสีน้ำตาลปนเทา และท้อง
สีขาวครีม ขนหางแบนเรียบ ขนแก้มและเหนือตา
สีขาว

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

กระเล็นขนปลายหูสั้น

Tamiops mccllelandi

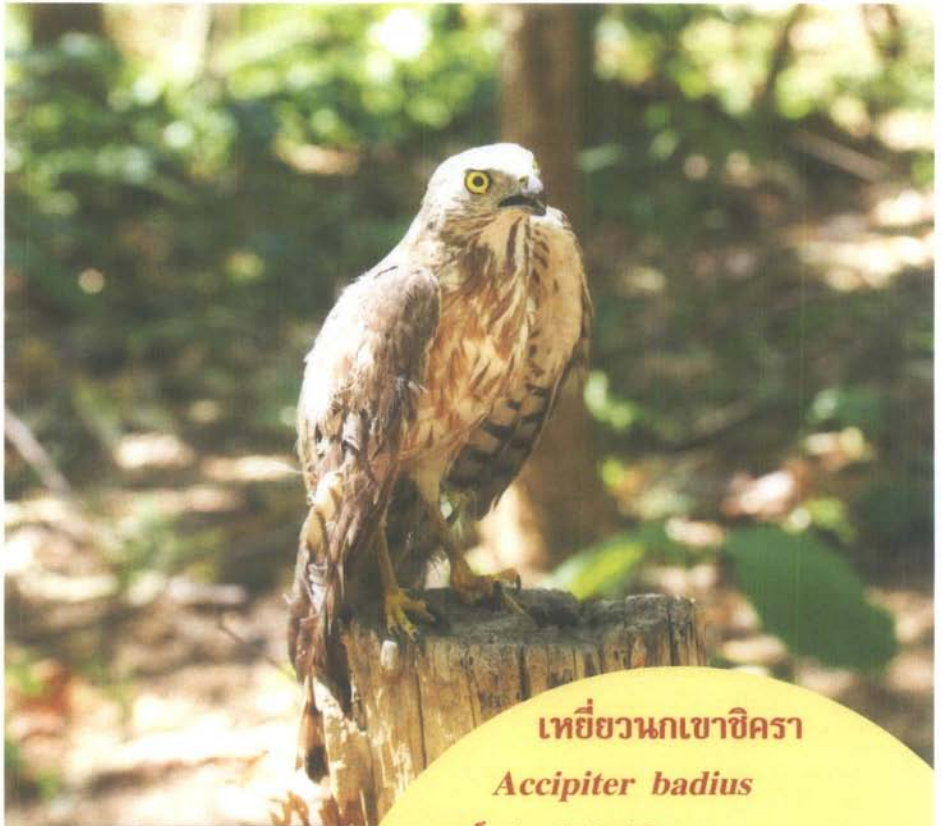
วงศ์ Sciuridae

รูปร่างลักษณะ มีความยาวตั้งแต่หัวถึงโคนหาง 11-12 เซนติเมตร หางยาว 11 เซนติเมตร เป็นกระรอกที่อาศัยอยู่บนต้นไม้ที่มีขนาดเล็กมาก แตกต่างจากกระเล็นขนปลายหูยาว ตรงที่มีแถบสีจางด้านนอกกว้างกว่าแถบด้านใน ส่วนกระเล็นขนปลายหูยาวแถบสีจางกว้างเท่าๆ กัน หน้าผากและกระหม่อมมีสีเขียว ลำตัวด้านข้างและขาเป็นสีเทา ท้องสีออกส้ม หางเรียวยาว มีจุดประสีเทา น้ำตาล และดำ

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

เหยี่ยวนกเขาขีดรา

Accipiter badius

วงศ์ Accipitridae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 30-36 เซนติเมตร ตัวผู้ ตาแดง หัวและลำตัวด้านบนเทาแกมฟ้า คอขาวมีเส้นกลางคอสีเข้ม ลำตัวด้านล่างขาว ออกและท้องมีลายขวางถี่ สีส้มแกมน้ำตาลแดง หางเทา มีลายขวางสีเข้ม ใต้ปีกมีลายส้มแกมน้ำตาล ปลายปีกดำ ตัวเมีย ตาเหลืองลำตัวด้านบนแกมน้ำตาล ลายขวางที่อกหนาแกมน้ำตาล ขนหางคู่กลางเป็นลายจางๆ

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

เหยี่ยวกิ่งก่าสีดำ

Aviceda leuphotes

วงศ์ Accipitridae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 46-48 เซนติเมตร หงอนยาว หัวและลำตัวดำ ออกและท้องสีขาวมีลายขวางสีดำและน้ำตาลแกมแดง ปีกมีแถบขาวและน้ำตาลแดง ใต้ปีกดำ ขนกลางปีกเทาเกือบดำ ปลายปีกดำ

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

เหยี่ยวปีกแดง

Butastur liventer

วงศ์ Accipitridae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 38-43

เซนติเมตร ตัวผู้ คล้ายเหยี่ยวหน้าเทา ตาเหลือง หนังกุ้ม
จุกเหลืองส้มสด หัวและลำตัวเทา ลำตัวด้านบนน้ำตาลแดง
สดใส แข็งยาวเหลืองส้ม ขณะบินขนปีกบินและหางน้ำตาล
แดงชัดเจนขนคลุมใต้ปีกขาว นกวัยอ่อน คิ้วขาวแคบๆ หัว
และลำตัวด้านล่างน้ำตาล ลำตัวด้านบนขนน้ำตาลแดง
แถบกลางปีกน้ำตาลแดง

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติ

สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

NT กลุ่มสัตว์ใกล้ถูกคุกคาม

เหยี่ยวขาว

Elanus caeruleus

วงศ์ Accipitridae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 31-35 เซนติเมตร หัวและลำตัวด้านล่างขาว ตาแดง แถบคาดดำ ลำตัวด้านบนเทาอ่อน เห็นแถบปีกดำตรงจากหัวไหล่ชัดเจน แข็งและตีนเหลือง ขณะบินปีกยาวปลายแหลม หัวไหล่ดำ ขนปลายปีกด้านล่างดำ ปลายขนกลางปีกอาจดำหรือเทาเข้ม มักพบกระพือปีกอยู่กับที่ เพื่อมองหาเหยื่อ นกวัยอ่อน ขนลำตัวแกมน้ำตาล หัวมีลายขีดสีคล้ำ ลำตัวด้านบนมีลายเกล็ดจากขอบปลายขนสีน้ำตาลอ่อน

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกขมิ้นน้อยธรรมดา

Aegithina tiphia

วงศ์ Aegithinidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 12-14.5 เซนติเมตร ปากสีเทา ตัวผู้ หัวและลำตัวด้านบนเขียวแกมเหลือง ลำตัวด้านล่างเหลืองสดกว่า หางดำ ปีกมีแถบขาว 2 แถบ

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกกระเด็นน้อยธรรมดา

Alcedo atthis

วงศ์ Alcedinidae

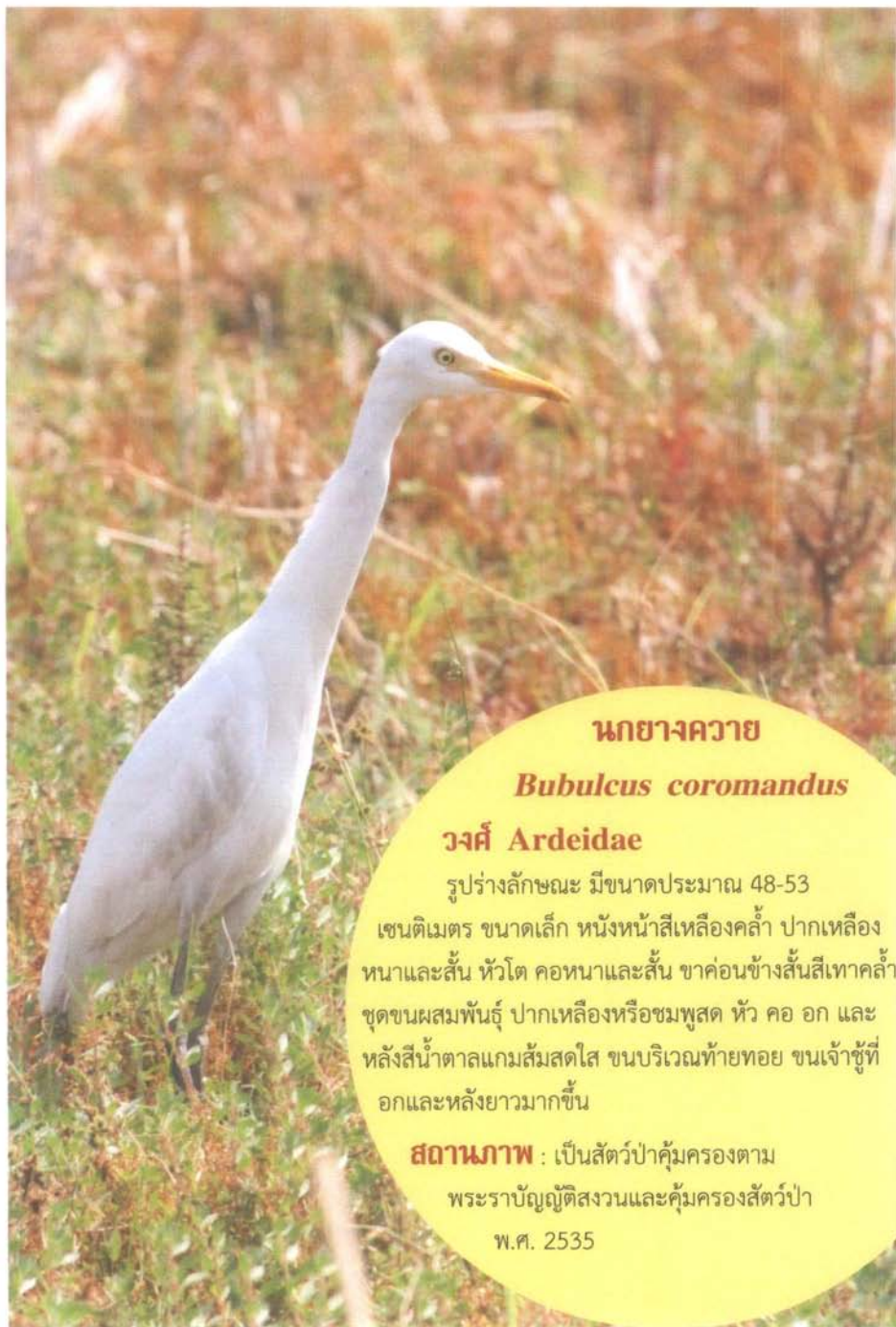
รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 17 เซนติเมตร ลำตัวด้านบนสีน้ำเงินเหลือบเขียว หลังและตะโพกฟ้าขาว ขนคลุมหูน้ำตาลแดงต่อกับแถบขาว คอขาว ลำตัวด้านล่างสีส้มแกมน้ำตาล แข็งและตีนแดง ตัวเมียปากล่างสีน้ำตาลแดง

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกยางควาย

Bubulcus coromandus

วงศ์ Ardeidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 48-53

เซนติเมตร ขนาดเล็ก หนักหน้าสีเหลืองคล้ำ ปากเหลือง
หนาและสั้น หัวโต คอหนาและสั้น ขาค่อนข้างสั้นสีเทาคล้ำ
ชุดขนผสมพันธุ์ ปากเหลืองหรือชมพูสด หัว คอ ออก และ
หลังสีน้ำตาลแกมส้มสดใส ขนบริเวณท้ายทอย ขนเจ้าชู้ที่
อกและหลังยาวมากขึ้น

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกแอ่นพง

Artamus fuscus

วงศ์ Artamidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 16-18

เซนติเมตร ปากหนาสีเทาแกมฟ้า หน้าดำหรือเทาเข้ม หัวและลำตัวด้านบนเทา ออกและลำตัวด้านล่างน้ำตาล แกมเหลือง ก้นขาว ขณะบินปีกเป็นรูปสามเหลี่ยม ใต้ปีกขาวแกมน้ำตาลอ่อน หางสั้น นกวัยอ่อน ขนลำตัว แกมน้ำตาล มีลายเกล็ดบนหลังและปีก ปากสีน้ำตาล

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกกระแตแต้แว๊ด

Vanellus indicus

วงศ์ Charadriidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 31.5-35 เซนติเมตร หัวถึงอกดำ หนักรอบตาและเหนียงที่หัวตาแดงเข้ม ปากแดงเข้มปลายดำ ขนคลุมหูเป็นแถบขาวใหญ่ ลำตัวด้านบนน้ำตาล ลำตัวด้านล่างขาว แข็งและตีนเหลือง หรือเหลืองแกมเขียว ขณะบินปีกคล้ายนกกระแตหาด

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกเขียวก้านตองหน้าผากสีทอง

Chloropsis aurifrons

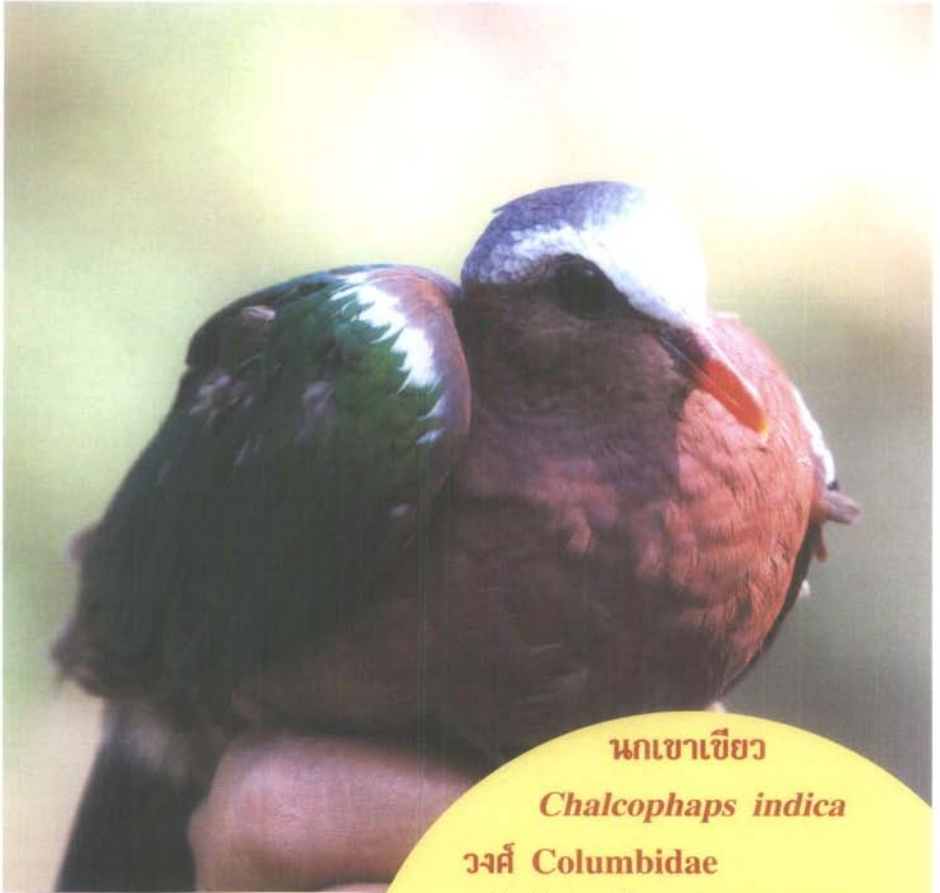
วงศ์ Chloropseidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 18-19 เซนติเมตร ขนลำตัวเขียว หน้าผากเหลืองแกมส้มสด หน้าและคอดำ ไตคางฟ้าแกมม่วง นกวัยอ่อน คางและคอเขียว หน้าผากแซมเหลืองจางๆ

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกเขาเขียว

Chalcophaps indica

วงศ์ Columbidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 23-27

เซนติเมตร ปากแดงสด หัว คอ และลำตัวด้านล่างสีน้ำตาล
แกมม่วง หลังและปีกเขียวเหลือบเป็นมัน หลังตอนล่างมี
แถบขาวดำ ขนปีกบินและหางดำ แข็งและตีนแดงสด ตัวผู้
หน้าผาก กระหม่อม และคิ้วขาว ท้ายทอยและหลังตอนบน
เทาแกมฟ้า ตัวเมีย หน้าผากและคิ้วขาวเล็กน้อย ส่วนอื่น
สีซีดกว่า

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกตะขาบทุ่ง

Coracias benghalensis

วงศ์ Coraciidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดลำตัวประมาณ 33 เซนติเมตร ขณะบินเห็นแถบปีกสีน้ำเงินกับสีฟ้าสดใส ตะโพกและขนคลุมโคนหางด้านล่างสีฟ้าสด ขนหางคู่นอก เป็นแถบปีกสีฟ้ากับสีน้ำเงิน โใบหน้า คอ ออกและท้องสีน้ำตาลอมม่วง คาง คอ และอกมีลายขีดสีฟ้า หน้าผาก กระหม่อม ท้ายทอย หลัง และขนบริเวณหัวไหล่สีเขียวอมฟ้า หางคู่กลางสีเขียว

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกสาธิกาเขียว

Cissa chinensis

วงศ์ Corvidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 37-40.5

เซนติเมตร แลบทาดำ ปาก หนักรอบตา แข็ง และตีนแดง
สด ขนลำตัวสีเขียวสด ปีกน้ำตาลแดง ปลายขนโคนปีก
ขนกลางปีกตอนในและนอกสีดำสลับขาว ขนหางคู่กลาง
ปลายขาว นกบางตัวขนอาจเป็นสีฟ้าหรือแซมด้วยสีฟ้า
ปีกน้ำตาล

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกกาแวน

Crypsirina temia

วงศ์ Corvidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 30-32.5

เซนติเมตร ลำตัวเพรียว หางยาวปลายแผ่กว้าง
ขนลำตัวดำเหลือบเขียว หน้าดำ กระหม่อมมีขน
อัดแน่นคล้ายกำมะหยี่สีดำ ตาสีฟ้าเข้ม ปากเทา
แกมฟ้า

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกปีกลายสก๊อต

Garrulus glandarius

วงศ์ Corvidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 31-34 เซนติเมตร กระหม่อมดำ หน้าผากดำแก้มสีขาว แก้มข้างคอ และคอขาว แถบหนวดกว้างสีดำ ลำตัวด้านบนและล่างน้ำตาลแกมเหลือง ตะโพกขาวเห็นชัดเจนขณะบิน ปีกมีลายฟ้า ดำ และขาวเรียงเป็นแถบสลับกัน

สถานภาพ: เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

นกสีชมพูสวน

Dicaeum cruentatum

วงศ์ Dicaeidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 8.5-9 เซนติเมตร ตัวผู้ ข้างหัว ออกตอนบน หลัง และหางดำ หน้าผากถึงตะโพกเป็นแถบยาวสีแดงสด คอ กลางอก และลำตัวด้านล่างขาว สีข้างเทาแกมดำ ตัวเมีย หัวและลำตัวด้านบนน้ำตาล ปีกและหางดำ ตะโพกและขนคลุมหางแดงสด ลำตัวด้านล่างขาวแกมเทา

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกแขงแขวทงอนขน

Dicurus hottentottus

วงศ์ Dicuridae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 29-33 เซนติเมตร ปากยาวโค้งกว่านกแขงแขวชนิดอื่น หางตัด ขอบหางค่อนออกแผ่กว้างและงอนขึ้นด้านบน หน้าผาก มีขนยาวคล้ายเส้นผม ขน ลำตัวดำเป็นมัน ปีกและหาง เหลือบเขียว

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกแซงแซวหางบ่วงใหญ่

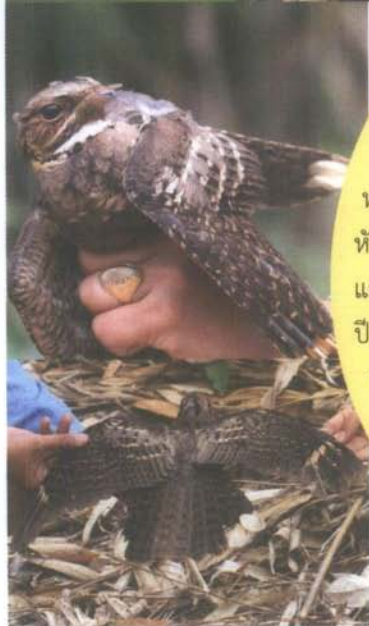
Dicrurus paradiseus

วงศ์ Dicruridae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 33-35.5 เซนติเมตร หางคู่บนอกมีก้านขนยื่นยาวเหมือนนกแซงแซวหางบ่วงเล็ก แต่ปลายแผ่ออกด้านเดียวและบิด ก้านขนอาจยาวได้ถึง 30 เซนติเมตร ขนาดตัวใหญ่กว่า หน้าผากมีหงอนตั้งเป็นกระจุก ขนสีดำดำเหลือบน้ำเงินเล็กน้อย หางแฉกตื้นๆ นกวัยอ่อน หงอนสั้น ก้านขนหางคู่บนอกไม่ยาว

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติ สงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

นกคบบุงหางยาว

Caprimulgus macrurus

วงศ์ Eurostopodidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 31.5-33 เซนติเมตร หางยาว ปลายหางยาวเลยปลายปีกมากกว่าชนิดอื่นๆ ตัวผู้หัวน้ำตาลเหลือง กลางกระหม่อมน้ำตาลคล้ำ แถบหนวดและแถบข้างคอขาว ใหญ่และเห็นชัดเจน ขณะบินปลายขนปีกบินมีจุดขาวชัดเจน ปลายหางคู่นอกขาว ตัวเมีย จุดขาวที่ปีกเป็นสีน้ำตาลเหลือง ปลายหางขาวแกมเหลือง

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกแอ่นฟ้าหงอน

Hemiprocne coronata

วงศ์ Hemiprocniidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 23 เซนติเมตร หน้าผกมีหงอนยาวตั้ง รูปร่างผอมเพรียว ปีกยาวมาก ขณะเกาะปลายปีกสองข้างจะไขว้กัน ลำตัวด้านบนสีเทาแกมฟ้า ปีกสีเทาเข้ม ท้องและกันขาวแกมเทา เวลาบินหางแหลมกางเต็มที่ หางแฉกลึก ตัวผู้ แก้มสีน้ำตาลแดงเข้ม ตัวเมีย หน้าเทา

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกโพระดกธรรมตา

Megalaima lineata

วงศ์ Megalaimidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 27-28 เซนติเมตร หัว ออก และท้องสีน้ำตาลแกมเหลือง มีลายขีดสีน้ำตาลเข้ม ปากสีเหลืองส้ม หน้รอบตาสีเหลือง ขนลำตัวสีเขียว

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกจาบคาหัวสีส้ม

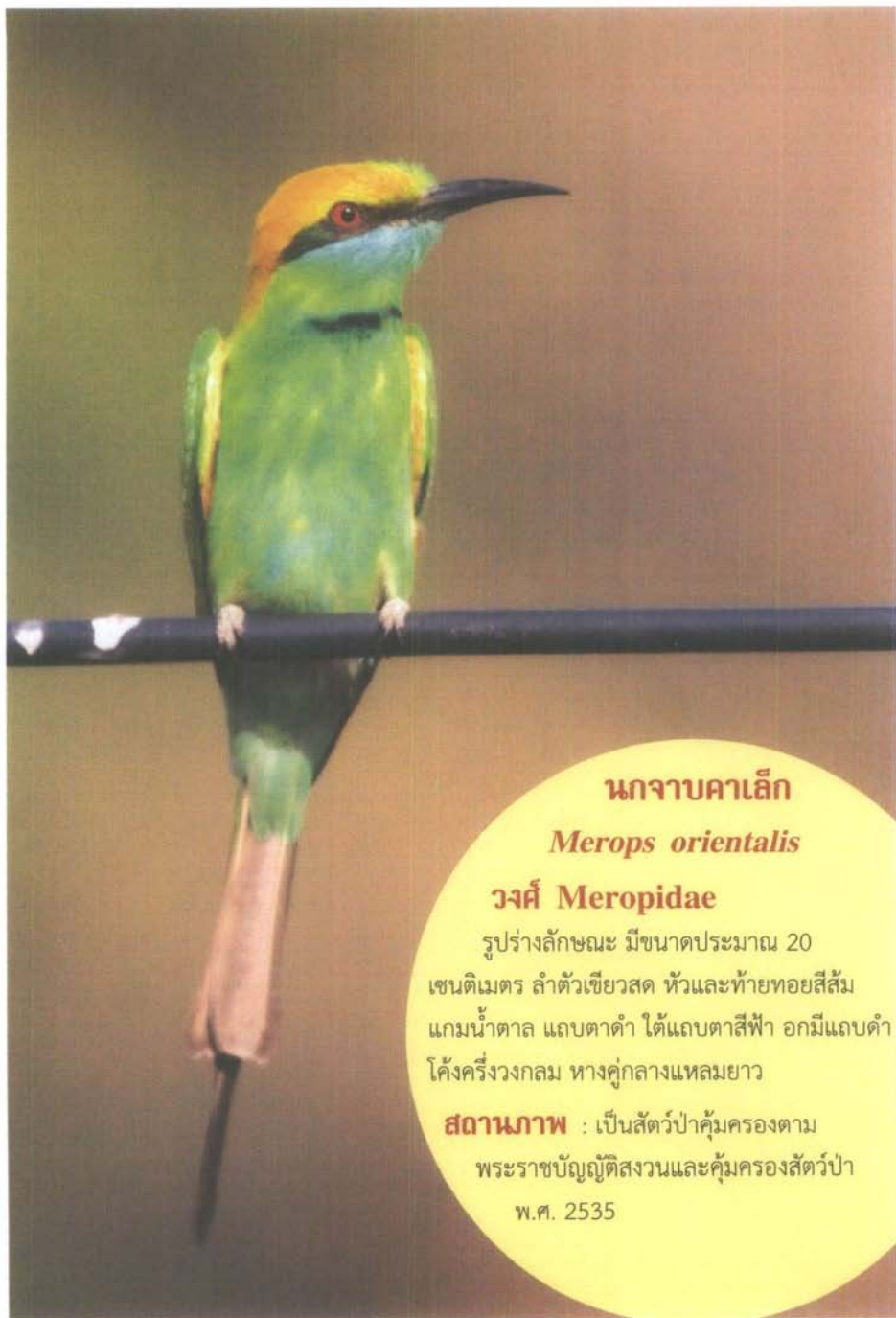
Merops leschenaulti

วงศ์ Meropidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 23 เซนติเมตร หัวถึงหลังสีส้ม แขนดำดำ คอและอกเหลืองสด อกมีแถบเล็กๆ สีดำและส้ม ลำตัวเขียวตะโพกสีฟ้าขาว ไม่มีหางคู่กลางแหลมยาว

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

นกจาบคาเล็ก

Merops orientalis

วงศ์ Meropidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 20 เซนติเมตร ลำตัวเขียวสด หัวและท้ายทอยสีส้ม แกมน้ำตาล แแถบดำ ใต้แถบตาสีฟ้า ออกมีแถบดำ โค้งครึ่งวงกลม ทางคู่กลางแหลมยาว

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกเด้าดินทุ่งเล็ก

Anthus rufulus

วงศ์ Motacillidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 15-16 เซนติเมตร คล้ายนกเด้าดินทุ่งใหญ่ แต่ขนาดเล็กกว่าชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกัน ปากและหางสั้นกว่าเล็กน้อย โคนปากล่างมีสีเหลืองมากกว่านกเด้าดินทุ่งใหญ่ และนกเด้าดินทุ่งพันธุ์รัสเซีย คอมักเป็นสีน้ำตาลอ่อนใกล้เคียงกับอก ลำตัวด้านล่างมักมีลายหนาแน่นเฉพาะที่อก

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกเด้าลมหลังเทา

Motacilla cinerea

วงศ์ Motacillidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 19 เซนติเมตร คีวาวแคบๆ สีขาว หัวและลำตัวด้านบนเทา ปีกดำ มีลายจากขอบขน โคนปีกขาว คอขาว ท้องแกมเหลืองและเข้มขึ้นที่กัน ตะโพกเหลืองเห็นได้ชัดขณะบิน หางเรียวยาวสีดำ ขอบหางคู่บนออกขาว ขณะบินเห็นแถบขาวที่ปีก ตัวผู้ขนชุดผสมพันธุ์ คีวและแถบหนวดขาวชัดเจน คอ และอกตอนบนดำ ลำตัวด้านล่างเหลืองสดขึ้น

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกจับแมลงจุกดำ

Hypothymis azurea

วงศ์ Monarchidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 16-17.5

เซนติเมตร ตัวผู้ ปากกว้างสีฟ้าเข้ม ท้ายทอยมีหงอน

ดำสั้น หัว ออก ลำตัวด้านบน และหางฟ้าเข้มออกตอนล่างถึง
กันขาว หงอน หัวตา และแถบคาดอกดำ ตัวเมีย สีสมน
กว่าตัวผู้ ลำตัวด้านบนเทาแกมน้ำตาล ออกเทาไม่มีแถบ
ดำคาดอก

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกกาจเขนดง

Copsychus malabaricus

วงศ์ Muscicapinae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 21.5-28

เซนติเมตร ตัวผู้ หัว ออก และลำตัวด้านบนดำเป็นมัน ตัดกับ
ลำตัวด้านล่างน้ำตาลแดงแกมส้มเข้ม ตะโพกขาว หางยาว
ขอบหางคู่นอก ขาว ตัวเมียคล้ายตัวผู้ แต่หางสั้นกว่า หัว ออก
และลำตัวด้านบนบนน้ำตาล ลำตัวด้านล่างส้มแกม
น้ำตาลมากกว่า

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกนางเขนบ้าน

Copsychus saularis

วงศ์ Muscipinae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 19-21 เซนติเมตร ตัวผู้ หัว ออก และลำตัวด้านบนดำเป็นมันเล็กน้อย ปีกมีแถบขาว ขอบหางคู้่นอกๆ ขาว ลำตัวด้านล่างขาว ตัวเมียคล้ายตัวผู้ แต่หัวและอกเทาเข้ม ลำตัวด้านบนดำไม่เหลือเป็นมัน

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

นกจับแมลงอกส้มท้องขาว

Cyornis tickelliae

วงศ์ Muscicapinae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 14-16

เซนติเมตร ตัวผู้ คล้ายนกจับแมลงสีน้ำตาลแดง จำแนก
จากคอและอกส้มเหลือง รอยต่อระหว่างอกกับท้องสีขาว
ตัดกันอย่างชัดเจน ตัวเมีย ที่หัว ลำตัวด้านบนและ
หางเทาแกมฟ้า คอและอกส้ม ท้องขาวคล้ายตัวผู้

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกจับแมลงสีฟ้า

Eumyias thalassinus

วงศ์ Muscipinae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 15-17 เซนติเมตร ตัวผู้ ปากสั้น หัวตาและแถบตาสั้น สีดำ หัวและลำตัวฟ้าแกมเขียวเข้ม ตัวเมีย สีฟ้าอ่อนแกมเทา หัวตาและแถบตาไม่ชัดเจนเหมือนตัวผู้ แตกต่างจาก นกจับแมลงสีฟ้าอ่อนที่ปากสั้นกว่า กันฟ้ามีลายขาว

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกจับแมลงคอแดง

Ficedula albicilla

วงศ์ Muscicapinae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 13-13.5 เซนติเมตร ปากดำ หัวและลำตัวด้านบนน้ำตาลแกมเทา หางดำ โคนหางคู่ขนออกขาว ลำตัวด้านล่างขาวแกมเทา

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

นกยอดหญ้าหัวดำ

Saxicola stejnegeri

วงศ์ Muscicapinae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 14 เซนติเมตร ตัวผู้ หัวและลำตัวน้ำตาลอ่อน ส่วนหัวแกมสีดำที่หัวตา ขนคลุมหู คาง และอกตอนบนหลังแกมน้ำตาลเข้มแกมเทา มีลายสีคล้ำ ออกสีน้ำตาลแดง ตัวผู้ขนชุดผสมพันธุ์ หัวและคอดำ ลำตัวด้านบนดำมีลายน้ำตาลจางๆ ข้างคอและแถบปีกขาว ตะโพกขาว ปลายขนคลุมตะโพกน้ำตาลแดง ลำตัวด้านล่างน้ำตาลแกมส้ม ออกน้ำตาลแดงเข้ม หางดำ

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกปลีกล้วยเล็ก

Arachnothera longirostra

วงศ์ Nectariniidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 14-16.5 เซนติเมตร หัวเทา เหนือตาและใต้ตาขาวเป็นแถบคล้ายวงตา แบ่งด้วยแถบดำดำจางๆ มีแถบหนวดเห็นชัดเจน คอขาว ออกถึงกันเหลือง ลำตัวด้านบนเหลืองแกมเขียว หางสีเข้มกว่า ปลายหางมีแต้มขาว

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกปลีกกล้วยลาย

Arachnothera magna

วงศ์ Nectariniidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 17-20.5 เซนติเมตร ลำตัวด้านบน ปีก และหางมีสีเหลืองแกมเขียวไพล คอและลำตัวด้านล่างเทาแกมขาว ทั้งด้านบนและด้านล่างมีลายขีดตามยาวหนาแน่น แข็งและตีนสีส้มสด

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกกินปลือกเหลือง

Cinnyris jugularis

วงศ์ Nectariniidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 11.5

เซนติเมตร ตัวผู้ ลำตัวด้านบนสีเขียวแกมน้ำตาล

หน้าผาก คอถึงอกน้ำเงินเข้มเหลืองเป็นมัน ตอนล่าง

มีแถบน้ำตาลแดง ลำตัวด้านล่างเหลืองสด ขอบหางคู่

นอกและใต้หางขาว ตัวเมีย ลำตัวด้านบนเขียวคล้ำแกม

เหลือง คิ้วเหลือง ลำตัวด้านล่างเหลืองหม่นกว่าตัวผู้

ขอบหางคู่นอกและใต้หางขาว

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกขมิ้นท้ายทอยดำ

Oriolus chinensis

วงศ์ Oriolidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 24.5-27.5

เซนติเมตร ตัวผู้ ขนลำตัวเหลืองสด ปากสีชมพูแกมส้ม
ตาแดง แลบทากกว้างสีดำขยายใหญ่และเชื่อมกันที่ท้ายทอย
ปีกและหางสีดำและเหลือง ตัวเมีย หลังและปีกเหลืองแกมเขียว
คล้ำ นกไม่เต็มวัย คล้ายนกตัวเมีย แต่ขนเขียวคล้ำกว่า แลบทา
ไม่ชัดเจน มีลายขีดดำที่อกและท้อง นกวัยอ่อน ท้องขาวหรือ
เหลืองแกมขาวมีขีดดำ ปากดำ

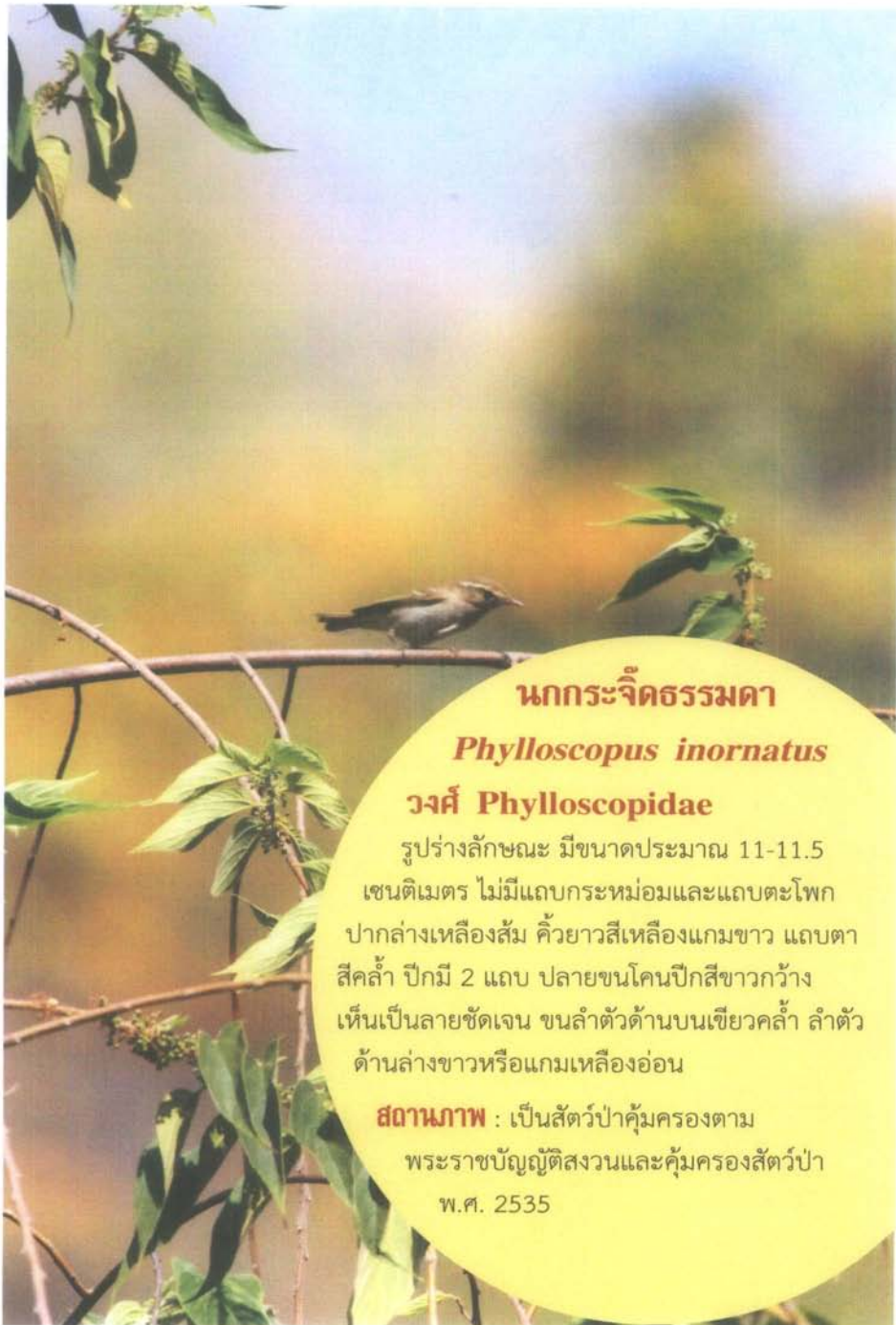
สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกกระจิ๊ดธรรมดา

Phylloscopus inornatus

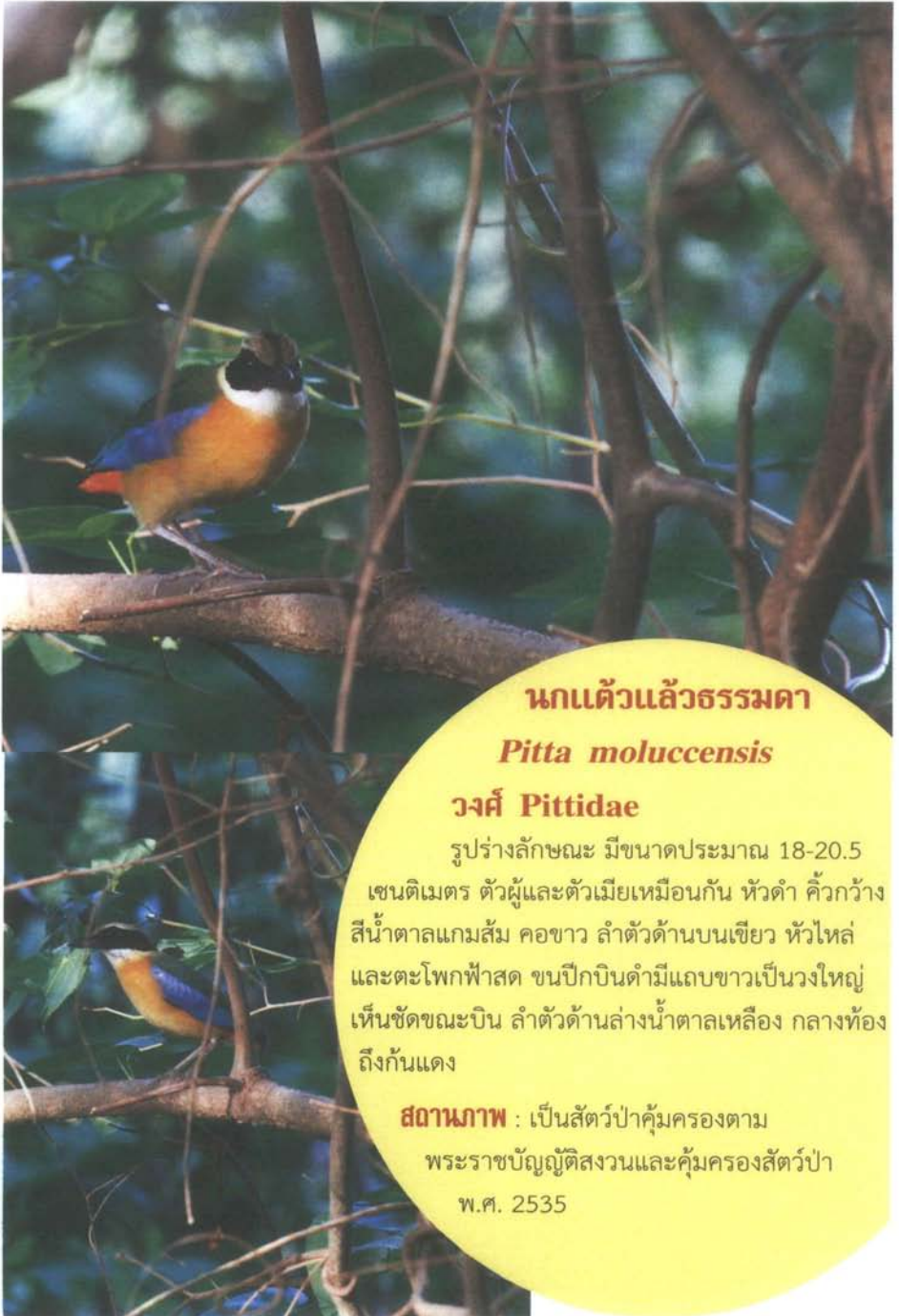
วงศ์ Phylloscopidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 11-11.5 เซนติเมตร ไม่มีแถบกระหม่อมและแถบตะโพก ปากล่างเหลืองส้ม คิ้วยาวสีเหลืองแกมขาว แถบตาสีคล้ำ ปีกมี 2 แถบ ปลายขนโคนปีกสีขาวกว้าง เห็นเป็นลายชัดเจน ขนลำตัวด้านบนเขียวคล้ำ ลำตัวด้านล่างขาวหรือแกมเหลืองอ่อน

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกแด้วแล้วธรรมดา

Pitta moluccensis

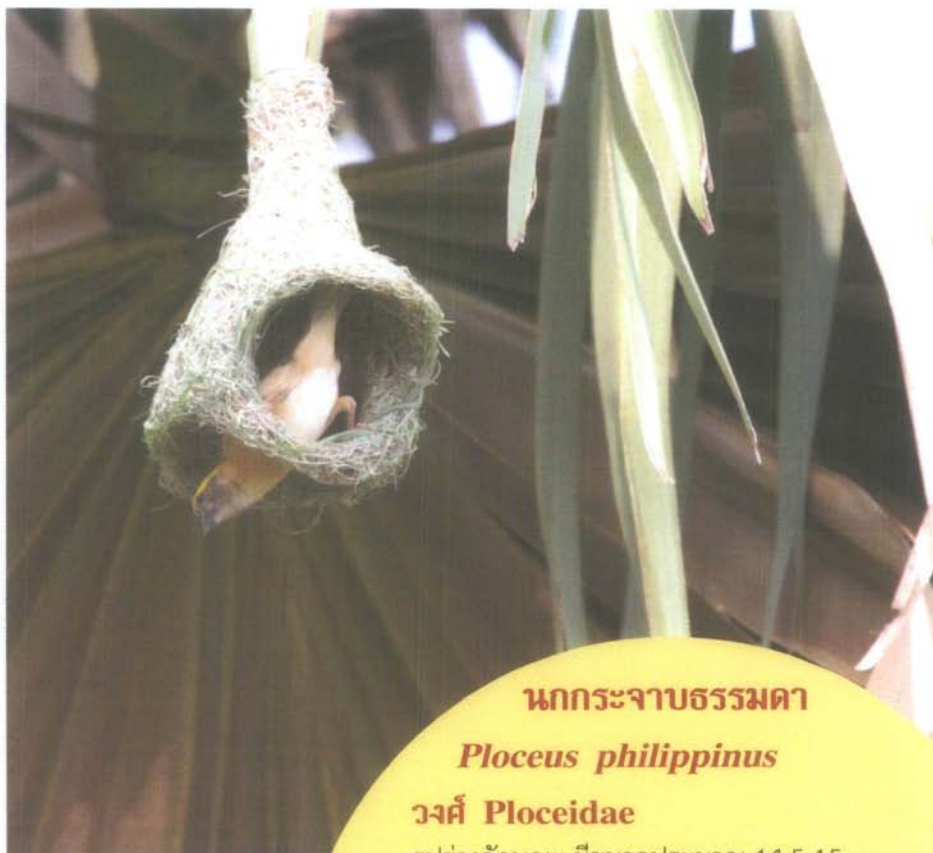
วงศ์ Pittidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 18-20.5 เซนติเมตร ตัวผู้และตัวเมียเหมือนกัน หัวดำ คิ้วกว้าง สีน้ำตาลแกมส้ม คอขาว ลำตัวด้านบนเขียว หัวไหล่ และตะโพกฟ้าสด ขนปีกบินดำมีแถบขาวเป็นวงใหญ่ เห็นชัดเจนบิน ลำตัวด้านล่างน้ำตาลเหลือง กลางท้องถึงกันแดง

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกกระจาบธรรมดา

Ploceus philippinus

วงศ์ *Ploceidae*

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 14.5-15

เซนติเมตร ตัวผู้ ปากดำค่อนข้างยาว หน้าผากถึงท้ายทอย
เหลืองสด หน้าสีคล้ำ หลังปีกและลำตัวด้านบนน้ำตาลดำ
มีลายจากขอบขนสีน้ำตาลอ่อน ลำตัวด้านล่างน้ำตาลอ่อน
แกมเหลือง ตัวเมีย ปากสีเนื้อ ลำตัวสีน้ำตาลอ่อนแกม
เหลือง ข้างแก้มเรียบไม่มีลาย หัวมีลายคล้ำ ลำตัวด้านบน
มีลายจากขอบขนสีอ่อน

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

NT กลุ่มสัตว์ใกล้ถูกคุกคาม

นกปรอดทอง

Pycnonotus atriceps

วงศ์ Pycnonotidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 17.5-19 เซนติเมตร หัวและคอดำเป็นมัน ไม่มีหงอน ตาฟ้า ลำตัวด้านบนและอกเขียวแกมเหลือง ลำตัวด้านล่างและตะโพกเหลืองสด ปีกเหลือง ขนปลายปีกดำ หางเหลือง ครึ่งล่างดำ ปลายขลิบเหลืองสด นกบางตัวอกเทาท้องเทา (หายาก) หรือลำตัวด้านล่างเขียวแกมเหลืองทั้งหมด

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกปรอดหัวสีเขม่า

Pycnonotus aurigaster

วงศ์ Pycnonotidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 19-21 เซนติเมตร หัวด้านบนดำมีหงอนสั้นเป็นสัน แก้มและคางเทาแกมขาว ลำตัวด้านบนน้ำตาลแกมเทา ลำตัวด้านล่างเทา ตะโพกขาว หางดำ

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกปรอดเหลืองหัวจุก

Pycnonotus flaviventris

วงศ์ Pycnonotidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 18.5-19.5 เซนติเมตร หัวดำมีหงอนยาว ตาขาว ขนลำตัวด้านบนเหลืองแกมน้ำตาล ลำตัวด้านล่างเหลือง ปลายแกมดำ

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกกวัก

Amaurornis phoenicurus

วงศ์ Rallidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 28.5-36 เซนติเมตร ปากเหลือง โคนสันปากบนแดง หน้า คอ ตอนหน้า ออก และท้องขาว กระหม่อมถึงหลังดำแกมเทา ท้องตอนล่างถึงก้นน้ำตาลแดง แข็งและตีนเหลือง

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกอีแพรดแถบอกดำ

Rhipidura javanica

วงศ์ Rhipiduridae

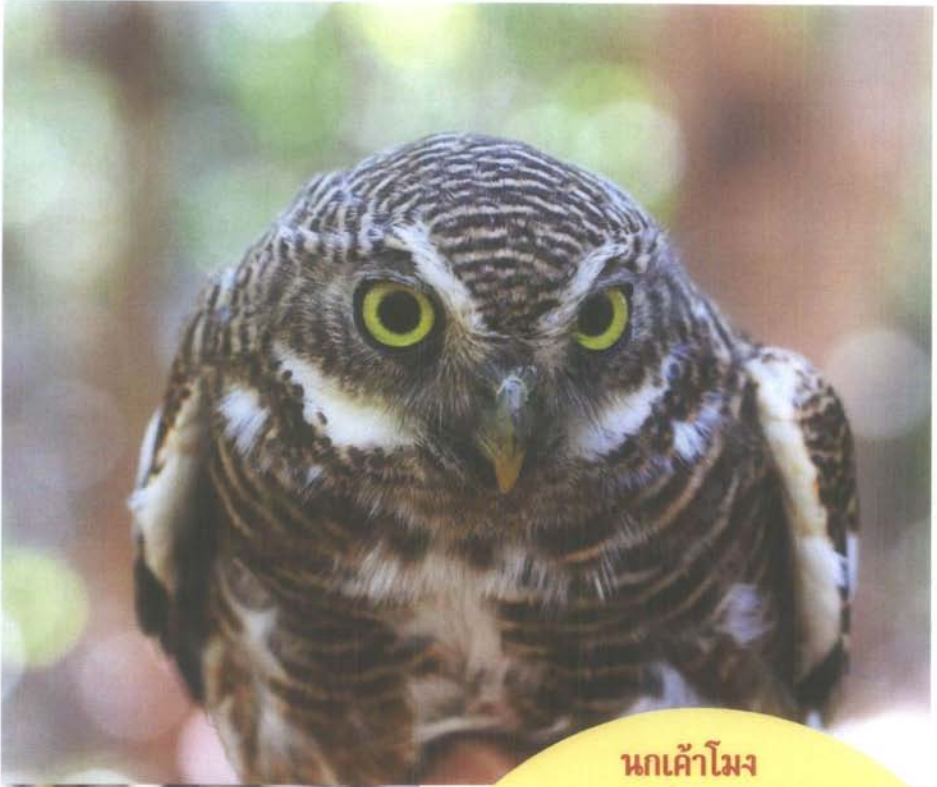
รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 17-19.5 เซนติเมตร ลำตัวดำบนดำ หลังแกมน้ำตาล คีวบาง และสันสีขาว คอและลำตัวด้านล่างขาว มีแถบกว้าง สีดำพาดอก หางสีดำปลายขาว

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกเค้าโมง

Glaucidium cuculoides

วงศ์ Strigidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 20.5-23 เซนติเมตร ตาเหลือง คล้ายนกเค้ากระรอก แต่ขนาดใหญ่กว่า หัวและลำตัวด้านบนมีลายขวางสีน้ำตาลอ่อนชัดเจนกว่า ไม่มีลายคล้ายตาปลอมที่ท้ายทอย และสีข้างมีลายสีน้ำตาลแดงคล้ำ ท้องขาว

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกเค้ากู่

Otus lettia

วงศ์ Strigidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 23 เซนติเมตร ตาน้ำตาลแดงเข้ม ขนลำตัวน้ำตาล รอบคอสีน้ำตาลแกมเหลือง หน้าผากและคิ้ว น้ำตาลอ่อน ลำตัวด้านล่างมีลายขีดดำเป็นเส้นบางๆ

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกกระจอยหัวลาย

Urosphena squameiceps

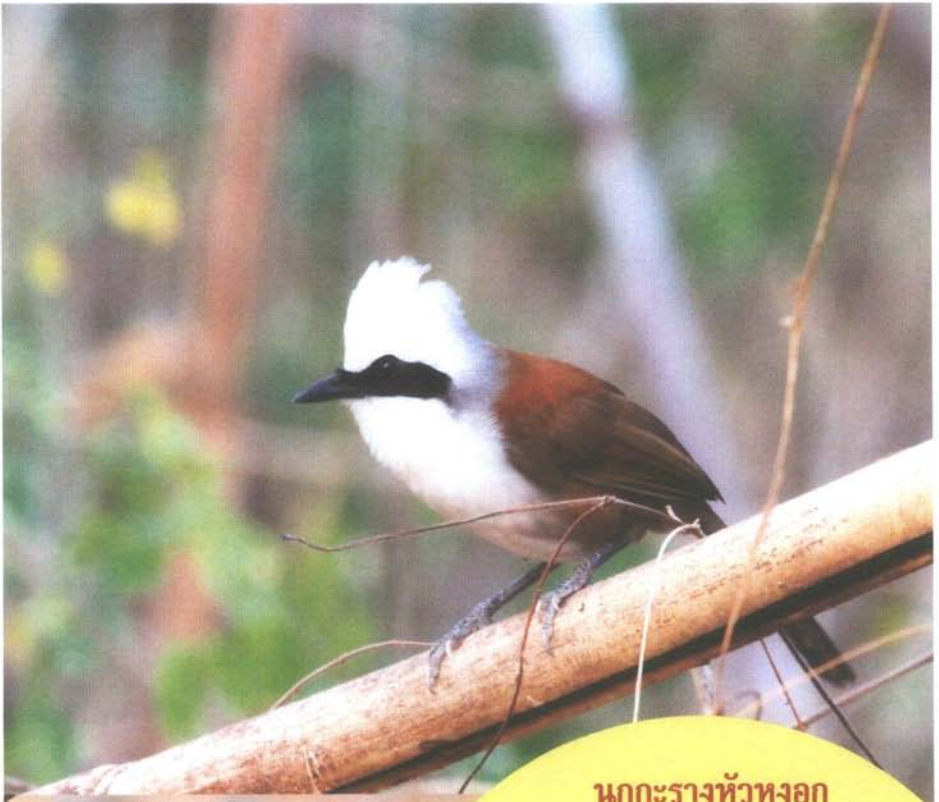
วงศ์ Sylviidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 9.5-10 เซนติเมตร หางสั้นมาก หน้าผากและกระหม่อมน้ำตาลแกมน้ำตาลแดงเล็กน้อย มีลายเกล็ดเล็กๆ แต่อาจมองไม่เห็น ในธรรมชาติ มีคิ้วยาวสีขาวแกมน้ำตาลอ่อน หัวตาและแถบตาดำ ขนคลุมหูและคางมีจุดเล็กๆ สีคล้ำ ปากล่างสีชมพู ลำตัวด้านบนน้ำตาล ลำตัวด้านล่างขาวแกมน้ำตาลอ่อนที่ท้องและกัน ข้างและตีนสีชมพูหรือสีเนื้อ

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกกระราชหัวหงอก

Garrulax leucolophus

วงศ์ Timaliidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 26-31

เซนติเมตร หัวมีหงอนตั้งเป็นสันสูง แถบตาดำ หัว ออก

และลำตัวด้านล่างขาว ท้ายทอยและหลังตอนบนเทา

ลำตัวด้านบน สีข้างและก้นน้ำตาลแดง หางน้ำตาลคล้ำ

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกจาบดินนอกลาย

Pellorneum ruficeps

วงศ์ Timaliidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 16-18 เซนติเมตร หน้าผากถึงท้ายทอยน้ำตาลแดงเข้ม คิ้วขาวหรือน้ำตาลแกมเหลือง หน้าน้ำตาล ลำตัว ด้านล่างขาว มีลายขีดใหญ่สีน้ำตาลแกมเขียว ลำตัว ด้านบนน้ำตาลแกมเขียว

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

นกกระเบื้องผา

Monticola solitarius

วงศ์ Turdinae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 21-23

เซนติเมตร ตัวผู้ ลำตัวฟ้าแกมเทา มีลายเกล็ดขาว
กระจาย ช่วงผสมพันธุ์สีเข้มขึ้น ตัวเมีย ขนลำตัวเทา
แกมน้ำตาล มีลายเกล็ดหนาแน่นสีเนื้อสลับดำกระจาย

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

กิ้งก่าบินปีกส้ม

Draco maculatus

วงศ์ Agamidae

รูปร่างลักษณะ มีความยาวจากหัวจรดโคนหาง 60-65 มิลลิเมตร ส่วนหางมีความยาว 93-110 มิลลิเมตร เป็นกิ้งก่าขนาดเล็ก ได้คางมีเหนียง 1 คู่ รูปร่างกลมมน กิ่งกลางเหนียงยกขึ้นลงได้ เห็นชัดเจนในตัวผู้ ข้างลำตัวระหว่างขา คู่หน้าและคู่หลังมีแผ่นหนังขนาดใหญ่ใช้ในการร่อน ลำตัวมีสีน้ำตาลแดง มีลายประสีเหมือนลายไม้ แผ่นหนังด้านข้างออกสีส้ม มีลายพาดตามยาวสีจาง ได้ท้องมีสีน้ำตาลอ่อนกว่าได้ แผ่นหลังข้างลำตัวจะมีจุดสีดำ 2-3 จุด

สถานภาพ : เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

LC กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด

งูเขียวพระอินทร์

Chrysopelea ornata

วงศ์ Colubridae

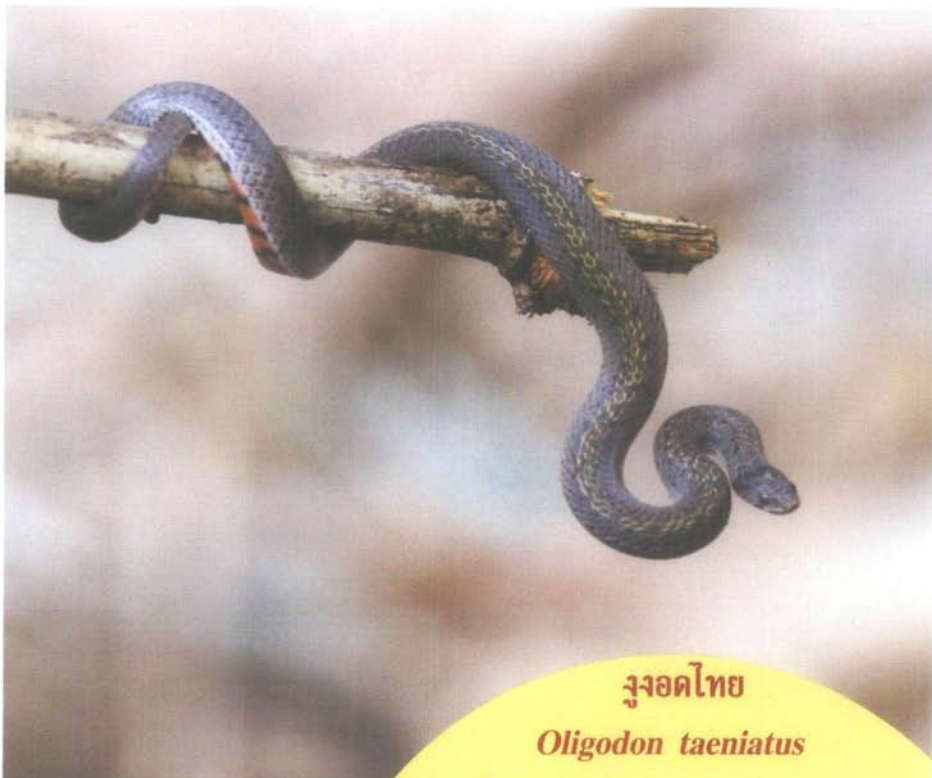
รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 130 เซนติเมตร เป็นงูบก หัวกลม ว่องไวปราดเปรียว เลื้อยเร็ว ลำตัวสีเขียวอ่อน มีลายดำตลอดตัว หัวมีลายมากจนดูคล้ายกับมีหัวสีดำ ใต้คางสีขาว ใต้ท้องสีเขียวอ่อนหรือเหลืองอ่อนๆ ใต้หางมีลายดำเป็นจุดๆ

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

พิษอ่อน

งูจอตไทย

Oligodon taeniatus

วงศ์ Colubridae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดความยาว 44 เซนติเมตร เป็นงูขนาดเล็ก หัวกลมเรียวยาว มีแถบน้ำตาลเข้ม ลากจากบนหัวไปถึงแก้ม คอเล็กกว่าหัวและลำตัวเล็กน้อย ที่ตาจะมีแถบสีน้ำตาลจากตาซ้ายลากผ่านเหนือจมูกมายังตาขวา และใต้คอมีสีขาว พื้นตัวสีน้ำตาลอ่อน กลางสันหลังมีแถบสีน้ำตาลเข้มสองแถว ส่วนมากบริเวณท้องเป็นสีชมพูหรืออาจเป็นสีขาว และมีจุดรูปสามเหลี่ยมเล็กสีดำกระจายใต้ท้อง หางสีชมพู

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

LC กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด

ไม่มีพิษ

งูลายสาบคอแดง***Rhabdophis subminiatus*****วงศ์ Colubridae**

รูปร่างลักษณะ มีขนาดความยาวถึง 130 เซนติเมตร ลำตัวสีเขียวมะกอก บริเวณคอสีแดงส้ม ตาโต ใต้ตามีแถบสีดำ ตัวไม่เต็มวัยคอสีเหลืองสด ได้ทำยทอยสีดำ

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

LC กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด

พิษอ่อน

งูลายสอใหญ่

Xenochrophis piscator

วงศ์ Colubridae

รูปร่างลักษณะ เป็นงูที่มีรูปร่างเพรียว ปลายหัวมน ช่วงคอคอดเล็กน้อย หางตาและใต้ตามีลายเส้นสีดำ รูปร่างตากกลม เกล็ดแบนสันหัวและลำตัวสีน้ำตาลเข้มหรือสีเหลือง ส่วนใหญ่ลำตัวมีลายหมากรุกสีดำ ท้องสีดำสลับขาว ตัวไม่เต็มวัยลายขีดสีดำ บริเวณหางยาวขึ้นไปถึงบริเวณท้ายทอยข้างคอสีเหลือง ลำตัวสีน้ำตาลออกเหลือง ท้องขาวไม่มีลาย

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

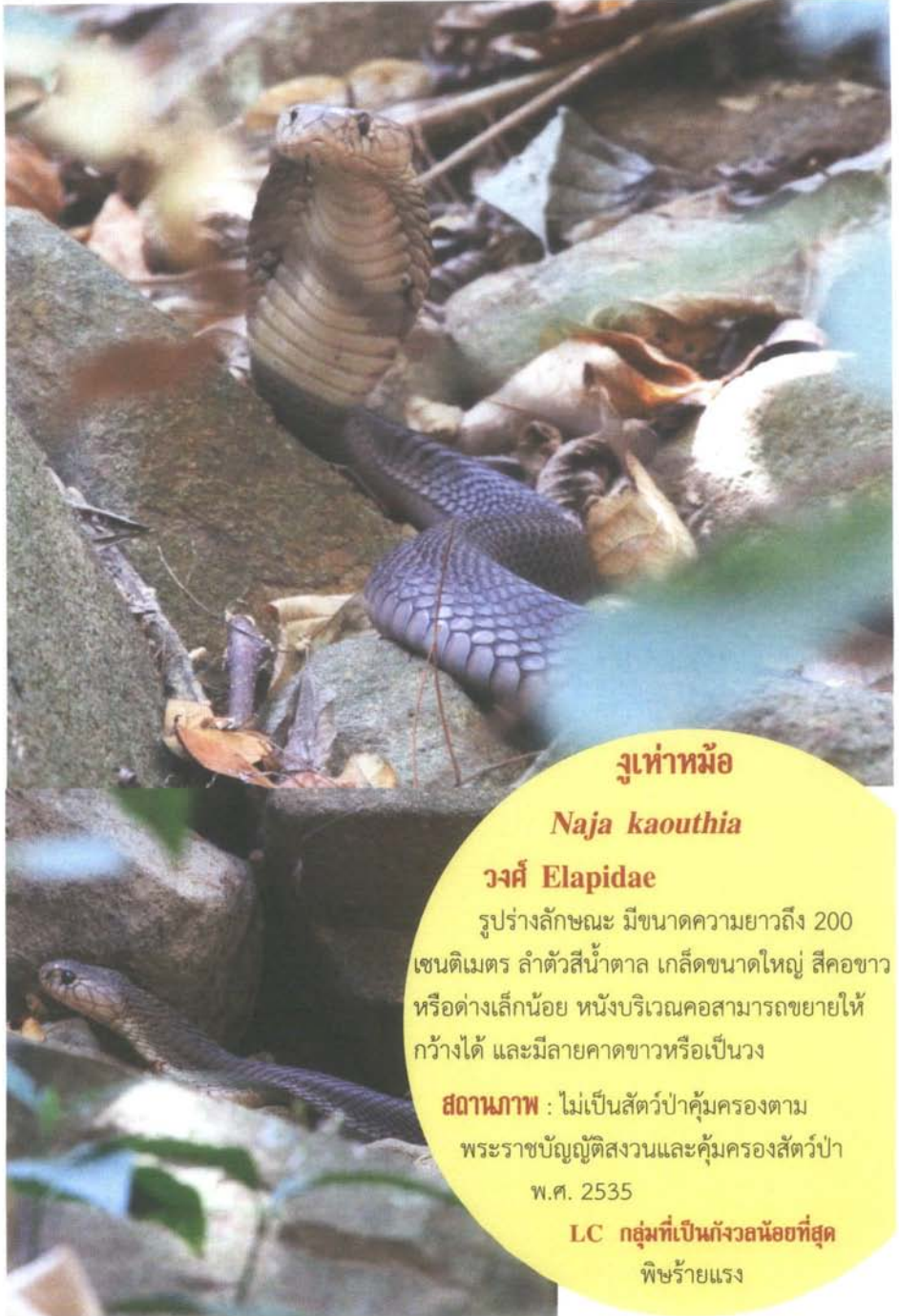
พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

LC กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด

พิษอ่อน

งูเห่าหม้อ

Naja kaouthia

วงศ์ Elapidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดความยาวถึง 200 เซนติเมตร ลำตัวสีน้ำตาล เกล็ดขนาดใหญ่ สีคอกขาว หรือต่างเล็กน้อย หนึ่งบริเวณคอสามารถขยายให้กว้างได้ และมีลายคอกขาวหรือเป็นวง

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

LC กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด
พิษร้ายแรง

จิ้งกหางหนาม

Hemidactylus frenatus

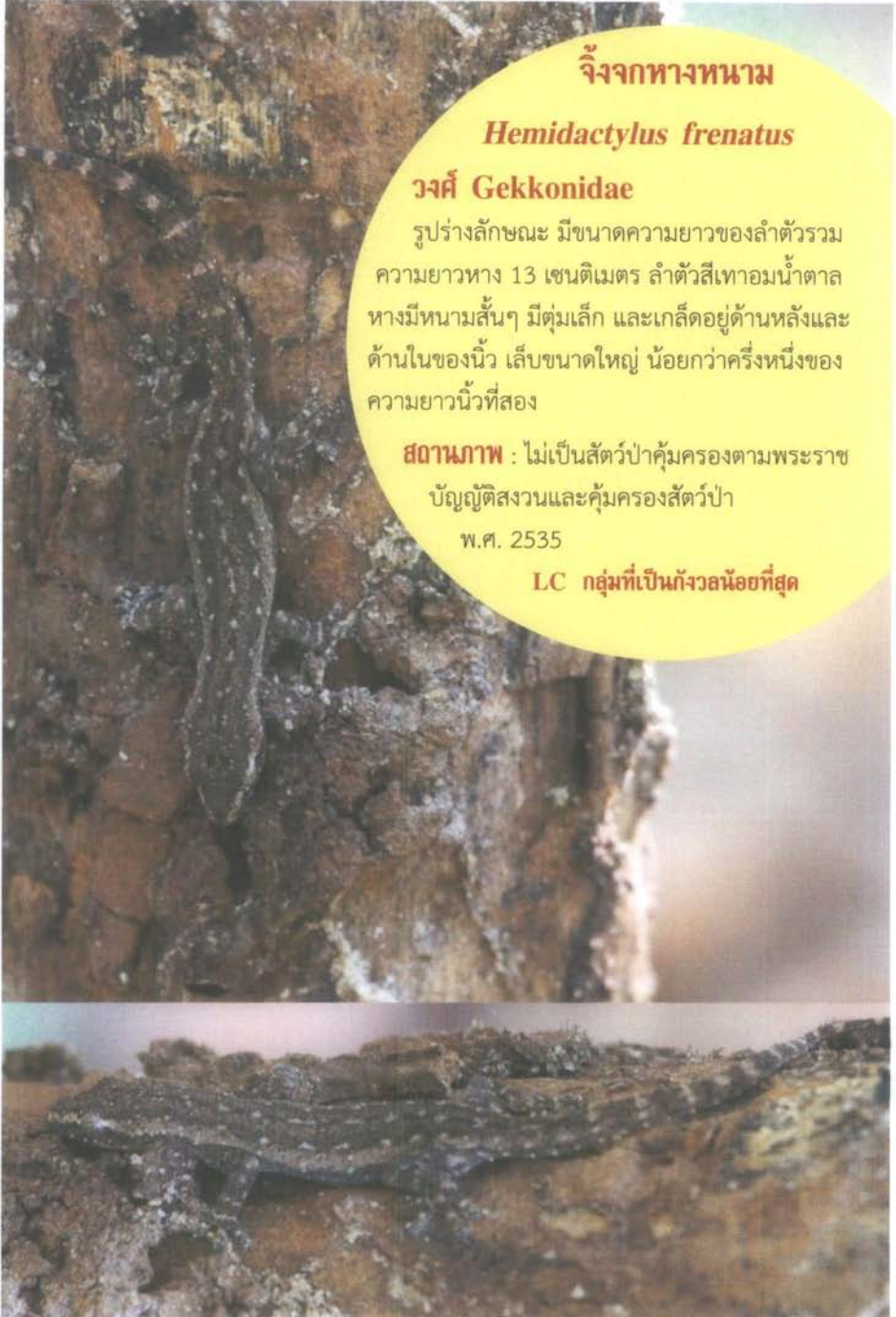
วงศ์ Gekkonidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดความยาวของลำตัวรวมความยาวหาง 13 เซนติเมตร ลำตัวสีเทาอมน้ำตาล หางมีหนามสั้นๆ มีตุ่มเล็ก และเกล็ดอยู่ด้านหลังและด้านในของนิ้ว เล็บขนาดใหญ่ น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของความยาวนิ้วที่สอง

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

LC กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด

จิ้งเหลนบ้าน

Mabuya multifasciata

วงศ์ Scincidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดความยาว
ประมาณ 35 เซนติเมตร รูปร่างอ้วนกลางตัว
ปลายลำตัวเรียว ลำตัวด้านบนสีน้ำตาล
ข้างลำตัวมีแถบสีน้ำตาลเข้ม ท้องสีครีม
ริมฝีปากล่างมีเกล็ดสีส้มกระจาย

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง
ตามพระราชบัญญัติสงวนและ
คุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

LC กลุ่มที่เป็นกึ่งอันตรายที่สุด

จิ้งเหลนภูเขากลิ้งเรียบ

Sphenomorphus maculatus

วงศ์ Scincidae

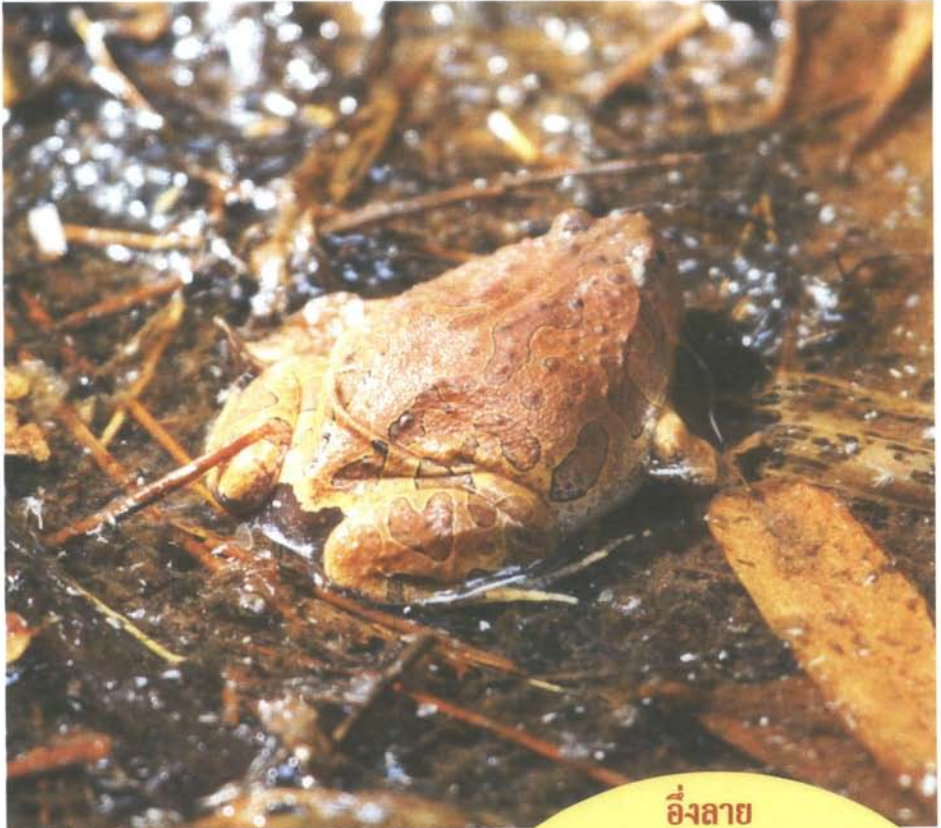
รูปร่างลักษณะ มีขนาดความยาวลำตัวถึงหาง
ประมาณ 16 เซนติเมตร กลิ้งเล็กและเรียบมันสีเขียว
มะกอกหรือน้ำตาลอ่อน ด้านบนลำตัวมีจุดสีดำกระจาย
ข้างลำตัวมีแถบสีดำที่บหรือสีดำและมีจุดเล็กๆ
สีน้ำตาลอ่อนกระจาย ท้องสีเหลืองอ่อนอมน้ำตาล
มีจุดสีดำกระจาย ทางสีอ่อนและสดกว่าลำตัว

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง

ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

LC.. กลุ่มที่เป็นกึ่งสูญหายที่สุด

อึ่งลาย

Calluella guttulata

วงศ์ Microhylidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 43-50 มิลลิเมตร ลำตัวสีน้ำตาล แผ่นหลังและตอนบนของสี่ข้างมีลวดลายสีแดงเข้มหักไปมาคล้ายตาข่ายคลุมท้องสีขาว ผิวหนังมีรอยพับคาดขวางหน้าอก

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

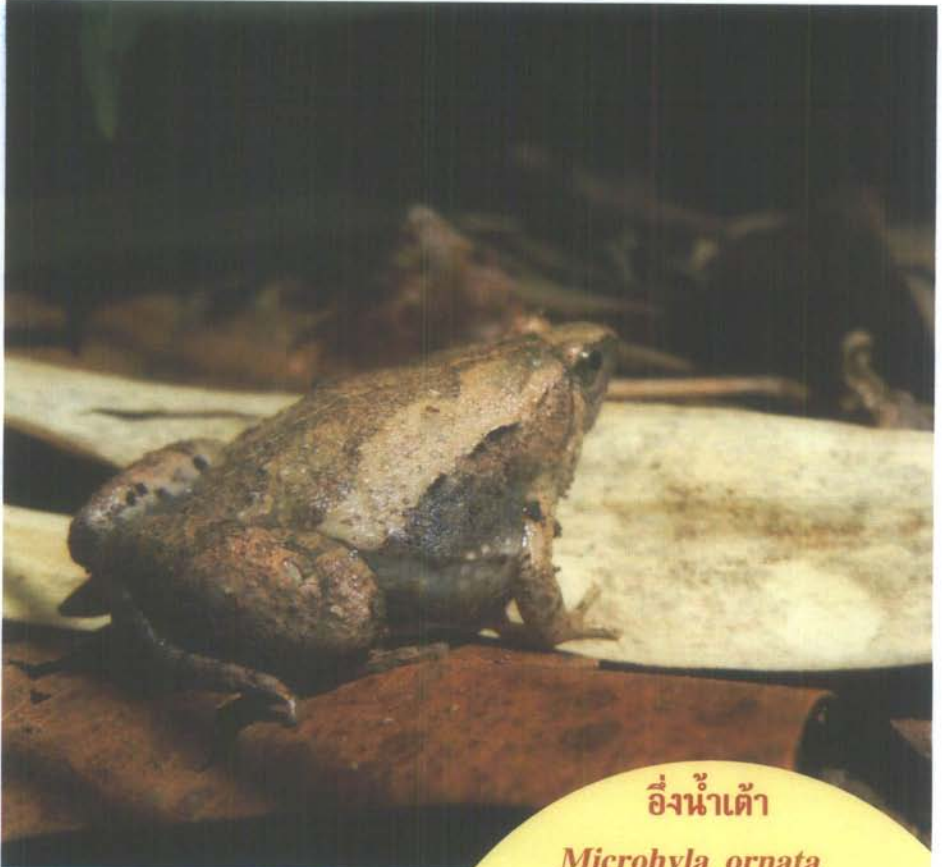
พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

LC กลุ่มที่เป็นกึ่งสูญหายที่สุด

อึ่งน้ำเต้า

Microhyla ornata

วงศ์ Microhylidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 28

มิลลิเมตร ลำตัวสีแดงหรือสีเขียวมะกอกอมเทา หลังมีแต้มสีเข้มรูปคล้ายน้ำเต้า ข้างหัวและลำตัวมีแถบสีดำด้าน ขาอาจมีหรือไม่มีลายพาดสีเข้ม คอและอกสีเทาหรือน้ำตาล ประจุดสีขาว

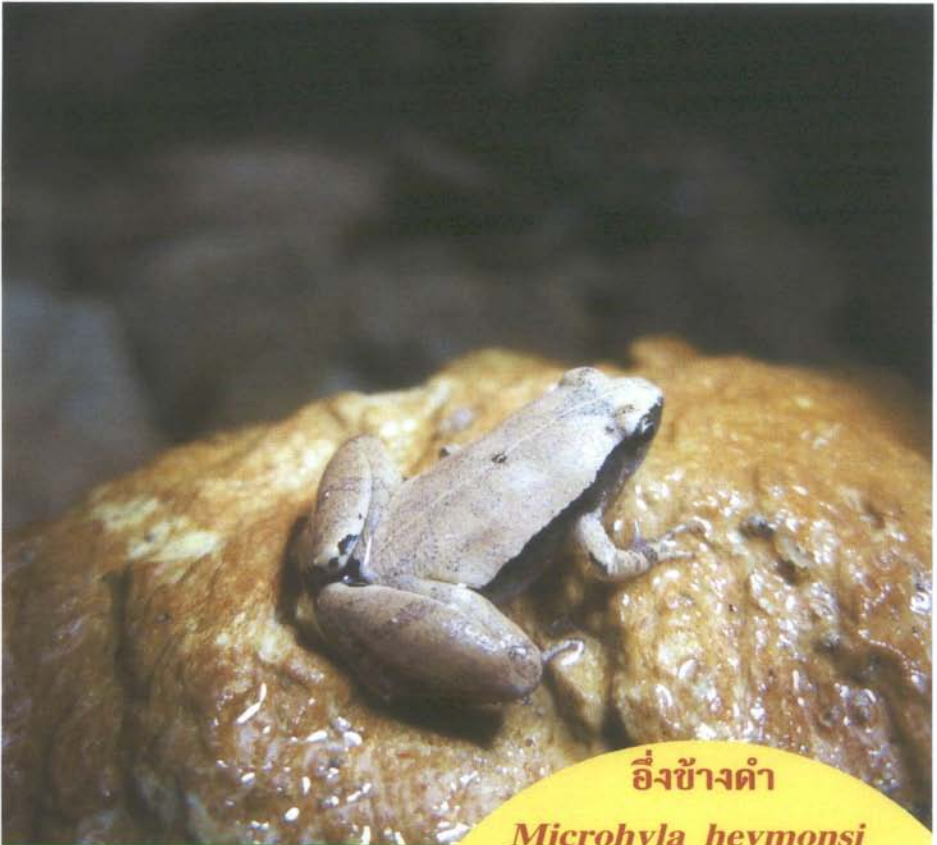
สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและ

คุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

LC กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด

อึ่งข้างดำ

Microhyla heymonsi

วงศ์ Microhylidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 2 เซนติเมตร ลำตัวสีน้ำตาล บริเวณขอบหลังเข้ามาถึงกลางหลังมีแถบสีน้ำตาลเข้มหรือน้ำตาลอมม่วง และสีจางพาดเฉียง คล้ายหัวลูกศร กันมีจุดกลมสีดำข้างละ 1 จุด กลางหลังมีเส้น พาดผ่านตลอดลำตัว

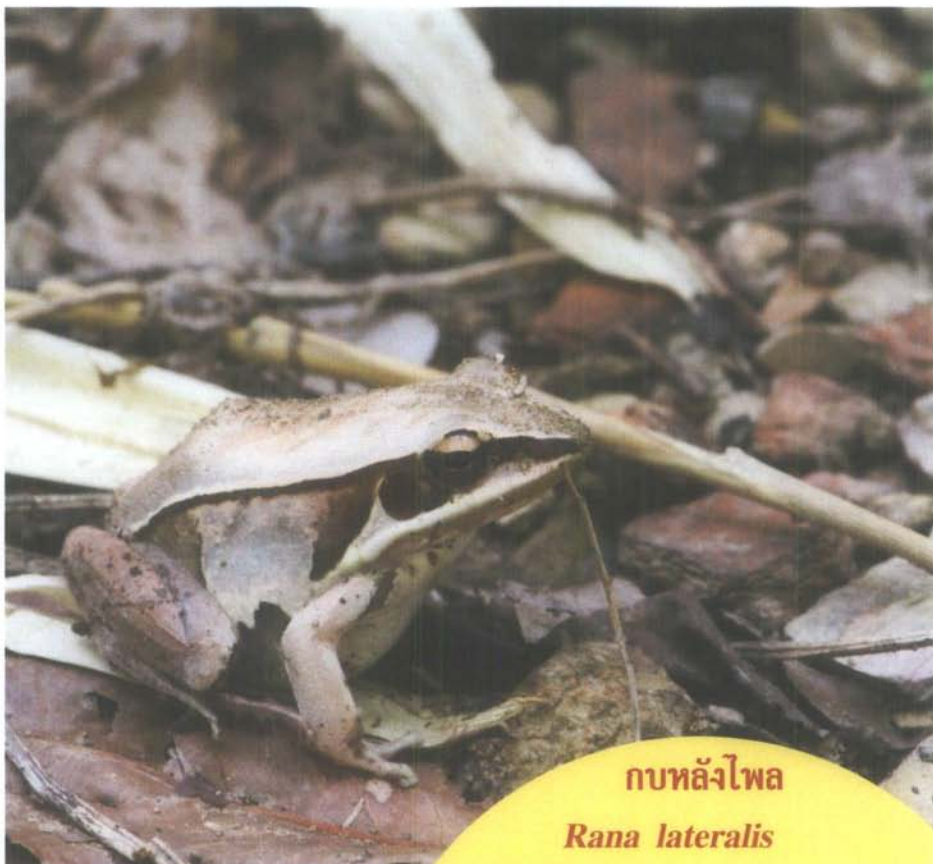
สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและ

คุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

LC กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด

กบหลังไฟ

Rana lateralis

วงศ์ Ranidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 55 มิลลิเมตร ลำตัวสีเขียวไหล มะกอก เหลือง หรือสีน้ำตาลอมเหลือง ข้างลำตัวมีสีเข้ม หลังสันต่อมบนหลังแผ่นหุ้มมีเส้นสีดำเฉียง แผ่นหูสีน้ำตาลเข้ม ขอบปากบนมีเส้นสีขาว คางและอกมีลายจางๆ ตามแนวกลาง ท้องสีเหลือง

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

LC กลุ่มที่เป็นกังวลน้อยที่สุด

กบอ่องเล็ก

Rana nigrovittata

วงศ์ Ranidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 57-70

มิลลิเมตร ลำตัวสีน้ำตาลลอมเขียวมะกอก ข้างลำตัวมีสีดำ ด้านในของต้นขามีลายร่างแหสีดำถึงเขียว ขามีลายพาดสีเข้ม ท้องสีขาวและแต้มสีดำ

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

NT ไก่ลูกคูกคาม

ปลาชิวหนวดยาว

Esomus metallicus

วงศ์ Cyprinidae

รูปร่างลักษณะ ลำตัวยาวและแบนข้าง มีหนวด 2 คู่ หนวดที่จะงอยปาก 1 คู่ และหนวดที่ขากรรไกร 1 คู่ หนวดที่จะงอยปากยาวไม่เกินขอบด้านท้ายตา หนวดที่ขากรรไกรบนยาวถึงส่วนฐานของครีบท้อง ปากมีขนาดเล็กและเปิดในตำแหน่งเฉียงขึ้นด้านบน บริเวณด้านบนของหัวและลำตัวมีสีน้ำตาลเขียว ลำตัวด้านข้างมีสีขาวเงิน มีแถบสีดำพาดจากตาถึงฐานครีบหาง ครีบหลัง ครีบกัน และครีบหางมีสีเหลือง ส่วนครีบอกและครีบท้องมีสีเหลืองอ่อนหรือไม่มี

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

ปลาเลียหิน

Garra Fasciacauda

วงศ์ Cyprinidae

รูปร่างลักษณะ ปลาเกล็ดขนาดเล็ก มีเส้นสีดำพาดลำตัวยาวตั้งแต่ บริเวณเหงือกหลังตาจนถึงโคนครีบหาง บริเวณท้องของปลาชนิดนี้มีสีขาวเงินพาดยาวตามลำตัว ครีบอกมีสีส้มแดง ครีบหลังมีสีดำสลับกับสีเหลืองบริเวณกระดูกแข็งของครีบหลังมีสีแดง ครีบท้องอยู่ก่อนไปด้านหลังเล็กน้อย ครีบท้อง และครีบกันมีสีเหลือง

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

ปลาชื่อยอกหางเหลือง

Mystacoleucus marginatus

วงศ์ Cyprinidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 10-20 เซนติเมตร ลำตัวแบนข้าง หัวมีขนาดเล็ก มีหนวด 2 คู่ เส้นข้างลำตัวสมบูรณ์ ที่ฐานของเกล็ดทั้งบริเวณด้านข้างและด้านบนของลำตัวมีลักษณะโค้งคล้ายรูปพระจันทร์เสี้ยวสีดำ ครีบหางเว้า ลึกแบบส้อม ครีบหลังและครีบหางมีสีเหลืองปนดำ และมีสีดำที่ขอบของครีบ ครีบท้อง ครีบอก และครีบกันมีสีเหลืองขอบของครีบไม่เป็นสีดำ

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

ปลาหน้าหมึก

Opsarius koratensis

วงศ์ Cyprinidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 7-9 เซนติเมตร สีเงินเหลือบเขียวหรือฟ้า ตัวแบนยาว ปากกว้างเขี้ยวขึ้น และหนวดคู่หน้ายาว ขากรรไกรล่าง มีตุ่มสีขนาดเล็ก และใต้ปากมักมีจุดสีน้ำเงินหรือดำ รวมตัวเป็นแต้ม ครีบท่างแถบบนและล่าง มีแต้มสะท้อนแสงสีขาวหรือฟ้า

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

ปลาแก้มช้ำ

Puntius orphoides

วงศ์ Cyprinidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 15 เซนติเมตร

ลักษณะคล้ายปลาตะเพียนแต่จะมีลำตัวเพรียวกว่า ลำตัวแบนข้าง เล็กน้อย ส่วนหัวเล็ก มีหนวด 2 คู่ที่มุมปาก และที่จางงอยปาก ครีบหลังค่อนข้างเล็ก ครีบหางเว้า เกือบใหญ่ ลำตัวสีเงินขาว แก้มจะมี สีส้มหรือแดงเรื่อ แผ่นกระดูกปิดเหงือกที่อยู่ถัดจากแก้มจะสีคล้ำ และ โคนหางมีจุดกลมสีดำคล้ำ ครีบท้องและครีบกันมีสีแดงเรื่อ ครีบหาง สีแดงสดจะมีแถบสีดำพาดตามยาวทั้งขอบบนและขอบล่าง

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

ปลาชิวควายแถบดำ

Rasbora paviei

วงศ์ Cyprinidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 3-12 เซนติเมตร

หัวและปากมีขนาดเล็ก ตาโต ไม่มีหนวด รูปร่าง 1 คู่

ริมฝีปากอยู่บริเวณหน้าสุดในแนวเฉียง เส้นข้างตัวสมบูรณ์

อยู่ก่อนมาทางด้านล่าง หัวและลำตัวสีน้ำตาลอ่อนอมสีทอง

มีแถบสีดำทอดไปตามความยาวของลำตัว ตั้งแต่หลังช่องเปิด

เหงือกไปจนถึงบริเวณโคนครีบหาง และแถบสีขยายใหญ่

เป็นวงกว้างที่บริเวณคอดหาง ครีบสีเหลืองใส

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

ปลากระทิงลาย

Mastacembelus favus

วงศ์ Mastacembelidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาด 70 เซนติเมตร ปลาชนิดนี้มีรูปร่างเหมือนปลากระทิงดำ ซึ่งเป็นปลาในสกุลเดียวกัน แต่ปลากระทิงลายมีจุดเหลืองขนาดใหญ่ตามลำตัว และหลังเป็นลายเหลืองเช่นกัน ครีบหลังมีก้านครีบแข็ง จะงอยปากยื่นยาว ครีบหลังและครีบกันเชื่อมติดกับครีบหาง มีลวดลายเชื่อมต่อกันเป็นโครงข่ายตั้งแต่ส่วนหัวตลอดความยาวของลำตัวไปจนถึงครีบหลัง

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

ปลาหมอข้างเหยียบ

Pristolepis fasciata

วงศ์ Pristolepididae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 10-15 เซนติเมตร ลำตัวเป็นรูปไข่ ค่อนข้างกลม ส่วนหัวและหลังลาดโค้ง หัวและลำตัวแบนข้าง ตาเล็กอยู่ ค่อนไปด้านบนของหัว ปากเล็ก ริมฝีปากยึดหดได้ดี ครีบหลังยาวมีก้านแข็งหลายอัน ครีบอกยาว ครีบท้องตั้งอยู่แนวเดียวกับครีบอก ครีบกันสัน มีก้านครีบแข็ง 3 อัน ครีบหางค่อนข้างยาวปลายมน เกือบเล็ก ตัวมีสีคล้ำ ด้านบนและด้านข้างลำตัวมีสีเขียวมะกอก มีแถบตามขวางลำตัวสีคล้ำ 8-9 แถบ ด้านท้องสีจางหรือสีเหลืองอ่อน ครีบสีจางหรือเหลืองอ่อน มีขอบสีคล้ำ

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

แมงป่องเล็ก

Isometrus maculatus

วงศ์ Buthidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 4-5

เซนติเมตร ลำตัวสีน้ำตาล ส่วนหัวและอกขนาดเล็ก
ท้องขนาดใหญ่ ส่วนปลายมีขนาดเล็กและเรียวยาว
คล้ายหาง ส่วนปลายมีต่อมพิษ

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตาม

พระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครอง

สัตว์ป่า พ.ศ. 2535

แมงป่องข้าง

Heterometrus spinifer

วงศ์ Scorpionidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดความยาวถึง 10 เซนติเมตร ลำตัวสีดำเป็นมันเงาส่วนท้องใหญ่ และค่อยๆ ยาวเรียวกึ่งกลมคล้ายหาง

สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง

ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครอง
สัตว์ป่า พ.ศ. 2535

บึ้งดำเล็ก

Haplopelma minax

วงศ์ Theraphosidae

รูปร่างลักษณะ มีขนาดประมาณ 6 เซนติเมตร ลำตัวสีน้ำตาลเทาดำ โคนขาสีดำ ส่วนปลายสีเทา ลำตัวและขาปกคลุมด้วยขนสีเทาดำ

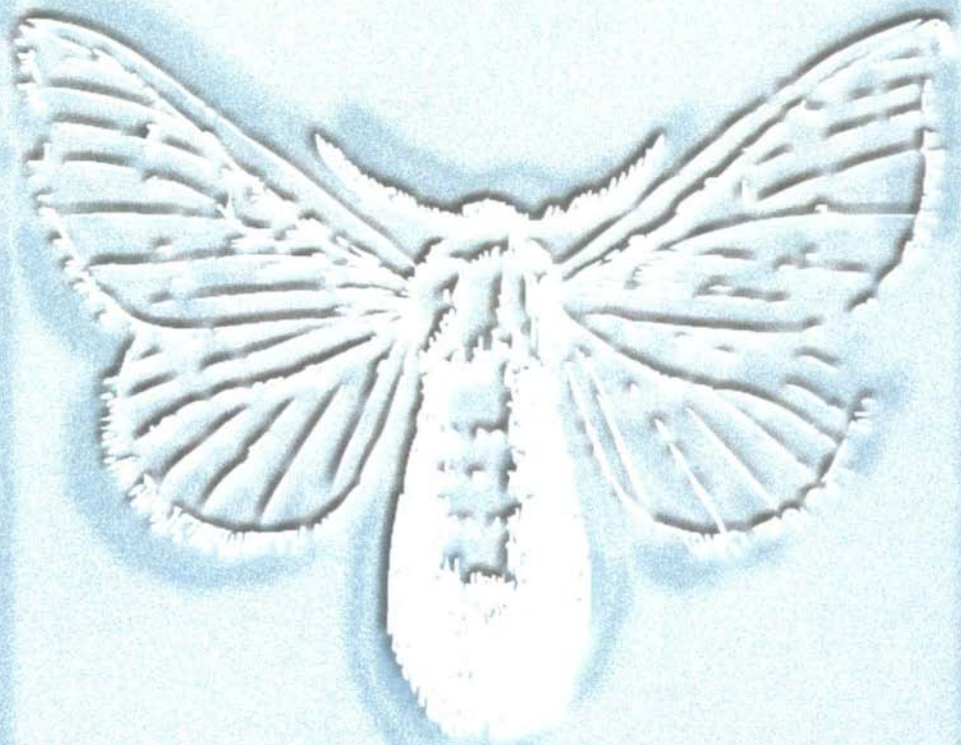
สถานภาพ : ไม่เป็นสัตว์ป่าคุ้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

ความหลากหลายทางชีวภาพ

ด้ำนแมลง

ความหลากหลายของแมลง

แมลงเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความงดงามและมีความสำคัญมากในระบบนิเวศป่าไม้ ชนิดของแมลงที่พบมักขึ้นอยู่กับแหล่งอาหารของตัวอ่อน และแหล่งอาหารก็มักเป็นพืชที่ขึ้นอยู่ในป่านั้นเอง บทบาทหลักของแมลงคือเป็นตัวช่วยผสมเกสรให้กับพืชในป่า นอกจากนี้แมลงยังมีความสำคัญในการย่อยสลายซากพืชซากสัตว์ในดิน เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน เป็นแหล่งอาหารของมนุษย์ เป็นทั้งศัตรูพืช ตัวห้ำ ตัวเบียน และให้ความสวยงามแก่ผืนป่าด้วย

แมลง เป็นสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง (Invertebrates)

ประเภทโครงกระดูกอยู่ภายนอก (Exoskeleton) ทำให้แมลงมีความทนทานต่อสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมได้ดีกว่าสัตว์อื่น เนื่องจากแมลงมีลักษณะพิเศษหลายประการ เช่น มีขนาดเล็กทำให้ไม่ต้องการอาหารมาก ใช้พื้นที่ในการดำรงชีวิตแคบ จึงไม่เกิดการแก่งแย่งในการหาอาหารและที่อยู่อาศัย บินได้ไกล หลบภัยได้ง่าย หาแหล่งอาหารได้มาก หาแหล่งที่อยู่อาศัยและผสมพันธุ์ได้เป็นจำนวนมาก มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี

วิธีการสำรวจ

กลุ่มผีเสื้อกลางวัน

ใช้การเดินทางสำรวจตามเส้นทางในพื้นที่ป่าลำน้ำ่านฝั่งขวาโดยสำรวจผีเสื้อกลางวันในเวลา 10.00-12.00 น. เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ผีเสื้อออกหากินและบินอยู่ในระดับต่ำ จึงสามารถใช้สวิงจับได้ง่าย จากนั้นทำให้ผีเสื้อสลบ โดยใช้มือบีบบริเวณหน้าอก แล้วนำบรรจุใส่ซองพับเป็นรูปสามเหลี่ยม และบันทึกข้อมูลรายละเอียด

อุปกรณ์ สวิงจับแมลง ของเก็บผีเสื้อ สมุดบันทึก ดินสอ ปากกา หนังสือคู่มือ

กลุ่มผีเสื้อกลางคืน

ตั้งกับดักล่อแมลงกลางคืนมีกับดักแสงไฟ (Light trap) โดยใช้แสงจากหลอดไฟสีม่วงและกับดักโดมจากหลอดไฟแสงจันทร์ เพื่อเป็นตัวดึงดูดผีเสื้อกลางคืน ตัว และแมลงอื่นๆ ให้มาเกาะที่ผ้าฉากสีขาว โดยเปิดไฟตั้งแต่ตอนเย็นเวลา 18.00 น. จนถึง 06.00 น. ตอนเช้าของวันถัดไป เก็บตัวอย่างในช่วงเวลา 20.00 น.-22.00 น. และ 6.00 น. พร้อมทั้งถ่ายรูปและเก็บตัวอย่างใส่ขวดน็อคแมลง ที่ไว้จนกว่าแมลงตาย ผีเสื้อกลางคืนเก็บใส่ของสามเหลี่ยม ตัว และแมลงอื่นๆ เก็บใส่กระดาษไขห่อแบบทือพีและบันทึกข้อมูลรายละเอียด

กับดักโดม

อุปกรณ์ หลอดไฟสีม่วง (Black light) หลอดแสงจันทร์ (Mercury vapor lamp) กระดาษไข ผ้าฉากสีขาว ขวดน็อคแมลง ของเก็บผีเสื้อ สมุดบันทึก ดินสอ ปากกา

กับดักแสงไฟ

กลุ่มปลวก

เดินตามเส้นทางสำรวจ โดยสังเกต บริเวณจอมปลวก บนพื้นดิน ใต้ดิน ใต้ใบไม้ผุ และบนต้นไม้ บันทึกข้อมูลปลวก ที่พบ เลือกเก็บตัวอย่างปลวกวรรณะทหาร ประมาณ 20 ตัว ต่อการพบปลวก 1 ครั้ง เก็บปลวกลงในขวดบรรจุแอลกอฮอล์ความเข้มข้น 75 เปอร์เซ็นต์

อุปกรณ์ ถาดสีขาว เสียมชุดปลวก ปากคีบ ขวดดองปลวก แอลกอฮอล์

กลุ่มแมลงอื่นๆ

เดินตามเส้นทางการสำรวจ เก็บตัวอย่างแมลงอื่นๆ ซึ่งสามารถพบได้ตามพื้นดิน ตัวที่มีขนาดใหญ่เก็บด้วยวิธีห่อกระดาษเหมือนท็อปปี้ และการเก็บตัวอย่างแมลงอื่นๆ จับใส่ขวดน็อคแมลง บันทึกข้อมูลรายละเอียด

อุปกรณ์ ขวดน็อคแมลง ขวดแก้วใส กระดาษไข (เก็บแมลงขนาดใหญ่)

ความหลากหลายของแมลง
พบจำนวน 204 ชนิด แบ่งออกเป็น

กลุ่มแมลงช่วยผสมเกสร 103 ชนิด

ผึ้งกัดใบ

ผีเสื้อ

มวน

จิ้งโรง

ผึ้งรู

ด้วง

กลุ่มแมลงที่เป็นอาหาร 5 ชนิด

ผึ้ง (น้ำผึ้ง)

ตั๊กแตน

หนอนอรถด้วน

แมลงกระชอน

มดแดง (ไข่มดแดง)

กลุ่มแมลงศัตรูพืชป่าไม้ 4๑ ชนิด

หนอนกินใบพืช

ด้วงน้ำมัน

ด้วงหนวดยาว

จิ้งจั่นวง

เพลี้ยจิ้งจั่น

เพลี้ยกระโดดดำ

กลุ่มแมลงเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน 24 ชนิด

มด

ด้วง

ปลวก

แมลงสาบป่า

กลุ่มแมลงตัวห้ำ ตัวเบียน 21 ชนิด

มดแดง

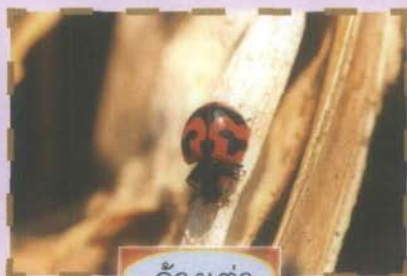
แมลงข้างปีกใส

แตนกระดาษ

แมลงหางหนีบ

ตัวงเต่า

แมลงปอบ้าน

กลุ่มแมลงหายากและใกล้สูญพันธุ์ 1 ชนิด

ด้วงคีมยี่ราฟ

แมลงคู้มครองตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า

พ.ศ. 2535

กลุ่มแมลงคุ่มครองและห้ามนำเข้าห้ามส่งออก 1 ชนิด

ผีเสื้อทองทองธรรมดา

แมลงคุ่มครองในบัญชีที่ 2 แห่งอนุสัญญาว่าด้วย
การค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์
(CITES)

รายชื่อความหลากหลายของแมลง

กลุ่มแมลงช่วยผสมเกสร

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
1	แมลงภู่	<i>Xylocopa rufescens</i> Smith	Anthophoridae
2	ผึ้งโพรง	<i>Apis cerana</i> F.	Apidae
3	ผึ้งหลวง	<i>Apis dorsata</i> Fabricius	Apidae
4	ผึ้งมัม	<i>Apis florea</i> Fabricius	Apidae
5	ผีเสื้อลายเสือ	<i>Cretonotos transiens</i> (Walker)	Arctiidae
6	ผีเสื้อลายเสือ	<i>Nyctemera adversata</i> Schaller	Arctiidae
7	ผีเสื้อลายเสือ	<i>Tatargina picta</i> (Walker)	Arctiidae
8	ผีเสื้อหนอนคืบ	<i>Cusiala boarmoides</i> Moore	Geometridae
9	ผีเสื้อหนอนคืบขมอม	<i>Godonela nora</i> (Walker)	Geometridae
10	ผีเสื้อหนอนคืบ	<i>Ornithospila lineata</i> Moore	Geometridae
11	ผีเสื้อหนอนคืบ	<i>Semiothica eloenora</i>	Geometridae
12	ผีเสื้อแต้มขาวธรรมดา	<i>Iton semamora</i> (Moore)	Hesperiidae
13	ผีเสื้อลายต่างตาลแดง	<i>Pseudocoladenia dan</i> (F.)	Hesperiidae
14	ผีเสื้อจิวัดงอินเดีย	<i>Scobura cephalo</i> (Hewitson)	Hesperiidae
15	ผีเสื้อป้ายขาวตรง	<i>Tagiades parra</i> Frushstorfer	Hesperiidae
16	ผีเสื้อหนอนชกโย	<i>Micropacha krocha</i> Zolotuhin	Lasiocampidae
17	ผีเสื้อหนอนหอย บุ่งร่าน	<i>Miresa albipuncta</i> Herrich-Schaffer	Limacodidae
18	ผีเสื้อหนอนร่าน	<i>Parasa lepida</i> Cramer	Limacodidae

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
19	ผีเสื้อหนอนหอย บั้งร่าน	<i>Phocoderma velutinum</i> Kollar	Limacodidae
20	ผีเสื้อหนอนพุดราธรรมดา	<i>Castalius rosimon rosimon</i> (F.)	Lycaenidae
21	ผีเสื้อหมากรุกมลายู	<i>Curetis santana</i> (Moore)	Lycaenidae
22	ผีเสื้อหนอนพุดราแถบฟ้า	<i>Discolampa ethion</i> (Westwood)	Lycaenidae
23	ผีเสื้อพุ่มไม้ธรรมดา	<i>Hypolycaena erylus</i> (Godart)	Lycaenidae
24	ผีเสื้อฟ้าวาฬสีต่างฤดู	<i>Jamides celeno</i> (Cramer)	Lycaenidae
25	ผีเสื้อแสดหางยาว	<i>Loxura atymnus</i> (Stoll)	Lycaenidae
26	ผีเสื้อหางรีขาวใหญ่	<i>Neomyrina nivea hiemalis</i> (Godm.)	Lycaenidae
27	ผีเสื้อหนอนกระทุ้	<i>Asota caricae</i> F.	Noctuidae
28	ผีเสื้อหนอนกระทุ้	<i>Bamra mundata</i> Walker	Noctuidae
29	ผีเสื้อหนอนกระทุ้	<i>Chalciope mygdon</i> Cramer	Noctuidae
30	ผีเสื้อหนอนกระทุ้	<i>Daddala quadrisignata</i> Walker	Noctuidae
31	ผีเสื้อหนอนกระทุ้	<i>Diema strigata</i> (Moor)	Noctuidae
32	ผีเสื้อหนอนกระทุ้	<i>Entomogramma faultrix</i> Guenee	Noctuidae
33	ผีเสื้อหนอนกระทุ้	<i>Ercheia cyllaria</i> (Cramer)	Noctuidae
34	ผีเสื้อหนอนกระทุ้	<i>Erebus caprimulgus</i> (F.)	Noctuidae
35	ผีเสื้อหนอนกระทุ้	<i>Erebus macrops</i> (L.)	Noctuidae
36	ผีเสื้อหนอนกระทุ้	<i>Hamodes lutea</i> (Walker)	Noctuidae
37	ผีเสื้อหนอนกระทุ้	<i>Hamodes propitia</i> (Boisduval)	Noctuidae
38	ผีเสื้อหนอนกระทุ้	<i>Mocris undata</i> (F.)	Noctuidae
39	ผีเสื้อหนอนกระทุ้	<i>Neochera dominia</i> Cramer	Noctuidae
40	ผีเสื้อหนอนกระทุ้	<i>Oxyodes scrobiculata</i> (F.)	Noctuidae
41	ผีเสื้อหนอนกระทุ้	<i>Pandesma anysa</i> Guenee	Noctuidae
42	ผีเสื้อหนอนกระทุ้	<i>Parallelia stuposa</i> (F.)	Noctuidae
43	ผีเสื้อหนอนกระทุ้	<i>Peridrome orbicularis</i> Walker	Noctuidae

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
44	ผีเสื้อหนอนกระทู้	<i>Peridrome subfascia</i> Walker	Noctuidae
45	ผีเสื้อหนอนกระทู้	<i>Rema costimacula</i> (Guenée)	Noctuidae
46	ผีเสื้อหนอนกระทู้	<i>Spirama helicina</i> (Hubner)	Noctuidae
47	ผีเสื้อหนอนกระทู้	<i>Spirama retorta</i> (Clerk)	Noctuidae
48	ผีเสื้อหนอนกระทู้	<i>Tiruvaca subcostalis</i> Walker	Noctuidae
49	ผีเสื้อปีกม หนอนมังกร	<i>Phalera torpida</i> Walker	Noctuidae
50	ผีเสื้อหนอนมังกรลำไย	<i>Tarsolepis elephantorum</i> Banziger	Noctuidae
51	ผีเสื้อหนอนหนาม กะทกรก	<i>Acraea violae</i> (F.)	Nymphalidae
52	ผีเสื้อหนอนละหุ่งลายหยัก	<i>Ariadne ariadne pallidior</i> (Fruhstorfer)	Nymphalidae
53	ผีเสื้อจำเมียสีส้ม	<i>Athyma nefte</i> (Cramer)	Nymphalidae
54	ผีเสื้อกะทกรกธรรมดา	<i>Cethosia cyane euanthe</i> Fruhstorfer	Nymphalidae
55	ผีเสื้อลายขี้เมี่ยง	<i>Cupha erymanthis erymanthis</i> (Drury)	Nymphalidae
56	ผีเสื้อเคาท์เทา	<i>Cynitia lepidea</i> (Butler)	Nymphalidae
57	ผีเสื้อไผ่ลายธรรมดา	<i>Discophora sondaica</i> Boisduval	Nymphalidae
58	ผีเสื้อหนอนมะพร้าวลาย จุด	<i>Elymnias malelas malelas</i> (Hewitson)	Nymphalidae
59	ผีเสื้อจระกานอนยี่ถ่อ	<i>Euploea core godartii</i> Lucas	Nymphalidae
60	ผีเสื้อจระกามีเลียน	<i>Euploea mulciber mulciber</i> (Cramer)	Nymphalidae
61	ผีเสื้อบารอนมาลาญ	<i>Euthalia monina</i> (F.)	Nymphalidae
62	ผีเสื้อปีกใหญ่	<i>Hypolimnas bolina bolina</i> (L.)	Nymphalidae
63	ผีเสื้อแพนซีเหลือง	<i>Junonia hierta hierta</i> (F.)	Nymphalidae
64	ผีเสื้อแพนซีสีดาล	<i>Junonia lemonias lemonias</i> (L.)	Nymphalidae
65	ผีเสื้อแพนซีมยุรา	<i>Junonia almana</i> (Linnaeus)	Nymphalidae

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
66	ผีเสื้อใบไม้ใหญ่อินเดีย	<i>Kallima inachus</i> (Doyere)	Nymphalidae
67	ผีเสื้อเลอะเทอะป่าไผ่	<i>Lethe europa niladana</i> Fruhstorfer	Nymphalidae
68	ผีเสื้อเลอะเทอะแดงแถบ เพศ	<i>Lethe minerva</i> (F.)	Nymphalidae
69	ผีเสื้ออี้าตุ๊กธรรมดา	<i>Lexias pardalis jadeitina</i> (Fruhstorfer)	Nymphalidae
70	ผีเสื้อสายัณห์สีตาล ธรรมดา	<i>Melanitis leda leda</i> (L.)	Nymphalidae
71	ผีเสื้อตาลพุ่มเหลือบม่วง	<i>Mycalesis francisca</i> Stoll	Nymphalidae
72	ผีเสื้อตาลพุ่มคั่นกลาง	<i>Mycalesis intermedia</i> (Moore)	Nymphalidae
73	ผีเสื้อกะลาสีลายจุด	<i>Neptis magadha</i> C. & R. Felder	Nymphalidae
74	ผีเสื้อนิโกร	<i>Orsotriaena medus medus</i> (F.)	Nymphalidae
75	ผีเสื้อกะลาสีแดงแถบกว้าง	<i>Pantoporia sandaka</i> (Butler)	Nymphalidae
76	ผีเสื้อลายเสือขีดยาว	<i>Parantica aglea melanoides</i> Moor	Nymphalidae
77	ผีเสื้อเสือดาวน้อย	<i>Phalanta alcippe</i> (Stoll)	Nymphalidae
78	ผีเสื้อเหลืองหนามธรรมดา	<i>Polyura athamas athamas</i> (Drury)	Nymphalidae
79	ผีเสื้อลายตลกธรรมดา	<i>Symbrenthia lilaea luciana</i> Fruhstorfer	Nymphalidae
80	ผีเสื้อไวส์เคาท์ขอบฟ้า	<i>Tanaecia julii</i> (Lesson)	Nymphalidae
81	ผีเสื้อสีตาลจุดดำห้า ธรรมดา	<i>Ypthima baldus</i> (F.)	Nymphalidae
82	ผีเสื้อหนอนจำปีจุดแยก	<i>Graphium doson evemonides</i> (Honrath)	Papilionidae
83	ผีเสื้อหางดาบลายจุด	<i>Graphium nomius swinhoei</i> (Moore)	Papilionidae
84	ผีเสื้อหางตุ้มจุดชมพู	<i>Pachliopta aristolochiae</i> (F.)	Papilionidae
85	ผีเสื้อเชิงลายธรรมดา	<i>Papilio clytia clytia</i> (L.)	Papilionidae
86	ผีเสื้อหนอนมะนาว	<i>Papilio demoleus malayanus</i> Wallace	Papilionidae

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
87	ผีเสื้อหางติ่งเขเลน	<i>Papilio helenus</i> L.	Papilionidae
88	ผีเสื้อหางติ่งนางละเวง	<i>Papilio memnon agenor</i> Linnaeus	Papilionidae
89	ผีเสื้อหางติ่งธรรมดา	<i>Papilio polytes romulus</i> Cramer	Papilionidae
90	ผีเสื้อหนอนใบกุ่มเส้นดำ	<i>Appias olfema olfema</i> Swinhoe	Pieridae
91	ผีเสื้อหนอนคูณธรรมดา	<i>Catopsilia pomona pomona</i> (F.)	Pieridae
92	ผีเสื้อหนอนคูณลายกระ	<i>Catopsilia pyranthe pyranthe</i> (L.)	Pieridae
93	ผีเสื้อหนอนกาฝากจุดแดง	<i>Delias descombesi descombesi</i> (Boisduval)	Pieridae
94	ผีเสื้อเณรสามจุด	<i>Eurema blanda</i> (Boisduval)	Pieridae
95	ผีเสื้อเณรธรรมดา	<i>Eurema hecabe hecabe</i> (L.)	Pieridae
96	ผีเสื้อเณรสีจางไทย	<i>Eurema novapallida</i> Yata	Pieridae
97	ผีเสื้อปลายปีกส้มเล็ก	<i>Ixias pyrene verna</i> H. Druce	Pieridae
98	ผีเสื้อขาวแคะ	<i>Leptosia nina</i> (F.)	Pieridae
99	ผีเสื้อฟ้าเมียเลียนธรรมดา	<i>Pareronia anais anais</i> (Lesson)	Pieridae
100	แมลงวันดอกไม้	<i>Ischiodon seutellare</i> F.	Syrphidae
101	เห็บ	<i>Tabanus fulvilinearis</i> Philip	Tabanidae
102	ผีเสื้อหนอนมะไฟ ลายเลียน	<i>Cyclosia papilionaris</i> Drury	Zygaenidae
103	ผีเสื้อรมควัน	<i>Gynautocera papilionaria</i> Guerin	Zygaenidae

กลุ่มแมลงที่เป็นอาหาร

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
1	หนอนรถด่วน	<i>Omphisa fuscidentalis</i> (Hampson)	Crambidae
2	มดแดง	<i>Oecophylla smaragdina</i> F.	Formicidae
3	แมลงกระซอน	<i>Gryllotalpa africana</i> Beauvois	Gryllotalpidae
4	แมลงนูน	<i>Apogonia expeditionis</i> Ritsema	Scarabaeidae
5	ด้งักแต่นพุงพลุ้ย	<i>Mecopoda elongata</i> (Linnaeus)	Tettigoniidae

กลุ่มแมลงศัตรูพืชป่าไม้

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
1	มวนถั่วฝักยาว	<i>Riptortus pedestris</i> F.	Alydidae
2	ด้วงเต่ากินใบ	<i>Lycaria westermanni</i> Stal	Calopterygidae
3	ด้วงกินใบ	<i>Monolepta nigripes</i> Baly	Calopterygidae
4	ด้วงเต่ากินใบ	<i>Oides bipunctata</i> F.	Calopterygidae
5	ผีเสื้อหนอนเจาะลำต้น	<i>Xyleutes ceramica</i> Walker	Cossidae
6	ผีเสื้อหนอนเจาะลำต้น	<i>Dausara amethysta</i> (Butter)	Crambidae
7	ผีเสื้อหนอนเจาะลำต้น	<i>Haritalodes derogata</i> F.	Crambidae
8	ด้วงก้นตด	<i>Schistoceros anobioides</i> Waterhouse	Bostrichidae
9	แมลงทับขาเขียว	<i>Sternocera aequisignata</i> E. Saunders	Bostrichidae
10	แมลงทับขาแดง	<i>Sternocera ruficornis</i> E. Saunders	Bostrichidae
11	ด้วงหนวดยาวเงาหลังย่น	<i>Aeolesthes aurifaber</i> (White)	Cerambycidae
12	ด้วงหนวดปมจุดดำเหลือง	<i>Aristobia approxmator</i> (Thomson)	Cerambycidae
13	ด้วงหนวดยาว	<i>Cacia cretifera luteofasciata</i> (Pic)	Cerambycidae
14	ด้วงหนวดยาวอ้อย	<i>Dorysthenes buqueti</i> (Guerin)	Cerambycidae
15	ด้วงหนวดยาว	<i>Epipedocera laticollis</i> Gahan	Cerambycidae
16	ด้วงหนวดยาว	<i>Epipedocera subatra</i> Gressitt & Rondon	Cerambycidae
17	ด้วงหนวดยาว	<i>Eutaenia albomaculata</i> Breuning	Cerambycidae
18	ด้วงหนวดยาวหลังขนแถบ	<i>Moechotypa suffusa</i> (Pascoe)	Cerambycidae

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
19	ด้วงหนวดยาว	<i>Niphona malaccensis</i> Breuning	Cerambycidae
20	ด้วงหนวดยาวจุดสยาม	<i>Olenecamptus siamensis</i> Breuning	Cerambycidae
21	ด้วงหนวดยาวเกาะคู่	<i>Paraleprodera inidiosa</i> (Pascoe)	Cerambycidae
22	ด้วงหนวดยาว	<i>Stibara humeralis</i> Thompson	Cerambycidae
23	เพี้ยกระโดดดำ	<i>Callitetrax versicolor</i> F.	Cercopidae
24	ด้วงเสื่อ	<i>Calochroa bramani</i> (Dokhtoureff)	Cicindellidae
25	ด้วงเสื่อเหลืองจุดไหล่เชื่อม	<i>Calochroa shozoi</i> Naviaux & Sawada	Cicindellidae
26	ด้วงเต่าลายสมอ	<i>Coccinella transversalis</i> F.	Coccinellidae
27	ด้วงเสื่อเล็กลายพลุเหลือง	<i>Lophyra striolata striolata</i> (Illiger)	Cicindellidae
28	มวนกั่วระ	<i>Clavigralla gibbosa</i> Spinola	Coreidae
29	มวนนกกกล้าม	<i>Petillia calcar</i> Dall.	Coreidae
30	ด้วงม้วนใบมะม่วง	<i>Apoderus notatus</i> (F.)	Curculionidae
31	แมลงค่อมทอง	<i>Hypomeces squamosus</i> F.	Curculionidae
32	มวนจู้จี้	<i>Adrisa magna</i> Unler	Cydnidae
33	ด้วงติด	<i>Oxynopterus audouini</i> Cand	Elateridae
34	จักจั่นวง	<i>Pyrops candelaria</i> (Linnaeus)	Fulgoridae
35	ครั่ง	<i>Laccifer lacca</i> (Kerr)	Kerridae
36	ด้วงคีมสองแถบ	<i>Prosopocoilus inquinatus</i> Westwood	Lucanidae
37	ด้วงน้ำมัน	<i>Epicauta hirticornis</i> H. Rutenbers	Meloidae
38	ผีเสื้อหนอนเจาะลำต้น	<i>Arthroschista hilaralis</i> (Walker)	Pyralidae
39	ผีเสื้อหนอนเจาะลำต้น	<i>Pygospila tyres</i> Cramer	Pyralidae
40	มวนแดง	<i>Antilochus coquebertii</i> (F.)	Pyrrhocoridae
41	มวนแดงนูน	<i>Odontopus nigricornis</i> Stal	Pyrrhocoridae
42	เพี้ย	<i>Ricania speculum</i> Walker	Ricanidae

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
43	ผีเสื้อจรวด	<i>Clanis bilineata</i> (Walker)	Sphingidae
44	ผีเสื้อจรวด	<i>Marumba decoratus</i> (Moore)	Sphingidae
45	ผีเสื้อจรวด	<i>Parum colligata</i> Walker	Sphingidae
46	ผีเสื้อจรวด	<i>Sataspes tagalica</i> Boisduval	Sphingidae
47	ด้วงหลินจือ	<i>Platydemia waterhousei</i> Gelbien	Tenebrionidae
48	มวนแดงห้า	<i>Antilochus nigripes</i> Brum.	Pyrrhocoridae
49	มวนแดงฝ้าย	<i>Dysdercus cingulatus</i> F.	Pyrrhocoridae

กลุ่มแมลงเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
1	แมลงสาบป่า	<i>Pycnoscelus indicus</i> (F.)	Blaberidae
2	แมลงวันหัวเขียว	<i>Chrysomya megacephala</i> (Fabricius)	Calliphoridae
3	มด	<i>Camponotus leonardi</i> Emery	Formicidae
4	มด	<i>Camponotus rufoglaucus</i> (Jerdan)	Formicidae
5	มด	<i>Cataulacus granulatus</i> Latreille	Formicidae
6	มด	<i>Diacamma vagans</i> Smith	Formicidae
7	มด	<i>Dolichoderus tuberifera</i> (Emery)	Formicidae
8	เสี้ยนดิน	<i>Dorylus orientalis</i> Westwood	Formicidae
9	มด	<i>Odontoponera denticulata</i> Smith	Formicidae
10	มด	<i>Pachycondyla rufipes</i> Jerdan	Formicidae
11	มด	<i>Pheidole nodifera</i> -group	Formicidae
12	มด	<i>Pheidologeton diversus</i> (Jerdan)	Formicidae
13	มดหนามกระดิ่งดำ	<i>Polyrhachis armata</i> Le Guillou	Formicidae
14	มด	<i>Polyrhachis hippomanes</i> Smith	Formicidae
15	มดหนามทึบทองแหลม	<i>Polyrhachis illaudata</i> Walker	Formicidae
16	ด้วงแรด	<i>Trichogomphus martabani</i> Guérin-Ménéville	Scarabaeidae
17	ปลวก	<i>Coptotermes gestroi</i> Wasmann	Termitidae
18	ปลวกทองเหลือง	<i>Globitermes sulphureus</i> Haviland	Termitidae
19	ปลวก	<i>Havilanditermes proatripennis</i> Ahmad	Termitidae

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
20	ปลวก	<i>Hospitalitermes ataramensis</i> Prashad & Sen-Sarma	Termitidae
21	ปลวก	<i>Hypoterme makhimensis</i> Ahmad	Termitidae
22	ปลวก	<i>Microcerotermes crassus</i> Snyder	Termitidae
23	ปลวก	<i>Odontotermes feae</i> (Wasmann)	Termitidae
24	ปลวก	<i>Odontotermes proformosanus</i> Ahmad	Termitidae

กลุ่มแมลงตัวห้า ตัวเบียน

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
1	แมลงปอเข็มน้ำตักปีกเขียว	<i>Neurobasis chinensis</i> (L.)	Calopterygidae
2	แมลงดำหนามข้าว	<i>Di cladispa armigera</i> (Olivier)	Calopterygidae
3	ตัวเต่ากินใบ	<i>Aulacophora lewisii</i> Baly	Chrysomelidae
4	แมลงปอเข็มน้ำตักสีพ่าย	<i>Euphaea pahyapi</i> Hämäläinen	Euphaeidae
5	มดน้ำผึ้ง	<i>Anoplolepis gracilipes</i> F. Smith	Formicidae
6	มดตะนอย	<i>Dolichoderus thoracicus</i> Smith	Formicidae
7	มดตะนอย	<i>Tetraponera attenuata</i> Smith	Formicidae
8	มดตะนอย	<i>Tetraponera nigra</i> (Jerdan)	Formicidae
9	มดตะนอยอกส้ม	<i>Tetraponera rufonigra</i> Jerdan	Formicidae
10	แตนเบียน	<i>Leucospis petiolata</i> F.	Leucospidae
11	แมลงปอบ้านสองสีเขียวฟ้า	<i>Diplacodes trivialis</i> (Rambur)	Libellulidae
12	แมลงปอบ้านสีหม่น ทองแดง	<i>Orthetrum pruinsum neglectum</i> Rambur	Libellulidae
13	แมลงปอบ้านสีทองลาย	<i>Orthetrum testaceum</i> (Burmeister)	Libellulidae
14	แมลงปอบ้านสี สามเหลี่ยม	<i>Orthetrum triangulare</i> (Selys)	Libellulidae
15	แมลงปอบ้านไร่ปีกทอง	<i>Rhyothemis phyllis</i> (Sulzer)	Libellulidae
16	มวนเพศเมียตาคาดเหลือง	<i>Sycanus croceovittatus</i> Dohrn	Reduviidae
17	มวนเพศเมียตาคาด	<i>Vilius macrops</i> Walker	Reduviidae
18	ต่อหมาล่า	<i>Chalybion bengalense</i> Dahlbom	Sphecidae
19	ตัวงักนกระดก	<i>Paederus fuscipes</i> Curtis	Staphylinidae

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
20	แตนกระดาษ	<i>Delta arcuata</i> (F.)	Vespidae
21	ต่อกระดาษ	<i>Polistes stigma</i> F.	Vespidae

กลุ่มแมลงหายากและใกล้สูญพันธุ์

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
1	ตัวงมยีราฟ	<i>Prosopocoilus giraffa</i> Olivier	Lucanidae

กลุ่มแมลงคุ้มครองและห้ามนำเข้าห้ามส่งออก

ลำดับที่	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์
1	ผีเสื้อธงทองธรรมดา	<i>Troides aeacus aeacus</i> (C. & R. Felder)	Papilionidae

Order Lepidoptera

(Order lepidoptera: lepidō = scale, pteron = wing)

ผีเสื้อ ความงดงามของผีเสื้อนั้นมีมากมาย พบได้ตลอดทั้งปี ทุกฤดูกาล แต่หมุนเวียนเปลี่ยนชนิดไปตามแหล่งพืชอาหาร ในช่วงที่พบมากคือช่วงผสมพันธุ์ในช่วงฤดูฝนระหว่างมิถุนายนถึงสิงหาคม ผีเสื้อแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ ผีเสื้อกลางวัน (butterflies) และผีเสื้อกลางคืน (moths) หรือที่เราเรียกว่า มอธ ผีเสื้อกลางวัน มีแค่ 10% ของผีเสื้อทั้งหมด แต่ด้วยสีสันของปีกอันสวยงามสะดุดตา และพบเห็นได้ง่ายในเวลากลางวันจึงเป็นที่รู้จักมากกว่าผีเสื้อกลางคืน ที่มีมากถึง 90% ของผีเสื้อทั้งหมด

ผีเสื้อ สามารถขยายพันธุ์และเพิ่มจำนวนได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับชนิด ในการเจริญเติบโตมีการลอกคราบและการเปลี่ยนแปลงรูปร่างในแต่ละช่วงวัยที่แตกต่างกัน มีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างแบบสมบูรณ์ (complete metamorphosis) คือมี ระยะไข่ ระยะตัวหนอน ระยะดักแด้ และระยะตัวเต็มวัย

วงจรชีวิตผีเสื้อทางตุ้มจุดชมพู

ผีเสื้อกลางวัน

(Butterflies)

ผีเสื้อกลางวันจะออกหากินในเวลากลางวันและเวลาพลบค่ำ ลักษณะที่แตกต่างจากผีเสื้อกลางคืน คือ หนวดจะมีลักษณะคล้ายกระบอง (ปลายหนวดพองโตออกคล้ายกระบอง) บางพวกมีปลายหนวดโค้งงอเป็นตะขอ เวลาเกาะจะชูหนวดขึ้นเป็นรูปตัววี (V) จะมีเกล็ด (scale) ปกคลุมเนื้อปีกที่บางใสและเกล็ดนี้จะมีสีสันท่างๆ กัน ลำตัว ปีก และขาปกคลุมด้วยเกล็ดขนาดเล็กมากคล้ายฝุ่น ปากเป็นวงยาวม้วนเข้าอยู่ใต้หัวได้ ปากเป็นชนิดดูดกิน (siphoning type) บางชนิดไม่มีปาก และไม่กินอาหารเมื่อเจริญวัยเต็มที่แล้ว

Family Lycaenidae

วงศ์ผีเสื้อสีน้ำเงิน เป็นผีเสื้อขนาดเล็ก บอบบาง สีสด น้ำเงินทองแดง น้ำตาลแก่หรือส้ม ตัวผู้กับตัวเมียอาจมีสีต่างกัน หนวดมักจะมียางสีขาว และมีเกล็ดขาวล้อมรอบขอบตา บางตัวมีหางยื่นยาวออกไป เส้นปีกเรเดียส (R) ของปีกหน้าแตกเป็น 3-4 แขนง ตัวหนอนค่อนข้างแบนมีลักษณะคล้ายหอย ลำตัวสั้นและกว้าง ขาจริงและขาเทียมเล็ก ส่วนหัวหดเข้าไปในลำตัวได้

ผีเสื้อวงศ์นี้ 2-3 ชนิด มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ ได้แก่ พวกตัวหนอนกินพืชตระกูลถั่ว เจาะผลทับทิม มะพร้าว ชมพู่ ฝรั่ง มะม่วง และลำไย เป็นต้น แต่มีบางชนิดให้ประโยชน์โดยเป็นตัวห้ำ กัดกินเพลี้ยอ่อนและกินครั้ง

ผีเสื้อหนอนพุดราแถบฟ้า

The Banded Blue Pierrot

Discolampa ethion (Westwood)

แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 25 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ด้านหน้าประดับด้วยแถบสีขาวขนาดใหญ่ พาดกลางปีกคู่บนและปีกคู่ล่าง ด้านข้างของแถบสีขาวประกบด้วยแถบสีน้ำเงินม่วงวาว ขอบปีกมีสีดำ ด้านท้องปกคลุมด้วยเกล็ดสีขาว ประดับด้วยจุดสีเทา กระจายบริเวณขอบปีก และแถบสีเทาใกล้กับลำตัว ข้างละ 4 แถบ

พบในป่าดิบ

พบในที่โล่งแจ้ง

ด้านหน้า

ด้านท้อง

ผีเสื้อพุ่มไม้ธรรมดา

The Common Tit

Hypolycaena erylus (Godart)

แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 25 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ด้านหน้าปกคลุมด้วยเกล็ดสีน้ำเงินอมม่วง
มันวาว ขอบปีกปกคลุมด้วยเกล็ดสีดำ กลางปีกคู่บน
ประดับด้วยแต้มกลมสีดำ ด้านท้องขอบปีกคู่บนและปีกคู่
ล่างปกคลุมด้วยเกล็ดสีเทาประดับด้วยแถบขวางสีน้ำตาล
มุมด้านล่างของปีกคู่ล่างประดับด้วยจุดสีส้ม ขอบปีกมีริ้ว
ขนาดเล็ก 2 ริ้ว

ด้านหน้า

ด้านท้อง

ผีเสื้อแสตหางยาว

The Yamfly

Loxura atymnus (Stoll)

แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 30 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ด้านหน้าเนื้อปีกสีส้ม ปลายปีกหลังยื่นยาว
คล้ายหาง มุมปลายปีกประดับด้วยสีขาว ขอบปีกคู่บน
สีดำ ด้านท้องสีส้มอมเหลือง มุมด้านล่างของปีกคู่ล่าง
ยื่นยาวออกเป็นติ่ง ติ่งประดับด้วยจุดสีดำข้างละ 1 จุด
ในเพศผู้ ด้านท้องมีสีเหลืองลวดลายสีน้ำตาลจางๆ
และสีจะเข้มขึ้นในเพศเมีย

ด้านหน้า

ด้านท้อง

Family Nymphalidae

วงศ์ผีเสื้อวงศ์ขาหน้าฟู เป็นผีเสื้อขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ มีอยู่ไม่กี่ชนิดที่มีขนาดเล็ก มีลักษณะพิเศษคือขาคู่หน้าเล็กมาก เล็กกว่าคู่อื่นๆ ไม่ใช้ในการเดินหรือเกาะใช้แต่ขาคู่กลางหรือหลัง เวลาเกาะจะพับขาคู่หน้าไว้กับอก เส้นเรเดียส (R) แบ่งเป็น 5 แขนง ในปีกคู่หน้า ดิสคอลเซลล์อาจจะเปิดหรือปิดโดยมีเส้นบางๆ เส้นปีก อานัลเวนท์ 3 ในปีกคู่หน้าไม่มี หนวดปกคลุมด้วยเกล็ด ดักแต้มีกจะ ห้อยหัวลง

เป็นแมลงที่ไม่ค่อยสำคัญนัก ถึงแม้ว่าบางชนิดจะกินข้าว กัญชง ละหุ่ง มะม่วง และไม้ดอกต่างๆ แต่ไม่มากมายจนก่อให้เกิด ความเสียหายขึ้นได้

ผีเสื้อหนอนหนามกะทกรก

The Tawny Coster

Acraea violae (F.)แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 39 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ด้านหน้าปกคลุมด้วยเกล็ดปีกสีส้ม ประดับด้วยจุดแต้มสีดำ ขอบปีกด้านบนของปีกคู่ล่างมีแถบสีดำประดับด้วยจุดสีเหลืองตลอดแนว ส่วนหัวและอกปกคลุมด้วยเกล็ดสีดำ ประดับด้วยจุดสีเหลือง

ด้านหลังปกคลุมด้วยเกล็ดสีส้มอมเหลือง ประดับด้วยแต้มสีดำ ขอบปีกคู่ล่างด้านติดกับลำตัวและด้านบนมีแถบสีดำประดับด้วยจุดแต้มสีครีมอมเหลืองขนาดใหญ่

ลักษณะเด่น ความเป็นผีเสื้อที่มีพิษอยู่ในตัว จึงปลอดภัยจากผู้ล่า

ด้านหน้า

ด้านหลัง

ผีเสื้อกะทกรกธรรมดา

The Leopard Lacewing

Cethosia cyane euanthe Fruhstorfer

แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 58 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ด้านหน้าปีกมีลวดลายสีส้มแดง ขอบปีกนอกเป็นรอยหยักตลอดแนว ปีกคู่บนขอบปีกสีดำ มีแถบสีขาวข้างละ 1 แถบ ด้านท้องสีเหลืองมีจุดสีดำคล้ายลวดลายของเสือดาว ขอบปีกสีน้ำตาลเข้มมีลวดลายซิกแซกสีขาวคล้ายลายผ้าลูกไม้ โคนปีกสีเหลืองอมส้มมีลวดลายเป็นริ้วสีดำ ในผีเสื้อเพศผู้มีสีเข้มกว่าเพศเมีย

ด้านหน้า

ด้านท้อง

ผีเสื้อจรกาหนอนยี่โถ

The Common Indian Crow

Euploea core godartii Lucas

 แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 77 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ปีกสีน้ำตาลแดงเข้ม โคนปีกสีเข้ม
 เกือบดำ มุมปลายปีกคู่บนสีเทาเคลือบด้วยเกล็ด
 สีขาว ขอบปีกคู่ล่างประดับด้วยจุดสีขาวเรียงต่อกัน
 2 แถว ลำตัวสีน้ำตาลดำ มีหนวดแบบกระบอง
 ผีเสื้อชนิดนี้มีลักษณะการบินร่อนช้าๆ
 บางครั้งพบเป็นกลุ่มใหญ่ในที่ร่มรำไรในเวลา
 กลางวัน ชอบตอมดอกไม้ พบเห็นได้ง่าย

ด้านหน้า

ด้านท้อง

ผีเสื้ออำมาตย์ธรรมดา

The Common Archduke

Lexias pardalis jadeitina (Frushtorfer)

แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 68-77 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

เพศผู้ ปีกกว้าง 68 มิลลิเมตร ปีกคู่บนสีดำนมน้ำเงินประดับด้วยจุดสีส้มมน้ำตาล ขอบปีกประดับด้วยแถบสีฟ้าขาวอมเทา ขอบปีกคู่ล่างประดับด้วยแถบสีฟ้าขาวอมม่วง ด้านท้องปีกสีส้มมน้ำตาล **เพศเมีย** ปีกกว้าง 77 มิลลิเมตร ด้านหน้าปีกปกคลุมด้วยเกล็ดสีน้ำตาลเข้มประดับด้วยจุดแต้มสีครีมอมเหลืองกระจายทั่วปีก ด้านท้องปีกคู่บนสีน้ำตาลอมเทา ปีกคู่บนและปีกคู่ล่างประดับด้วยจุดแต้มสีครีมอมเหลืองกระจายอยู่ทั่วปีก

เพศผู้

เพศเมีย

ผีเสื้อสายัณห์สีตาลธรรมดา

The Common Evening Brown

Melanitis leda leda (L.)แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 77 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ด้านบนปากคลุมด้วยเกล็ดสีน้ำตาลเข้ม ปลายปีกคู่บนมีสีน้ำตาลเข้มเกือบดำ ปลายปีกประดับด้วยจุดแต้มสีดำขนาดใหญ่ ขอบด้านบนอกมีสีส้มประดับด้วยจุดสีขาว 2 จุด ขอบปีกคู่ล่างประดับด้วยจุดสีขาวขนาดเล็ก 4 จุด ด้านท้องปีกสีน้ำตาลอมส้ม ปีกคู่บนประดับด้วยจุดขนาดเล็กบริเวณค่อนไปทางมุมของปีก 4 จุด ปีกคู่ล่างประดับด้วยแต้มสีดำกลางปีกข้างละ 1 จุด ประดับด้วยจุดสีขาวขนาดเล็กเรียงจากบนลงล่างจำนวน 5 จุด

ด้านบน

ด้านท้อง

ผีเสื้อกะลาสีลายจุด

The Spotted Sailor

Neptis magadha C. & R. Felder

แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 62 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ด้านหน้าปีกสีดำ ปีกคู่บนประดับด้วยแถบขวางสีขาวข้างละ 1 แถบ และจุดแต้มขนาดปานกลาง ปีกคู่ล่างประดับด้วยแถบขวางขนาดใหญ่ข้างละ 1 แถบ และแถบของจุดสีขาว 1 แถบ ขอบปีกประดับด้วยเส้นประสีขาว ด้านท้องมีสีส้มอมน้ำตาล ปีกคู่บนประดับด้วยแถบขวางสีขาวข้างละ 1 แถบ และจุดแต้มขนาดปานกลาง ปีกคู่ล่างประดับด้วยแถบขวางขนาดใหญ่ข้างละ 1 แถบ และแถบของจุดสีขาว 1 แถบ ขอบปีกประดับด้วยเส้นประสีขาวเด่นชัดกว่าด้านหน้า

ด้านหน้า

ด้านท้อง

ผีเสื้อไวลส์เคาท์ขอบฟ้า

The Common Earl

Tanaecia julii (Lesson)

 แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 55 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ด้านหน้าสีน้ำตาลไหม้ มีลวดลายสีดำ
 มุมปีกด้านบนแต้มจุดสีขาวขนาดใหญ่ข้างละ 1 จุด
 ด้านท้องปีกด้านบนสีน้ำตาลอมส้มมีแต้มจุดสีขาว
 ขนาดใหญ่ข้างละ 1 จุด ปีกคู่ล่างสีน้ำตาล จุดกระ
 สีน้ำตาลอมเขียวกระจายทั่วปีก

ด้านหน้า

ด้านท้อง

Family Papilionidae

วงศ์ผีเสื้อหางแฉก เป็นผีเสื้อขนาดใหญ่ ส่วนใหญ่มีจุดสังเกตได้ง่าย ที่ปีกคู่หลังขยายเป็นหางยาวออกไป จึงได้ชื่อว่า “หางแฉก” เส้นคิวบิตัส (Cu) ในปีกคู่หน้ามีลักษณะคล้ายกับว่าเป็น 4 เส้น และมีอานัลเวน 2-3 เส้นในปีกคู่หน้า ในปีกคู่หลังมี 1 เส้น โดยมากปีกมีพื้นสีดำ และมีรอยแต้ม รอยจุด หรือลายสีเหลือง แดง เขียว ขาว หรือน้ำเงิน

หนอนของผีเสื้อในวงศ์นี้บางชนิดเป็นศัตรูของพืชสำคัญๆ เช่น พืชตระกูลส้ม ได้แก่ ส้มเขียวหวาน ส้มโอ ส้มจุก ส้มแป้น ส้มเกลี้ยง มะนาว บางชนิดก็เป็นศัตรูของผัก

ผีเสื้อทองธรรมดา

The Golden Birdwing

Troides aeacus aeacus (C. & R. Felder)

แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 113 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ลำตัวส่วนท้องสีดำสลบสีเหลือง เพศผู้ปีกคู่บนเรียวยาวสีดำ มีเกล็ดสีเทาขอบเส้นปีก ปีกคู่บนสีดำ ปีกคู่ล่างสีเหลืองทองที่ขอบปีกมีรอยหยักสีดำ เหนือรอยหยัก 3 รอยที่มุมด้านในของปีกจะมีเกล็ดสีเทา ลักษณะเหมือนฝุ่นครอบอยู่ เพศเมียปีกคู่หน้าสีดำ ปีกคู่ล่างมีรอยหยักที่ขอบปีก มีจุดขนาดใหญ่กระจายอยู่ในช่องระหว่างเส้นปีก ช่องละ 1 จุด ลำตัวสีดำ

เพศผู้

เพศเมีย

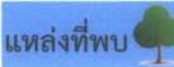
* ผีเสื้อทองธรรมดา เป็นแมลงคุ้มครองในบัญชีที่ 2 แห่งอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งชนิดสัตว์ป่า และพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (CITES)

ผีเสื้อหนอนจำปีจุดแยก

The Common Jay

Graphium doson evemonides (Honrath)

แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 62 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ด้านหน้าปีกปกคลุมด้วยเกล็ดสีดำ
 ประดับด้วยแต้มสีฟ้าขนาดใหญ่เรียงขวางบริเวณกลาง
 ปีกจุดแต้มสีฟ้าเรียงตามแนวขอบปีกคู่บนลงปีกคู่ล่าง
 ขอบด้านในติดลำตัวของปีกคู่ล่างประดับด้วยเกล็ด
 ขนยาวสีน้ำตาลจำนวนมาก ด้านท้องของปีกคู่บน
 ประดับด้วยจุดแต้มสีแดงอมชมพูใกล้ลำตัวข้างละ 1 จุด
 ปีกคู่ล่างประดับด้วยแถบสีแดงอมชมพูตรงขอบปีกใกล้
 ลำตัวข้างละ 1 แถบ และแต้มสีแดงอมชมพูใกล้มุมด้าน
 ล่างของปีกข้างละ 3 จุด

ด้านหน้า

ด้านท้อง

f.agenor

ผีเสื้อหางติ่งนางละเวง

The Great Mormon

Papilio memnon agenor Linnaeus

แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 120 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

เพศผู้มีเกล็ดปีกสีน้ำเงิน ปีกคู่บนสีดำ
 อมน้ำเงิน ปีกคู่ล่างมีแถบสีน้ำเงินทั่วทั้งปีก เวลาบิน
 เกล็ดปีกของผีเสื้อจะสะท้อนแสงเป็นสีเงิน เพศผู้เป็น
 ผีเสื้อที่บินได้ว่องไว เพศเมียมีลำตัว ปีก และหนวด
 สีดำ มีแถบสีแดงประดับบนปีกคู่บนส่วนติดกับลำตัว
 ปลายปีกคู่ล่างประดับด้วยแถบสีแดง

เพศเมียมีรูปร่างต่างๆ 5 รูปร่างด้วยกัน
 เช่น f. *agenor*, f. *distantianus*, f. *rhetenorina*
 เป็นต้น

เพศผู้

เพศเมีย

ผีเสื้อหางตุ้มจุดชมพู

The Common Rose

Pachliopta aristolochiae (F.)

แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 63 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ลำตัวมีขนาดกลาง ด้านหน้าปีกคู่บนสีดำอมเทา ปีกยาวเป็นวงรี ปีกคู่ล่างสีดำสนิท ที่กลางปีกประดับด้วยแถบสีขาว 5 แถบ แต่มีจุดสีชมพูที่ขอบปีก มีปลายหางยาวยื่นออกมาจากปลายปีก ด้านท้องสีปีกคู่บนจางกว่าด้านหน้า ปีกคู่ล่างที่กลางปีกประดับด้วยแถบสีขาว 5 แถบ ขอบปีกมีจุดสีชมพู 6 จุด มีปลายหางยาวยื่นออกมาจากปลายปีก

ด้านหน้า

ด้านท้อง

Family Pieridae

วงศ์ผีเสื้อหนอนกะหล่ำ เป็นผีเสื้อขนาดกลาง มักจะมีสีขาว เหลือง หรือส้ม และมีลายจุดสีดำที่ปีกคู่หน้าชิดกับเส้นเรเดียส ขาสามคู่เจริญเท่ากัน และเล็บแต่ละซี่ มีฟันเป็น 2 ง่าม ตัวหนอนยาวมีลำตัวเป็นปล้องเห็นได้ชัดเจน

หนอนของผีเสื้อในวงศ์นี้หลายชนิดเป็นศัตรูสำคัญของพืชที่เพาะปลูก โดยเฉพาะหนอนกะหล่ำปลี นอกจากนี้ยังมีพวกที่กินพืชตระกูลถั่ว

ผีเสื้อแอมรสามจุด

The Three-spot Grass Yellow

Eurema blanda (Boisduval)

แหล่งที่พบ

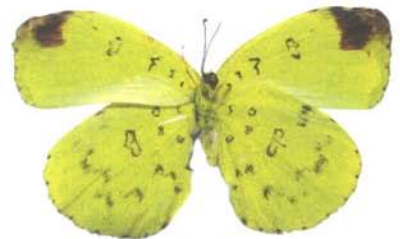
ปีกกว้าง 29-47 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

เนื้อปีกปกคลุมด้วยเกล็ดสีเหลือง
 กำมะถัน ด้านหน้ามีปีกคู่บนมีสีดำขนาดใหญ่
 ด้านท้องปีกคู่บนประดับด้วยแต้มสีน้ำตาล
 ที่สันขอบด้านบน ด้านในติดกับลำตัวประดับ
 ด้วยจุดสีน้ำตาล 3 จุด ปีกคู่ล่าง ประดับด้วย
 จุดสีน้ำตาลเล็กๆ กระจายทั่วปีก

ด้านหน้า

ด้านท้อง

ผีเสื้อหนอนกาฝากจุดแดง

The Red-spot Jezebel

Delias descombesi descombesi (Boisduval)แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 68 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ด้านบนปีกปกคลุมด้วยเกล็ดสีขาว ขอบปีก
 คู่บนมีสีดำ ด้านท้องปีกคู่บนพื้นสีดำ ประดับด้วยแต้ม
 สีขาว ปีกคู่ล่างสีเหลืองอมส้มขอบปีกด้านบนบนติดลำตัว
 ประดับด้วยจุดแต้มสีแดงส้มข้างละ 1 จุด ขอบปีกด้าน
 นอกประดับด้วยแต้มรูปสามเหลี่ยมสีดำ

ด้านบน

ด้านล่าง

ผีเสื้อหนอนคุณธรรมดา

The Lemon Emigrant

Catopsilia pomona pomona (F.)

แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 79 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

เนื้อปีกปกคลุมด้วยเกล็ดสีครีมอมเหลือง
 ด้านหน้าขอบปีกติดกับลำตัวสีเหลืองกำมะถัน
 มีจุดสีดำที่ปลายปีก ด้านท้องปีกคู่บนประดับด้วยจุด
 แด้มขอบสีชมพูกลางปีก 1 จุด และกลางปีกคู่ล่าง 2 จุด

เป็นผีเสื้อที่มีความชุกชุมมากที่สุด ผีเสื้อ
 หนอนคุณธรรมดา ยังมีความหลากหลายของลวดลาย
 สีเส้น ซึ่งสามารถแบ่งรูปร่างต่างๆ ได้ถึง 6 รูปร่าง
 โดย *f. hiliaria* และ *f. alcmeone* เป็นรูปร่างของ
 เพศผู้ ส่วน *f. pomona*, *f. jugurtha*, *f. crocale*
 และ *f. catilla* เป็นรูปร่างของเพศเมีย

ด้านบน

ด้านล่าง

ผีเสื้อกลางคืน

(Moths)

ผีเสื้อกลางคืน ส่วนใหญ่ออกหากินกลางคืน มีอยู่ไม่กี่ชนิดที่ออกหากินกลางวันเหมือนกับผีเสื้อกลางวัน แต่จะมีลักษณะต่างกันไปคือ หนวดของผีเสื้อกลางคืนมีหนวดรูปร่างต่างกันหลายแบบ เช่น รูปเรียวยคล้ายเส้นด้าย รูปพินหวี หรือแบบพู่ขนนก ยกเว้น ลักษณะคล้ายกระบอง ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของผีเสื้อกลางวัน ลำตัวของผีเสื้อกลางคืนมักจะอ้วนและปกคลุมไปด้วยขนปุกปุย ลำตัว ปีก และขาปกคลุมด้วยเกล็ดขนาดเล็กมากคล้ายฝุ่น เมื่อมองด้วยตาเปล่าเกล็ดเหล่านี้ทำให้เกิดสีต่าง ๆ กัน ปากเป็นวงยาวม้วนเข้าอยู่ใต้หัวได้ ปากเป็นชนิดดูดกิน (siphoning type) บางชนิดไม่มีปาก และไม่กินอาหารเมื่อเจริญวัยเต็มที่แล้ว เนื้อปีกบางใส (membrane) ปกคลุมด้วยเกล็ดปีก ตารวมโต ส่วนใหญ่มี ตาเดี่ยว 2 ตา อยู่ใกล้ๆ กับขอบตารวม มีขาแบบเดิน (walking leg)

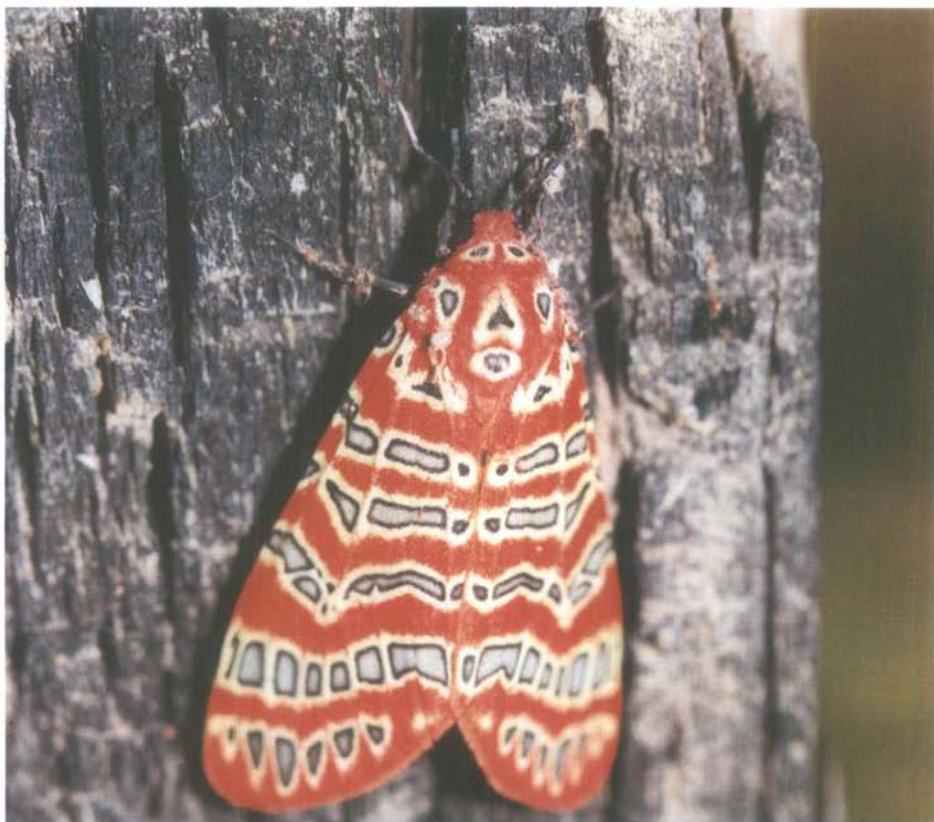

Family Arctiidae

วงศ์ผีเสื้อลายเสือ (tiger moths) เป็นผีเสื้อขนาดเล็กถึงขนาดกลาง ซึ่งส่วนใหญ่มีสีสดฉูดฉาดมีลายพาดตามขวางสีและจุดสีต่างๆ กัน ส่วนใหญ่สีเหลืองปนดำคล้ายลายเสือ เมื่อพักอยู่กับที่ก็จะพับปีกหุ้มตัวคล้ายรูปหลังคา ตัวหนอนมีขนมากมีลักษณะเป็นตัวบุง ดักแต่มีปลอกซึ่งตัวหนอนใช้ใยถักกับขนหุ้มลำตัว

ตัวหนอนของแมลงวงศ์นี้ส่วนใหญ่กินใบของต้นไม้ใหญ่ โดยเฉพาะไม้ป่าเป็นอาหาร บางครั้งกลายเป็นแมลงศัตรูทางป่าไม้ ตัวเต็มวัยออกหากินเวลากลางคืน และมักจะชอบเล่นแสงไฟ

ผีเสื้อลายเสือ

Tiger Moths

Tatargina picta (Walker)

แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 46-55 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ด้านหน้าปีกคู่บนปกคลุมด้วยเกล็ดสีแดงอมชมพูเข้ม ประดับด้วยแถบสีดำขอบเหลืองอ่อน เรียงเป็นแถวแนวตั้งทั้งหมดข้างละ 6 แถว ปีกคู่ล่างสีส้มอ่อนอมชมพู หัวและอกสีแดงอมชมพูเข้มประดับด้วยจุดสีดำ ลำตัวมีสีเหลืองอมส้ม ประดับด้วยจุดสีดำ เรียงตามความยาว ด้านท้องสีจางกว่าด้านหน้า

ด้านหน้า

Family Cossidae

วงศ์ผีเสื้อหนอนเจาะไม้ (carpenter moths) เป็นผีเสื้อที่มีขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ลำตัวอ้วน ก้นแหลม ปีกค่อนข้างยาวมากกว่ากว้าง หนา และแข็งแรง มักจะมีรอยด่างหรือจุดทั่วไปตามปีก หนวดเป็นแบบพินหรือเป็นสองแถว (bipectinate) ทั้งตัวเมียและตัวผู้ หรือบางครั้งตัวผู้มีโคนหนวดแบบพินหรือเป็นสองแถว แต่ตอนปลายเป็นแบบเส้นด้าย (filiform)

แมลงในวงศ์นี้ออกหากินในเวลากลางคืน ชอบวางไข่ตามเปลือกไม้หรือในรู ตัวหนอนเจาะกินเป็นรูขนาดใหญ่เข้าไปในเนื้อไม้ ทำให้กิ่งหักแห้งตาย เป็นศัตรูสำคัญของไม้สัก และศัตรูของต้นไม้หลายชนิด ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายอย่างมาก

ผีเสื้อหนอนเจาะลำ

Teak Borer

Xyleutes ceramica Walker

แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 95 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ด้านหน้าลำตัวและเนื้อปีกปกคลุมด้วยเกล็ด สีน้ำตาลปนสีดำเรียงกัน ลักษณะคล้ายเปลือกไม้ ด้านท้องลักษณะคล้ายด้านหน้า ลำตัวส่วนท้องสีน้ำตาลเกือบดำ ลักษณะหนวด หนวดตัวผู้มีลักษณะผสม คือ โคนหนวดจะเป็นแบบพินทวิปลายหนวดเป็นแบบเส้นด้าย ผีเสื้อชนิดนี้เป็นศัตรูที่ร้ายแรงของไม้สัก

ด้านหน้า

ด้านท้อง

Family Noctuidae

วงศ์ผีเสื้อหนอนกระทู้ เป็นผีเสื้อที่วงศ์ใหญ่ที่สุดในบรรดาผีเสื้อทั้งหมด ส่วนใหญ่หากินในเวลากลางคืนและมักชอบเล่นไฟ มีขนาดและสีสันทันทีหลากหลาย แต่ส่วนใหญ่มีขนาดกลางและสีที่ปล้ำตัวอ่อนป้อม ปีกคู่บนค่อนข้างแคบและปีกคู่ล่างกว้าง เมื่อพับปีกจะมีลักษณะหุ้มตัวคล้ายหลังคา

แมลงในวงศ์นี้เป็นศัตรูพืชทางการเกษตร ตัวหนอนกัดกินใบและผล และบางครั้งก็เจาะเข้าไปในลำต้น มีหลายชนิดที่เป็นศัตรูของพืช รวมทั้งธัญพืชต่างๆ เช่น หนอนกอข้าวสีชมพู หนอนกระทู้กล้าข้าว เป็นต้น บางชนิดมีลักษณะเป็นหนอนคืบ เช่น หนอนคืบกะหล่ำปลี หนอนคืบละหุ่ง เป็นต้น บางชนิดทำลายรากพืชและหน่อพืชต่างๆ หนอนกระทู้เหล่านี้มีนิสัยออกหากินในเวลากลางคืน และจะหลบซ่อนตัวอยู่ตามใต้ก้อนหิน ดิน หรือใต้ดินตามโคนต้นพืชในเวลากลางวัน

ผีเสื้อพนอนกระพู่

Owlet Moths

Neochera dominia Cramer

แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 70 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ด้านหน้าปีกคู่บนปกคลุมด้วยเกล็ดสีเทา เหลือบฟ้าอ่อนๆ สีขาวตามแนวเส้นปีก โคนปีก สีเหลือง ปีกคู่ล่างสีขาว ขอบปีกประดับด้วยจุดแต้ม สีดำเรียงตามแนวขอบปีก แต้มสีดำด้านบน แต้มสีเหลืองอ่อนกลางปีกข้างละ 1 แต้ม ออก และ ท้องสีเหลืองกำมะถัน สีขาวอยู่กลางระหว่างอกกับ ท้อง ด้านท้องเนื้อปีกสีขาว ขอบปีกคู่บนสีเทา กลางปีกมีแถบสีดำเหลือบน้ำเงินเข้ม ขอบปีกคู่ล่าง ประดับด้วยจุดสีเทาเรียงตามแนวขอบปีกด้านล่าง ออก และท้องสีขาวมีจุดแต้มสีดำ

ด้านหน้า

ด้านหลัง

Family Notodontidae

วงศ์ผีเสื้อปีกปม (prominents) เป็นผีเสื้อขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ลำตัวอ้วน ป้อม ปกคลุมด้วยขนและเกล็ด ปีกไม่กว้างมากแต่แข็งแรง มุมด้านปีกล่างยื่นไม่ถึงปลายของส่วนท้อง บางชนิดด้านล่างตรงกลางปีกมุกแหลมยื่นออกมา จึงได้ชื่อว่า prominents

แมลงเหล่านี้ออกหากินในเวลากลางคืน และมักจะชอบเล่นแสงไฟ ตัวหนอนกินใบพืชชนิดต่างๆ ซึ่งไม่ค่อยมีความสำคัญทางเศรษฐกิจเท่าไรนัก มี 2-3 ชนิด ที่เป็นศัตรูของผลไม้ที่ปลูก เช่น ชนิดที่กัดดอกเงาะ มะม่วง ลำไย เป็นต้น

ผีเสื้อหนอนมังกรลำไย

Longan Dragon-tailed Caterpillar

Tarsolepis elephantorum Banzigerแหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 59 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ด้านหน้าปีกคู่บนสีน้ำตาลเข้มอมส้ม
 ประดับด้วยแต้มสามเหลี่ยมสีเงินข้างละ 2 แต้ม
 ปีกคู่ล่างสีครีมเหลืองสีเงิน ลำตัวเรียวยาวปลาย
 ท้องมีเกล็ดยาวเป็นพู่สีน้ำตาลอ่อน ด้านท้องปีก
 คู่บนสีเหลืองอมน้ำตาล ปีกคู่ล่างมีจุดสีดำกลางปีก
 ลำตัวเรียวยาวปลายท้องมีเกล็ดยาวเป็นพู่สีน้ำตาล
 อ่อน กลางลำตัวมีพู่ขนสีส้มแดง เป็นผีเสื้อกลางคืน
 ที่มีนิสัยชอบดูดกินน้ำตาจากสัตว์ป่า เช่นกินน้ำตา
 จากช้าง

ด้านหน้า

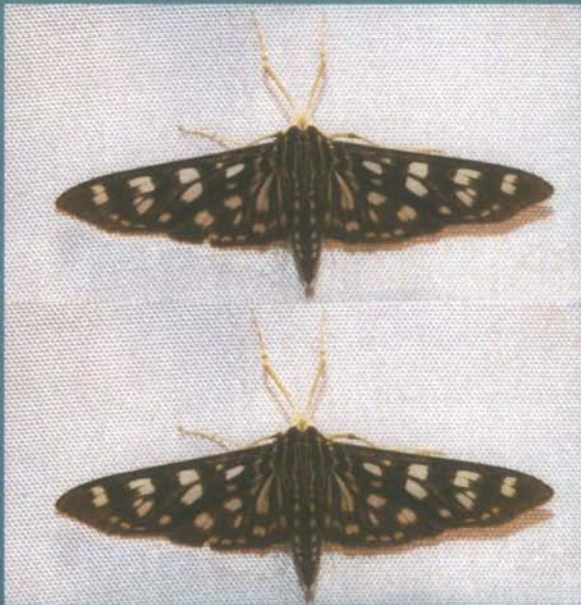

ด้านท้อง

Family Pyralidae

วงศ์ผีเสื้อหนอนเจาะลำต้น ผีเสื้อหนอนกอ (snout moths) เป็นวงศ์ที่ใหญ่เป็นที่สามของอันดับผีเสื้อ ลำตัวค่อนข้างบอบบาง หัวเห็นได้ชัด มักมีตาเดี่ยว ปีกหน้ายาวเป็นรูปค่อนไปทางสามเหลี่ยม แฉกในวงศ์นี้มีความสำคัญทางเศรษฐกิจอย่างสูง มีหลายชนิดที่ตัวหนอนเจาะเข้าไปอาศัยอยู่ในลำต้นธัญพืชต่างๆ เช่น ข้าว ข้าวโพด ข้าวฟ่าง เป็นต้น

ผีเสื้อกลางคืน

Snout Moths

Arthroschista hilaralis (Walker)

แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 35 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ลำตัว และปีกปกคลุมด้วยเกล็ดสีเขียวไหม
 ขอบปีกสีน้ำตาลอมเหลือง ปลายท้องปล้องสุดท้าย
 ประดับด้วยเกล็ดขนยาวสีดำเป็นกระจุก หนวดแบบ
 เส้นด้าย (filiform) ขาแบบเดิน (walking legs) ปาก
 แบบดูดกิน (siphoning) ปีกแบบบางใสจะมีเกล็ด
 (scale) ปกคลุมเนื้อปีกที่บางใส (membrane) และ
 เกล็ดนี้จะมีสีสันต่างๆ กัน ตารวมมี 2 ตา

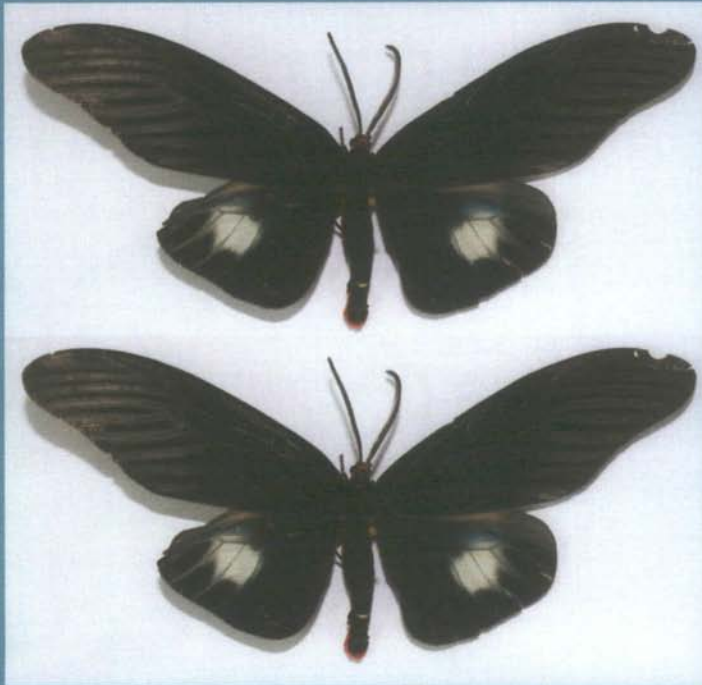

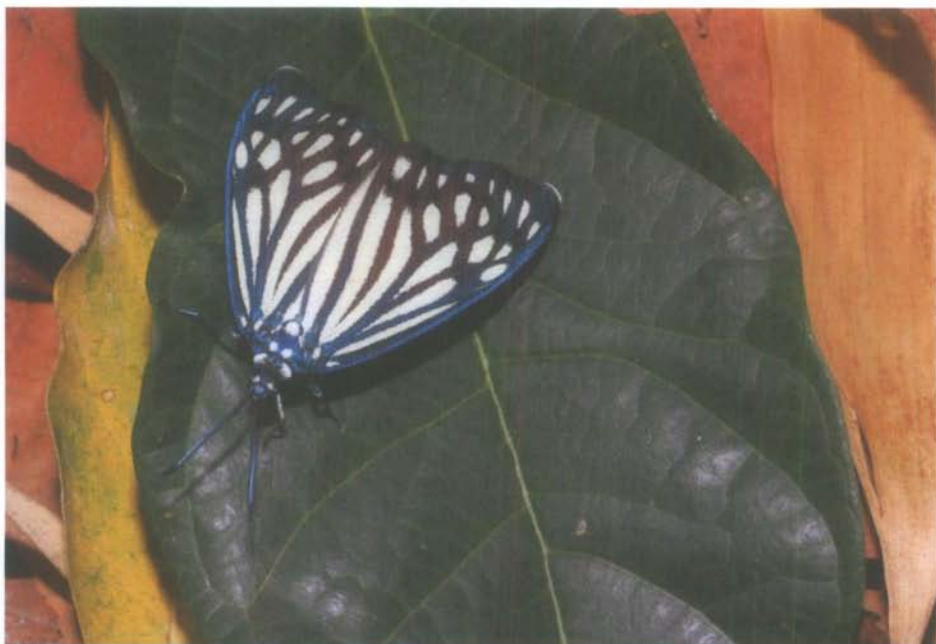
ด้านหน้า

Family Zygaenidae

วงศ์ผีเสื้อหนอนมะไฟ (Zygaenidae) ผีเสื้อกลางคืนที่ออกหากินในเวลากลางวัน สีสดใส บอกความเป็นพิษในตัว จึงมีผีเสื้อชนิดอื่นๆ มาเลียนแบบ ในประเทศไทยพบว่า เป็นศัตรูของไม้ผล กินใบมะไฟเป็นอาหาร

ผีเสื้อหนอนมะไฟลายเลียน

Drury's Jewel

Cyclotlosia papilionaris Druryแหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 65 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ปีกคู่บนปกคลุมด้วยเกล็ดสีครีมอมเหลือง
 วาวประดับด้วยแถบสีน้ำตาลตลอดแนวเส้นปีก
 ขอบปีกสีดำเหลือบน้ำตาล ปีกคู่ล่างสีครีมอมเหลือง
 ขอบปีกสีน้ำตาลอมดำ หัวและอกสีดำเหลือบฟ้า
 ท้องแถบสีดำสลับครีมอมเหลือง หนวดแบบฟันหวี
 (pectinate)

ด้านบน

ด้านล่าง

ผีเสื้อเฮอร์มควัน

Smoky Moth

Gynautocera papilionaria Guerin

แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 88 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ลำตัวและปีกปกคลุมด้วยเกล็ดสีดำสนิท ปีกคู่ล่างประดับด้วยแต้มสีขาวขนาดใหญ่บริเวณกลางปีกข้างละ 1 แต้ม หัวและอกประดับด้วยแถบสีแดง ด้านล่างของปีกบริเวณใกล้ลำตัวประดับด้วยแถบสีแดง ด้านล่างของอกและท้องประดับด้วยแถบสีแดงสลับดำ หนวดแบบฟันหวี (pectinate)

ด้านหน้า

ด้านหลัง

Order Coleoptera

ด้วง (Beetles, Weevils) เป็นแมลงปีกแข็ง ลักษณะหมวดมีหลายแบบด้วยกัน เช่น หมวดแบบลูกตุ้ม (capitate) หมวดแบบหักข้อศอก (geniculate) ขาแบบเดิน (walking leg) ปากแบบกัดกิน (chewing type) ปีกคู่หน้าเป็นแบบแข็งทั้งปีก (elytra) ปีกคู่หลังบางใส (membrane) ด้วงมีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างแบบสมบูรณ์ (complete metamorphosis) คือมี ระยะไข่ ตัวหนอน ดักแด้ และตัวเต็มวัย

Family Buprestidae

วงศ์ Buprestidae ได้แก่ แมลงท้ำบ ดั่งเงาะไม้ (buprestids, metallic wood borers) มีลักษณะคล้ายกับด้วงดีดมาก คือ ลำตัวยาวและแคบทางด้านท้าย แต่มักจะแวววาว มีสีสดใสมากกว่าด้วงดีด โดยจะเป็นสีเขียว ทองแดง น้ำเงิน และสีอื่นๆ ลำตัวแข็งแรงมาก หนวดเป็นแบบฟันเลื่อย ลักษณะที่ต่างจากด้วงดีดก็คือส่วนอกปล้องแรกกับปล้องที่สองรวมกันเป็นปล้องเดียว ทางด้านบริเวณท้องของแมลง (ventral) และแมลงเหล่านี้ไม่มีอวัยวะใช้ติดขอบด้านท้ายของ pronotum ไม่เป็นมมูแหลม สำหรับตัวหนอนนั้นต่างจากด้วงปีกแข็งอื่นๆ ที่มีอกปล้องแรก (prothorax) ขยายใหญ่มาก และใหญ่กว่าปล้องอื่นๆ ลำตัวเรียวยาวเล็ก หัวเล็กมากและหดเข้าไปอยู่ในส่วนอกหนวดสั้นมาก

แมลงในวงศ์นี้มีมากในเขตร้อน ตัวเต็มวัยมักพบได้ตามดอกไม้และเปลือกไม้ต่างๆ บางชนิดเมื่อถูกรบกวนจะทำการแก่งตายหล่นจากกิ่งไม้ ตัวหนอนส่วนใหญ่ทำลายต้นไม้อะและป่าไม้ โดยการกัดกินเข้าไปในเปลือกและเนื้อไม้ทำให้เกิดเป็นรู บางชนิดกัดกินเข้าไปในรากทำให้ต้นไม้อะและไม้ผลตายได้ จัดว่ามีความสำคัญทางเศรษฐกิจด้านป่าไม้มาก มี 2-3 ชนิด เจาะกินเข้าไปในไม้ล้มลุก บางชนิดจะชอบผิวใบหรือทำให้เกิดปม

แมลงทับขาแดง

Jewel Beetle

Sternocera ruficornis E. Saunders

แหล่งที่พบ

ลำตัวยาว 44 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ลำตัวอ้วนป้อม สีเขียวเป็นมันเหลือบทองหรือทองแดง ส่วนของอกปล้องแรก มีจุดกลมขนาดใหญ่กระจายทั่วไป บริเวณฐานของปีกประดับด้วยจุดสีเหลืองข้างละ 1 จุด ปีกประดับด้วยจุดกลมประปราย ปลายปีกมีหนามแหลม ขาสีน้ำตาลแดง หนวดแบบฟันเลื่อย (serrate)

Family Cerambycidae

วงศ์ Cerambycidae ได้แก่ ตัวหนอนยาว (long-horned beetles, cerambycids) เป็นวงศ์ใหญ่วงศ์หนึ่งของด้วงปีกแข็ง มีขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ มีสีสันต่างๆ สวยงาม ลำตัวยาว รูปร่างค่อนข้างยาว ทรงกระบอก หนวดยาวมากและมักจะยาวกว่าลำตัว ขายาว มี tarsi 5 ปล้อง แต่มักจะเห็น 4 ปล้อง เพราะปล้องที่ 3 ใหญ่เป็นง่ามและหุ้มปล้องที่ 4 ซึ่งมีขนาดเล็กมาก ที่ tibia (กระดูกหน้าแข้ง) มีหนาม (spur) 2 คู่ ตัวหนอนมีลักษณะเป็นรูปทรงกระบอกยาว หัวกลม บางครั้งจึงนิยมเรียกกันว่า หนอนเจาะไม้หัวกลม (round-headed borers)

แมลงในวงศ์นี้มีความสำคัญทางเศรษฐกิจด้านป่าไม้มาก มีแพร่หลายทั่วโลก ตัวหนอนเจาะทำลายไม้ต่างๆ โดยเข้าไปกินอยู่ในเยื่อ cambium หรือเนื้อไม้ใหญ่ทำให้ต้นตาย ในประเทศไทยที่สำคัญๆ คือ พวกที่เจาะมะม่วง ส้ม ขนุน ทุเรียน ไม้สัก ก่อให้เกิดความเสียหายมาก

ด้วงหนวดยาวจุดสยาม

Longhorn Beetles

Olenecamptus siamensis Breuningแหล่งที่พบ

ลำตัวยาว 18 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ลำตัวและขา มีสีน้ำตาลเข้ม หนวดมีสีน้ำตาลอ่อน ปลายปล้องหนวดแต่ละปล้องมีสีดำ ปีกประดับด้วยแต้มสีเหลืองขอบดำจำนวน 8 จุด scutellum สีเหลือง ด้านหลังของอกปล้องแรกประดับด้วยแต้มสีขาว 4 แต้ม ด้านหลังของตารวมประดับด้วยแต้มสีเหลือง 2 แต้ม ท้องด้านใต้สีขาว

* scutellum คือ แผ่นแข็งทรงสามเหลี่ยมที่อยู่ระหว่างฐานปีกของแมลง

Family Cicindelidae

วงศ์ Cicindelidae ได้แก่ด้วงเสื่อ (tiger beetles) เป็นแมลงที่คล่องแคล่วว่องไว วิ่งและบินได้เร็ว ตาโตโปน เห็นได้ชัดเจน ความกว้างของส่วนหัวซึ่งรวมทั้งตารวมนั้นกว้างกว่าอกปล้องแรก GRAMM และเรียวยาวแหลมยื่นออกมา ขายาว ลำตัวมักมีสีสดแตกต่างกันมากมาย และมักมีรอยแต้มเป็นจุดหรือแถบ เป็นสีตัดกับสีพื้นของลำตัว ปีกคู่หน้ามักไม่มีร่องหลุมเรียงกัน

แมลงในวงศ์เหล่านี้ทุกชนิดอาศัยอยู่บนบก และพบได้ทั่วไปตามแหล่งที่เป็นทราย ทั้งตัวอ่อนและตัวเต็มวัยเป็นตัวห้ำ จับแมลงและสัตว์เล็กอื่นๆ กินเป็นอาหาร ด้วงเสื่อเป็นแมลงที่ดุร้าย กินจุ และกินไม่เลือก

ด้วงเสือ

Tiger Beetles

Calochroa bramani (Dokhtouroff)แหล่งที่พบ

ลำตัวยาว 15 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ลำตัวทรงกระบอกยาว สีน้ำเงินเหลือบเขียว ขายาว ปีกประดับด้วยแถบสีเหลือง ยาวจากฐานปีกถึง 2/3 ของปีก ข้างละ 1 แถบ ปลายปีกประดับด้วยจุดสีเหลือง ข้างละ 1 จุด กรามเรียวยาว ด้านล่างของลำตัวปกคลุมไปด้วยขนสีเทา ออกกว้างกว่ายาว

Family Lucanidae

ด้วงในวงศ์นี้มีลักษณะเด่นคือ ในตัวผู้จะมีขากรรไกรล่างที่มีขนาดใหญ่และกางเข้าออกได้เหมือนคีมหรือกรรไกรอันเป็นที่มาของชื่อเรียก ซึ่งใช้สำหรับเป็นอาวุธในการต่อสู้กันและแย่งตัวเมีย ด้วงพบได้ทั่วโลก ปกติเป็นแมลงที่ไม่ก้าวร้าวต่อมนุษย์ ในประเทศไทยสามารถพบได้หลายชนิด อาทิ ด้วงคีมยีราฟ (*Prosopocoilus giraffa*) ซึ่งเป็นชนิดที่มีขนาดใหญ่พอกๆ กับนิ้วมือมนุษย์

ด้วงคีมยีราฟ

Giraffe Stag Beetle

Prosopocoilus giraffa (Olivier)แหล่งที่พบ

ลำตัวยาว 95 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ลำตัวดำเป็นมัน ประดับด้วยจุดหลุมละเอียด ตัวผู้จะมีกรามยาวมากใช้ในการต่อสู้กับตัวผู้ตัวอื่นๆ ในการครอบครองตัวเมียและที่อยู่อาศัย

*เป็นแมลงคุ้มครองที่หายากใกล้สูญพันธุ์ตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535

Family Scarabaeidae

ด้วงกว่างมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากแมลงปีกแข็งจำพวกอื่นๆ อย่างเห็นได้ชัด คือ ตัวผู้มีขนาดใหญ่ แลดูบึกบึน มีปีกที่พัฒนาเป็นเปลือกแข็ง 1 คู่ หุ้มลำตัวด้านบนที่นอนอยู่เหมือนสวมชุดเกราะ มีสีดำคล้ำหรือน้ำตาลเข้มที่เงางาม ขณะที่บางชนิดอาจมีสีอ่อนกว่าหรือแม้กระทั่งสีทองก็มี มีจุดเด่นที่เห็นได้ชัด คือ มีอวัยวะบริเวณส่วนหัวที่งอกยาวออกมาคล้ายเข่าจำนวนอย่างน้อย 1 คู่ อยู่ด้านบนและด้านล่างของส่วนหัว ซึ่งจะมีจำนวนและลักษณะสั้น-ยาวแตกต่างกันออกไปตามสกุลและชนิด ซึ่งพบมากที่สุดได้ถึง 5 เข่า ขณะที่ตัวเมียจะมีขนาดเล็กกว่าและไม่มีเข่า หรือมีแต่สั้นกว่ามาก มีผิวลำตัวที่ขรุขระหยาบและมีขีดร่อง ที่ส่วนปีกแข็งมาก ตามลำตัวในบางชนิดมีขนอ่อนคล้ายกำมะหยี่สีเหลืองหรือสีน้ำตาลปกคลุมอยู่บริเวณใต้ท้องทั้งตัวผู้และตัวเมีย ขาคู่หน้ามีช่องที่อยู่ในแนวขวางสามารถบิดขยับได้ มีหนวดเป็นรูปใบไม้

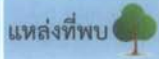

ด้วงแรดป่า

Rhino Beetle

Trichogomphus martabani (Guérin-Ménéville)

ลำตัวยาว 51-49 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

เพศผู้ ขนาดลำตัวยาว 51 มิลลิเมตร
 ลำตัวสีดำเป็นเงาสีน้ำตาลของปีกประดับด้วยจุดหลุมเรียง
 เป็นแถบตลอดทั้งปีก ด้านบนของอกปล้องแรกยื่นยาว
 ออกไปเป็นโหนกสันคล้ายเขาขนาดใหญ่ 1 อัน
 สันกะโหลกอกยื่นเป็นเขายาว 1 เขา ซึ่งเป็นเอกลักษณ์
 ของเพศผู้ **เพศเมีย** ขนาดลำตัวยาว 49 มิลลิเมตร ลำตัว
 สีดำเป็นเงา ส่วนของปีกประดับด้วยจุดหลุมเรียงเป็น
 แถบตลอดทั้งปีก ด้านบนของอกปล้องแรกลักษณะครึ่ง
 วงกลม สำหรับตัวเมียไม่มีเขา

เพศผู้

เพศเมีย

Family Staphylinidae

เป็นด้วงขนาดเล็กประมาณ 7 มิลลิเมตร มีความสามารถในการเคลื่อนไหวได้รวดเร็ว จัดอยู่ในอันดับ Coleoptera วงศ์ Staphylinidae พบกระจายทั่วโลก กว่า 20 ชนิด สำหรับชนิดที่พบได้ในประเทศไทย คือ ด้วงก้นกระดก ด้วงชนิดนี้อาศัยบริเวณพงหญ้าที่มีความชื้นชอบออกมาเล่นไฟ จะมีมากโดยเฉพาะในฤดูฝน ด้วงวงศ์นี้มีประโยชน์ในการควบคุมการระบาดของแมลงศัตรูพืช โดยจะช่วยกำจัดไข่หนอนผีเสื้อ ทำลายไข่และหนอนของแมลงวัน

ด้วงก้นกระดก

Rove Beetle

Paederus fuscipes Curtisแหล่งที่พบ

ลำตัวยาว 9 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

โคนหนวดสีน้ำตาลแดง ส่วนปลายสีน้ำตาลดำ มีขนตามปล้องหนวดหัวแบนสีดำ ออกส่วนหน้าแบนยาวสีน้ำตาลไหม้ ปีกสีดำและมีขนสั้นๆ ขาทั้งสามคู่สีน้ำตาลแดง ส่วนท้องมี 6 ปล้อง 4 ปล้องแรกมีสีน้ำตาล ส่วนที่เหลือมีสีดำ หนวดแบบเส้นด้าย (filiform)

ด้วงชนิดนี้สามารถปล่อยสารที่เรียกว่า เพเดรีน (Pederin) ออกมา สารชนิดนี้มีความเป็นพิษทำลายเนื้อเยื่อ ผู้ที่สัมผัสลำตัวด้วงชนิดนี้จะมีอาการปวดแสบปวดร้อน คัน ในรายที่เป็นมาก อาจมีไข้ปวดศีรษะ หากเข้าตาอาจทำให้ตาบอดได้ แผลจะมีลักษณะเป็นทางยาว อาจจะเป็นตุ่มใส (vesicle) อาการเหล่านี้จะหายเองได้ภายใน 7-10 วัน ควรทำความสะอาดแผลและปิดปากแผลเพื่อป้องกันการติดเชื้อ อาจใช้ยาสมานแผลพวกยาแก้แพ้ได้ เบื้องต้นหลังจากทราบว่าสัมผัสด้วงชนิดนี้ ควรล้างด้วยน้ำสะอาดทันที หากอาการไม่ดีขึ้นให้พบแพทย์

Order Hemiptera

ได้แก่ มวน ซึ่งประกอบด้วยแมลงขนาดต่างๆ กัน ทั้งเล็กและใหญ่ ส่วนใหญ่มีปีก 2 คู่ ปีกคู่หน้ามีลักษณะยาวแคบและไม่มีเส้นปีกเหมือนแมลงอันดับอื่นๆ แต่จะมีลักษณะแข็งบริเวณส่วนโคนเรียก corium และส่วนปลายปีกมีลักษณะเป็นแผ่นบางอ่อน เรียกว่า membrane มีปากแบบเจาะดูดและมักจะพับเก็บไว้ทางด้านล่างของลำตัว หนวดยาว 4-5 ปล้อง ตารวมเห็นได้ชัด ตาเดี่ยวอาจจะมีหรือไม่มีก็ได้ มีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างแบบง่าย (Paurometabolous) คือแมลงที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างเล็กน้อยในระหว่างการเจริญเติบโตมี 3 ขั้นตอนคือ ไข่ ตัวอ่อน ตัวเต็มวัย โดยที่ระยะตัวอ่อนเรียกว่า นิม (Nymph) ซึ่งมีลักษณะรูปร่างความเป็นอยู่ตลอดจนการกินอาหารเหมือนตัวเต็มวัย ยกเว้นลักษณะเล็กๆ น้อยๆ บางอย่างซึ่งจะค่อยๆ พัฒนาในที่สุด

Family Kerridae

คือแมลงจำพวกเพลี้ย ถือว่าเป็นแมลงศัตรูพืชตามธรรมชาติที่จะใช้วงปากเจาะเพื่อดูดน้ำเลี้ยงของต้นไม้ ประเภทไม้เนื้อแข็ง แต่กลับเป็นแมลงที่มีประโยชน์ต่อมนุษย์เป็นอย่างมากนับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน มนุษย์ได้นำมาใช้เป็นสมุนไพร เป็นยารักษาโรคโลหิตจาง โรคลมชัก ช็อค เป็นต้น นอกจากนี้ยังนำไปใช้ในอุตสาหกรรมการทำเซลลูล์ แล็กเกอร์ เครื่องใช้ เครื่องประดับต่างๆ ย้อมสีผ้า สีโลหะ หรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ ตลอดจนใช้ประทับในการไปรษณีย์ขนส่งหรือตราประทับเอกสารทางราชการใดๆ ปัจจุบันครั้งเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของหลายๆ ประเทศ อาทิ อินเดีย ไทย ซึ่งมีการเลี้ยงในเชิงเกษตร มีราคาขายที่แพงมาก

ครึ่งตัวเมียมีรูปร่างเป็นถุงไม่มีขา รังมีลักษณะกลม ส่วนตัวผู้จะมีทั้งมีปีกและไม่มีปีก รังมีลักษณะยาว ตัวผู้จะคลานจากรังมาผสมพันธุ์กับตัวเมียเมื่อได้รับการผสมพันธุ์จะวางไข่ภายในรัง

ครึ่ง (ตัวผู้)

Lac

Laccifer lacca (Kerr)

แหล่งที่พบ

ปีกกว้าง 10 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ครึ่งตัวผู้ปีกสีดำ โคนปีกสีแดงเลือดหมู ลำตัวสีดำ มีขนาดปานกลางถึงขนาดเล็ก หนวดแบบขน (setaceous) หนวดเล็กมาก มองดูคล้ายขน ขนาดของปล้องค้อยๆ เรียวเล็กลงไปทางปลายหนวด ปากแบบเจาะดูด (Piercing-sucking type) ทำหน้าที่ในการเจาะดูดอาหารที่เป็นของเหลว ครึ่งตัวผู้มี 2 ชนิด คือตัวผู้ที่มีปีกสามารถบินไปผสมกับครึ่งบนกิ่งต้นไม้ต้นอื่นได้ กับตัวผู้ที่ไม่มีปีกจะคลานไปผสมกับครึ่งตัวเมียที่เกาะกิ่งต้นเดียวกัน

ครึ่งจะขับสารชนิดหนึ่งซึ่งมีลักษณะเป็นเหมือนยางหรือขี้ผึ้งออกมาไว้ป้องกันตัวเองจากศัตรู แมลงครึ่งจะดูดกินน้ำเลี้ยงจากพืชอาหารแล้วปล่อยยางหรือขี้ผึ้ง (resin) ออกมาห่อหุ้มตัวเองไว้จนมิด ซึ่งสารที่ขับถ่ายออกมานี้เรียกว่า “ครึ่งดิบ” ตามชื่อเรียก สารนี้มีสีแดงม่วง ลักษณะคล้ายขี้ผึ้งสีเหลืองเข้ม หรือยางสีส้ม ซึ่งมนุษย์ได้นำมาใช้ประโยชน์

ครึ่งดิบ

Order Hymenoptera

ได้แก่ พวกผึ้ง ต่อ แตน มด อันดับนี้ประกอบด้วยกลุ่มแมลงซึ่งมักจะมีปีก 2 คู่ เนื้อปีกเป็นแผ่นบาง เส้นปีกมีการรวมตัวหรือเสื่อมหายไปทำให้มีลักษณะเส้นปีกแตกต่างกัน บางชนิดมีมากและบางชนิดแทบไม่มีเส้นปีกเลย ปีกคู่หลังมีขนาดเล็กกว่าปีกคู่หน้า ปากใช้กัดกิน และปากดูด การกำหนดเพศในอันดับ Hymenoptera ขึ้นกับการปฏิสนธิของไข่ (fertilization) ไข่ที่มีการปฏิสนธิแล้วจะเจริญไปเป็นเพศเมีย และไข่ที่ไม่มีการปฏิสนธิจะเจริญไปเป็นเพศผู้

Family Apidae

ผึ้งจัดเป็นแมลงชนิดหนึ่งอาศัยอยู่รวมกันเป็นฝูง โดยส่วนใหญ่จะออกหาอาหารเป็นน้ำหวานจากเกสรของดอกไม้ ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อพืชในการผสมพันธุ์ ผึ้งทำงานกันเป็นระบบ มีผึ้งนางพญาเป็นหัวหน้าใหญ่ ลักษณะทั่วไปของผึ้ง แบ่งออกได้เป็น 3 ส่วน คือ ส่วนหัว ประกอบด้วยอวัยวะรับความรู้สึกต่างๆ ที่สำคัญ คือ ตารวม มีอยู่ 2 ตา ประกอบด้วยดวงตาเล็กๆ ทำให้ผึ้งสามารถมองเห็นสิ่งต่างๆ ได้รอบทิศ ตาเดี่ยว อยู่ด้านบนส่วนหัว ระหว่างตารวมสองข้าง เป็นจุดเล็กๆ 3 จุด ซึ่งตาเดี่ยวนี้จะเป็นส่วนที่รับรู้ในเรื่องของความเข้มของแสง ทำให้ผึ้งสามารถแยกสีต่างๆ ของสิ่งที่มองเห็นได้ ส่วนอก ประกอบด้วยปล้อง 4 ปล้อง ส่วนด้านล่างของอกปล้องแรกมีขาคู่หน้า ส่วนล่างอกปล้องที่ 3 มีขาคู่ที่สามซึ่งขาหลังของผึ้งงานนี้จะมีตรกรรือเก็บละอองเกสรดอกไม้ และด้านบนจะมีปีกคู่หลังอยู่หนึ่งคู่ที่เล็กกว่าปีกคู่หน้า ส่วนท้อง ผึ้งงานและผึ้งนางพญาจะเห็นภายนอกเพียง 6 ปล้อง ส่วนปล้องที่ 8-10 จะหุบเข้าไปแทรกตัวรวมกันอยู่ในปล้องที่ 7 ส่วนผึ้งตัวผู้จะเห็น 7 ปล้อง

ผึ้งหลวง

The Giant Honey Bee

Apis dorsata Fabricius

แหล่งที่พบ

ลำตัวยาว 31 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

หัว ขา ออก และปลายท้อง มีสีดำ บางส่วนของท้องและอกสีน้ำตาล
 หนวดแบบหักข้อศอก (geniculate) ลักษณะขา ขาคู่ที่ 1 และ 2 ขาเดิน
 (walking leg) ขาคู่ที่ 3 ขาเก็บเกสร (carrying legs) ปากแบบกัดเลีย
 (chewing lapping)

ประชากรส่วนใหญ่จะอยู่ปกคลุมรังเพื่อทำหน้าที่ป้องกันรัง รวงผึ้งมีขนาด
 ใหญ่ มีประชากรประมาณ 10,000-80,000 ตัวต่อรัง เป็นรวงชั้นเดียว หรือรวงเดี่ยว
 บางครั้งอาจมีความกว้างถึง 2 เมตร ลักษณะรวงทั่วไปจะโค้งรีเป็นรูปครึ่งวงกลม
 ติดอยู่ใต้กิ่งไม้ บางครั้งในทีเดียวกันอาจพบเห็นมีผึ้งเกาะรวมกันมากกว่า 50 รัง

ผึ้งหลวงจะดุร้ายเมื่อถูกรบกวนหรือทำลายและจะรุมต่อยศัตรูของมัน
 นับเป็นสิบถึงร้อยตัว เนื่องจากผึ้งหลวงเป็นผึ้งตัวใหญ่จึงมีพิษมากในเหล็กไน จึงทำให้
 ศัตรูของมันได้รับบาดเจ็บสาหัสได้

Family Formicidae

มดเป็นแมลงในวงศ์ Formicidae อันดับ Hymenoptera มีจำนวนชนิดมากกว่า 12,000 ชนิด โดยพบมากในเขตร้อนของโลก มดมีการสร้างรังเป็นอาณาจักรขนาดใหญ่ บางรังมีจำนวนประชากรมากถึงล้านตัว มีการแบ่งวรรณะกันทำหน้าที่คือ วรรณะมดงาน เป็นมดเพศเมีย เป็นหมัน ทำหน้าที่หาอาหาร สร้างและซ่อมแซมรัง ปกป้องรังจากศัตรู ดุแลตัวอ่อน และงานอื่นๆ ทั่วไป เป็นวรรณะที่พบได้มากที่สุด วรรณะสืบพันธุ์ เป็นมดเพศผู้ และราชินี เพศเมีย มีหน้าที่สืบพันธุ์ เนื่องจากมดเป็นแมลงในวงศ์ Formicidae จึงสามารถผลิตกรดมดหรือกรดฟอร์มิกได้ เป็นลักษณะเฉพาะของแมลงในวงศ์นี้

เสี้ยนดิน

Oriental Army Ant

Dorylus orientalis Westwood

แหล่งที่พบ

ขนาดลำตัวยาว 3 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ลำตัวสีส้มอมน้ำตาล รูปร่างยาวทรงกระบอก หัวมีขนาดใหญ่ GRAMMI มีขนาดใหญ่ หนวดแบบหักข้อตอก (geniculate) ขาเดิน (walking leg) ปากแบบกัดกิน (chewing type) ตารวมมี 2 ตา

มดแดง

Red Ant

Oecophylla smaragdina F.

แหล่งที่พบ

ขนาดลำตัว 12 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ลำตัวสีส้มแดง รูปร่างยาวเรียวยาว เอวคอดกิ่ว หนวดแบบหักข้อออก (geniculate) ขาเดิน (walking leg) ปากแบบกัดกิน (chewing type) ตารวม มี 2 ตา

มดแดงมีความสำคัญต่อระบบนิเวศ เป็นตัวควบคุมแมลงศัตรูพืชโดยเป็นแมลงตัวห้ำ และตัวอ่อนกับไข่มดแดงยังนำไปเป็นอาหารที่ให้แก่โปรตีนสูงแก่มนุษย์อีกด้วย

มดหนามทึบทองแหลม
Spiny Ant
Polyrhachis illaudata Walker

แหล่งที่พบ

ขนาดลำตัวยาว 13 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ลำตัวสีดำ ปกคลุมด้วยขนละเอียด
 สีน้ำตาลอมเทา ด้านบนของอกปล้องแรก
 มีหนาม 2 อัน ยื่นไปด้านหน้า ด้านบนของ
 petiole มีหนาม 2 อัน ยื่นไปด้านหลังของ
 ลำตัว หนวดแบบหักข้อศอก (geniculate)
 ขาแบบเดิน (walking leg) ปากแบบกัดกิน
 (chewing type) ตารวมมี 2 ตา

*petiole คือ ลักษณะพิเศษที่พบเฉพาะในแมลงชนิดนี้ เป็นส่วนที่คอดกัวยู่บริเวณตรงกลางตัวแมลง

Family Vespidae

เป็นแมลงที่มีพิษ เพศเมีย (หมายถึงนางพญา Queens และ
ต่องาน Workers) เพราะมีเหล็กในอยู่ที่ปลายท้องซึ่งเป็นอวัยวะ
ในการวางไข่หรือใช้ต่อยเหยื่อและป้องกันรัง มีปีกบางใสสองคู่
ปีกคู่หลังมีขนาดเล็กกว่าปีกคู่หน้ามาก มีปากแบบแมลงโบราณซึ่งมี
เขี้ยวที่กางออกด้านข้างสองข้าง ทำให้ต่อสามารถสร้างรังจากดินได้
ในรูปแบบต่างๆ จัดอยู่ในวงศ์ Vespidae อันดับ Hymenoptera
รังที่สร้างใหม่ๆ จะมีลักษณะทรงกลม ขนาดเล็ก เมื่อนานวันเข้า
ก็ขยายใหญ่ขึ้นจนอาจจะมีขนาดใหญ่ รังกว้าง 30-50 เซนติเมตร
หรือใหญ่กว่า ส่วนใหญ่ต่อจะสร้างรังรูปทรงกลม ในขณะที่แดน
สร้างรังได้หลายรูปแบบทั้งรูปทรงคล้ายฝักบัว เป็นแผ่นบางหรือ
เป็นเส้นยาว

ต่อกระดาษ

Paper Wasp

Polistes stigma F.

แหล่งที่พบ

ลำตัวยาว 27 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ลำตัวเรียวยาว สีน้ำตาลอมแดง หนวด
 ขา และท้องสีน้ำตาลเข้มเกือบดำ ท้องประดับด้วย
 แถบสีเหลือง ปีกบางใสประดับด้วยจุดสีดำปลายปีก
 ข้างละ 1 จุด ด้านหลังของอกปล้องกลางประดับ
 ด้วยแต้มสีดำ 2 แต้ม ท้องปล้องแรกประดับด้วย
 แถบสีเหลือง 2 แถบ เอวคอดไม่มี petiole ด้านข้าง
 ของท้องปล้องที่ 2 ประดับด้วยแถบสีเหลืองขนาด
 ใหญ่

Order Odonata

อันดับ Odonata (odous = tooth) ได้แก่ แผลงปอ (dragonflies) และแผลงปอเข็ม (damselflies) เป็นแมลงที่มีขนาดใหญ่ มีปากกัดกิน หนวดสั้นเล็กแบบเส้นขน (setaceous) ตารวมใหญ่ มีปีกสองคู่บางใส และมักมีสีสวยงามรองลงมาจากปีกผีเสื้อ ปีกคู่หลังมีขนาดเท่าหรือโตกว่าปีกคู่หน้า ประมาณตรงกลางของขอบปีกด้านหน้าทั้งสองปีก มีลักษณะคล้ายรอยต่อ เรียก nodus และมักมีจุดสีตรงขอบใกล้ๆ ปลายปีก เรียกว่า stigma ขามี tarsi 3 ปล้อง ส่วนท้องยาวและเล็กกว่าอกมาก ที่ปลายมี cerci สั้น มีปล้องเดียว ในตัวผู้ใช้เป็นอวัยวะยึดจับเพื่อทำการสืบพันธุ์ มีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างแบบไม่สมบูรณ์ (Incomplete metamorphosis)

แมลงปอบินจับแมลงเล็กๆ ที่เคลื่อนไหวเป็นเหยื่อด้วยขาที่ทำงานประสานกัน หยอได้แก่ ริน ยุง และผีเสื้อกลางคืนขนาดเล็ก ในพวกแมลงปอยักษ์ อาจจะกินพวกผึ้ง หรือแมลงปอที่มีขนาดเล็กกว่าได้ ตัวอ่อนอาศัยอยู่ในน้ำ มีริมฝีปากล่าง (labium) รูปร่างคล้ายช้อนสามารถยืดออกมาจับสัตว์กินได้อย่างรวดเร็ว เมื่อไม่ได้ใช้ก็หดมาคลุมไว้ใต้คาง พวกกลุ่มแมลงปอบ้าน มักจะชอบบดลาน แต่พวกแมลงปอเข็มมักจะว่ายน้ำด้วยการโบกครีตัวพร้อมทั้งใช้ caudal gill ซึ่งมีลักษณะคล้ายใบไม้อยู่ส่วนปลายของท้อง ทำหน้าที่คล้ายส่วนหางของปลา

Family Libellulidae

แมลงชนิดนี้เป็นแมลงที่ตัวอ่อนอาศัยอยู่ในน้ำ ตัวเต็มวัยมีชีวิตอยู่บนบก ปีกบินได้ มีการเจริญเติบโตแบบไม่สมบูรณ์ คือ มีระยะไข่ ตัวอ่อน และตัวเต็มวัย ไม่มีระยะดักแด้ โดยระยะไข่และตัวอ่อนมีชีวิตอยู่ในน้ำ ตัวอ่อนที่อยู่ในน้ำมีรูปร่างแตกต่างจากตัวเต็มวัยมาก เมื่อตัวอ่อนเจริญเติบโตเต็มที่แล้วจะลอกคราบครั้งสุดท้าย กลายเป็นตัวเต็มวัยที่มีปีกและจะใช้ชีวิตบนบกได้ต่อไป

แมลงชนิดนี้ มีจุดเด่น คือ มีส่วนหัวที่กลมโต มีดวงตาขนาดใหญ่ 2 ดวงอยู่ด้านข้าง ซึ่งประกอบไปด้วยดวงตาขนาดเล็กรูปร่างคล้ายรังผึ้งถึง 30,000 ดวง ทำให้แมลงปอสามารถมองเห็นภาพได้กว้างถึง 360 องศา ถือเป็นแมลงที่มีประสาทการมองเห็นดีที่สุด

แมลงในวงศ์นี้ทุกชนิดเป็นตัวห้ำทั้งระยะตัวอ่อนและตัวเต็มวัย โดยตัวอ่อนกินแมลงในน้ำ ตัวเต็มวัยบินโฉบกินแมลงขนาดเล็ก

แมลงปอบ้านเสื่อวงลาย

Crimson Dropwing

Orthetrum testaceum (Burmeister)แหล่งที่พบ

ลำตัวยาว 42 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

บนส่วนอกมีสีน้ำตาลเข้มอมแดง ลำตัวสีแดง ตาสีน้ำตาลเข้ม หนวดแบบเส้นขน (setaceous) ขาเดิน (walking leg) ปากแบบกัดกิน (chewing type) ปีกบางใส (membrane) ตารวมมี 2 ตา

แมลงปอบ้านเสื่อสามเหลี่ยม

Blue-tailed Forest Hawk

Orthetrum triangulare (Selys)

แหล่งที่พบ

ลำตัวยาว 42 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ลำตัวสีขาว ส่วนปลายของลำตัวมีสีดำอมน้ำเงิน ปีกบางใสไม่มีสี หนวดแบบ
 เส้นขน (setaceous) ขาเดิน (walking leg) ปากแบบกัดกิน (chewing type)
 ปีกบางใส (membrane) ดารวมมี 2 ตา

Order Diptera

Order Diptera (di=two, pteron=wing) หมายถึงกลุ่มแมลงที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า แมลงวันหรือแมลงสองปีก (flies) ส่วนใหญ่เป็นแมลงที่มีปีกเพียงหนึ่งคู่เท่านั้น โดยจะพบที่อกปล้องกลาง (mesorax) มีลักษณะเป็นแผ่นบาง ส่วนที่อกปล้องที่สามซึ่งในแมลงโดยทั่วไปจะพบปีกคู่ที่สองปรากฏอยู่นั้น ในแมลงอันดับนี้ จะพบอวัยวะพิเศษ มีลักษณะเป็นปุ่มยื่นออกมาแทนปีก เรียกว่า halteres มีหน้าที่รักษาสมดุลของแมลงขณะบิน อาจพบแมลงในอันดับอื่นที่มีสองปีกได้ แต่มักจะไม่มี halteres แมลงวันบางชนิดอาจไม่มีปีกเลย ได้แก่ แมลงวันตัวเบียน แมลงในอันดับนี้จะมีปากได้หลายแบบ เช่นปากแบบเจาะดูด (piercing-sucking) เช่น ปากเห็บปากแบบซับดูด (sponging) ซึ่งได้แก่ ปากของแมลงวันทั่วไป และพบว่าแมลงวันหลายชนิดปากลดรูปจนไม่สามารถทำงานได้ อกปล้องแรกและปล้องที่สามมีขนาดเล็ก ติดเป็นปล้องเดียวกับปล้องที่สองซึ่งมีขนาดใหญ่ โดยทั่วไป มี tarsi 5 ปล้อง มีการเจริญเติบโตแบบ (holometabolous) คือ มีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างแบบสมบูรณ์

อันดับ Diptera แบ่งออกได้เป็น 3 suborder โดยใช้ลักษณะของหนวด เส้นปีก และเซลล์บนปีกเป็นลักษณะแยกความแตกต่าง

Family Tabanidae

แมลงดูดเลือดอันดับ Diptera วงศ์ Tabanidae ที่กัดและสร้างความเจ็บปวดมาก มีลักษณะคล้ายแมลงวันที่มีขนาดใหญ่ บินเสียงดัง และยังเป็นแมลงผสมเกสรที่มีความสำคัญต่อดอกไม้อีกด้วย เหลือบมีส่วนใหญ่ลิ้น (proboscis) สั้น ใช้กรามที่เหมือนมิดฉีกตัดเนื้อออกจากกัน แมลงกัดที่มีลิ้นยาว ปากของมันจะเจาะผิวหนังเหมือนเข็ม ตัวเต็มวัยของเหลือบกินน้ำหวานและบางครั้งกินเกสรดอกไม้

เหลือบตัวเมียต้องกินเลือดในการขยายพันธุ์ ตัวเมียส่วนมากินเลือดสัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนม แต่บางชนิดกินเลือดคน สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก หรือสัตว์เลื้อยคลาน เหลือบเป็นแมลงตัวทำของสัตว์ไม่มีกระดูกสันหลัง

เห็บ

Horse-flies

Tabanus fulvilinearis Philip

แหล่งที่พบ

ขนาดลำตัว 25 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ตาขนาดใหญ่เกือบกินพื้นที่ของส่วนหัวทั้งหมด ออกประดับด้วยแถบสีน้ำตาลดำสลับเทา ท้องสีน้ำตาลเกือบดำ ประดับด้วยแถบสีน้ำตาลอ่อน 3 แถบ หนวดแบบเคียว (stylate) ขาเดิน (walking leg) ปากแบบกัดซั้ดูด (cutting sponging type) ปีกบางใส (membrane) ตารวม มี 2 ตา

Order Isoptera

ปลวก มีชีวิตความเป็นอยู่แบบสังคม มักอยู่กันเป็นกลุ่มใหญ่ ภายในรัง แบ่งออกเป็น 3 วรรณะ มีรูปร่างและหน้าที่ต่างกันชัดเจนคือ วรรณะปลวกงาน ทำหน้าที่หาอาหารและสร้างรัง วรรณะทหาร ป้องกันศัตรูที่เข้ามารบกวนประชากรในรัง และวรรณะสืบพันธุ์ ทำหน้าที่สืบพันธุ์ วางไข่ วงจรชีวิตมีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างแบบง่าย (Paurometabolous) คือมีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างเล็กน้อยในระหว่างการเจริญเติบโต มี 3 ขั้นตอน คือ ไข่ ตัวอ่อน ตัวเต็มวัย โดยที่ระยะตัวอ่อนเรียกว่า นิมฟ์ (Nymph) ซึ่งมีลักษณะรูปร่างความเป็นอยู่ตลอดจนการกินอาหารเหมือนตัวเต็มวัย ยกเว้นลักษณะเล็กๆ น้อยๆ บางอย่างซึ่งจะค่อยๆ พัฒนาในที่สุด

ปลวก

Termite

Havilanditermes proatripennis Ahmad

แหล่งที่พบ

ลำตัวยาว 4 มม.

ลักษณะทางสัณฐานวิทยา

ลำตัวสั้น ส่วนอกแคบที่สุด หัวมีขนาดใหญ่สีน้ำตาลอมเหลือง สันกะโหลกยื่นยาวออกไปด้านหน้า ตรงปลายมีรู กรามมีขนาดเล็ก ออกสีน้ำตาลอมเหลือง ท้องด้านบนมีสีน้ำตาลเข้มเกือบดำ ด้านล่างมีสีน้ำตาลอ่อนอมเหลือง มีส่วนของ palp ยาว ขายาวสีน้ำตาลอ่อนอมเหลือง ประโยชน์ช่วยย่อยเศษซากพืช ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ ปลวกชนิดนี้สร้างรังขนาดเล็กอยู่บนดิน กิ่งไม้ ต้นไม้

Coptotermes gestroi Wasmann

Havilanditermes proatripennis Ahmad

Odontotermes feae (Wasmann)

Hospitalitermes ataramensis
Prashad & Sen-Sarma

Globitermes sulphureus Haviland

Microcerotermes crassus Snyder

Odontotermes proformosanus Ahmad

Hypotermes makhamensis Ahmad

Order Orthoptera

Order Orthoptera (Ortho = straight: ptera = wing) ลักษณะสำคัญของแมลงอันดับนี้คือ มีปากเป็นแบบปากกัดกิน ตารวมเจริญตาเดี่ยวอาจไม่มี หรือมี 2-3 ตา โดยทั่วไปมีหนวดเป็นแบบเส้นด้าย filiform ซึ่งมีทั้งสั้นและยาวกว่าลำตัว ปีกคู่หน้าเป็นแบบ tegmina ส่วนปีกคู่หลังเป็นแบบ membrane ซึ่งพับอยู่ใต้ปีกคู่หน้า ขามีหลายแบบด้วยกันคือ อาจเป็นขาเดิน ขากระโดด ขาขุด และขาจับ tarsi มี 3-5 ปล้อง ส่วนอวัยวะวางไข่เจริญดีมีรูปร่างต่างกัน บางชนิดเห็นได้ชัด บางชนิดซ่อนอยู่ใต้ปล้องท้องที่ 7 หรือ 8 cerci มีทั้งสั้นและยาว มีอวัยวะรับฟังเสียงและทำเสียงต่างกันไปตามชนิดของแมลง

ถิ่นที่อยู่อาศัย พบได้ทั่วไปทั้งบนดิน ในดิน ตามต้นไม้ หรือพืชเพาะปลูก เคหะสถาน และภายในถ้ำ มีนิสัยการกินอาหารแตกต่างกันมีทั้งชนิดกินพืช เป็นตัวห้ำ หรือบางชนิดกินเศษซากเน่าเปื่อย เป็นต้น

มีการเปลี่ยนแปลงรูปร่างน้อย (gradual metamorphosis) คือเมื่อฟักออกจากไข่จะมีลักษณะคล้ายพ่อแม่ มีความแตกต่างอยู่บ้างเช่น ปีกยังไม่เจริญออกมายังคงเห็นเป็นติ่งอยู่เท่านั้น เรียกตัวอ่อนของแมลงประเภทนี้ว่า นิมฟ์ (nymph)

แมลงในอันดับนี้มีทั้งที่เป็นประโยชน์ในแง่ของการช่วยป้องกันกำจัดศัตรูพืช เช่น ตั๊กแตนตำข้าว และที่เป็นโทษทางด้านเกษตรกรรมทำลายผัก เช่น ตั๊กแตนหนวดสั้นบางชนิด แมลงกระซอน จิ้งหรีด และทางด้านการศึกษาโดยเป็นพาหะนำโรค เช่น แมลงสาบ

ความหลากหลายทางชีวภาพ

ด้านเห็ดรา

เห็ดรา

คือ สิ่งมีชีวิตจำพวกราที่มีการเจริญเติบโตเป็นเส้นใย เมื่อสภาพแวดล้อมเหมาะสมจะพัฒนาไปเป็นโครงสร้าง

ขนาดใหญ่ที่เราเรียกว่า **"ดอกเห็ด" (Mushroom)**

เพื่อใช้ในการสร้างสปอร์สำหรับขยายพันธุ์ สำหรับราที่ไม่มีโครงสร้างขนาดใหญ่และสร้างสปอร์บนเส้นใย เราเรียกว่า

"ไก่อรา" (Fungi) เห็ดราจัดเป็นสิ่งมีชีวิตที่อยู่ใน

อาณาจักรฟังไจ (Kingdom Fungi)

เห็ดรา

ไม่สามารถสร้างอาหารเองได้ จึงต้องการอาหารจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ พืชและสัตว์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต รวมทั้งอินทรีย์วัตถุ นอกจากนี้ยังต้องการความชื้นและแสงเพื่อใช้ในการเจริญเติบโตอีกด้วย

เห็ดสามารถจำแนกตามลักษณะต่างๆ ได้หลายแบบ เช่น

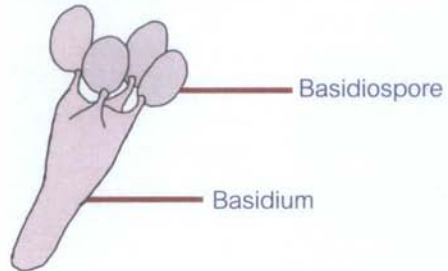
1. จำแนกกลุ่มเห็ดโดยใช้ลักษณะการเกิดสปอร์

แบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ

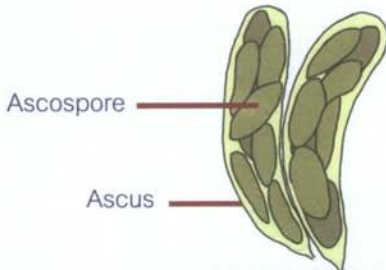
เห็ดเบสิดิโอไมซีตีส (Basidiomycetes)

สปอร์เกิดอยู่ภายนอก

โครงสร้างที่มีรูปร่างคล้าย
กระบอง (Basidium) เรียกว่า
เบสิดิโอสปอร์ (Basidiospore)
ซึ่งมีสปอร์จำนวน 4 สปอร์ อยู่
ติดกับก้าน สปอร์บนเบซิเดียม
เช่น เห็ดโคน เห็ดหอม
เห็ดนางฟ้า และเห็ดตับเต่า
 เป็นต้น

เห็ดแอสโคไมซีตีส (Ascomycetes)

สปอร์เกิดภายใน

โครงสร้างที่มีรูปร่างคล้ายถุง
(Ascus) เรียกว่า แอสโคสปอร์
(Ascospore) ซึ่งมีสปอร์จำนวน
8 สปอร์ อยู่ภายในถุง เช่น
เห็ดหูหนู เห็ดเหาะ เห็ดถั่ว
และเห็ดต้นหมี่ม่วงดำ เป็นต้น

2. จำแนกตามลักษณะการนำมาใช้ประโยชน์

แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

เห็ดระโงกเหลือง

เห็ดกินได้ เห็ดที่มีรสชาติอร่อย มีคุณค่าทางอาหาร มีคนนำมากินเป็นอาหารและยารักษาโรค เช่น เห็ดระโงก เห็ดโคน เห็ดขมมันใหญ่ เห็ดขิง เห็ดน้ำหมาก เห็ดหลินจือ และเห็ดถั่งเช่า เป็นต้น

เห็ดกรวยทองตะกู่

เห็ดกินไม่ได้ เห็ดที่ไม่มีคนนำมารับประทานเป็นอาหาร และยังไม่มียารายงานว่ามีพิษ เช่น เห็ดร่ม เห็ดกรวยทองตะกู่ เห็ดก้อนฝุ่นเหลืองทอง และเห็ดกรวยจิบ เป็นต้น

เห็ดระโงกหิน

เห็ดพิษ เห็ดที่มีพิษต่อระบบทางเดินอาหาร ระบบหายใจ และระบบประสาท เมื่อกินเข้าไปทำให้ตายได้ เช่น เห็ดยวงขนุน และเห็ดระโงกหิน เป็นต้น

3. จำแนกตามลักษณะ:ความสัมพันธ์กับสิ่งมีชีวิตอื่น

แหล่งอาหาร และที่อยู่อาศัย แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม คือ

เห็ดซาโปรไฟต์ (Saprophyte)

เห็ดที่ย่อยสลายซากพืชซากสัตว์ที่ตายแล้วและอินทรีย์วัตถุเป็นอาหาร เช่น เห็ดน้ำหมึก เห็ดขอนขาว เห็ดปะการัง เห็ดแครง และเห็ดลม เป็นต้น

เห็ดพาราไซต์ (Parasite)

เห็ดที่ทำให้เกิดโรคโดยเข้าทำลายพืชและสัตว์ที่มีชีวิตอยู่ให้ตาย เช่น เห็ดถั่งเช่าเข้าทำลายหนอนแมลง เป็นต้น

เห็ดไมคอร์ไรซา (Mycorrhiza)

เห็ดที่อาศัยอยู่กับรากฝอยของไม้ต้นขนาดใหญ่ เห็ดดึงธาตุอาหารและน้ำให้กับพืช และป้องกันรากพืชไม่ให้เชื้อราและแบคทีเรียอื่นเข้าทำลาย เห็ดได้รับอาหารจากพืชเพื่อใช้ในการเจริญเติบโต เช่น เห็ดตับเต่า เห็ดผึ้ง เห็ดน้ำหมาก เห็ดขิง และเห็ดข่า เป็นต้น

เห็ดซิมไบโอซิส (Symbiosis)

เห็ดที่อยู่ร่วมกับสิ่งมีชีวิตอื่นแบบพึ่งพาอาศัยกัน เช่น เห็ดโคนที่ต้องอยู่ร่วมกับปลวกโดยเส้นใยของเห็ดโคนจะเป็นอาหารของปลวก ส่วนปลวกสร้างอาหารเลี้ยงเห็ดโคน

นอกจากเห็ดจะมีความสำคัญในการเป็นแหล่งอาหารให้แก่มนุษย์แล้ว เห็ดยังมีความสำคัญต่อระบบนิเวศ โดยทำหน้าที่ย่อยสลายอินทรีย์วัตถุทำให้เกิดการหมุนเวียนของธาตุอาหาร (nutrient cycle) ที่เอื้อประโยชน์แก่ พืช สัตว์ และจุลินทรีย์ในระบบนิเวศให้สามารถดำรงชีวิตได้

ความหลากหลายของเห็ด

จากการ
สำรวจ
พบ

เห็ด 83 ชนิด

 กลุ่มเห็ดกินได้ 21 ชนิด

 กลุ่มเห็ดกินไม่ได้ 61 ชนิด

 กลุ่มเห็ดพิษ 1 ชนิด

รายชื่อความหลากหลายของเห็ด

กลุ่มเห็ดกินได้

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	กลุ่มเห็ด
1	เห็ดระโงกเหลือง	<i>Amanita hemibapha</i> (Berk. & Br.) Sacc. subsp. <i>javanica</i> Cor. & Bas.	Amanitaceae	ไมคอร์ไรซา
2	เห็ดระโงกขาว	<i>Amanita princeps</i> Corner & Bas.	Amanitaceae	ไมคอร์ไรซา
3	เห็ดเผาะหนัง	<i>Astraeus odoratus</i> C. Phosri, R. Watling, M.P. Martin & A.J.S. Whalley	Astraeaceae	ไมคอร์ไรซา
4	เห็ดหูหนู	<i>Auricularia auricular- judae</i> (Bull.) Wettstein	Auriculariaceae	ซาโปรไฟต์
5	เห็ดมันปู	<i>Cantharellus cibarius</i> Fr.	Cantharella- ceae	ไมคอร์ไรซา
6	เห็ดขมิ้นน้อย	<i>Craterellus aureus</i> Berk. & Curt.	Cantharella- ceae	ไมคอร์ไรซา
7	เห็ดขมิ้นใหญ่	<i>Craterellus odoratus</i> (Sch- wein.) Fr.	Cantharella- ceae	ไมคอร์ไรซา
8	เห็ดปะการังหนามส้ม แครอท	<i>Clavaria miyabeana</i> S. Ito in S. Imai	Clavariaceae	ไมคอร์ไรซา
9	เห็ดปะการังยอดเขา กวาง	<i>Scytinopogon angulispor- us</i> (Pat.) Corner	Clavariaceae	ไมคอร์ไรซา
10	เห็ดหูช้าง	<i>Ganoderma applanatum</i> (Pers.) Pat.	Ganodermata- ceae	พาราไซต์ ซาโปรไฟต์
11	เห็ดทลันจือ	<i>Ganoderma lucidum</i> P. Karst.	Ganodermata- ceae	พาราไซต์ ซาโปรไฟต์

กลุ่มเห็ดกินได้

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	กลุ่มเห็ด
12	เห็ดโคน	<i>Termitomyces globulus</i> R. Heim & Gooss.-Font.	Lyophyllaceae	ชิมไบโอซิส
13	เห็ดโคน	<i>Termitomyces</i> sp.1	Lyophyllaceae	ชิมไบโอซิส
14	เห็ดลม	<i>Lentinus polychrous</i> Lév.	Polyporaceae	ซาโปรไฟต์
15	เห็ดข่า	<i>Lactarius flavidulus</i> Imai.	Russulaceae	ไมคอร์ไรซา
16	เห็ดขิง	<i>Lactarius piperatus</i> (L.) Pers.	Russulaceae	ไมคอร์ไรซา
17	เห็ดฟานน้ำตาลแดง	<i>Lactarius volemus</i> (Fr.) Fr.	Russulaceae	ไมคอร์ไรซา
18	เห็ดแดงน้ำหมาก	<i>Russula emetica</i> (Schaeff.) Pers.	Russulaceae	ไมคอร์ไรซา
19	เห็ดตะไคลเขียว	<i>Russula virescens</i> (Schaeff.) Fr.	Russulaceae	ไมคอร์ไรซา
20	เห็ดแครง	<i>Schizophyllum commune</i> Fr.	Schizophylla- ceae	ซาโปรไฟต์
21	เห็ดประทัดจีน	<i>Hygrocybe coccineocre- nata</i> (P.D. Orton) M.M. Moser.	Tricholomata- ceae	ซาโปรไฟต์

กลุ่มเห็ดกินไม่ได้

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	กลุ่มเห็ด
1	เห็ดตับเต่า1	<i>Boletus</i> sp.1	Boletaceae	ไมคอร์ไรซา
2	เห็ดตับเต่า2	<i>Boletus</i> sp.2	Boletaceae	ไมคอร์ไรซา
3	เห็ดตับเต่า3	<i>Boletus</i> sp.3	Boletaceae	ไมคอร์ไรซา
4	เห็ดตับเต่า4	<i>Boletus</i> sp.4	Boletaceae	ไมคอร์ไรซา
5	เห็ดปะการังหนาม เหลือง	<i>Clavulinopsis laeticolor</i> (Berk. & Curtis) Peterson	Clavariaceae	ไมคอร์ไรซา
6	เห็ดพายทอง	<i>Dacryopinax spathularia</i> (Schwein.) G.W. Martin	Dacrymyceta- ceae	ซาโปรไฟต์
7	เห็ดจวกูง	<i>Amauroderma rugosum</i> (Blume & T. Nees) Torrend	Ganodermata- ceae	ซาโปรไฟต์
8	เห็ดก้อนกะละแมดำ	<i>Ganoderma dahlia</i> (Henn.) Aoshima	Ganodermata- ceae	ซาโปรไฟต์
9	เห็ดดาวดินกลม	<i>Geastrum saccatum</i> Fr.	Geastraceae	ซาโปรไฟต์
10	เห็ดลิ้นพสุธา	<i>Trichoglossum hirsutum</i> (Pers.) Boud.	Geoglossaceae	ซาโปรไฟต์
11	-	<i>Hymenochaete rubiginosa</i> (Dicks.) Lév.	Hymenochae- taceae	ซาโปรไฟต์
12	-	<i>Hymenochaete</i> sp.1	Hymenochae- taceae	ซาโปรไฟต์

กลุ่มเห็ดกินไม่ได้

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	กลุ่มเห็ด
13	เห็ดหิ้งอันดามัน	<i>Phellinus adamantinus</i> (Berk.) Ryvarden	Hymenochaetaceae	ซาโปรไฟต์
14	-	<i>Phellinus</i> sp.1	Hymenochaetaceae	ซาโปรไฟต์
15	-	<i>Phellinus</i> sp.2	Hymenochaetaceae	ซาโปรไฟต์
16	-	<i>Campanella junghuhnii</i> (Mont.) Singer	Marasmiaceae	ซาโปรไฟต์
17	เห็ดขนหางม้า	<i>Marasmius androsaceus</i> (L. ex Fr.) Fr.	Marasmiaceae	ซาโปรไฟต์
18	-	<i>Irpex flavus</i> (Jungh.) Kalchbr.	Meruliaceae	ซาโปรไฟต์
19	-	<i>Favolaschia tonkinensis</i> (Pat.) Singer	Mycenaceae	ซาโปรไฟต์
20	เห็ดรังนก	<i>Cyathus striatus</i> (Huds.) Willd.	Nidulariaceae	ซาโปรไฟต์
21	-	<i>Podoscypha</i> sp.1	Podoscyphaeaceae	ซาโปรไฟต์
22	เห็ดรังมีม	<i>Hexagonia apiaria</i> (Pers.) Fr.	Polyporaceae	ซาโปรไฟต์
23	-	<i>Hexagonia cingulata</i> Lév.	Polyporaceae	ซาโปรไฟต์
24	เห็ดรังแดน	<i>Hexagonia tenuis</i> (Hook.) Fr.	Polyporaceae	ซาโปรไฟต์
25	-	<i>Hexagonia</i> sp.1	Polyporaceae	ซาโปรไฟต์

กลุ่มเห็ดกินไม่ได้

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	กลุ่มเห็ด
26	-	<i>Hexagonia</i> sp.2	Polyporaceae	ซาโปรไฟต์
27	-	<i>Hexagonia</i> sp.3	Polyporaceae	ซาโปรไฟต์
28	-	<i>Lentinus</i> sp.1	Polyporaceae	ซาโปรไฟต์
29	-	<i>Lentinus</i> sp.2	Polyporaceae	ซาโปรไฟต์
30	-	<i>Lentinus</i> sp.3	Polyporaceae	ซาโปรไฟต์
31	เห็ดกาบหอยขาว	<i>Lenzites elegans</i> (Spreng.)	Polyporaceae	ซาโปรไฟต์
32	เห็ดกรวยทองตะกู่	<i>Microporus xanthopus</i> (Fr.) Ktz.	Polyporaceae	ซาโปรไฟต์
33	เห็ดพัดใบลาน	<i>Polyporus grammacephalus</i> Berk.	Polyporaceae	ซาโปรไฟต์
34	-	<i>Polyporus</i> sp.1	Polyporaceae	ซาโปรไฟต์
35	-	<i>Polyporus</i> sp.2	Polyporaceae	ซาโปรไฟต์
36	-	<i>Polyporus</i> sp.3	Polyporaceae	ซาโปรไฟต์
37	-	<i>Polyporus</i> sp.4	Polyporaceae	ซาโปรไฟต์
38	เห็ดขนแดง	<i>Pycnoporus sanguineus</i> (Fr.) Murr.	Polyporaceae	ซาโปรไฟต์
39	เห็ดกระด้างรูน้ำตาล อ่อนอมเหลือง	<i>Trametes cingulata</i> Berk.	Polyporaceae	ซาโปรไฟต์
40	-	<i>Ramaria cyanocephala</i> (Berk. & M.A. Curtis.) Corner	Ramariaceae	ไมคอร์ไรซา

กลุ่มเห็ดกินไม่ได้

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	กลุ่มเห็ด
41	เห็ดก้อนกรวดยางสีเหลือง	<i>Arcangeliella beccarii</i> (Pet.) Dodge. & Zell.	Russulaceae	ซาโปรไฟต์
42	-	<i>Camillea tinctor</i> (Berk.) Laessle, J.D. Rogers & Whalley	Xylariaceae	ซาโปรไฟต์
43	เห็ดต้นหมี่ม่วงดำ	<i>Daldinia eschscholtzii</i> (Ehrenb.) Rehm	Xylariaceae	ซาโปรไฟต์
44	-	<i>Hypoxyton</i> cf. <i>anthochroum</i> Berk. & Broome	Xylariaceae	ซาโปรไฟต์
45	-	<i>Hypoxyton crocopeplum</i> Berk. & M.A. Curtis	Xylariaceae	ซาโปรไฟต์
46	-	<i>Hypoxyton duranii</i> J.D. Rogers	Xylariaceae	ซาโปรไฟต์
47	-	<i>Hypoxyton fendleri</i> Berk. ex Cooke	Xylariaceae	ซาโปรไฟต์
48	-	<i>Hypoxyton haematostroma</i> Mont.	Xylariaceae	ซาโปรไฟต์
49	-	<i>Hypoxyton investeins</i> (Schwein.) M.A. Curtis	Xylariaceae	ซาโปรไฟต์
50	-	<i>Hypoxyton lividicolor</i> Y.M. Ju & J.D. Roger	Xylariaceae	ซาโปรไฟต์
51	-	<i>Hypoxyton monticulosum</i> Mont.	Xylariaceae	ซาโปรไฟต์
52	-	<i>Hypoxyton moriforme</i> Henn.	Xylariaceae	ซาโปรไฟต์

กลุ่มเห็ดกินไม่ได้

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	กลุ่มเห็ด
53	-	<i>Hypoxyylon nitens</i> (Ces.) Y.-M. Ju & J.D. Rogers.	Xylariaceae	ซาโปรไฟต์
54	-	<i>Hypoxyylon pilgerianum</i> Henn.	Xylariaceae	ซาโปรไฟต์
55	-	<i>Hypoxyylon rubiginosum</i> (Pers. ex Fr.) Fr.	Xylariaceae	ซาโปรไฟต์
56	-	<i>Hypoxyylon stygium</i> (Lév.) Sacc.	Xylariaceae	ซาโปรไฟต์
57	เห็ดนิ้วทองคำ	<i>Xylaria allantoidea</i> (Berk.) Fr.	Xylariaceae	ซาโปรไฟต์
58	-	<i>Xylaria badia</i> Pat.	Xylariaceae	ซาโปรไฟต์
59	-	<i>Xylaria culleniae</i> Berk. & Broome	Xylariaceae	ซาโปรไฟต์
60	-	<i>Xylaria grammica</i> (Mont.) Fr.	Xylariaceae	ซาโปรไฟต์
61	-	<i>Xylaria</i> sp.1	Xylariaceae	ซาโปรไฟต์

กลุ่มเห็ดพิษ

ลำดับ	ชื่อไทย	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	กลุ่มเห็ด
1	เห็ดกระดิ่งหยก	<i>Rhodophyllus virescens</i> (Berk. & Curt.) Hongo	Entolomata- ceae	ไมคอร์ไรซา

Amanita hemibapha

(Berk. & Br.) Sacc. subsp. *javanica* Cor. & Bas.

เห็ดระโงกเหลือง

วงศ์ Amanitaceae

กลุ่มเห็ด ไมคอร์ไรซา

ชนิดป่า เต็งรัง

กินได้

ลักษณะ ดอกอ่อนมี

เปลือกหุ้มรูปไข่สีขาว เมื่อเจริญจะตัน
ผิวเปลือกออกมา หลุดห้อยเป็นวงแหวน
เมื่อบานเป็นรูปกระหะคว่ำ ผิวเรียบ ขอบมีริ้ว
ขนาด 5-12 เซนติเมตร ครีบ ถี่ สีเหลืองอ่อนไม่
ติดก้าน ก้าน ทรงกระบอกสีเหลือง กลวง มีวง
แหวนบาง สีเหลืองติดก้าน ขนาด 8-15 × 0.8-2
เซนติเมตร เปลือกหุ้มดอกเป็นรูปถ้วยสีขาว
ที่โคนดอก สปอร์ ทรงรี กว้าง ใส ผิวเรียบ
ขนาด 7-9 × 5-7 μm

Amanita princeps Corner & Bas.

เห็ดระโงกขาว

วงศ์ Amanitaceae

กลุ่มเห็ด ไมคอร์ไรซา

ชนิดป่า เต็งรัง

กินได้

ลักษณะ ดอกอ่อนคล้าย

ไข่สีขาวรูปกลมหรือไข่ สีขาวนวลหรือ

เหลืองอ่อน เปลือกหุ้มดอกอ่อนทรงกระบอก

สีขาว เมื่อบานกางออกเป็นรูปกระทะคว่ำแบนราบ

ผิวเรียบ เป็นมัน เมื่อขึ้นจับแล้วหนืดมีกลิ่นน้อย ขอบ

เป็นริ้ว ขนาด 6-20 เซนติเมตร ครีบ สีขาวถึงครีม ไม่

ติดกัน เรียงถี่ ก้าน ทรงกระบอก โคนใหญ่กว่าเล็ก

น้อย ภายในกลวง มีวงแหวนขาวนวล ตอนบนสี

เดียวกับหมวก ขนาด 10-20 x 1-2.5 เซนติเมตร

สปอร์ รูปร่างกลมหรือเกือบกลม สี ฟ้า

เรียบ ขนาด 10-11.25 x 10 μ m

Cantharellus cibarius Fr.

เห็ดมันปู

วงศ์ Cantharellaceae

กลุ่มเห็ด ไมคอร์ไรซา

ชนิดป่า เต็งรัง

🍄 กินได้

ลักษณะ ดอกสีเหลือง

กลางหมวกเป็นแอ่ง ขอบเป็นคลื่น

ริมขอบม้วนเข้าด้านใน ขนาด 2-7

เซนติเมตร **ครีบ** ทอดตัวยาวจากริมขอบจรด

ก้าน **ก้าน** ทรงกระบอก ผิวเรียบ สีเหลืองอ่อน

ยาว 2-4 x 0.4-1 เซนติเมตร **สปอร์** ทรงรี ไส

ผิวเรียบ ผนังบาง ขนาด 8-10 x 4-6 μm

Craterellus aureus Berk. & Curt.

เห็ดขมิ้นน้อย

วงศ์ Cantharellaceae

กลุ่มเห็ด ไมคอร์ไรซา

ชนิดป่า เต็งรัง

๒๐ | กินได้

ลักษณะ ดอกรูป

ปากแตร เรียบ ขอบเป็นคลื่น

สีเหลืองส้มถึงส้มสด ใต้ดอกเรียบถึงย่น

เล็กน้อย สีเหลืองอ่อนถึงเหลืองอมส้ม ขนาด

กว้าง 0.5-3 เซนติเมตร ก้าน ทรงกระบอก

กลวง อยู่กึ่งกลางดอก บางครั้งค่อนข้างหนึ่ง

สีเหลืองอมส้มถึงเหลืองสด ยาว 2-4 เซนติเมตร

เนื้อบาง สปอร์ รูปร่างรี เรียบ สีขาวบน

กระดาษฟิมพ์ ขนาด 7-9 x 5-6 μm

Craterellus odoratus (Schwein.) Fr.

เห็ดขมมันใหญ่

วงศ์ Cantharellaceae

กลุ่มเห็ด ไมคอร์ไรซา

ชนิดป่า เต็งรัง

กินได้

ลักษณะ ดอกรูปกรวย

บางและเรียบ ขอบเป็นคลื่นและพู่

สีเหลืองอมส้มหรือส้ม ด้านล่างเรียบ

ถึงย่นเล็กน้อย สีเหลืองอ่อนอมส้ม ขนาด

กว้าง 5-10 เซนติเมตร ก้าน กลวง สีเหลือง

อมส้ม เนื้อบาง สปอร์ รูปร่างรียาว ถึงรูปไข่

ผิวเรียบ ผนังบาง สีส้มอมชมพูปน

กระดาษพิมพ์ ขนาด 8-12 x 4.5-6 μ m

Scytinopogon angulisporus (Pat.) Corner

เห็ดปะการังยอดเขากวาง

วงศ์ Clavariaceae

กลุ่มเห็ด ไมคอร์ไรซา

ชนิดป่า เบญจพรรณ

กินได้

ลักษณะ ดอกคล้าย

ปะการังมีแขนงแบนและแตกแขนง
ไปทางเดียวกัน สีขาว ขนาด กว้าง 2-6
เซนติเมตร สูง 3-6 เซนติเมตร ก้าน เรียว
ยาว แตกแขนงคล้ายเขากวาง เนื้อหยุ่น
กว้าง 0.2-0.3 เซนติเมตร สปอร์ รูปเหลี่ยม
ถึงรูปคล้ายหัวมันฝรั่ง สีขาว ขนาด
4-5.6 × 2.7-3.4 μm

Ganoderma applanatum (Pers.) Pat.

เห็ดหูช้าง

วงศ์ Ganodermataceae

กลุ่มเห็ด พาราไซต์ ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เต็งรัง

กินได้

ลักษณะ นูนไปจน

ถึงรูปเกือบม้วน มีปุ่มขรุขระ แถบวงกลมมีร่องและแตกเมื่อแก่ สีน้ำตาลอมเหลืองถึงน้ำตาล ขอบขาว แล้วเป็นสีน้ำตาลเมื่อแก่ ขนาด กว้าง 6-30 เซนติเมตร ยาว 5-20 เซนติเมตร หนา 1-3 เซนติเมตร ใต้ดอกสีขาว เมื่อแก่เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาล รู ยาว 4-12 มิลลิเมตร ปากรูกลม มี 4-6 รูต่อมิลลิเมตร สปอร์ รูปร่างรี ปลายข้างหนึ่งตัดเป็นเส้นตรง ผนังชั้นนอกเรียบ ชั้นในหยาบ หนามสีน้ำตาลอ่อน ขนาด 6.5-9 x 5-7 μ m

Ganoderma lucidum (Curtis) P. Karst.

เห็ดหลินจือ

วงศ์ Ganodermataceae

กลุ่มเห็ด พาราไซต์ ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เเบญจพรรณ เต็งรัง

กินได้

ลักษณะ ดอกรูปครึ่ง

วงกลมถึงรูปไต ผิวเรียบเป็นมัน

มีแถบวงน้ำตาลแดง ขนาด 2.5-25

เซนติเมตร หนา 1.5-3 เซนติเมตร รู มี

4-6 รูต่อมิลลิเมตร ปากรูกลมถึงเหลี่ยม

ก้าน ด้านข้างขอบหมวกเป็นมันเงาเนื้อแข็ง

สีน้ำตาลอ่อนถึงน้ำตาลเข้ม ขนาด 4-10

x 1-2 เซนติเมตร สปอร์ รูปร่างยาวรี

ผนังสองชั้นปลายข้างหนึ่งตัดตรง

ขนาด 7-12 x 6-8 μm

Lentinus polychrous Lév.

เห็ดลม

วงศ์ Polyporaceae

กลุ่มเห็ด ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เบญจพรพรรณ เต็งรัง

กินได้

ลักษณะ ดอกรูปกรวย

กลางเว้าลึกคล้ายปากแตร ดอกอ่อนสี
ขาวอมเทา เมื่อแก่มีสีน้ำตาล ผิวดอกมีขนสี
น้ำตาลคล้ายเกสรตั้งขึ้น เนื้อแน่นและเหนียว ขอบ
ดอกโค้งงอเล็กน้อย มีรอยฉีกตามขอบ ขนาด 5-10
เซนติเมตร ครีบ ถี่ เกยก้าน สีน้ำตาลเทาถึงน้ำตาล
แดงอมม่วง ก้าน ทรงกระบอกโค้งมีสีเทา เมื่อแก่
เปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลและมีขนเล็กๆ ภายในตัน ก้าน
อยู่ตรงกลางดอกหรือเอียงไปด้านใดด้านหนึ่ง
ขนาด 0.5-2.5 x 0.4-1.5 เซนติเมตร สปอร์
ทรงรีโค้งงอเล็กน้อย ผิวเรียบ ผนังบาง
ขนาด 6-9 x 2.7-3.3 μm

Lactarius flavidulus Imai.

เห็ดข่า

วงศ์ Russulaceae

กลุ่มเห็ด ไมคอร์ไรซา

ชนิดป่า เต็งรัง

๒๑ กินได้

ลักษณะ ดอกรูปร่มสีขาว

นวลหรือสีเนื้อ กลางหมวกเว้าตื้น

เมื่อบานเต็มที่หมวกจะกางออก ขอบงอลง

เล็กน้อย ผิวเรียบ ขนาด 5-10 เซนติเมตร

เมื่อกรีดหรือตัดทิ้งไว้ น้ำยางจะเปลี่ยนจากสีขาว

เป็นสีเทาอมฟ้า ครีบ แผ่นแคบสีขาว ยาวเท่ากัน

เรียงชิด ก้าน ทรงกระบอก สีเดียวกับหมวก

โคนสอบ เรียวเล็กกว่าด้านบน สปอร์ รูปร่าง

กลม สีขาว ผิวขรุขระมีหนามเล็กน้อย

ขนาด 7.5-8.75 x 7.5-8.75 μm

Lactarius piperatus (L.) Pers.

เห็ดขิง

วงศ์ Russulaceae

กลุ่มเห็ด ไมคอร์ไรซา

ชนิดป่า เต็งรัง

กินได้

ลักษณะ ดอกรูปกระทะ

คว่ำ สีขาวนวลหรือครีมอ่อน เมื่อบาน

เต็มที่จะแผ่แบนคล้ายรูปกรวยปากกว้าง ตรงกลางเว้าตื้น ขอบโค้งลงเล็กน้อย ผิวเรียบมันเป็นเงาและเปียกชื้น เมื่อกรีดหรือตัดจะมีน้ำยางสีขาวไหลออกมา รอยแผลจะเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลเล็กน้อย ขนาด 4-10 เซนติเมตร ครีบ สีขาว ถี่ หนา และมีจำนวนมาก ก้าน รูปทรงกระบอก สีขาวนวล ผิวเรียบ ขนาด 2-5 x 1-2.5 เซนติเมตร สปอร์ รูปร่างกลมหรือเกือบกลม มีหนามเล็กน้อย ขนาด 5-7.5 x 5-7.5 μ m

Lactarius volemus (Fr.) Fr.

เห็ดฟานน้ำตาลแดง

วงศ์ Russulaceae

กลุ่มเห็ด ไมคอร์ไรซา

ชนิดป่า เต็งรัง

🍄 กินได้

ลักษณะ ดอกนูน กลาง

ดอกเป็นแฉ่งเล็กน้อย มีขนอ่อนไปถึง

เรียบ น้ำตาลแดงถึงน้ำตาลอมส้ม ขนาด

5-10 เซนติเมตร ครีบ เรียวลงไปติดก้านเล็กน้อย

แคบ เรียงถี่ สีเหลืองอ่อน ก้าน มีขนอ่อน สีเดียวกับ

หมวกหรืออ่อนกว่า เนื้อแน่น สีขาว น้ำยางขาว

ขนาด 4-10 x 1-2 เซนติเมตร สปอร์ รูปร่างกลม

มีปุ่มและสันหน้าติดกันเป็นตาข่าย สีขาวบน

กระดาษฟิมพ์ ขนาด 8-9 μm

Russula emetica (Schaeff.) Pers.

เห็ดแดงน้ำหมาก

วงศ์ Russulaceae

กลุ่มเห็ด ไมคอร์ไรซา

ชนิดป่า เบญจพรรณ เต็งรัง

กินได้

ลักษณะ ดอกเมื่ออ่อนมี

รูปทรงคล้ายกระทะคว่ำ ริมขอบโค้ง

ลง ตรงกลางเว้าตื้น ผิวเรียบ สีแดงอมชมพู

เมื่อแก่ดอกจะยกตัวขึ้น ขนาด 3-10 เซนติเมตร

ครีบ ติดกัน เรียงถี่ สีขาว ก้าน รูปทรงกระบอก

ไม่สม่ำเสมอ ผิวเรียบสีขาว ขนาด 5-10 x 1-2.5

เซนติเมตร สปอร์ รูปร่างกลม โส ผนังบาง มี

หนามเล็กน้อย มีสันนูนเป็นตาข่ายรอบสปอร์

ขนาด 6.25-8.75 x 6.25-8.75 μ m

Schizophyllum commune Fr.

เห็ดแครง

วงศ์ Schizophyllaceae

กลุ่มเห็ด ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เเบญจพรรณ

🍄 | กินได้

ลักษณะ ดอกรูปพัด แห้ง
 ขนคลุมสีขาว ฉีกแยก เนื้อเหนียว
 ขาวหม่น ครีบ สีครีม เรียงเป็นรัศมีออกจาก
 ฐานดอกแยกเป็นแฉกตามยาวและม้วนงอลง
 ขนาด 1-4 x 1-3 เซนติเมตร ก้าน อยู่ด้านข้าง
 หรือเกือบไม่มีก้าน สปอร์ รูปทรงกระบอก
 ผิวเรียบ ไส ขนาด 4-5 x 1.5-2 μm

Clavulinopsis laeticolor (Berk. & Curtis) Petersen

เห็ดปะการังหนามเหลือง

วงศ์ Clavariaceae

กลุ่มเห็ด ไมคอร์ไรซา

ชนิดป่า เบญจพรรณ

กินไม่ได้

ลักษณะ ก้านเดี่ยว

ทรงกระบอก กลวง ปลายแหลม

ไม่แตกแขนง โคนอาจบิดเป็นเกลียว

โคนมีสีเหลืองอ่อน ส่วนเหนือขึ้นไปมีสีเหลือง

ส่วนปลายมีสีเหลืองหรือน้ำตาล ทึบแสง

ผิวเรียบ เหนียวเล็กน้อย สปอร์ รูปร่างค่อนข้าง

กลมหรือกลมรีรูปไข่ ผิวเรียบ ขนาด

5.5-8 x 3.5-5 μ m

Dacryopinax spathularia
(Schwein.) G.W. Martin

เห็ดพายทอง

วงศ์ *Dacrymycetaceae*

กลุ่มเห็ด ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เบญจพรรณ

 กินไม่ได้

ลักษณะ ดอกรูป

กรวยหรือบานเป็นช้อนแบน

ปลายแยกเป็นหยักสี่เหลี่ยมตลอดทั้งดอก

เนื้อเป็นวุ้น ก้าน ทรงแบนหนาหรือทรง

กระบอก ขนาด 1-2 × 0.3-0.5 เซนติเมตร

สปอร์ รูปร่างกลมถึงรี ผิวเรียบ สี ขนาด

7.5-10 × 3.5-7.5 μm

Geastrum saccatum Fr.

เห็ดดาวดินกลม

วงศ์ Geastraceae

กลุ่มเห็ด ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เบริญจพรวณ

 กินไม่ได้

ลักษณะ ดอกเกือบกลม

สีน้ำตาลอมเหลืองถึงน้ำตาลอม

ชมพู ผนังชั้นนอกแยกออกเป็น 5-7 แฉก

ซึ่งงอกลงเมื่อแก่ ขนาด กว้าง 2.3-3.5

เซนติเมตร อับสปอร์ 2 เซนติเมตร ตั้งอยู่

กลางแฉก สีน้ำตาลอ่อน เรียบ ผนังบาง ด้าน

บนมีแฉงวงกลมขนาดเล็กสีขาวรอบๆ รูเปิด

คล้ายปาก สปอร์ รูปร่างกลมเป็นปุ่ม

สีน้ำตาล ขนาด 3.5-4.5 μm

Irpex flavus (Jungh.) Kalchbr.

วงศ์ Meruliaceae

กลุ่มเห็ด ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เบญจพรรณ

~~!~~ กินไม่ได้

ลักษณะ ดอกแผ่ออกเป็นรูปทรงกลม เคลือบไปตามผิวไม้ ผิวปกคลุมด้วยขนคล้ายกำมะหยี่ มีแนวสันเป็นลูกคลื่น สีเหลืองสด ผิวด้านล่างมีลักษณะคล้ายรูที่ประสานกันเป็นร่องคล้ายเขาวงกต มักมีส่วนที่เป็นสันยื่นออกมาคล้ายฟัน ขนาด 3-5 เซนติเมตร สปอร์ รูปร่างรี กว้างผนังบาง สีขาว ขนาด $5.5-6.5 \times 3-4.5 \mu\text{m}$

Cyathus striatus (Huds.) Willd.

เห็ดรังนก

วงศ์ Nidulariaceae

กลุ่มเห็ด ชาไปรโฟต์

ชนิดป่า เบญจพรรณน เต็งรัง

~~!~~ กินไม่ได้

ลักษณะ ดอกรูปทรง

กรวยกว้าง 7-8 มิลลิเมตร สูง 9-12

มิลลิเมตร ดอกอ่อนรูปร่างกลม ด้านนอก มีขนสีน้ำตาลปกคลุม ด้านบนมีเยื่อสีขาวปิด เมื่อแก่เยื่อสีขาวจะฉีกขาดออกเปิดถ้วยให้เห็น เป็นรูปทรงกรวย ผ่นงภายในสีตะกั่ว ภายในบรรจุอับสปอร์ทรงกลมคล้ายไข่นก สปอร์ รูปร่างค่อนข้างรี ผิวเรียบ ผ่นงหนา ไส ขนาด 13.7-20 x 10-12.5 μ m

Hexagonia apiaria (Pers.) Fr.

เห็ดรังผึ้ง

วงศ์ Polyporaceae

กลุ่มเห็ด ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เบญจพรพรรณ

~~!~~ กินไม่ได้

ลักษณะ ดอกรูปครึ่งวงกลม

สีน้ำตาลแดงหรือน้ำตาลเข้ม แล้ว

เปลี่ยนเป็นน้ำตาลดำ ผิวมีขนเป็นเส้นหยาบ

ปลายแตกแขนงและตั้งตรง สีดำหรือน้ำตาลดำ

ยาวประมาณ 6 มิลลิเมตร ขนาด 6-10 x 3.5-6

เซนติเมตร หนา 1-2.5 เซนติเมตร รู รูปหก

เหลี่ยมสีน้ำตาล ขนาดใหญ่เห็นชัดเจน มี 3-4

รูต่อเซนติเมตร สปอร์ รูปทรงกระบอก ไส

ผิวเรียบ ขนาด 10-15 x 4-6 μm

Hexagonia cingulata Lév.

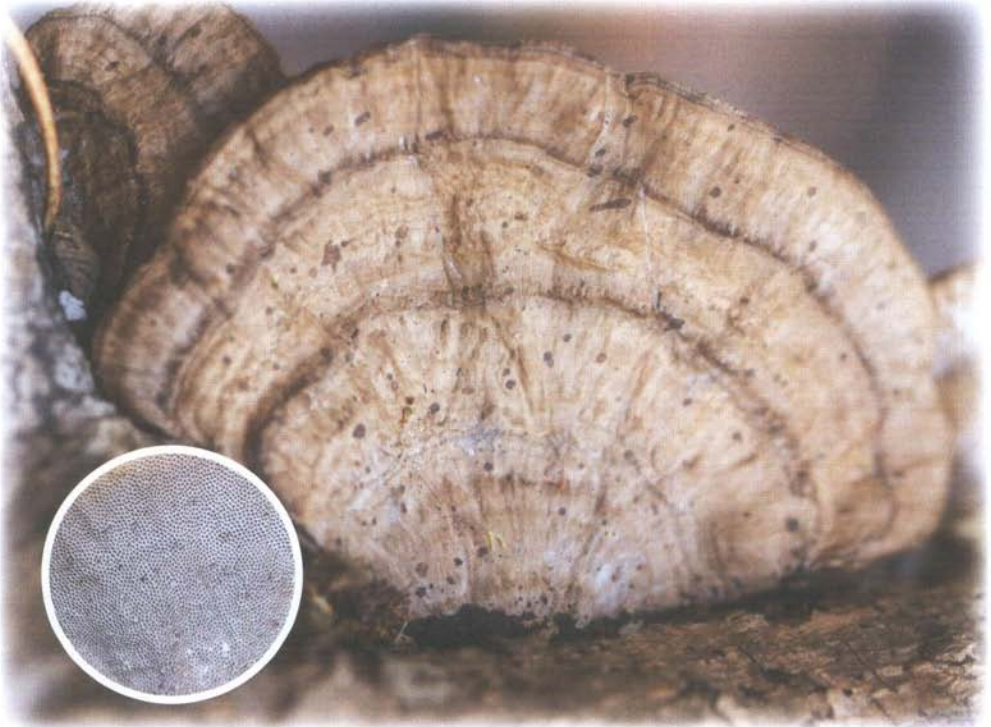
วงศ์ Polyporaceae

กลุ่มเห็ด ซาโปรไฟต์
ชนิดป่า เบญจพรรณ
~~!~~ กินไม่ได้

ลักษณะ ดอกรูปครึ่งวงกลมหรือรูปพัด ผิวด้านบนเรียบ สีขาวหม่นแล้วเปลี่ยนเป็นสีน้ำตาลอ่อน มีแถบวงกลมและร่องหยัก ขนาด 7-10 x 5 เซนติเมตรหนา 0.2-1 เซนติเมตร รูปร่างเหลี่ยม มี 4-6 รูด้อมิลลิเมตร สีน้ำตาลอมเหลือง เมื่อกระทบแสงเป็นมันเงา สปอร์ รูปร่างรีกว้าง ผิวเรียบ ไส ขนาด 5-6 x 3-4 μm

Hexagonia tenuis (Hook.) Fr.

เห็ดรังแตน

วงศ์ Polyporaceae

กลุ่มเห็ด ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เบญจพรรณ เต็งรัง

~~!~~ กินไม่ได้

ลักษณะ ดอกรูปครึ่ง

วงกลมรูปไตหรือรูปพัด ผิวมีรอยย่น
 เรียงเป็นรัศมี ขอบบางและคม เป็นคลื่น
 มีแถบวงกลมสีน้ำตาลเทา น้ำตาลอ่อน น้ำตาล
 ออมเหลืองและน้ำตาลหม่นปนดำ เนื้อเหนียว บาง
 สีน้ำตาลอ่อน ถึงน้ำตาลแก่ ขนาด 4-10 x 3-6
 เซนติเมตร รูปร่างเหลี่ยมหรือหกเหลี่ยม ยาวถึง 2
 มิลลิเมตร สีน้ำตาลเทา มี 1-2 รู ต่อ มิลลิเมตร
 สปอร์ รูปทรงกระบอก เรียบ ผ่องบางเล็กน้อย
 ขนาด 9-15 x 4-6 μm

Microporus xanthopus (Fr.) Ktz.

เห็ดกรวยทองตะกู่

วงศ์ Polyporaceae

กลุ่มเห็ด ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เบญจพรรณ

กินไม่ได้

ลักษณะ ดอกรูปกรวย

ปากกว้าง บาง มีริ้วเรียงเป็นรัศมี

ย่นเล็กน้อย มันวาว เป็นแถบวงกลม

ขอบน้ำตาลอมเหลือง น้ำตาลแดงไปถึงน้ำตาล

เข้ม ขนาด 3.5-10 เซนติเมตร รู ใต้หมวกจำนวน

5-8 รูต่อมิลลิเมตร ก้าน อยู่กึ่งกลางหมวก รูปทรง

กระบอก เนื้อแข็ง ผิวเรียบ โคนแผ่ออกเป็นวง

กลมเล็กๆ เนื้อเหนียว ขนาด 1.5-4.5 x 0.3-0.4

เซนติเมตร สปอร์ รูปร่างยาวรี โส ผิวเรียบ

ผนังบาง ขนาด 5.5-7 x 2-2.5 μ m

Pycnoporus sanguineus (Fr.) Murr.

เห็ดขอนแดง

วงศ์ Polyporaceae

กลุ่มเห็ด ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เต็งรัง

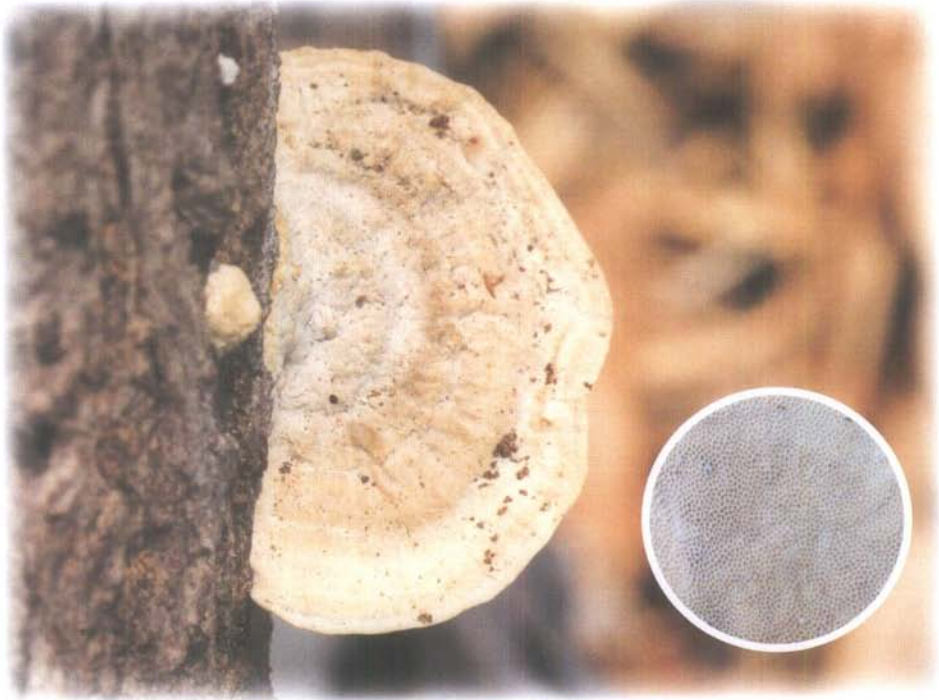
กินไม่ได้

ลักษณะ ดอกรูปพัดถึง

รูปไต ผิวด้านบนสีแดงอมส้มหรือมี
แถบสีแดงสลับเหลือง แผ่นแบน เรียบหรือมี
รอยย่น ผิวมันวาวเล็กน้อย ขนาด 5-7 x 1-4
เซนติเมตร รู ขนาดเล็ก สีแดงอมส้ม มีจำนวน
5-7 รูต่อมิลลิเมตร สปอร์ รูปทรงกระบอก ไส
ขนาด 3-5.5 x 2-2.5 μm

Trametes cingulata Berk.

เห็ดกระด้างรูน้ำตาลอ่อนอมเหลือง

วงศ์ Polyporaceae

กลุ่มเห็ด ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เบญจพรรณ เต็งรัง

~~!~~ กินไม่ได้

ลักษณะ ดอกรูปครึ่ง

วงกลมถึงรูปพัด ผิวด้านบนหมวก เป็นสีขาว หรือขาวหม่น มักมีแถบ วงกลมและร่องหยัก ขนาด กว้าง 6.5-8 เซนติเมตร หนา 1-3 มิลลิเมตร รู กลม สีน้ำตาลอ่อนอมเหลือง จำนวน 4-6 รูต่อ มิลลิเมตร สปอร์ รูปร่างยาวรี สี ฝิวเรียบ ขนาด 5-6 x 3-4 μm

Arcangeliella beccarii (Pet.) Dodge. & Zell.

เห็ดก้อนกรวดยางสีเหลือง

วงศ์ Russulaceae

กลุ่มเห็ด ไมคอร์ไรซา

ชนิดป่า เบญจพรรณ

~~!~~ กินไม่ได้

ลักษณะ เกือบกลม

เรียบ สีเหลืองอ่อน สัมไปถึงขอบเขย
ภายในแบ่งออกเป็นช่องยาวเล็กๆ เต็ม
ไป ด้วยสปอร์ เมื่อผ่าออกให้น้ำยาสีขาว
แล้วเปลี่ยนเป็นสีเหลืองอย่างรวดเร็ว ขนาด
กว้าง 1.5-2 เซนติเมตร สปอร์ รูปร่างกลม
มีสันนูนไม่เป็นระเบียบ ใส อยู่เป็นกลุ่ม
มีสีน้ำตาลอมเหลือง ขนาด 11-13 μm

Camillea tinctor (Berk.) Læssøe, J.D. Rogers & Whalley

วงศ์ Xylariaceae

กลุ่มเห็ด ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เบญจพรรณ

~~!~~ กินไม่ได้

ลักษณะ เป็นแผ่นแข็ง

นูนขึ้นมาบนเปลือกไม้และบนเนื้อไม้

สีดำ ผิวเรียบ ขนาด 1-7 x 0.8-3

เซนติเมตร หนา 0.5-1.5 มิลลิเมตร สปอร์

รูปร่างยาวรี หัวท้ายมน ใส ผิวเป็นลายตาข่าย

ร่างแห (ภายใต้กล้อง SEM) ขนาด 13.8-21.3

x 6.3-8.8 μm

Daldinia eschscholtzii (Ehrenb.) Rehm

เห็ดต้นหมีม่วงดำ

วงศ์ Xylariaceae

กลุ่มเห็ด ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เเบญจพรรณ

~~101~~ กินไม่ได้

ลักษณะ เป็นก้อนค่อนข้างกลม

ข้างกลม บนชั้นบนผิวไม้และเปลือกไม้ เนื้อแข็ง สีน้ำตาลม่วง เมื่อแก่เป็นสีม่วงดำหรือน้ำตาลดำ ผิวเรียบ เนื้อในเป็นวงแหวนเรียงซ้อนกัน ทำปฏิกิริยากับ KOH 10% ให้สีม่วง ขนาดสูง 1-4 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-5 เซนติเมตร สปอร์ รูปร่างคล้ายตัว D สีน้ำตาล ผิวไม่เรียบ ขนาด 11.3-12.5 x 5.0-6.3 μm germ slits เป็นเส้นตรงยาวเกือบเต็มสปอร์

Hypoxylon fendleri Berk. ex Cooke

วงศ์ Xylariaceae

กลุ่มเห็ด ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เบญจพรรณ เต็งรัง

~~!~~ กินไม่ได้

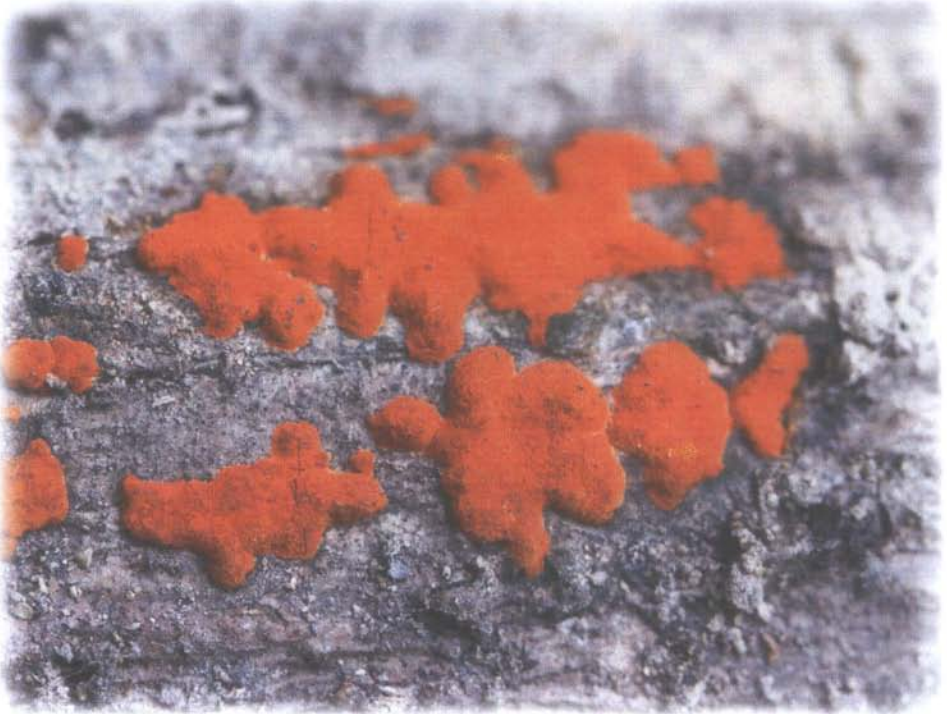
ลักษณะ เป็นแผ่น

นูนขึ้นมาบนเปลือกไม้และเนื้อไม้

เนื้อค่อนข้างแข็ง ผิวหน้าไม่เรียบ สีน้ำตาล-
ม่วงถึงน้ำตาลแดง ทำปฏิกิริยากับ KOH 10%
ให้สีส้ม ขนาดไม่แน่นอน หน้า 0.6-0.8 มิลลิเมตร
สปอร์ รูปร่างยาวรี หัวท้ายแหลม ผิวไม่เรียบ
สีน้ำตาล ขนาด 8.8-9.4 x 3.8-4.4 μ m
germ slits เป็นรูปตัว S

Hypoxylon haematostroma Mont.

วงศ์ Xylariaceae

กลุ่มเห็ด ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เบญจพรรณ เต็งรัง

~~!~~ กินไม่ได้

ลักษณะ เป็นแผ่นหรือ

ก้อนค่อนข้างกลม ขูนขึ้นมาบนผิวไม้

และเปลือกไม้ เนื้อค่อนข้างแข็ง ผิวไม่เรียบ

สีส้มแดง ทำปฏิกิริยากับ KOH 10% ให้สีส้ม
หรือสีส้มแดงขนาดไม่แน่นอนหนา 3-5 มิลลิเมตร

สปอร์ รูปร่างคล้ายตัว D สีน้ำตาลถึงน้ำตาลเข้ม
ผิวไม่เรียบ ขนาด 12.5-13.8 X 6.3-7.5 μm

germ slits เป็นเส้นตรงยาวเต็มสปอร์

Hypoxylon investeins (Schwein.) M.A. Curtis

วงศ์ Xylariaceae

กลุ่มเห็ด ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เบญจพรรณ

~~!~~ กินไม่ได้

ลักษณะ เป็นแผ่นนูนขึ้น

มาบนเปลือกไม้และเนื้อไม้ สีดำ ผิวหน้า

เรียบ ทำปฏิกิริยากับ KOH 10% ให้สีเขียว

มะกอก ขนาดไม่แน่นอน หนา 0.3-0.4 มิลลิเมตร

สปอร์ รูปร่างยาวรี หัวท้ายมน ผิวเรียบ สีน้ำตาล

ขนาด $6.3-7.5 \times 3-3.8 \mu\text{m}$ germ slits

เป็นเส้นตรงยาวเกือบเต็มสปอร์

Hypoxylon lividicolor Y.M. Ju & J.D. Roger

วงศ์ Xylariaceae

กลุ่มเห็ด ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เบญจพรรณ

~~!~~ กินไม่ได้

ลักษณะ เป็นแผ่น

บูนขึ้นมาบนเปลือกไม้และเนื้อไม้

ผิวหน้าไม้เรียบ เนื้อค่อนข้างแข็ง สีน้ำตาลแดง

ทำปฏิกิริยากับ KOH 10% ให้สีม่วงแดง ขนาดไม้แน่นอนหนา 1 มิลลิเมตร

สปอร์ รูปร่างยาวรี หัวท้ายแหลม ผิวไม้เรียบ

สีน้ำตาล ขนาด $9.4-11.3 \times 4.4-5 \mu\text{m}$ germ slits เป็นรูปตัว S

Hypoxylon nitens (Ces.) Y.-M. Ju & J.D. Rogers.

วงศ์ Xylariaceae

กลุ่มเห็ด ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เต็งรัง

~~!~~ กินไม่ได้

ลักษณะ เป็นแผ่น

หรือก้อนค่อนข้างกลมูนขึ้นมา

บนผิวไม้และเปลือกไม้ คล้ายไม้ไหมไฟ

เนื้อค่อนข้างแข็ง สีน้ำตาลดำอมม่วง เมื่อแก่

มีสีดำมัน ผิวหน้าไม่เรียบ มีลักษณะปุ่มลงคล้าย

จาน ขนาดจานเส้นผ่าศูนย์กลาง 0.3-0.5

มิลลิเมตร ทำปฏิกิริยากับ KOH 10% ให้สีเขียว

มะกอก ขนาดไม่แน่นอนหนา 0.8-3 มิลลิเมตร

สปอร์ รูปร่างยาวรี หัวท้ายมน ผิวเรียบ สีน้ำ-

ตาล ขนาด 8.8-10 X 3.8-4.4 μm germ

slits เป็นเส้นตรงยาวเต็มสปอร์

Xylaria badia Pat.

วงศ์ Xylariaceae

กลุ่มเห็ด ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เบญจพรรณ

~~101~~ กินไม่ได้

ลักษณะ เป็นแท่ง

คล้ายกระบอง ปลายมน ไม่แตก

กึ่งก้าน สีน้ำตาลทองถึงน้ำตาลเข้ม

ผิวไม่เรียบ เนื้อแข็งขึ้นบนผิวไม้และเนื้อไม้ไฟ

ขนาดสูง 0.4-1.2 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง

2-6 เซนติเมตร ก้าน สั้น มีขนสีน้ำตาล สปอร์

รูปร่างยาวรี หัวท้ายแหลมกึ่งมน ผิวเรียบ

สีน้ำตาล ขนาด 7.5-8.8 x 3.8-4.4 μm

germ slits เป็นเส้นตรงยาวเกือบเต็มสปอร์

Xylaria culleniae Berk. & Broome

วงศ์ Xylariaceae

กลุ่มเห็ด ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เบญจพรรณ

~~!~~ กินไม่ได้

ลักษณะ เป็นก้าน

สีดำขุ่นมาบนฝักพุดกซ์ (*Albizia lebbek*) ปลายแหลม แตกกิ่งก้าน ผิวไม่เรียบ เนื้อค่อนข้างนิ่ม ขนาดสูง 1-8 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง 1-2 มิลลิเมตร ก้าน สีดำ มีขนละเอียด กว้าง 1-2 มิลลิเมตร ยาว 0.5-5 เซนติเมตร สปอร์ รูปร่างยาวรี หัวท้ายมน ผิวเรียบ สีน้ำตาล ขนาด $7.5-8.8 \times 3-3.8 \mu\text{m}$ germ slits เป็นเส้นตรงยาวเกือบเต็มสปอร์

Xylaria grammica (Mont.) Fr.

วงศ์ Xylariaceae

กลุ่มเห็ด ซาโปรไฟต์

ชนิดป่า เบญจพรรณ

~~!~~ กินไม่ได้

ลักษณะ เป็นแท่ง

คล้ายกระบอง ปลายมน ไม่แตก

กิ่งก้าน ขึ้นบนเปลือกไม้และเนื้อไม้ สีเทา ถึงสีเทาดำ ผิวมีลายแตกสีดำ เนื้อค่อนข้างแข็ง ขนาดสูง 4-8 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-1.0 เซนติเมตร ก้าน สีเทาดำ ผิวเรียบ ยาว 1-3 เซนติเมตร เส้นผ่าศูนย์กลาง 0.5-0.1 มิลลิเมตร สปอร์ รูปร่างยาวรี หัวท้ายมน ผิวเรียบ สีน้ำตาล ขนาด $10-11.3 \times 4-4.5 \mu\text{m}$ germ slits เป็นเส้นตรงยาวเกือบเต็มสปอร์

Rhodophyllus virescens (Berk. & Curt.) Hongo

เห็ดกระดิ่งหยก

วงศ์ Entolomataceae

กลุ่มเห็ด ไมคอร์ไรซา

ชนิดป่า เบญจพรพรรณ

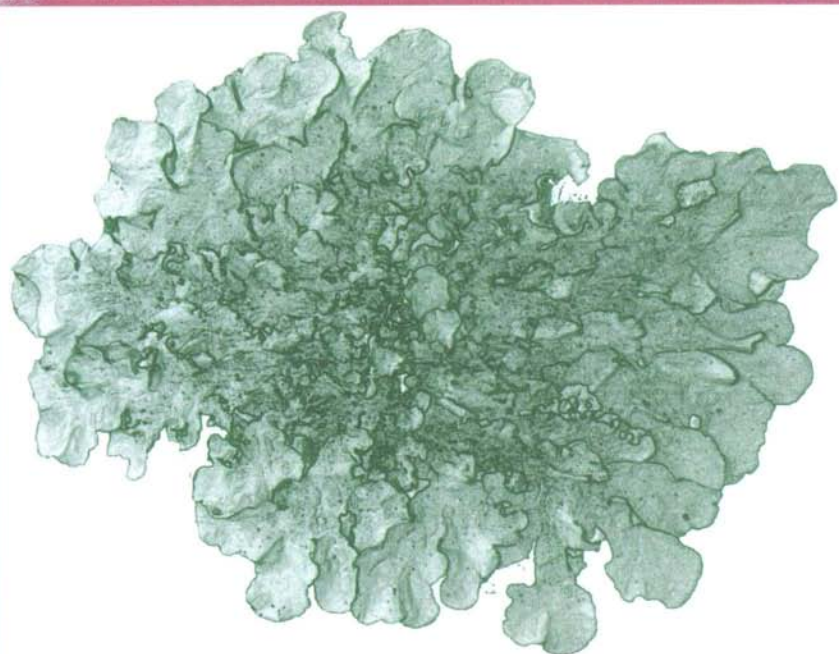
เป็นพิษ

ลักษณะ ดอกรูป

กรวย มียอดแหลม ขอบเป็นคลื่น และริ้วเล็กน้อย สีฟ้าอ่อนอมเขียว มีเกล็ดปนเปื้อน เมื่อชำเปลี่ยนเป็นสีเขียวหรือเขียวอมเหลือง ขนาด 2-4 เซนติเมตร ครีบ ติดกัน กว้างเรียงถี่ สีฟ้าอมม่วงแดงเมื่อชำ ก้าน ทรงกระบอก กลวง เรียบ สีเดียวกับหมวก ขนาด 4-5 x 0.3-0.4 เซนติเมตร เนื้อบาง สีเขียวอ่อน สปอร์ รูปลูกบาศก์ผนังหนาเล็กน้อย สีน้ำตาลอมเหลืองบน กระจายพิมพ์ ขนาด 9-12 x 8-10 μ m

ความหลากหลายทางชีวภาพ

ด้านไลเคน

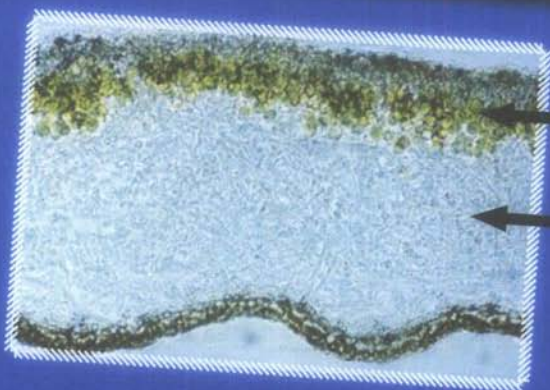

ไลเคน คือ อะไร ?

สิ่งมีชีวิต 2 ชนิดที่มาอยู่ร่วมกันแบบพึ่งพาอาศัยกันระหว่าง

รา (FUNGI) กับสาหร่าย (ALGAE) ซึ่งมีสาหร่ายสองกลุ่ม คือ สาหร่ายสีเขียว (GREEN ALGAE) และสาหร่ายสีเขียวแกมน้ำเงิน (BLUE-GREEN ALGAE) โดยรามีหน้าที่เก็บความชื้น และป้องกันอันตรายให้กับสาหร่าย ส่วนสาหร่ายจะสร้างอาหาร และแบ่งปันให้กับรา

สาหร่าย

รา

แหล่งอาศัยของไลเคน

เราสามารถพบไลเคนได้ทั่วไปตามต้นไม้ โดยเฉพาะบริเวณเปลือกต้นไม้ ที่เห็นเป็นต่างๆ ดวงๆ ใบไม้ ดิน ก้อนหิน แก้ว พลาสติก สายไฟ คอนกรีต เหล็ก วัตถุหรือสถานที่ต่างๆ ที่อยู่ในสภาพอากาศเหมาะสมกับการเจริญเติบโตของไลเคน

พบ **ไลเคน** ที่ไหนบ้างนะ...

เปลือกไม้

หิน

บนดิน

บนหิน

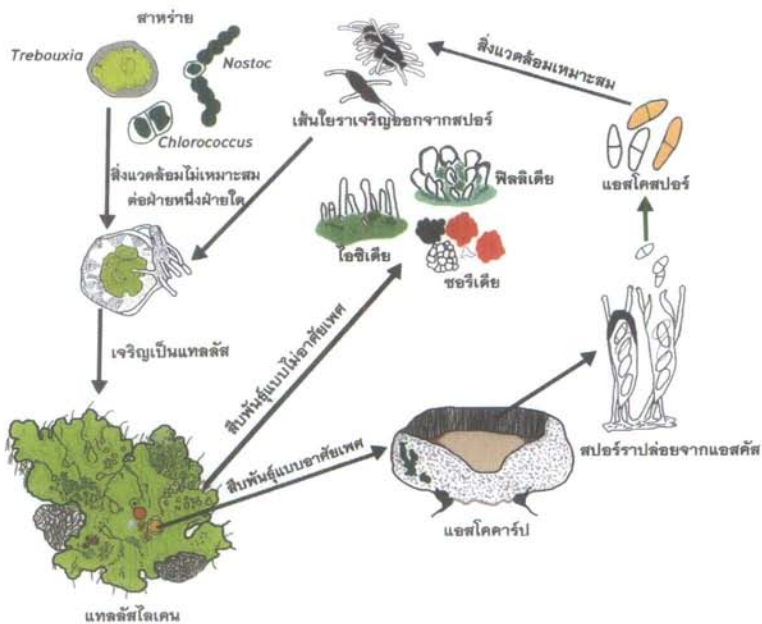
บนเสาเหล็ก

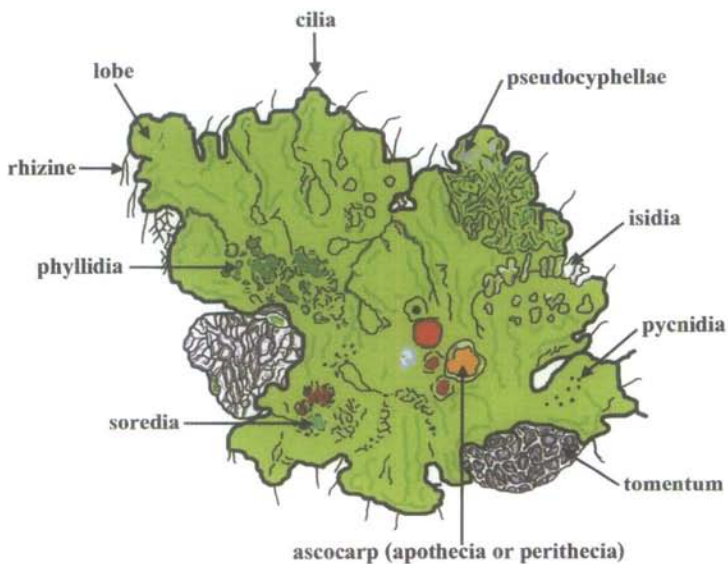
บนรั้วบ้าน

วงจรชีวิตของไลเคน

โครงสร้างแทลลัสของไลเคน

โครงสร้างภายนอกของไลเคน

แทลลัส (thallus)

โครงสร้างร่างกายของไลเคน

โลบ (lobe)

โครงสร้างหลักของแทลลัส

กลุ่มแผ่นใบและกลุ่มต้นไม้เล็ก

ลักษณะเป็นแผ่นแบนคล้ายใบไม้

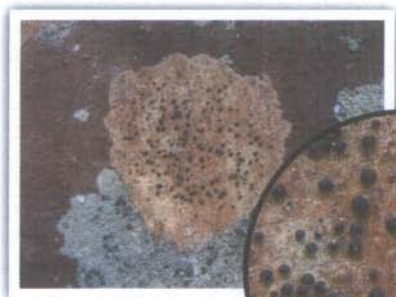

ขนเซลล์ (cilia)

โครงสร้างที่มีลักษณะคล้ายขนตา

พบที่ขอบของแทลลัส

กลุ่มแผ่นใบ

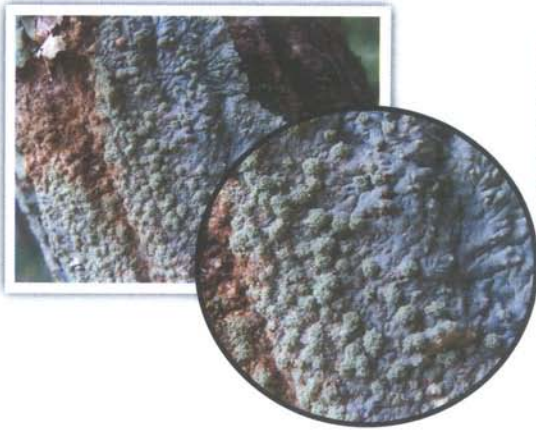

เพอริทีเซีย (Perithecia)
 โครงสร้างสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศ
 ลักษณะภายนอกเป็นรูปตุ่ม
 พบบนแทลลัสกลุ่มฝุ่นผง

แอโพทีเซียแบบคล้ายจาน
 (Disc-like apothecia)
 โครงสร้างสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศ
 ลักษณะภายนอกเป็นรูปถ้วยหรือ
 จาน พบบนแทลลัสกลุ่มฝุ่นผงและ
 กลุ่มแผ่นใบ

ไลเรลเลทแอโพทีเซีย
 (Lirellate apothecia)
 โครงสร้างสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศ
 ลักษณะภายนอกเป็นรูปเส้น
 พบบนแทลลัสกลุ่มฝุ่นผง

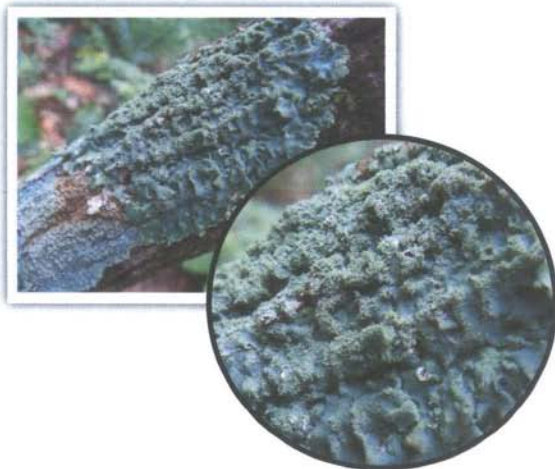
ชอริเตีย (Soredia)

โครงสร้างสืบพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศ
ลักษณะคล้ายขนมถ้วยฟูขนาดเล็ก
เจริญบนแทลลัสกลุ่มแผ่นใบ

ฟิลิดีเตีย (Phylidia)

โครงสร้างสืบพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศ
ลักษณะคล้ายใบเกสร เป็นแผ่นแบนขนาดเล็ก
เจริญบนแทลลัสกลุ่มแผ่นใบ

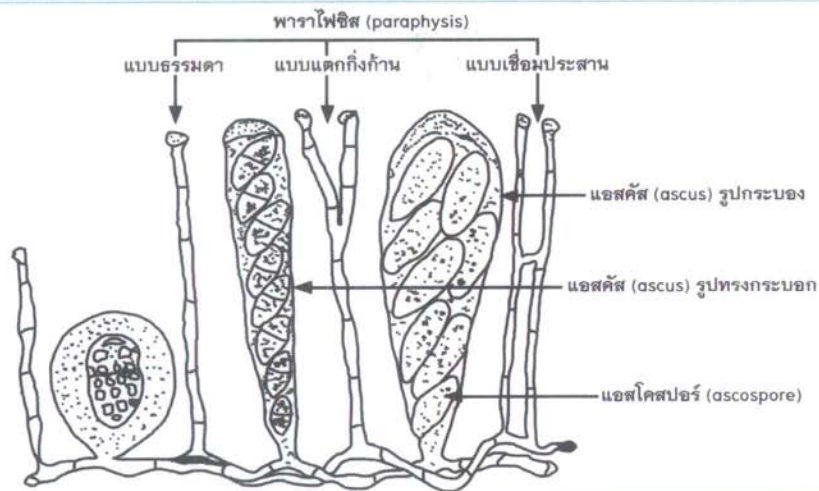

ไอซิดีเตีย (Isidia)

โครงสร้างสืบพันธุ์แบบไม่อาศัยเพศ
ลักษณะคล้ายแท่งหรือเป็นตุ่มนูนกลม
เจริญบนแทลลัสกลุ่มแผ่นใบ

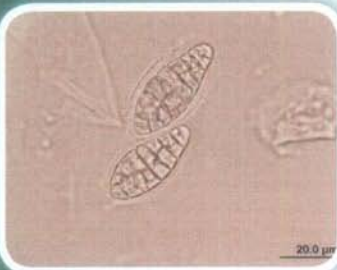
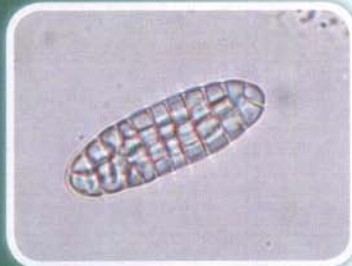
โครงสร้างภายในแอสโคมาตา (โครงสร้างสืบพันธุ์แบบอาศัยเพศ)

แอสโคสปอร์

แบบเซลล์เดี่ยว (simple) ไม่มีผนังกัน

แบบมูริฟอร์ม (muriform)
มีผนังกันตามขวางและตามยาว

แบบมีผนังกันตามขวาง (transeptate)

ประเภทของไลเคน

กลุ่มฝุ่นผง (crustose)

- ลักษณะแทลลัสเป็นฝุ่นผงหรือดวง
- เกาะติดแน่นกับวัตถุที่อาศัย

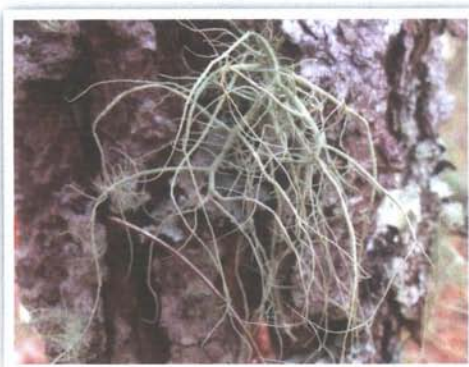
กลุ่มแผ่นใบ (foliose)

- ลักษณะแทลลัสเป็นแผ่นใบ
- เกาะติดกับวัตถุที่อาศัยอย่างหลวมๆ

กลุ่มเส้นสาย (fruticose)

- ลักษณะแทลลัสเป็นทรงพุ่ม
- แตกเป็นเส้นสาย
- ส่วนฐานยึดเกาะกับวัตถุที่อาศัย

กลุ่มต้นไม้เล็ก (squamulose)
 ลักษณะแทลลัสเป็นต้นหรือใบเกล็ด
 คล้ายต้นไม้เล็ก พบตามพื้นดินหรือ
 บนมอสส์

กลุ่มพลาโคอยด์ (placoid)
 ลักษณะแทลลัสเป็นโลบเรียวยเล็ก
 อยู่ติดกับวัตถุที่อาศัยแน่นมาก

ประโยชน์ของไลเคน

ไลเคนเป็นสิ่งมีชีวิตขนาดเล็ก ที่มีประโยชน์ในด้านต่างๆ มากมาย ทั้งด้านการแพทย์ เป็นส่วนประกอบของยาและยาสมุนไพร ด้านอุตสาหกรรม นำมาใช้เป็นสีย้อมผ้า เครื่องสำอาง น้ำหอม และกระดาษลิตมัส (กระดาษที่ไว้วัดความเป็นกรดเป็นด่าง) ใ้บอกอายุของโบราณวัตถุจากการเจริญเติบโตของไลเคน และที่สำคัญใช้เป็นตัวบ่งชี้คุณภาพของอากาศ

ความหลากหลายของไลเคน

พบ 58 ชนิด แบ่งเป็น

กลุ่มฝุ่นผง (Crustose) 50 ชนิด

กลุ่มแผ่นใบ (Foliose) 8 ชนิด

ไลเคนชนิดเด่น (Dominant species) ที่พบมาก ได้แก่

- *Arthonia cinnabarina* (DC.) Wallr.
- *Chrysothrix candelaris* (L.) J.R. Laundon
- *Dyplolabia afzelii* (Ach.) A. Massal.
- *Graphis longispora* D.D. Awasthi & S.R. Singh
- *Letrouitia domingensis* (Pers.) Hafellner & Bellem.
- *Parmotrema praesorediosum* (Nyl.) Hale
- *Parmotrema tinctorum* (Despr. ex Nyl.) Hale
- *Laurera benguelensis* (Müll. Arg.) Zahlbr.
- *Laurera madreporiformis* (Eschw.) Riddle

“ไลเคน” ป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา

จากการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพด้านไลเคนในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา จังหวัดอุตรดิตถ์ ไลเคนส่วนใหญ่พบเกาะบนเปลือกไม้มากที่สุด รองลงมา คือ บนหิน และพบบนใบไม้บ้างเล็กน้อย ต้นไม้ที่พบไลเคนเกาะอาศัย เช่น กุ๊ก กระพี้จั่น แดง เต็ง รัง คอแลน ขี้หนอน ชิงชัน ตะคร้อ ประดู่ป่า มะกอกเกลื่อน และมะม่วงหัวแมงวัน เป็นต้น

บนเปลือกไม้

บนหิน

บนใบไม้

ตัวอย่าง “ต้นไม้ที่พบไลเคนเกาะอาศัย”

กระพี้จั่น

เต็ง

แดง

รัง

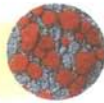

“...แม้ว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยมีความรู้เกี่ยวกับไลเคน อาจเห็นเป็นเพียงแค้ขี้กลากต้นไม้ หรือเชื้อราบนต้นไม้เท่านั้น จึงเป็นโอกาสของการทำงานร่วมกันในการเก็บตัวอย่างไลเคน ทำให้มีการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ทำให้ชาวบ้านเจ้าหน้าที่หน่วยป้องกันรักษาป่ามีความรู้ในเรื่อง “ไลเคน” มากขึ้น และสามารถเล่าเรื่องราวให้กับคนอื่น ๆ ในชุมชนได้”

รายชื่อความหลากหลายของไลเคน

กลุ่มฝุ่นผง (Crustose)

ลำดับ	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ที่เกาะอาศัย
1.	<i>Arthonia cinnabarina</i> (DC.) Wallr.	Arthoniaceae	บนเปลือกไม้
2.	<i>Arthonia</i> sp.1	Arthoniaceae	บนเปลือกไม้
3.	<i>Arthonia</i> sp.2	Arthoniaceae	บนเปลือกไม้
4.	<i>Cryptothecia</i> sp.	Arthoniaceae	บนเปลือกไม้
5.	<i>Arthopyrenia</i> sp.	Arthopyreniaceae	บนเปลือกไม้
6.	<i>Chrysothrix candelaris</i> (L.) J.R. Laundon	Chrysothricaceae	บนเปลือกไม้
7.	<i>Dimerella lutea</i> (Dicks.) Trevis.	Coenogoniaceae	บนเปลือกไม้
8.	<i>Acanthothecis clavulifera</i> (Vain.) Staiger & Kalb	Graphidaceae	บนเปลือกไม้
9.	<i>Chapsa leprocarpoides</i> (Hale) M. Cáceres & Lücking	Graphidaceae	บนเปลือกไม้
10.	<i>Diorygma hieroglyphicum</i> (Pers.) Staiger & Kalb	Graphidaceae	บนเปลือกไม้
11.	<i>Diorygma junghuhnii</i> (Mont. & Bosch) Kalb, Staiger & Elix	Graphidaceae	บนเปลือกไม้
12.	<i>Dyplolabia afzelii</i> (Ach.) A. Massal.	Graphidaceae	บนเปลือกไม้
13.	<i>Glyphis cicatricosa</i> Ach.	Graphidaceae	บนเปลือกไม้
14.	<i>Glyphis scyphulifera</i> (Ach.) Staiger	Graphidaceae	บนเปลือกไม้

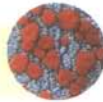
กลุ่มฝุ่นผง (Crustose)

ลำดับ	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ที่เกาะอาศัย
15.	<i>Graphis longispora</i> D.D. Awasthi & S.R. Singh	Graphidaceae	บนเปลือกไม้
16.	<i>Graphis rhizicola</i> (Fée) Lücking & Chaves	Graphidaceae	บนเปลือกไม้
17.	<i>Graphis</i> sp.	Graphidaceae	บนเปลือกไม้
18.	<i>Hemithecium implicatum</i> (Fée) Staiger	Graphidaceae	บนเปลือกไม้
19.	<i>Ocellularia terebrata</i> (Ach.) Müll. Arg.	Graphidaceae	บนเปลือกไม้
20.	<i>Pallidogramme</i> sp.	Graphidaceae	บนเปลือกไม้
21.	<i>Phaeographis</i> sp.	Graphidaceae	บนเปลือกไม้
22.	<i>Thelotrema pachysporum</i> Nyl.	Graphidaceae	บนเปลือกไม้
23.	<i>Haematomma puniceum</i> (Sw.) A. Massal.	Haematommataceae	บนเปลือกไม้
24.	<i>Lecanora achroa</i> Nyl.	Lecanoraceae	บนเปลือกไม้
25.	<i>Lecanora phaeocardia</i> Vain.	Lecanoraceae	บนเปลือกไม้
26.	<i>Lecanora tropica</i> Zahlbr.	Lecanoraceae	บนเปลือกไม้
27.	<i>Letrouitia domingensis</i> (Pers.) Hafellner & Bellem.	Letrouitiaceae	บนเปลือกไม้
28.	<i>Letrouitia leprolyta</i> (Nyl.) Hafellner	Letrouitiaceae	บนเปลือกไม้
29.	<i>Letrouitia transgressa</i> (Malme) Hafellner & Bellem.	Letrouitiaceae	บนเปลือกไม้
30.	<i>Phoeopeccania</i> sp.	Lichinaceae	บนหิน

กลุ่มฝุ่นผง (Crustose)

ลำดับ	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ที่เกาะอาศัย
31.	<i>Malmidea aurigera</i> (Fée) Kalb, Rivas Plata & Lumbsch	Malmideaceae	บนเปลือกไม้
32.	<i>Malmidea bakeri</i> (Vain.) Kalb, Rivas Plata & Lumbsch	Malmideaceae	บนเปลือกไม้
33.	<i>Malmidea inflata</i> Kalb	Malmideaceae	บนเปลือกไม้
34.	<i>Malmidea piae</i> (Kalb) Kalb	Malmideaceae	บนเปลือกไม้
35.	<i>Protoparmelia corallifera</i> (Kantvilas & Papong) Kantvilas, Papong & Lumbsch	Parmeliaceae	บนเปลือกไม้
36.	<i>Protoparmelia orientalis</i> (Kantvilas & Papong) Kantvilas, Papong & Lumbsch	Parmeliaceae	บนเปลือกไม้
37.	<i>Protoparmelia pulchra</i> Diederich, Aptroot & Sérus.	Parmeliaceae	บนเปลือกไม้
38.	<i>Pertusaria cicatricosa</i> Müll. Arg.	Petusariaceae	บนเปลือกไม้
39.	<i>Pertusaria</i> sp.	Petusariaceae	บนเปลือกไม้
40.	<i>Porina eminentior</i> (Nyl.) P.M. McCarthy	Porinaceae	บนเปลือกไม้
41.	<i>Porina glabra</i> (A. Massal.) Zahlbr.	Porinaceae	บนเปลือกไม้
42.	<i>Anthracothecium cristatellum</i> Nagarkar & Patw.	Pyrenulaceae	บนเปลือกไม้
43.	<i>Pyrenula anomala</i> (Ach.) Vain.	Pyrenulaceae	บนเปลือกไม้
44.	<i>Pyrenula kurzii</i> Ajay Singh & Upreti	Pyrenulaceae	บนเปลือกไม้
45.	<i>Bacidia convexula</i> (Müll. Arg.) Zahlbr.	Ramalinaceae	บนเปลือกไม้

กลุ่มฝุ่นผง (Crustose)

ลำดับ	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ที่เกาะอาศัย
46.	<i>Laurera benguelensis</i> (Müll. Arg.) Zahlbr.	Trypetheliaceae	บนเปลือกไม้
47.	<i>Laurera madreporiformis</i> (Eschw.) Riddle	Trypetheliaceae	บนเปลือกไม้
48.	<i>Trypethelium eluteriae</i> Spreng.	Trypetheliaceae	บนเปลือกไม้
49.	<i>Trypethelium nigroporum</i> Makhija & Patw.	Trypetheliaceae	บนเปลือกไม้
50.	<i>Staurothele verruculosa</i> J.W. Thomson	Verrucariaceae	บนหิน

กลุ่มแผ่นใบ (Foliose)

ลำดับ	ชื่อวิทยาศาสตร์	วงศ์	ที่เกาะอาศัย
1.	<i>Bulbothrix isidiza</i> (Nyl.) Hale	Parmeliaceae	บนเปลือกไม้
2.	<i>Parmotrema praesorediosum</i> (Nyl.) Hale	Parmeliaceae	บนเปลือกไม้
3.	<i>Parmotrema saccatilobum</i> (Taylor) Hale	Parmeliaceae	บนเปลือกไม้
4.	<i>Parmotrema tinctorum</i> (Despr. ex Nyl.) Hale	Parmeliaceae	บนเปลือกไม้
5.	<i>Relicinopsis rahengensis</i> (Vain.) Elix & Verdon	Parmeliaceae	บนเปลือกไม้
6.	<i>Dirinaria aegialita</i> (Afzel. ex Ach.) B.J. Moore	Physciaceae	บนเปลือกไม้
7.	<i>Dirinaria applanata</i> (Fée) D.D. Awasthi	Physciaceae	บนเปลือกไม้
8.	<i>Pyxine meissneriana</i> Nyl.	Physciaceae	บนเปลือกไม้

Arthonia cinnabarina (DC.) Wallr.

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีขาวอมเขียวถึงสีน้ำตาลอ่อน ผิวขรุขระ

แอสโคมาตา แบบแอโพทีเซีย รูปทรงกลมถึงกึ่งรูปเส้น สีขาวอมแดงถึงแดง ขนาด 0.2-0.5 มิลลิเมตร ยกตัวเหนือผิวแทลลัสเล็กน้อย

เอกซิเปล ไม่พบ

แอสคัส รูปทรงกลม (globose)

แอสโคสปอร์ ทรงรี ไส้ แบบมีผนังกันตามขวาง 2-3 ผนังกัน จำนวน 4-6 แอสโคสปอร์ในหนึ่งแอสคัส

วงศ์ Arthoniaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

Chrysothrix candelaris (L.) J.R. Laundon

วงศ์ Chrysothricaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีเหลืองอมเขียวถึงเขียวอ่อน เป็นฝุ่นผง ชั้นคอร์เท็กซ์ ไม่ชัดเจน ชั้นสาหร่ายรวมตัวปะปนกับเส้นใยราในชั้นเมดลลา
ซอริเดีย เป็นฝุ่นผงสีเหลือง กระจายทั่วแทลลัส
แอโพทีเซียและพิกนิตีเดีย ไม่พบ

Acanthothecis clavulifera (Vain.) Staiger & Kalb

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตสสีขาวอมเทา ผิวเรียบถึงเป็นขุย
แตกร่วน ไม่สะท้อนแสง

แอสโคมาตา แบบแอโพทีเซีย รูปลายเส้น แบบเส้น
เดี่ยว ปากเปิดเล็กน้อยถึงปิด ยกตัวเหนือแทลลัส
ชัดเจน

เอกซิเปล สีน้ำตาลแดง ลาเวียเรียบไม่แยกเป็นริ้ว
ไฮมีเนียมไม่สร้างหยดน้ำมัน

แอสคัส รูปทรงกระบอก

แอสโคสปอร์ รูปทรงกระสวย ยาวรี ใส มีผนังกัน
ตามขวาง 20-38 ผนังกัน ขนาด 75-115 x 9-18
ไมโครเมตร จำนวน 4-8 แอสโคสปอร์ในหนึ่งแอสคัส

วงศ์ Graphidaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเต็งรัง

Chapsa leprocarpoides (Hale) M. Cáceres & Lücking

วงศ์ Graphidaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้

สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีขาวถึงสีขาวอมเทา ผิวหน้า
ขรุขระ หลุดล่อน

แอสโคมาตา แบบแอโพทีเซีย รูปกลมถึงรูปเส้น
หรือรูปร่างไม่แน่นอน เรียงตัวเป็นแนวเส้น ฝังตัวใน
แทลลัส หน้าจานสีเทา มีฝุ่นผงสีขาวปกคลุม

แอสคัส รูปกระบอก ใส

แอสโคสปอร์ แบบมูริฟอร์ม รูปทรงรี ใส

ขนาด 30-50 × 9-12 ไมโครเมตร

จำนวน 4-8 แอสโคสปอร์ในหนึ่งแอสคัส

Diorygma hieroglyphicum (Pers.) Staiger & Kalb

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีขาวถึงสีเทาอมเขียว ผิวหน้าไม่เรียบ หลุดล่อนเล็กน้อย ไม่สะท้อนแสง

แอสโคมาตา แบบแอโพทีเซีย รูปเส้น สีขาวถึงสีขาวอมน้ำตาลเล็กน้อย กิ่งฝังจมหน้างานเปิด มีฝุ่นผงสีขาวปกคลุม

เอกซิเปล ไม่มีสีถึงมีสีดำเล็กน้อยบริเวณฐาน

แอสคัส รูปกระบอก

แอสโคสปอร์ ทรงรี ไส ขนาดใหญ่ แบบมูริฟอร์ม

ขนาด 115.0-225.0 × 25.0-50.0 ไมโครเมตร

จำนวน 1 แอสโคสปอร์ในหนึ่งแอสคัส

วงศ์ Graphidaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

Dyplolabia afzelii (Ach.) Massal.

วงศ์ Graphidaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีเหลืองอมน้ำตาลถึงเขียว
อมเทา ผิวหน้าเรียบ ไม่เป็นมันเงา ไม่สะท้อนแสง
แอสโคมาตา แบบแอโพทีเซีย รูปเส้นสั้นไม่แตกกิ่ง
สีขาว ยกตัวเหนือผิวแทลลัสอย่างชัดเจน มีฝุ่นผง
สีขาวปกคลุม ปากปิด
เอกซิเปล ด้านข้างเป็นสีดำ ไม่สมบูรณ์
แอสคัส รูปทรงกระบอก ไส
แอสโคสปอร์ ไส แบบผนังกันแบ่งตามขวาง 3 ผนังกัน
ขนาด 14-23 x 6-10 ไมโครเมตร
จำนวน 8 แอสโคสปอร์ในหนึ่งแอสคัส

Glyphis cicatricosa Ach.

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีน้ำตาลอมเขียว ไม่สะท้อนแสง ผิวเรียบถึงแตกร้าวเล็กน้อย

แอสโคมาตา แบบแอโพทีเซีย รูปไข่ถึงรูปเส้นยาว รวมกันเป็นกลุ่มฝังอยู่ในเนื้อเยื่อสโตรมา หน้าจานเปิด สร้างฝุ่นผงสีน้ำตาลปกคลุม

เอกซิเปล สีน้ำตาลล้อมรอบแอโพทีเซียอย่างสมบูรณ์

แอสคัส รูปกระบอก ใส

แอสโคสปอร์ ใส แบบผนังกันแบ่งตามขวาง 6-11

ผนังกัน ขนาด 30-50 × 9-12 ไมโครเมตร

วงศ์ Graphidaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้

สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

Glyphis scyphulifera (Ach.) Staiger

วงศ์ Graphidaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีขาวอมเทาถึงน้ำตาลอมเขียว
ผิวเรียบถึงแตกร้าวเล็กน้อย ไม่สะท้อนแสง
แอสโคมาตา แบบแอโพทีเซีย รูปไข่กลมถึงรูปเส้นยาว
แบบเดี่ยว ยกตัวเหนือแทลลัสชัดเจน กระจายทั่วไป
หน้างานเปิด สร้างฝุ่นผงสีน้ำตาลปกคลุม
เอกซิเปิล สีน้ำตาล สมบูรณ์
แอสคัส รูปกระบอก โส
แอสโคสปอร์ ทรงรี โส แบบมูริฟอร์ม
ขนาด 30-50 x 9-12 ไมโครเมตร

Graphis longispora D.D. Awasthi & S.R. Singh

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีขาวอมเทาถึงเทาอมเขียว
 ผิวเรียบถึงขรุขระเล็กน้อย ไม่สะท้อนแสง
แอสโคมาตา แบบแอสโพทีเซีย สีขาว รูปเส้น เรียวยาว
 แบบเส้นเดียวถึงแตกแขนง ยกตัวเหนือผิวแทลลัส
 หน้าจานปิด มีฝุ่นผงสีขาวปกคลุม
เอกซิเปล สีดำด้านข้าง ไม่สมบูรณ์
แอสคัส รูปกระบอก โส
แอสโคสปอร์ โส มีผนังกันตามขวาง 10-16 ผนังกัน
 ขนาด 40-75 x 8-12 ไมโครเมตร
 จำนวน 8 แอสโคสปอร์ในหนึ่งแอสคัส

วงศ์ Graphidaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
 สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

Graphis rhizicola (Fée) Lücking & Chaves

วงศ์ Graphidaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีขาวอมเทาหรือสีขาวครีม
ผิวเรียบ ไม่แตกร้าว กิ่งสะท้อนแสง
แอสโคมาตา แบบแอโพทีเซีย รูปเส้น สีดำ แบบเส้น
เดี่ยวถึงแตกกิ่งเล็กน้อย ยกตัวเหนือผิวแทลลัส
หน้างานปิด พบฝุ่นผงสีขาวเล็กน้อย
เอกซิเปิล ไม่เป็นริ้ว สีดำ
แอสคัส รูปกระบอง
แอสโคสปอร์ ไม่พบ

Ocellularia terebrata (Ach.) Müll. Arg.

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีขาวอมเทาถึงสีเทาอมเขียว ผิวเรียบ แตกร้าว ไม่เป็นมันเงา

แอสโคมาตา แบบแอโพทีเซีย รูปกลมถึงรูปถ้วย ช่องเปิดขนาด 0.4 มิลลิเมตร ฝังจมในแทลลัส และชั้นของเนื้อไม้ มีฝุ่นผงสีขาวปกคลุมหน้างาน

แอสคัส รูปกระบอกใส

แอสโคสปอร์ รูปทรงรี แบบผนังกันตามขวาง 7-12 ผนังกัน ขนาด 17-32 x 7-10 ไมโครเมตร จำนวน 8 แอสโคสปอร์ในหนึ่งแอสคัส

วงศ์ Graphidaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

Thelotrema pachysporum Nyl.

วงศ์ Graphidaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเต็งรัง

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีขาวอมเทาถึงสีขาวอมเหลือง
ผิวเรียบ ไม่แตกร้าว สะท้อนแสง

แอสโคมาตา แบบแอโพทีเซีย รูปถ้วย ฝังในแทลลัส
ช่องเปิดขนาด 0.7 มิลลิเมตร หน้าจานมีฝุ่นผงสีเทา
ปกคลุม

เอกซิเปล 2 ชั้น แยกกันอย่างชัดเจน

แอสคัส รูปทรงกระบอก

แอสโคสปอร์ รูปทรงยาวรี สีน้ำตาลหรือสีเทา
มีผนังกันตามขวาง จำนวน 8-18 ผนังกัน

ขนาด 30-75 x 10-15 ไมโครเมตร

จำนวน 8 แอสโคสปอร์ในแอสคัส

Lecanora achroa Nyl.

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีเขียวอมเหลืองถึงสีเขียวเข้ม
ผิวขรุขระ หลุดล่อนเป็นผง ไม่สะท้อนแสง

แอสโคมาตา แบบแอโพทีเซีย หน้าจานสีเหลืองอม
ส้มถึงเหลืองอมน้ำตาลอ่อน รูปกลม หน้าจานแบน
ราบถึงโค้งนูน

แอสคัส รูปกระบอง

แอสโคสปอร์ รูปทรงรีหรือคล้ายเมล็ดถั่ว ไส
ไม่มีผนังกัน ขนาด 12-15 x 6-8 ไมโครเมตร
จำนวน 8 แอสโคสปอร์ในแอสคัส

วงศ์ Lecanoraceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

Letrouitia domingensis (Pers.) Hafellner & Bellem.

วงศ์ **Letrouitiaceae**

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีเขียวอมเหลืองถึงสีเขียวอมเทา ผิวเป็นปุ่มนูนเล็กน้อย ไม่แตกร้าว

แอสโคมาตา แบบแอโพทีเซีย รูปจาน สีแดงถึงแดงอมน้ำตาล ขอบสีเหลืองอมส้ม ผิวหน้าจานแบนราบ ถึงโค้งนูนเล็กน้อย แบบเดี่ยวหรือกลุ่ม 1-2 อัน ยกตัวเหนือแทลลัสชัดเจน

เอกซิเปิล สีเหลืองอ่อน ไม่มีชั้นสาหร่าย

แอสคัส รูปทรงกระบอก

แอสโคสปอร์ รูปทรงรี โส แบบมีผนังกันตามขวาง 6-10 ผนังกัน ขนาด 60-90 x 16-22 ไมโครเมตร

Letrouitia leprolyta (Nyl.) Hafellner

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีเขียวอมเหลือง ส่วนใหญ่มีวเรียบถึงขรุขระเล็กน้อย แตกร้าว และแตกตามรอยผิวเปลือกไม้

แอสโคมาตา แบบแอโพทีเซีย รูปถ้วย หน้างานสีส้ม แก่ถึงน้ำตาลเข้ม ขอบสีส้ม ขนาด 0.5-0.8 มิลลิเมตร ส่วนใหญ่เกิดเดี่ยวๆ โดยยกตัวเหนือผิวแทลลัส

เอกซิเปล สีเหลืองอ่อน

แอสคัส รูปกระบอง

แอสโคสปอร์ ทรงกระบอก ไส้ แบบมีผนังกันตามขวาง 3-5 ผนังกัน ขนาด 20.0-46.0 x 7.0-14.0 ไมโครเมตร จำนวน 8 แอสโคสปอร์ในหนึ่งแอสคัส

วงศ์ Letrouitiaceae

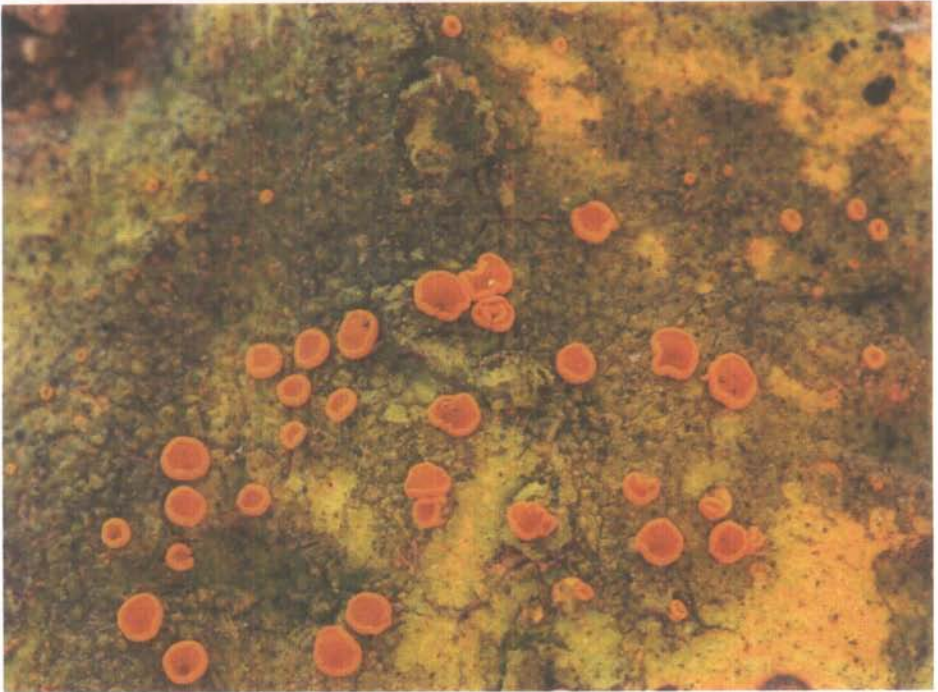

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้

สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

Letrouitia transgressa (Malme) Hafellner & Bellem.

วงศ์ **Letrouitiaceae**

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้

สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีเขียวอมเหลืองถึงสีเขียวเข้ม ส่วนใหญ่ผิวเรียบถึงขรุขระ แตกง่าย และแตกตามรอยผิวเปลือกไม้

แอลโคมาตา แบบแอโพทีเซีย หน้าจานสีส้มแก่ถึงน้ำตาลเข้ม ขอบสีเหลืองอมส้ม ไม่สมมาตร ส่วนใหญ่เกิดเดี่ยวๆ ยกตัวเหนือผิวแทลลัส

เอกซิเปิล สีเหลืองอ่อน ไม่มีชั้นสาหร่าย

แอสคัส รูปกระบอก

แอสโคสปอร์ แบบมีผนังกันตามขวางถึงกึ่งรูปฟอร์ม

ใส ขนาด 25-60 x 11-20 ไมโครเมตร

จำนวน 8 แอสโคสปอร์ในหนึ่งแอสคัส

Malmidea aurigera (Fée) Kalb, Rivas Plata & Lumbsch

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีเขียวอ่อนถึงสีเขียวเข้มอมเทา เป็นปุ่มปม เปิดออกเห็นเส้นใยเม็ดกลลา ไม่สะท้อนแสง
แอสโคมาตา แบบแอโพทีเซีย รูปถ้วยกลมมน หน้าจานสีน้ำตาลอ่อนถึงน้ำตาลเข้ม ขอบสีขาวอมน้ำตาล หน้าจานแบนราบถึงโค้งนูน
เอกซิเปล ใส ไม่พบชั้นของสาหร่าย
แอสคัส รูปกระบอง
แอสโคสปอร์ ทรงรี ใส ไม่พบผนังกั้นตามขวาง
 ขนาด 9-13 × 6-9 ไมโครเมตร
 จำนวน 8 แอสโคสปอร์ในแอสคัส

วงศ์ Malmideaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
 สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

Malmidea bakeri (Vain.) Kalb, Rivas Plata & Lumbsch

วงศ์ Malmideaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีเขียวอมเทาถึงสีเขียวอม
น้ำตาลอ่อน เป็นปุ่มปม ปลายปุ่มมักเปิดออกเห็นชั้น
เมดลลา ไม่สะท้อนแสง

แอสโคมาตา แบบแอโพทีเซีย รูปถ้วยกลมมน
สีน้ำตาลถึงน้ำตาลเข้ม ขอบหยักสูงสีขาวอมน้ำตาล
โผล่ขึ้นเหนือแทลลัส

เอกซิเปิล โส ไม่พบชั้นของสาหร่าย มีชั้นเมดลลา
สีขาวแทรกอยู่ภายใน

แอสคัส รูปกระบอก

แอสโคสปอร์ ทรงรี โส ไม่พบผนังกันตามขวาง
ขนาด 11-16 x 5-10 ไมโครเมตร
จำนวน 8 แอสโคสปอร์ในแอสคัส

Malmidea inflata Kalb

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีเขียวอมเทาถึงสีเขียวเข้ม
ผิวเป็นปุ่มปม ไม่สะท้อนแสง

แอสโคมาตา แบบแอโพทีเซีย รูปถ้วย สีน้ำตาลอม
แดงถึงสีน้ำตาลเข้มอมดำ ขอบสีเดียวกับแทลลัส
หน้าจานแบนราบหรือโค้งนูนเมื่อแก่ ลักษณะยกตัว
เหนือแทลลัส เกิดแบบเดี่ยวถึงชิดติดกัน

เอกซิเปิล สีดำ ไม่พบสาหร่ายที่ขอบ มีเส้นใยเมดัลลา
แทรกตัวเป็นจุดๆ

แอสคัส ใส รูปทรงกระบอก

แอสโคสปอร์ รูปทรงรี ใส ไม่มีผนังกันตามขวาง

ขนาด 10-17 x 6-8 ไมโครเมตร

จำนวน 8 แอสโคสปอร์ในหนึ่งแอสคัส

วงศ์ Malmideaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้

สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

Malmidea piae (Kalb) Kalb

วงศ์ Malmideaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีเขียวอ่อนอมเหลืองถึงสีเขียวอมเทา ผิวขรุขระ เป็นปุ่มปม ปลายปุ่มมักเปิดออกเห็นชั้นเมดัลลา

แอสโคมาตา แบบแอโพทีเซีย รูปลักษณ์กลมมน สีน้ำตาลถึงน้ำตาลอมแดง ขอบสีขาวถึงสีครีม เกิดแบบเดี่ยวหรือชิดกัน

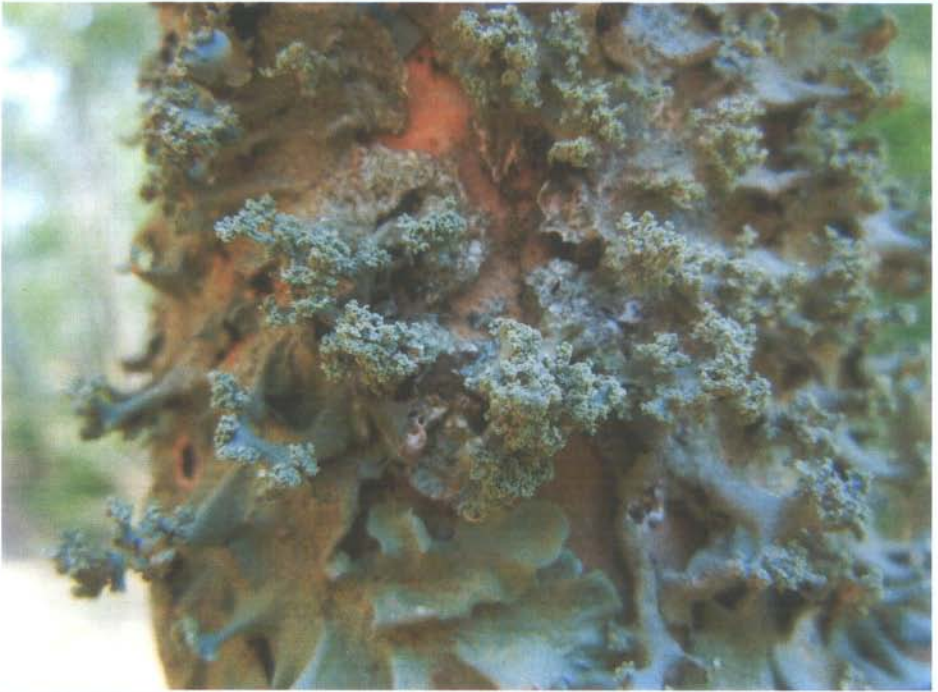
เอกซิเปล ใส ไม่พบสาหร่ายที่ขอบ มีเส้นใยเมดัลลา สีขาวแทรกอยู่เป็นจุดๆ

แอสคัส รูปกระบอก

แอสโคสปอร์ ทรงรี ใส ไม่พบผนังกันตามขวาง
ขนาด 16-22 x 9-12 ไมโครเมตร
จำนวน 8 แอสโคสปอร์ในแอสคัส

Parmotrema praesorediosum (Nyl.) Hale

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบโฟลิโอส สีเขียวอ่อนถึงสีเขียวอมเทา

โลบ ขนาดใหญ่ ผิวเรียบจนถึงยับย่น แผ่กว้าง

ตอนปลาย ขนาด 0.5-1.0 เซนติเมตร

ซอริเดีย สีขาว หนาแน่นบริเวณขอบโลบ ไม่พบหรือ

พบได้น้อยบริเวณกลางแทลลัส

โรซิน สีดำ เป็นเส้นเดี่ยว

แอสโคมาตา ไม่พบ

วงศ์ Parmeliaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้

สภาพแวดล้อม ป่าเต็งรัง

Parmotrema tinctorum (Despr. ex Nyl.) Hale

วงศ์ Parmeliaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบโฟลิโอส สีเขียวจนถึงสีเขียวอมเทา
เรียบจนถึงย้วยน ไม่เป็นเงามัน เจริญแผ่เป็นแนวรัศมี
เกาะกับแหล่งอาศัยแบบหลวมๆ โคโลนีกว้าง 3.2-
23.0 เซนติเมตร หนา 76.0-190.0 ไมโครเมตร
โอบ ขอบซ้อนกัน แผ่นกว้างตอนปลาย ขนาด 0.02-1.5
เซนติเมตร

ไอซิดิอัส ทรงกระบอก หนาแน่นตอนกลางแทลลัส
ไม่พบหรือพบได้น้อยบริเวณปลายโอบ

โรซีน เป็นเส้นเดี่ยว สีดำ

แอสโคมาตา ไม่พบ

Relicinopsis rahengensis (Vain.) Elix & Verdon

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบโฟลิโอส สีเขียวอมเหลือง ขนาดเล็ก
ผิวแทลลัสเรียบ จนถึงเป็นรอยแตกตามขวางโลบ
โลบแบนราบจนถึงโค้งนูน เป็นมันวาว เกาะติดแน่น
กับที่อาศัย โลบเรียวยเล็ก แคบ เติบโตอิสระ หรือใน
แนวรัศมี ขนาด 1-2 มิลลิเมตร ปลายตัด ขอบเรียบ
ไอซิดิเยส ทรงกระบอก กระจายทั่วแทลลัส
โรซิทิน เป็นเส้นเดี่ยว สีดำ เป็นมันวาว พบกระจายหรือ
เป็นกลุ่ม
แอลโคมาตา ไม่พบ

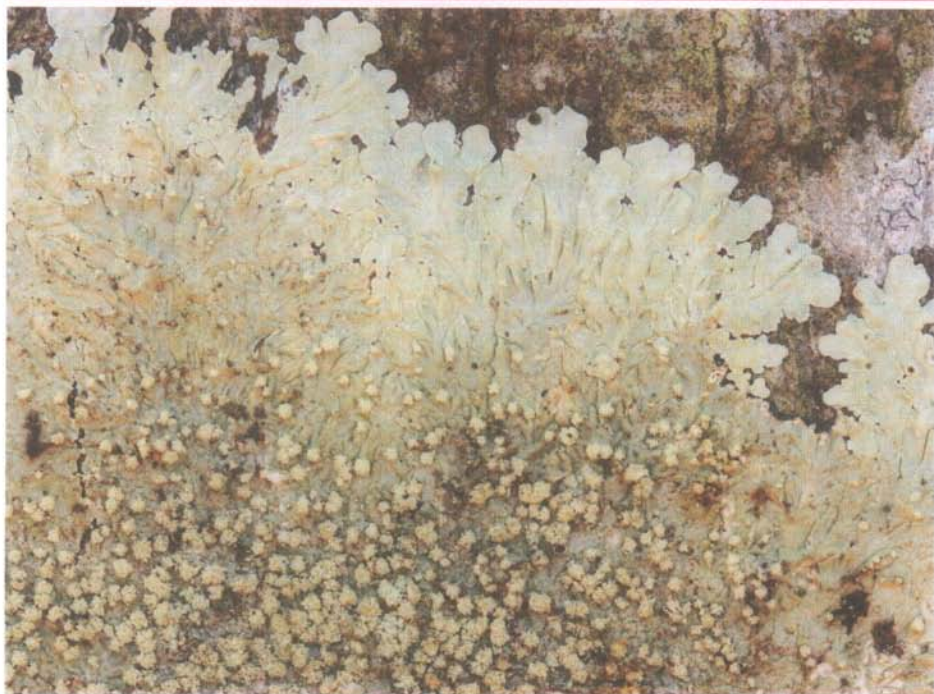
วงศ์ Parmeliaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

Dirinaria applanata (Fée) D.D. Awasthi

วงศ์ Physciaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบโพลีโอส สีเทาถึงเทาอมเหลือง และ
เทาอมเขียว ผิวแทลลัสปกคลุมด้วยผงเกล็ดสีขาวของ
แคลเซียมออกซาลเลท สะท้อนแสง ยึดเกาะแน่นกับ
พื้นที่อาศัย

โลบ ขนาดเล็ก ยกตัวโค้งนูนซ้อนกันแน่น ปลายโลบ
แผ่ออกคล้ายพัด

ขอริตีต สีขาว หนาแน่นบริเวณกลางแทลลัส ไม่พบ
หรือพบได้น้อยบริเวณขอบโลบ

Pyxine meissneriana Nyl.

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบโฟลิโอส สีขาวอมเทา เกาะติดกับที่อาศัยด้วยโรซินแบบไม่แน่นอน

โลบ กว้าง 0.5-1.2 มิลลิเมตร เจริญเป็นเส้นตรง แตกกิ่งก้าน ปกคลุมด้วยฝุ่นผงสีขาวของแคลเซียม-ออกซาลาเลท

ขอรี้เดีย สีขาวถึงสีเหลือง แบบตุ่มนูนบริเวณขอบโลบ

วงศ์ Physciaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

Porina eminentior (Nyl.) P.M. McCarthy

วงศ์ Porinaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีเขียวอมเทา เป็นเงามัน
ผิวเรียบจนถึงย้วยเล็กน้อย

แอสโคมาตา แบบเพอริทีเซีย สีดำ ขนาด 0.43-0.55
มิลลิเมตร ยกตัวหรือกิ่งฝืดตัวใต้ผิวแทลลัส ส่วนใหญ่
เจริญแบบเดี่ยว บางครั้งอาจอยู่เป็นกลุ่ม ผนังสีน้ำตาล
แดง บริเวณรอบช่องเปิดสีดำ

แอสคัส รูปกระบอง

แอสโคสปอร์ รูปทรงรี โส แบบมูริฟอร์ม
ขนาด 50.0-90.0 x 13.0-30 ไมโครเมตร
จำนวน 8 แอสโคสปอร์ในแอสคัส

Porina glabra (A. Massal.) Zahlbr.

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีเขียวอมเทา ผิวเรียบจนถึงยับย่นเล็กน้อย เป็นเงามัน

แอสโคมาตา แบบเพอริทีเซีย สีดำ ขนาด 0.43-0.55 มิลลิเมตร ยกตัวหรือฝังตัวใต้แทลลัส เจริญแบบเดี่ยว บางครั้งอยู่เป็นกลุ่ม ผนังสีน้ำตาลแดง บริเวณรอบช่องเปิดสีดำ

แอสคัส รูปกระบอก

แอสโคสปอร์ ทรงกระสวย ใส แบบมีผนังกันตามขวาง 5-6 ผนังกัน ขนาด 34.0-46.0 x 4.0-7.0 ไมโครเมตร จำนวน 8 แอสโคสปอร์ในหนึ่งแอสคัส

วงศ์ Porinaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

Anthracotheceium cristatellum Nagarkar & Patw.

วงศ์ Pyrenulaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีเขียวปนเหลือง ส่วนใหญ่
ผิวเรียบ

แอสโคมาตา แบบเพอริทีเซีย ขนาดใหญ่ สีดำ
ฐานกว้าง ขนาด 10.0-20.0 มิลลิเมตร ยกตัวเหนือผิว
แทลลัสชัดเจน ส่วนใหญ่เจริญแบบเดี่ยว

เอกซิเปิล สีดำ ชั้นโฮมิเนียม ใส ไม่สร้างหยดน้ำมัน
แอสคัส รูปกระบอง

แอสโคสปอร์ ทรงกระบอก สีน้ำตาลถึงน้ำตาลเข้ม
แบบมูริฟอร์ม ขนาด 40-50 x 15-20 ไมโครเมตร
จำนวน 8 แอสโคสปอร์ในหนึ่งแอสคัส

Pyrenula anomala (Ach.) Vain.

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีเขียวอมเหลือง ส่วนใหญ่
ผิวเรียบ สะท้อนแสง

แอสโคมาตา แบบเพอริทีเซีย สีดำ ฝังตัวใต้ผิวแทลลัส
ส่วนใหญ่เจริญรวมกันเป็นกลุ่มในเนื้อเยื่อไฮสโตรมา
แผ่กระจาย ขนาด 0.5-3.5 x 0.5-2.5 มิลลิเมตร
ยกตัวเหนือแทลลัสเล็กน้อย

เอกซิเปล สีดำ

แอสคัส รูปกระบอก

แอสโคสปอร์ ทรงกระบอก สีน้ำตาล แบบผนังกัน
ตามขวาง 2-3 ผนังกัน ขนาด 14.0-20.0 x 6.0-8.5
ไมโครเมตร จำนวน 8 แอสโคสปอร์ในหนึ่งแอสคัส

วงศ์ Pyrenulaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

Pyrenula kurzii Ajay Singh & Upreti

วงศ์ Pyrenulaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีเขียวถึงน้ำตาลอมเหลือง
ส่วนใหญ่ผิวเรียบ สะท้อนแสง

แอสโคมาตา แบบเพอริทีเซีย ทรงครึ่งวงกลม สีดำ
ขนาด 0.6-1.0 มิลลิเมตร ยกตัวเหนือแทลลัส
ส่วนใหญ่เจริญรวมกันเป็นกลุ่ม

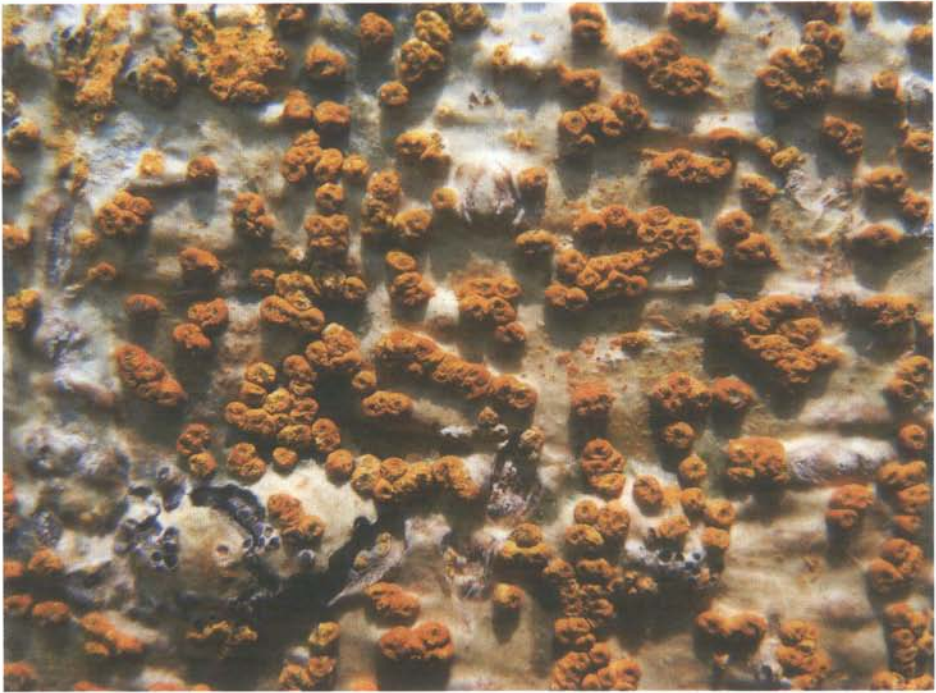
เอกซิเปิล สีดำ

แอสคัส รูปกระบอก

แอสโคสปอร์ ทรงกระบอก สีน้ำตาล แบบผนังกัน
ตามขวาง 2-3 ผนังกัน ขนาด 30.0-50.0 x 13.0-18.0
ไมโครเมตร จำนวน 8 แอสโคสปอร์ในหนึ่งแอสคัส
ปลายแอสโคสปอร์รู้นูนเล็กน้อย เซลล์รูปหกเหลี่ยม

Laurera benguelensis (Müll. Arg.) Zahlbr.

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีเขียวอมเหลือง ผิวเรียบถึงขรุขระ

แอสโคมาตา แบบเพอริทีเซีย ทรงครึ่งวงกลม สีดำ ขนาด 0.3-0.6 มิลลิเมตร ฝังตัวอยู่ในเนื้อเยื่อสโตรมา สีเหลืองส้ม โดยยกตัวโดดเด่นเหนือผิวแทลลัส เจริญเป็นระเบียบเรียงเป็นแถวยาวหรือกระจายเดี่ยวๆ อาจพบฝุ่นผงสีเหลืองส้มกระจายบนผิวแทลลัสจำนวนมาก

เอกซิเปล สีดำ สมบูรณ์

แอสคัส รูปกระบอก

แอสโคสปอร์ ทรงกระบอก ไส้ แบบมูริฟอร์ม ขนาด 55.0-75.0 x 15.0-17.0 ไมโครเมตร จำนวน 8 แอสโคสปอร์ในหนึ่งแอสคัส

วงศ์ Trypetheliaceae

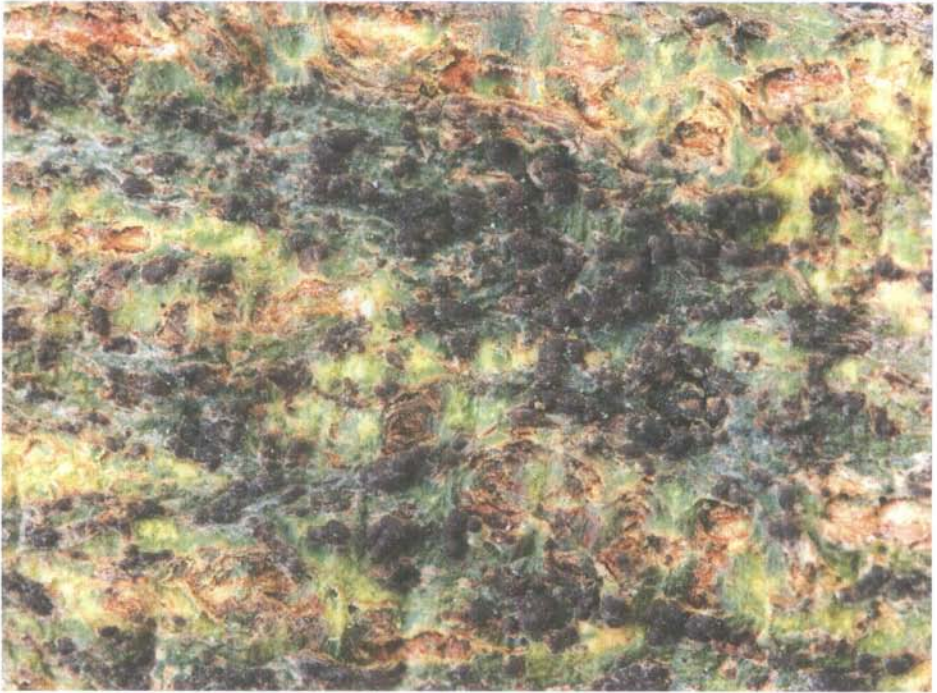

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้

สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

Laurera madreporiformis (Eschw.) Riddle

วงศ์ Trypetheliaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีเหลืองอมเขียว ผิวเรียบถึง
ขรุขระ

แอสโคมาตา แบบเพอริทีเซีย ทรงครึ่งวงกลม สีดำ
ขนาด 0.3-0.7 มิลลิเมตร ฝังตัวอยู่ในเนื้อเยื่อสโตรมา
สีดำ ขนาด 0.5-1.0 มิลลิเมตร โดยยกตัวโดดเด่น
เหนือผิวแทลลัส เจริญเป็นกลุ่ม

เอกซิเปิล สีดำ สมบูรณ์

แอสคัส รูปกระบอง

แอสโคสปอร์ ทรงกระบอง ไส้ แบบมูริฟอร์ม

ขนาด 55.0-75.0 x 15.0-17.0 ไมโครเมตร
จำนวน 8 แอสโคสปอร์ในหนึ่งแอสคัส

Trypethelium eluteriae Spreng.

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีเขียวมะกอกถึงเทาอำมเขียว ผิวเรียบถึงขรุขระ

แอสโคมาตา แบบเพอริทีเซีย ทรงครึ่งวงกลม สีดำ ขนาด 0.3-0.6 มิลลิเมตร ฝังตัวในเนื้อเยื่อสโตรมา สีเหลือง ขนาด 0.5-1.0 มิลลิเมตร โดยยกตัวโดดเด่นเหนือผิวแทลลัส เจริญเป็นระเบียบเรียงเป็นแถวยาว อาจพบฝุ่นสีเหลืองเข้มกระจายบนผิวแทลลัส

เอกซิเปล สีดำ สมบูรณ์

แอสคัส รูประบอง

แอสโคสปอร์ ทรงกระบอก ไส มีผนังกันตามขวาง 11-15 ผนังกัน ขนาด 45.0-75.0 × 15.0-17.0 ไมโครเมตร จำนวน 8 แอสโคสปอร์ในหนึ่งแอสคัส

วงศ์ Trypetheliaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้
สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

Trypethelium nigroporum Makhija & Patw.

วงศ์ Trypetheliaceae

ที่อยู่อาศัย บนเปลือกไม้

สภาพแวดล้อม ป่าเบญจพรรณ

ลักษณะทั่วไป

แทลลัส แบบครัสโตส สีเขียวมะกอกถึงเขียวอมเหลือง ส่วนใหญ่ผิวเรียบ

แอสโคมาตา แบบเพอริทีเซีย ทรงครึ่งวงกลม สีดำ ขนาด 0.3-0.5 มิลลิเมตร ฝังตัวอยู่ในเนื้อเยื่อโตรมาสิดำ ขนาด 0.5-0.7 มิลลิเมตร โดยยกตัวโดดเด่นเหนือผิวแทลลัส เจริญเป็นกลุ่มหรืออยู่เดี่ยวๆ

เอกซิเปิล สีดำ สมบูรณ์

แอสคัส รูปกระบอง

แอสโคสปอร์ ทรงกระบอก โส แบบมูริฟอร์ม

ขนาด 32.0-40.0 × 8.0-10.0 ไมโครเมตร

จำนวน 8 แอสโคสปอร์ในหนึ่งแอสคัส

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

ตำนานของแม่จันทิมา

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local wisdom)

ความรู้ ความคิด ความเชื่อ
ทักษะ หรือพื้นเพรากฐานความรู้
ของชาวบ้าน ที่ได้สั่งสมสืบทอด
และปฏิบัติมาตั้งแต่อดีตจนถึง
ปัจจุบัน มีความสัมพันธ์ระหว่าง
คนกับคน คนกับธรรมชาติและ
คนกับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ

โดยผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์และการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ
ตลอดจนสถาบันต่างๆ ในสังคม สามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างสมสมัย
ดังนั้นภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงทุกสิ่งทุกอย่าง
เข้าด้วยกัน ทั้งคนกับธรรมชาติ วิถีชีวิต สังคม หรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว

ความสำคัญ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีความสำคัญ และมีคุณค่าต่อวิถีการดำรงชีวิต
และความอยู่รอดของบุคคลในท้องถิ่นนั้นๆ มีความสำคัญในฐานะที่เป็นฐาน
วัฒนธรรม หมายความว่า คนใดที่ดำรงความเป็นกลุ่มหรือความเป็นชนชาติ
หรือประเทศมาเป็นเวลานานต้องมีภูมิปัญญาของกลุ่มหรือของชนชาติของ
ประเทศนั้นๆ ที่รวมเรียกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงเป็นความรู้สะสมมาจากประสบการณ์ชีวิต
สังคม และในสภาพสิ่งแวดล้อมที่ต่างกันโดยมีการถ่ายทอดสืบทอดกันมา
เป็นวัฒนธรรม และมีความสำคัญในการเชื่อมโยงหรือบูรณาการระหว่าง
สิ่งแวดล้อม สังคม และชีวิต

ลักษณะของภูมิปัญญาท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 6 สาขา

1. สาขาคติ ความเชื่อหลักปฏิบัติ
2. สาขาประเพณี พิธีกรรม
3. สาขาการดำรงชีพ
และโภชนาการพื้นบ้าน
4. สาขาการดูแลสุขภาพพื้นบ้าน
5. สาขาเทคโนโลยีพื้นบ้าน
6. สาขาบริหารจัดการความหลากหลาย
ทางชีวภาพ

การเก็บข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

1. สอบถามภูมิปัญญาท้องถิ่นจากผู้นำชุมชน
เพื่อเข้าไปสัมภาษณ์ผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแต่ละสาขา
2. ใช้วิธีสัมภาษณ์และสอบถาม พร้อมทั้งจดบันทึก ถ่ายภาพนิ่งและถ่าย
วิดีโอ เพื่อช่วยเก็บข้อมูล
3. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และจัดเก็บในระบบฐานข้อมูล เพื่อใช้เป็น
แนวทางในการพัฒนาและใช้ประโยชน์ต่อไป

ต้นทุนของแผ่นดิน

ดิน...น้ำ...พืช...สัตว์...จุลินทรีย์ เป็นองค์ประกอบหลักของป่าที่เราเรียกว่า ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นสมบัติที่มีอยู่กับแผ่นดินที่ธรรมชาติสร้างให้โดยที่เราไม่ต้องสร้างหรือทำขึ้นใหม่แต่อย่างใด เราต่างได้รับและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านี้ทั้งทางตรงและทางอ้อม

ป่าสงวนแห่งชาติป่าน้ำน่านฝั่งขวาจังหวัดอุดรดิตถ์ เป็นป่าที่อุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพแม้ว่าในอดีตเคยถูกสัมปทานทำไม้ก็ตาม บ้านห้วยเจริญและบ้านน้ำต๊ะเป็นชุมชนที่อาศัยอยู่รอบป่าชาวบ้านต่างเข้าไปใช้ประโยชน์จากป่าเพื่อเป็นปัจจัยสืในการดำรงชีวิต และพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ สร้างเป็นรายได้เสริมให้กับครัวเรือนได้อีกทางหนึ่ง องค์ความรู้หรือทักษะเหล่านี้ต่างได้รับการถ่ายทอดจากปราชญ์หรือผู้รู้ของชุมชนจากรุ่นสู่รุ่น จนเป็นภูมิปัญญาที่เหมาะสมกับท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากความหลากหลายทางชีวภาพของทรัพยากรในพื้นที่ ได้แก่ การจักสานเครื่องมือเครื่องใช้จากไม้ไผ่ ยารักษาโรคจากสมุนไพรในป่า แสดงเห็นถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันระหว่างชุมชนกับป่า

ภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือองค์ความรู้เหล่านี้มีคุณค่าในเชิงสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาต่อยอดให้เกิดมูลค่าทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้เราต้องคำนึงถึงการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์ให้เกิดความยั่งยืน เพื่อความคงอยู่ของทรัพยากร ที่เป็นต้นทุนของแผ่นดินไม่ให้หมดไป

ทำเนียบผู้รู้

ภูมิปัญญาท้องถิ่น	ชื่อ - บานสกุล	อายุ (ปี)	ที่อยู่
สาขาประเพณี พิธีกรรม			
หมอล่องเคราะห์	นายเลิง ชันรินทร์	61	บ้านน้ำต๊ะ 24 ม.8
สาขาการดูแลสุขภาพพื้นบ้าน			
ผู้รู้ด้านสมุนไพร	นายมา น้อยขัน	76	บ้านน้ำต๊ะ ม.8
หมอเป่า	นายปทุม เป็นแก้ว	60	บ้านน้ำต๊ะ 147 ม.8
สาขาเทคโนโลยีพื้นบ้าน			
ทวดนึ่งข้าว	นางทองวรรณ ใจพิยะ	78	บ้านห้วยเจริญ 35 ม.8
สานทางมะพร้าว	นางวิจิตรา ลำไย	51	บ้านห้วยเจริญ ม.8
ข้อง	นางพิน จันท์ฤทธิ์	60	บ้านห้วยเจริญ 122 ม.8
แข่งปลา	นางชวนชม ใจพิยะ	70	บ้านห้วยเจริญ 57 ม.8
จักสานส้มไก่อ	นายบุญ บัวเข็ม	76	บ้านห้วยเจริญ 81/1 ม.8
ไม้กวาดดอกหญ้า เสื่อลำแพน	นางสังวาลย์ วงศ์ปิ่น	44	บ้านน้ำต๊ะ 172 ม.8
กระติบข้าวเหนียว	นายสุข ชันเชียง	72	บ้านน้ำต๊ะ 17 ม.8
ผู้รู้จักสาน	นายเหรียญ ชันรินทร์	67	บ้านน้ำต๊ะ 19 ม.8

หมอสั่งเคราะห์

การส่งเคราะห์

เป็นพิธีกรรมที่สืบทอดจากอดีต ผู้ที่ได้รับสืบทอด จะต้องเป็นบุรุษเพศ อาจจะสืบทอดจากปู่ พ่อ หรือพ่อตา การส่งเคราะห์เป็นการทำพิธีเพื่อส่งสิ่งไม่ดีออกไปจากตัวเป็นความเชื่อของคนในชุมชนตั้งแต่อดีต การทำสะเดาะเคราะห์จะนับจากอายุรวมกับ ราศีเดือนเกิดของแต่ละคน หรือบางคนที่มีลางบอกเหตุที่ไม่เป็นมงคล จึงได้มาหา หมอสั่งเคราะห์ให้ช่วยทำพิธี

เครื่องเซ่น

ดอกไม้ ธูป เทียน แกงสั้มแกงหวาน หมาก ข้าวสาร แต่ละพิธีอาจเตรียมเครื่องเช่นที่แตกต่างกันไป บางพิธีนอกจากเครื่องเช่นหลัก จะเพิ่ม ไก่หรือหมูรวมไปด้วย

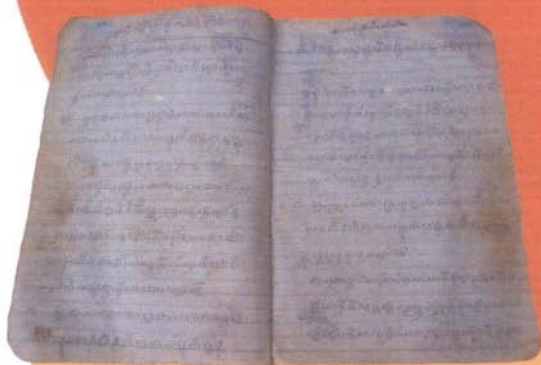

การทำพิธีแต่ละครั้ง

จะต้องเตรียมน้ำมันตเพื่อใช้ในการประกอบพิธี
น้ำมันตต้องใส่ฝักส้มป่อยและมะกรูด รวมทั้งมี
การท่องคาถาตามบทที่จดบันทึกไว้เป็นภาษาล้านนา
ซึ่งน้อยคนจะสามารถอ่านได้ หมอสงเคราะห์ที่ได้จดบันทึกไว้
เพื่อใช้ในการทำพิธี ในการทำพิธีสงเคราะห์จะทำในตอนเช้า
ก่อนเที่ยงวัน เมื่อเตรียมของเสร็จจึงมีการท่องคาถาแล้วจึงนำ
น้ำมันตที่ทำพิธีมาอาบผู้ที่ต้องการสงเคราะห์เป็นอันเสร็จสิ้น
หมอสงเคราะห์เป็นผู้ที่สามารถช่วยยึดเหนี่ยวจิตใจ
ให้กับคนในชุมชนให้เกิดความสบายใจ การสงเคราะห์จึงเป็น
พิธีกรรมที่เป็นความเชื่อในชุมชนหากไม่มีผู้สืบทอดพิธีกรรมนี้

อาจสูญหายไปจากชุมชน
รวมถึงผู้ที่สามารถอ่าน
ภาษาล้านนาได้ก็จะลด
น้อยลงอีกด้วย

ลักษณะเด่น พิธีกรรมที่ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษ
รวมทั้งสืบทอดภาษาล้านนาที่ใช้ในการประกอบพิธีเป็นการอนุรักษ์
พิธีกรรมจากอดีต เพื่อส่งต่อให้แก่รุ่นลูกรุ่นหลาน

เกี่ยวข้องกับความหลากหลาย

ทางชีวภาพ คือ ส้มป่อย และมะกรูด

ปราชญ์ชุมชน

นายเถิง ชันรินทร์

หวดหนึ่งข้าว

อุปกรณ์ในการทำครุ่นั้น
มีหลากหลายอย่างแล้วแต่
หน้าที่ไม่ว่าจะเป็นอุ่น
หุง ต้ม นึ่ง ล้วนมีอุปกรณ์
ที่ใช้แตกต่างกันไป สิ่งที่
เกือบทุกครัวเรือนต้องมี
คือ หวดหนึ่งข้าว

หวดหนึ่งข้าว เป็นอุปกรณ์

ที่มีทุกครัวเรือนในชุมชน เพราะเมื่อชาวบ้านเข้าไป
ทำสวนทำไร่ มักจะนั่งข้าวเหนียวและต้ำน้ำพริกนำไปกินเป็น
มื้อกลางวัน ทำให้อิ่มท้องได้ดี

หวดหนึ่งข้าวเป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการประกอบอาหารสำหรับนั่งข้าวเหนียว
ผู้รู้เริ่มเรียนรู้การสานจากการดูตัวอย่างของหวดหนึ่งข้าวที่ซื้อมาใช้ในครัวเรือน
ปัจจุบันสานหวดหนึ่งข้าวเป็นเวลา 3 ปี โดยใน 1 วัน สามารถสานได้มากที่สุด
จำนวน 5 หวด แต่เนื่องจากผู้รู้มีอายุมากขึ้นจึงสามารถสานได้เพียง 2-3 หวดต่อ 1
วัน โดยจะมีพ่อค้ามารับซื้อที่บ้าน สานขายอาทิตย์ละประมาณ 20 หวด ใผ่นำมา
ใช้ คือ ใผ่ข้าวหลาม สามารถตัดได้จากป่า และตามพื้นที่ทำการเกษตรกรรม ในการ
คัดเลือกใผ่นำมาสาน จะเลือกใผ่ที่มีอายุ 1-2 ปี เป็นใผ่ที่เหมาะสมต่อการนำมาดอก
เพื่อใช้สานหวดหนึ่งข้าว

หวดหนึ่งข้าวเป็นเครื่องจักสานอย่างหนึ่งที่ทำจากวัสดุธรรมชาติที่ไม่ก่อ
ผลเสียให้กับสภาพแวดล้อมและมนุษย์ ควรมีการสืบทอดให้คนในชุมชน
ได้รู้จักวิธีการสาน เพื่อใช้ในชุมชนและสามารถสร้างรายได้เสริม
ให้แก่ครัวเรือนและชุมชน

ลักษณะเด่น

การใช้วัสดุธรรมชาติสร้าง
ผลิตภัณฑ์ใช้เองในครัวเรือน
และสามารถสร้างรายได้ให้
แก่ครัวเรือน รวมทั้งสอนให้
กับผู้ที่สนใจในการสานหวดหนึ่งข้าว

เกี่ยวข้องกับความหลากหลาย
ทางชีวภาพ คือ ใผ่ข้าวหลาม

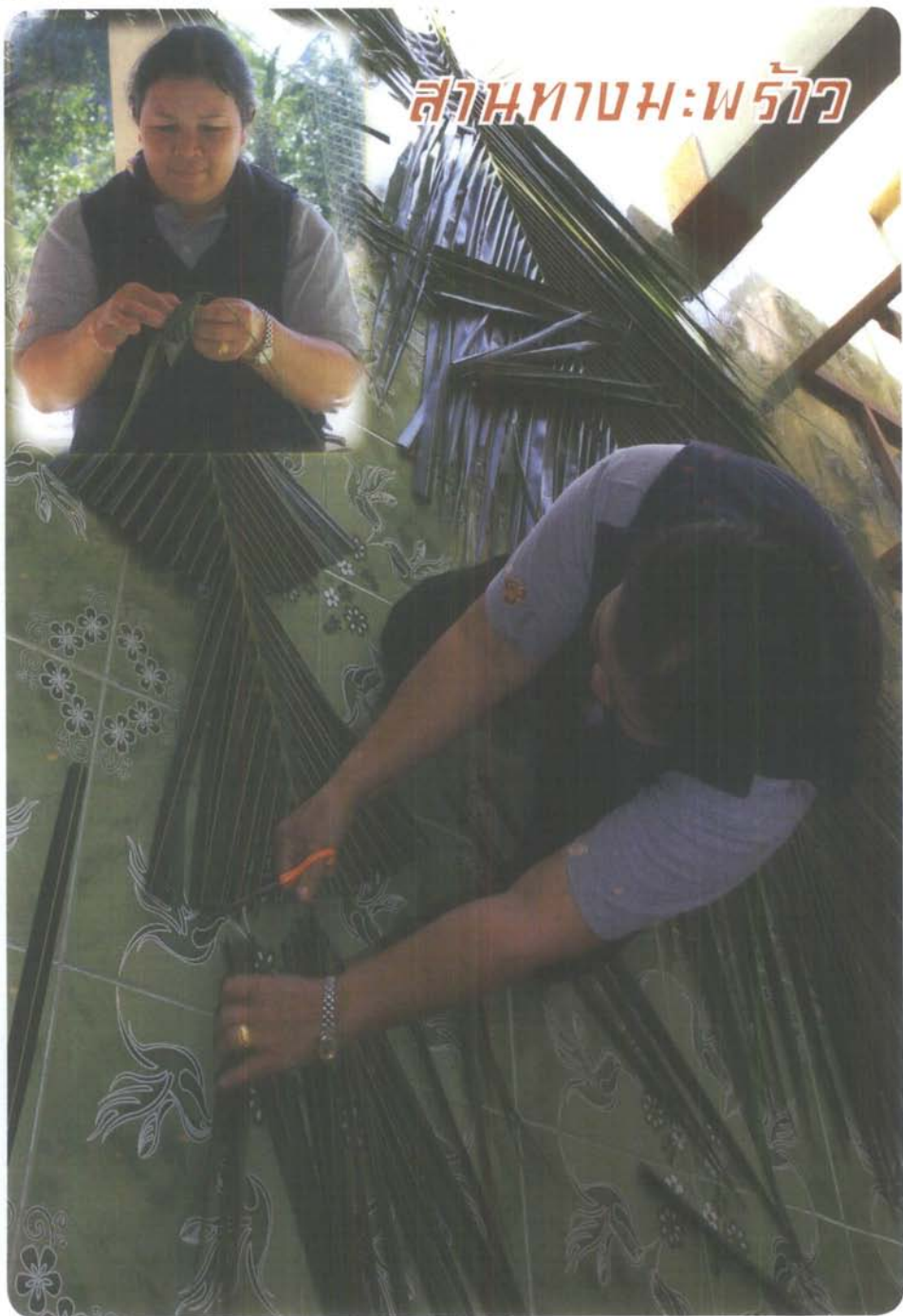
ปราณีฤมธธน

นางทองวรรณ ใจพิยะ

สาขาทองหะพรวัว

งานบุญต่างๆ ไม่ว่าจะเป็

งานแต่งงาน งานทำบุญบ้าน งานขึ้นบ้านใหม่

ล้วนเป็นงานที่ต้องมีการตกแต่งสถานที่ให้สวยงาม การใช้วัสดุ
ธรรมชาติมาตกแต่งงานอาจเป็นดอกไม้ ใบไม้ แต่หลายคนอาจคิดไม่ถึง
ว่าทางมะพร้าวก็เป็นอีกวัสดุหนึ่งที่น่าสนใจในการนำมาตกแต่งงานบุญต่างๆ
ทางมะพร้าวในอดีตมีการใช้ตกแต่งในงานบุญต่างๆ โดยไม่มีการสานที่เป็น
ลวดลายมากนัก อาจทำเป็นซุ้มหลายๆ ชั้นก็สามารถสร้างความสวยงามได้แล้ว
แต่มีผู้รู้ท่านหนึ่งได้ดู ตัวอย่างจากงานบุญต่างๆ แล้วนำมาทดลองสานเอง
เป็นลวดลายที่สวยงาม จนสามารถสานเป็นกระเปาะที่คล้ายแจกันสำหรับใส่
ดอกไม้ผู้รู้เรียกว่า แจกัน และการนำทางมะพร้าวมาสานเป็น
ตาข่ายสลับกันจากโคนจนถึงปลายยอดของทางมะพร้าว
ผู้รู้ เรียกว่า เกล็ดม้งกร ใช้เพื่อตกแต่งงานเทศกาล
และงานบุญต่างๆ ทำให้บุคคลภายนอกชุมชนเห็นและ
เป็นที่ชื่นชอบ การสานทางมะพร้าวจึงสร้างรายได้ให้อีก
ทางหนึ่ง นอกจากนั้นผู้รู้ยังได้ชักชวนคนในชุมชนมา
ร่วมกันจักสานจนเป็นที่รู้จักของคนในชุมชนและ
นอกชุมชนอีกด้วย

ลักษณะ:เตน

การใช้วัสดุธรรมชาติสร้างสิ่งประดิษฐ์ เพื่อใช้ในงานบุญของหมู่บ้าน
พร้อมทั้งสร้างรายได้เสริมให้แก่ครัวเรือนและชุมชน

เกี่ยวข้องกับความหลากหลาย

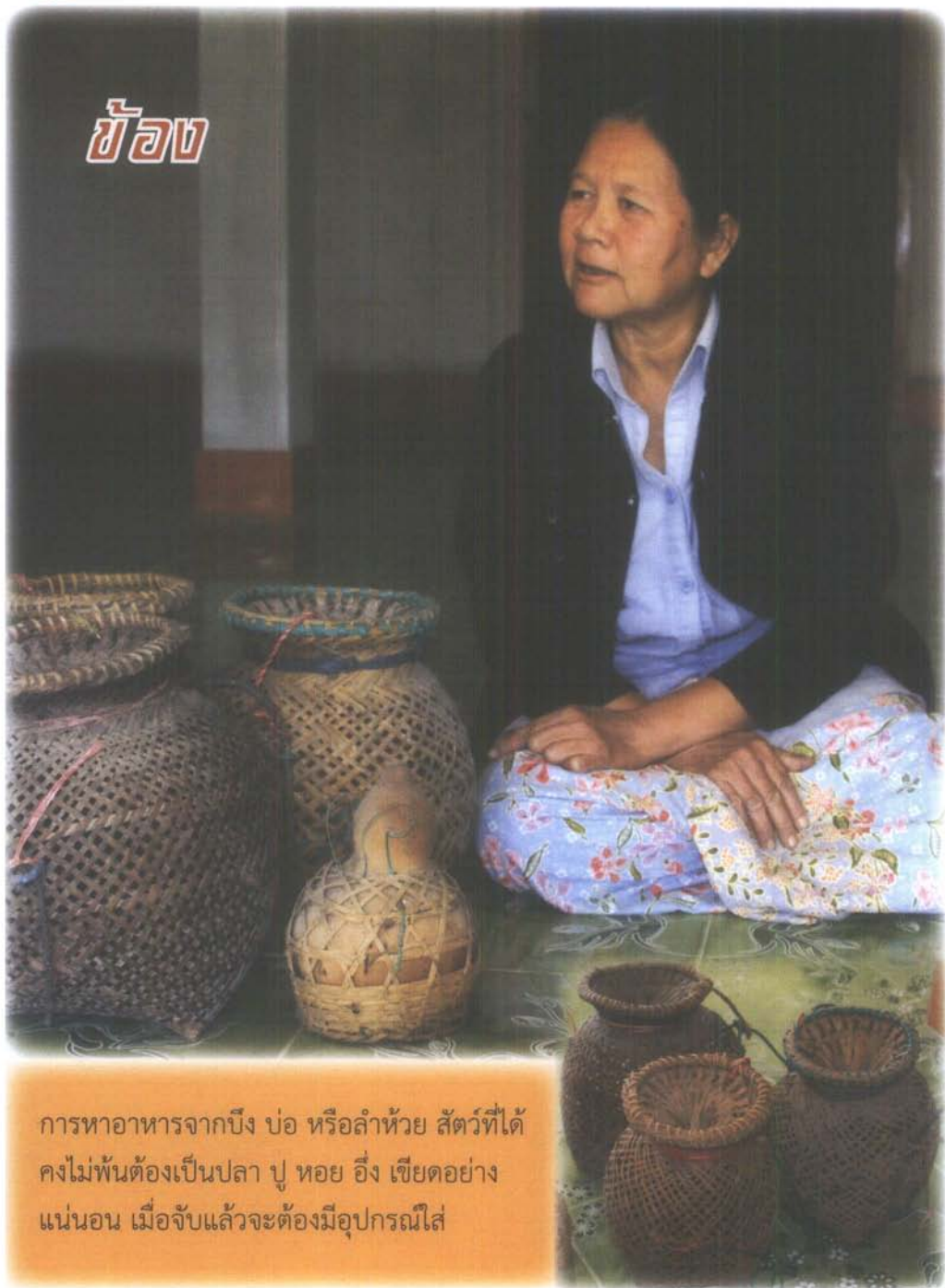
กาหรือกาพ คือ มะพร้าว

ปราณีรุมน

นางวิจิตรา ลำไย

ข้อ

การหาอาหารจากบึง บ่อ หรือลำห้วย สัตว์ที่ได้
คงไม่พันต้องเป็นปลา ปู หอย อึ่ง เขียดอย่าง
แน่นอน เมื่อจับแล้วจะต้องมีอุปกรณ์ใส่

ข้อง เป็นอุปกรณ์

ที่ใช้ใส่ปลา อึ่ง เขียด รูปร่างคล้ายหม้อดินและมีฝาปิด เรียกว่า งาแขง ข้องจะมีหลายขนาดขึ้นอยู่กับสัตว์ที่จับมาบริโภค การสานข้องผู้รู้ได้รับสืบทอดจากคุณยาย และยังคงสานมาจนถึงปัจจุบัน

ไม้ที่ใช้สาน คือ ไม้ไร่ และไม้สีสุก

สาเหตุที่ใช้ไม้ทั้งสองชนิดนี้ เนื่องจากไม้ไร่มีความเหนียวและหาได้ง่ายบริเวณป่ารอบชุมชน ไม้สีสุกหายากในพื้นที่ป่าจึงมีการนำมาปลูกในสวนทำให้สามารถตัดมาสานได้ง่าย ใน 1 วัน สามารถสานได้ 1 อัน การสานข้องเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น ในด้านการจักสานและเชื่อมโยงกับภูมิปัญญาในการดำรงชีวิตอีกด้วย

ผู้รู้มีการเก็บตัวอย่างการสานข้อง เพื่อถ่ายทอดต่อไปยังลูกหลาน ทำให้ภูมิปัญญานี้ยังคงอยู่ในปัจจุบัน

ลักษณะเด่น

ภูมิปัญญาที่สืบทอดจากอดีต และยังคงใช้จนถึงปัจจุบัน เป็นอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินชีวิต

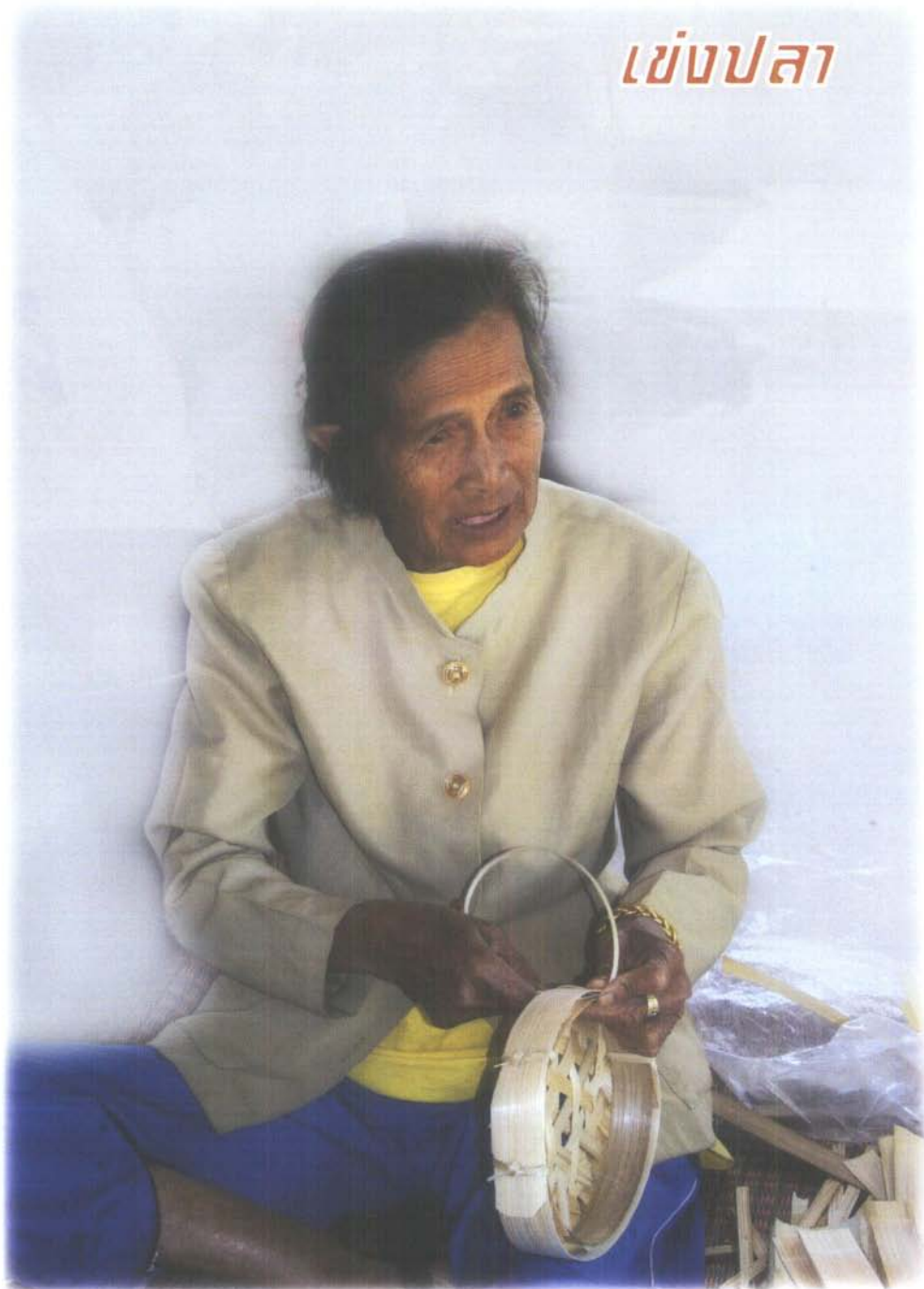
เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ คือ ไม้ไร่ ไม้สีสุก

ปราชญ์ชุมชน

นางพิน จันทร์ฤทธิ

เข่งปลา

แข่งปลาเป็นสิ่งที่เราเจอ

ได้ทั่วไปตามตลาดสด ที่เราเห็นคือ แข่งใส่ปลาหู เป็นทรงกลมสามารถใช้หนึ่งได้มีหลายขนาดขึ้นอยู่กับกรนำ ไปใช้ ผู้รู้มีการศึกษาการสานโดยดูตัวอย่างแข่งปลาหูแล้วจึงทดลอง สานจนสามารถสานได้ จึงมีการสานขายสร้างรายได้เสริมนอกจากการ ทำสวนทำไร่ ในอดีตมีการสานแข่งในชุมชนหลายครัวเรือน แต่ปัจจุบันมีเพียงไม่กี่ครัวเรือนที่ยังคงสานแข่งอยู่ ไม้ที่ใช้สาน คือ ไม้สีสุก เนื่องจากในป่ามีไม้สีสุกจำนวนน้อย ทำให้ผู้นำไม้มาปลูกในสวนของตนเอง เพื่อสะดวกในการนำมาใช้ประโยชน์ไม่กระทบต่อไม้สีสุกที่มีในพื้นที่ป่า การสานแข่ง ใช้ตอก 2 ขนาด คือ ขนาดกลาง ใช้สานฐาน และขนาดใหญ่ ใช้จ่อและมัดเป็นระยะ ให้แข่งมีขนาดกลมเป็นขอบ การเลือกใช้ไม้ต้องเป็นไม้ที่มีอายุ 2 ปี การสานแข่งจะ ต้องใช้ข้อมือในการดันตอก ตอกไม้ไผ่ค่อนข้างมีความคมทำให้เกิดแผลที่ นิ้วมือ ทำให้หลายๆ ครัวเรือนเลิกสานแข่ง ในหมู่บ้านจึงมีแต่บ้านของ ผู้ที่ยังคงสานแข่งอยู่และผู้รู้ได้ถ่ายทอดให้กับคนใน ครอบครัวของตนเองอีกด้วย

ลักษณะเด่น

การสานที่สร้างรายได้เสริมให้ครัวเรือน และใช้วัสดุธรรมชาติที่สามารถนำมา ปลูกในพื้นที่เกษตรกรรมของตนเองได้

เกี่ยวข้องกับ

ความหลากหลายทางชีวภาพ

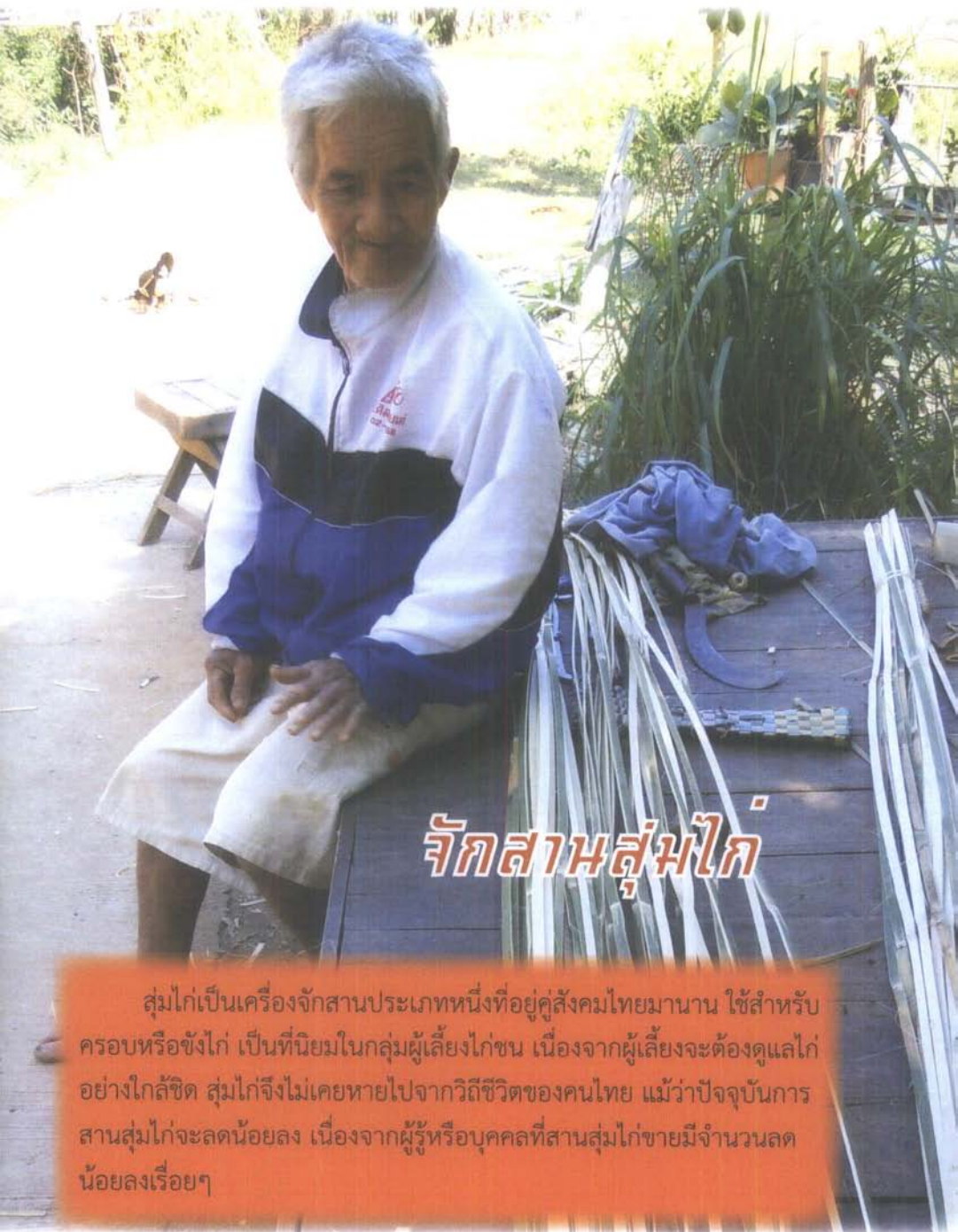
คือ ไม้สีสุก

ปราชญ์ชุมชน

นางชวนชม ใจพิยะ

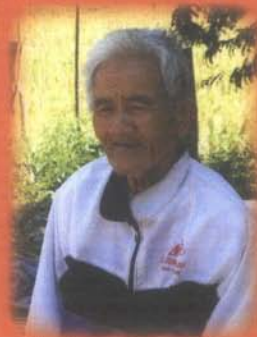
จักสานสุมไก่อ

สุมไก่อเป็นเครื่องจักสานประเภทหนึ่งที่อยู่คู่สังคมไทยมานาน ใช้สำหรับครอบหรือขังไก่อ เป็นที่นิยมในกลุ่มผู้เลี้ยงไก่อชน เนื่องจากผู้เลี้ยงจะต้องดูแลไก่ออย่างใกล้ชิด สุมไก่อจึงไม่เคยหายไปจากวิถีชีวิตของคนไทย แม้ว่าปัจจุบันการสานสุมไก่อจะลดน้อยลง เนื่องจากผู้รู้หรือบุคคลที่สานสุมไก่อชายมีจำนวนลดน้อยลงเรื่อยๆ

ผู้รู้ได้ศึกษาจากตัวอย่างสุ่มไก่
แล้วทดลองจักสานด้วยตนเองจนสำเร็จ โดยจักสาน
มานานกว่า 40 ปี จึงมีความชำนาญสูง สามารถสร้างรายได้
เสริมให้กับครัวเรือนได้อย่างดี แต่ปัจจุบันเหลือผู้รู้
การจักสานสุ่มไก่เพียงคนเดียวในหมู่บ้าน หากไม่มีผู้
สืบทอดภูมิปัญญานี้อาจหายไปจากชุมชน

ไม้ที่ใช้สานสุ่มไก่ คือ ไม้ข้าวหลาม
เนื่องจากเป็นไม้ที่มอดไม่กิน มีความทนทาน
มีปล้องที่ยาว และสามารถหาได้จากพื้นที่ป่าใกล้
ชุมชน ใน 1 วัน สามารถสานสุ่มไก่ได้ 2 สุ่ม
ใช้ไม้ประมาณ 1 ลำ หากมีการดูแลที่ดีสามารถ
ใช้งานได้นาน 4-5 ปี

ลักษณะเด่น

การใช้วัสดุจากธรรมชาติ
ภายในชุมชน และสร้าง
รายได้เสริมแก่ครัวเรือน

เกี่ยวข้องกับ

ความหลากหลายทางชีวภาพ

คือ ไม้ข้าวหลาม

ปราชญ์ชุมชน

นายบุญ บัวเข็ม

ไม้กวาด

ดอกหญ้า

การสานไม้กวาดเป็นการใช้วัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ที่ใกล้บ้านและบริเวณชายป่า
อุปกรณ์ที่ใช้ 1.ตองกง 2.ไม้ข้าวหลาม 3.หญวยหรือริบบิ้น 4.มีด

ขั้นตอนการเตรียมอุปกรณ์

1. การเตรียมตองกง ตัดตองกงที่ก้านมีสีเขียวเข้ม เมื่อตัดแล้วนำไปตากแดดเป็นเวลา 3 วัน แล้วจึงเอาดอกย่อยเล็กๆ ผู้รู้จะเรียกว่า ชี้ดอก โดยการพาดกับพื้นทำให้ดอกหลุดได้ง่าย จากนั้นลิดก้านย่อยของตองกงออก เพื่อเตรียมนำไปจักสาน ในการลิดก้านย่อยจะต้องเก็บดินของก้านย่อยไว้
2. การเตรียมไม้ข้าวหลาม ตัดไม้ดิบที่มีสีเขียว นำมาตากแดด 3 วัน เอาไม้แช่น้ำไว้ 1 ด้าน แช่น้ำเพื่อให้ไม้นุ่ม หลังจากแช่น้ำนำมาผ่าบริเวณปลายด้ามเพื่อรอสำหรับจักสาน เวลาตัดไม้ไม่ต้องตัดตอนไม้ยังนิ่มๆ ถ้าไม้แก่เวลาตัดจะมีเสียงเพียงๆ ไขไม่ได้
3. หญวย และริบบิ้น ในอดีตใช้หญวย แต่เนื่องจากในป่ามีหญวยลดลงผู้รู้จึงเปลี่ยนมาใช้ริบบิ้นแทน ซึ่งมีความเหนียวเทียบเท่าหญวย

ขั้นตอนการจักสาน

1. นำใผ่ข้าวหลามมาผ่าที่ปลายด้านที่แคบๆ ทำให้ใผ่สามารถงอตัวได้เมื่อสาน
2. ตัดริบบิ้นยาวประมาณ 3 เมตร
3. เริ่มจักสานจากปลายไม้ก่อน กำแรกใช้ตองกงที่สั้น กำเล็กๆ พอตีมือก่อนวางบนไม้ใผ่ แล้วใช้ริบบิ้นผูกที่ละกำ เวลาตีริบบิ้นจะต้องดึงไปข้างหน้า ถ้าดึงข้างหลังตองกงจะหลุด ทำซ้ำๆ โดยไม้กวาด 1 ด้าม จะใช้ประมาณ 24-26 กำ ถ้ามากไปหรือน้อยไปจะไม่สวยช่วงปลายด้ามจะใช้ตองกงที่ยาวมากกว่าตอนช่วงต้น
4. เมื่อสานครบตามจำนวนกำ จะสานริบบิ้นต่อไปอีกเล็กน้อยแล้วตัดริบบิ้นออก ตัดบริเวณโคนของตองกงที่เหลือทิ้ง แล้วตกแต่งปลายของตองกงให้เรียบร้อยเป็นอันเสร็จ

การจักสานจะทำในช่วงเดือนมกราคม-เมษายน ของทุกปี เนื่องจากเป็นช่วงที่ต้องงอมดอก ซึ่งเป็นช่วงที่คนในชุมชนจะหารายได้เสริมจากตองกงได้อย่างมาก

ลักษณะเด่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ใช้วัสดุธรรมชาติที่มีอยู่ในพื้นที่ป่าให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมทั้งสร้างรายได้เสริมให้แก่ผู้รู้และชุมชน

เกี่ยวข้องกับความหลากหลายทางชีวภาพ

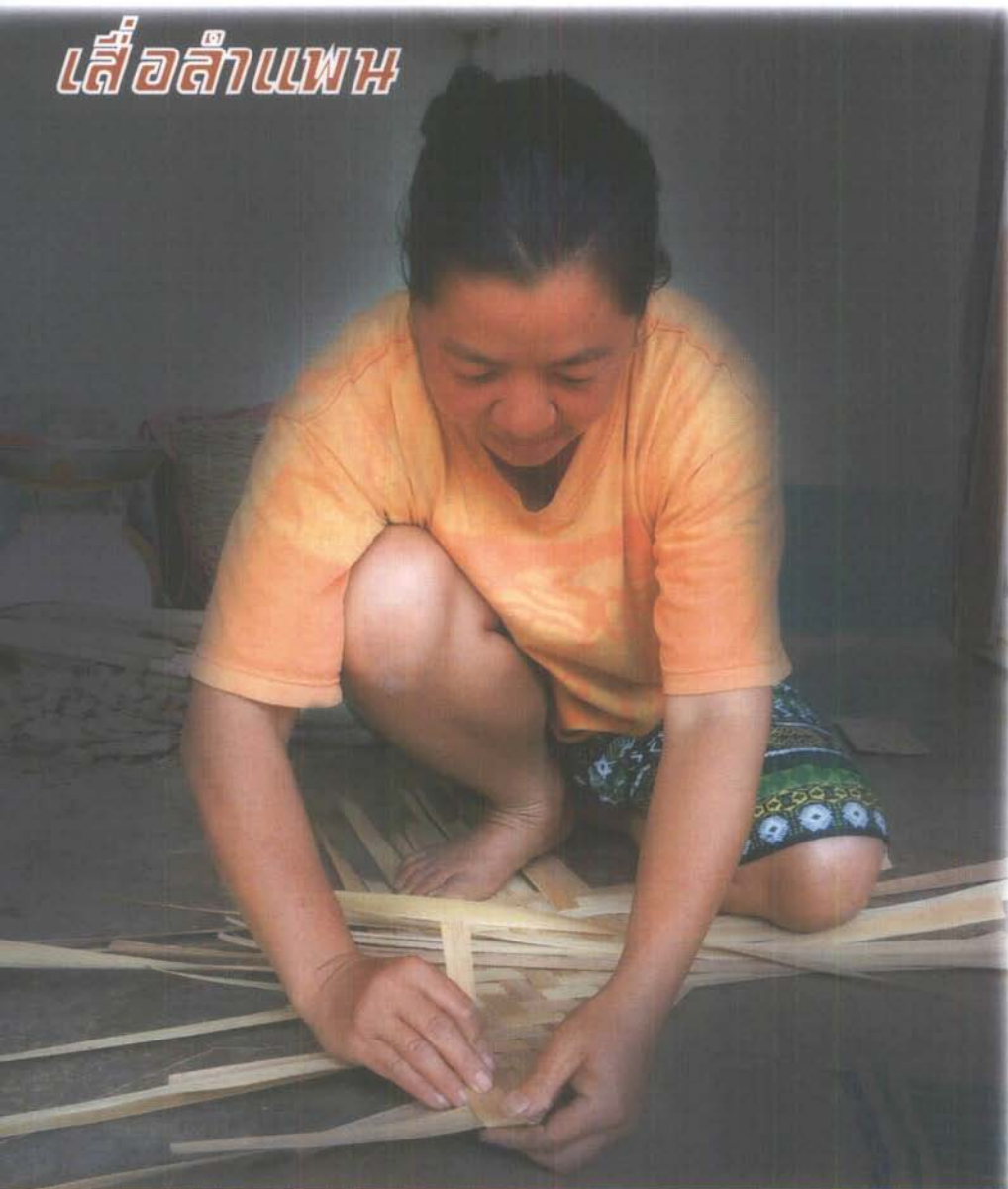
คือ ตองกง ใผ่ข้าวหลาม

ปราถณูชุมชน

นางสังวาลย์ วงศ์ปิ่น

เสื่อลำแพน

เสื่อลำแพน หรือเสื่อกะลา เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาแต่โบราณ ในอดีตมีการใช้เสื่อลำแพนเป็นที่นิยมทำเป็นฝาบ้าน และในฤดูเกี่ยวข้าวก็ใช้เสื่อลำแพนรองพื้นในบริเวณที่พาดข้าวอีกด้วย การสานเสื่อลำแพนเป็นภูมิปัญญาเก่าแก่ที่มีมาแต่โบราณ

วัสดุธรรมชาติที่ใช้

คือ ไม้ข้าวหลาม และไม้เอี้ยะ

เป็นไม้ที่มีปล้องยาว นำไม้มาตอกเป็นเส้นสี่เหลี่ยมผืนผ้าบางๆ แล้วจึงนำมาสาน ลายที่สานผู้รู้จะเรียกว่า ลายสอง คือ ยกสองเส้น ข้ามสองเส้น เวลาทำมูมจะเรียก ลายสาม คือ ยกสามเส้น ข้ามสามเส้น เสื่อลำแพนขนาดยาว 3 เมตร กว้าง 1 เมตร จะขายในราคา 45 บาท ถ้าทำตอกเส้นเล็กราคาจะแพงกว่าและใช้เวลาสานนานกว่า การสานเสื่อลำแพนเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรอนุรักษ์ เนื่องจากเป็นสิ่งที่อยู่กับคนไทยมานานหลายปี จนกลายเป็นสิ่งที่สร้างรายได้ให้กับหลายๆ ชุมชน

ลักษณะเด่น

มีมาแต่โบราณใช้ทำฝาบ้านมาตั้งแต่อดีตและยังมีใช้อยู่ถึงปัจจุบัน

เกี่ยวข้องกับความหลาย
ทางชีวิต

คือ ไม้ข้าวหลาม และไม้เอี้ยะ

ปราชญ์ชุมชน

นางสังวาลย์ วงศ์ปิ่น

กระติบ

ข้าวเหนียว

ภาษาที่ใช้ใส่ข้าวเหนียวสุก และสามารถเก็บความร้อนได้ดี ไม่ทำให้ข้าวเหนียวแฉะหรือแข็งเกินไป รูปทรงกระบอกกลม มีฝาปิดสานด้วยไม้ไผ่ หลากๆ คนรู้จักกันดีที่เรียกว่า กระติบข้าว ในครัวเรือนทุกบ้านย่อมมีกระติบข้าวเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สานเพื่อใช้ในการดำรงชีวิต ชาวบ้านใช้ใส่ข้าวเหนียวเวลาออกไปทำไร่ทำนา ผู้รู้ได้รับสืบทอดจากบรรพบุรุษซึ่งเป็นบิดาของผู้รู้และมีประสบการณ์สานเป็นเวลาประมาณ 10 ปี

วัสดุธรรมชาติที่ใช้

คือ ไม้บง เนื่องจากเป็นไม้ที่มีเนื้อเหนียวจึง
นิยมนำมาใช้ โดยจะเลือกใช้ไม้แก่

ขั้นตอนการสาน

1. ตอกไม้ให้เป็นเส้นเล็กและบาง จากนั้นนำตอกมา เข้าอุปกรณ์ที่เรียกว่า มีดขุดตอก หรือ มีดรูดตอก เพื่อให้ตอกมีความเรียบไม่มีเสี้ยน
2. นำตอกที่ได้มาแช่น้ำแล้วจึงนำไปสาน
3. การสานจะเรียกสายที่สานว่า สายสอง(สาม) คือ ยกสอง(สาม)เส้น ซ้ำมสอง(สาม) จะสานเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ความยาวแล้วแต่กำหนด
4. สานเชื่อมต่อเป็นวงกลม แล้วพับครึ่งตามความยาว จะได้กระติบ 1 วง จากนั้นสานแบบเดียวกันแต่มีขนาดที่ใหญ่กว่าเล็กน้อยเพื่อเป็นที่ครอบ
5. สานฝาปิดทั้งสองข้าง นำเชือกไนลอนเย็บฝากับกระติบทั้งสองด้าน เป็นอันเสร็จสมบูรณ์

การสานกระติบข้าวมีหลายขนาดโดยจะวัดขนาด
จากจำนวนเส้นตอกที่ใช้สาน ทำให้กระติบมีหลายราคา
ตั้งแต่ 60-100 บาท โดยมีบุคคลจากหมู่บ้านอื่นๆ
มารับซื้อและสั่งทำ นอกจากจะสานใช้ใน
ครัวเรือนยังสามารถสร้างรายได้เสริม
อีกด้วย

ลักษณะเด่น

การใช้วัสดุธรรมชาติในชุมชนและสืบทอดต่อกัน
บรรพบุรุษ มีการประยุกต์ใช้อุปกรณ์เพื่อให้สะดวกใน
การสานกระติบข้าวเหนียว

เกี่ยวข้องกับความ

หลากหลายทางชีวภาพ

คือ ไม้บง

ปราชญ์ชุมชน

นายสุข ชันเขียง

ผู้รู้การจักสาน

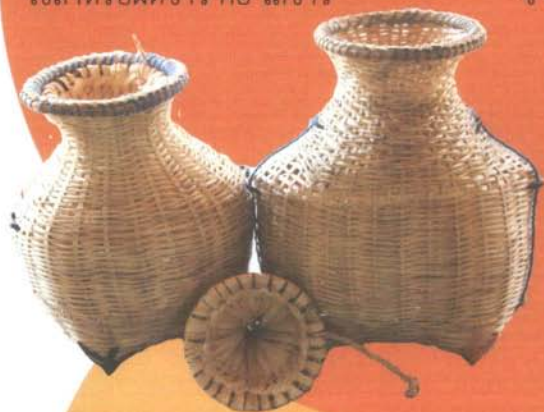
การจักสานเป็นการคิดค้นสร้างเครื่องมือเครื่องใช้ของคนในชุมชนนั้นๆ โดยใช้วัสดุธรรมชาติที่สามารถหาได้ในพื้นที่ใกล้ชุมชน หรือในพื้นที่ป่าใกล้ชุมชน ช่างเป็นเครื่องมือจักสานชนิดหนึ่งที่มีความสำคัญในการดำรงชีวิตของคนในชุมชน มีรูปทรงคล้ายหวดหรือหม้อดิน มีงามขงเป็นฝาปิดด้านบน ชาวบ้านใช้สำหรับใส่สัตว์ขนาดเล็ก เช่น อึ่ง กบ ปลา

วัสดุที่ใช้สานข้อง

คือ ไม้บงหรือไผ่ไร่ นิยมใช้ไม้บงเนื่องจาก มีเนื้อเหนียว เหมาะแก่การสาน เลือกไผ่ที่มีอายุ 2-3 ปี ตัดไผ่เป็นท่อนเพื่อนำมาตอกเป็นเส้นเล็กๆ รูดตอกให้เรียบจึงนำมาสาน การสานเริ่มจากฐานของข้องแล้วตัดตอกขึ้นให้เป็นรูปทรงในการสานผู้รู้จะใช้ตอกขนาดเล็กจำนวน 3 เส้น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของผู้รู้ที่ได้จากการเรียนรู้และทดลองในการสาน ทำให้ข้องมีอายุการใช้งานนานขึ้นและมีความแข็งแรง นอกจากนี้ผู้รู้ยังสามารถสานกระดิ่ง ซึ่งเป็นภาชนะสานที่มีรูปกลมแบน สานตอกให้ชิดกันและมีขอบแน่นหนา ปากขอบกว้างประมาณ 1 เมตร เพื่อให้จับได้ถนัด กระดิ่งใช้สำหรับผัดข้าว คือ ใส่ข้าว

จำนวนหนึ่งเป็นข้าวที่สีหรือตำแล้ว แต่ยังมีแกลบและรำปนอยู่มาก แล้วกระดกกระดิ่งขึ้นๆ ลงๆ เร็วๆ เพื่อสะบัดให้แกลบ รำ หรือ ผง ซึ่งเบาแยกตัวออกจาก เมล็ดข้าว

ลักษณะเด่น

การใช้วัสดุธรรมชาติในชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะและสามารถประยุกต์การสานเป็นเครื่องใช้อื่นๆ

เกี่ยวข้องกับความหลากหลาย

ทางชีวภาพ

คือ ไม้บง และไผ่ไร่

ปราชญ์ชุมชน

นายเหรียญ ชันรินทร์

ผู้รู้ด้านสมุนไพร

ยาสมุนไพโร

เป็นสิ่งที่ใช้กันมายาวนาน ถึงแม้ในปัจจุบัน
 จะมียาแผนปัจจุบันแต่ในพื้นที่ซึ่งห่างไกลจากโรงพยาบาล
 ก็ยังคงใช้ยาสมุนไพรรักษาอาการเบื้องต้นได้ ผู้รู้สมุนไพโรเป็น
 ผู้ที่เรียนรู้สูตรยา แล้วนำมาประยุกต์ใช้ในครอบครัวจนเป็นที่รู้จักทั้ง
 คนในและนอกชุมชน สูตรยาที่เป็นที่รู้จักกันในชุมชน คือ ยาแก้ริดสีดวง
 ส่วนประกอบมี **ว่านทึบแรด หนุ่ยสาบเสือ หัวข้าวเย็น โถไม้รูลิ้น เครือเตา
 เต่าทมิฬหัทธ** ผู้รู้ยังมีสูตรยาสมุนไพโรอีกหลายสูตรที่ใช้รักษาโรคต่างๆ อีกมาก
 เช่น ยาแก้ไข้ ยาแก้ปวดหลัง ยาถ่ายพยาธิ เป็นต้น การใช้ยาสมุนไพโรต้องมี
 สัดส่วนและระยะเวลาในการรับประทานยาแต่ละตัวที่แตกต่างกัน ผู้ที่
 รับประทานจะต้องปฏิบัติตัวในการรับประทานให้ตรงตามที่ผู้รู้ได้บอก
 สมุนไพโรที่ผู้ร้นำมาปรุงยา ส่วนใหญ่เป็นสมุนไพโรที่สามารถหาได้บริเวณป่า

ลักษณะเด่น

การเรียนรู้ด้านสมุนไพโรเพื่อประยุกต์ใช้ในครัวเรือน
 และชุมชน ทำให้ชุมชนได้รับความรู้เกี่ยวกับ
 สมุนไพโรภายในชุมชนและบริเวณป่า

ประโยชน์ชุมชน

นายมา น้อยชั้น

เรื่องเล่าจากพื้นที่...

บนเส้นทางความหลากหลาย
ทางชีวภาพด้านป่าไม้

จิวป่า ที่มาของเมนูเด็ดชาวเหนือ

หากจะกล่าวถึงอาหารทางภาคเหนือแล้ว นอกเหนือจากแกงฮังเล ไส้อั่ว แคบหมู และอื่นๆ ขนมจีนน้ำเงี้ยว หรือที่ชาวเหนือเรียกว่า ขนมเส้นน้ำเงี้ยว หรือบางครั้งถ้าใส่เส้นก๋วยเตี๋ยวแทนเส้นขนมจีนก็จะเรียก ก๋วยเตี๋ยวน้ำเงี้ยว ก็เป็นหนึ่งในเมนูยอดนิยมของหลายๆคน ทุกครั้งที่ได้มาเยือนเมืองเหนือก็มักจะมองหาร้าน ขนมจีนน้ำเงี้ยว อร่อยๆทานกัน แต่จะมีใครรู้มั้ยว่า ในขนมจีนน้ำเงี้ยว มีส่วนประกอบส่วนหนึ่งที่สำคัญ และทำให้ขนมจีนน้ำเงี้ยวเป็น ขนมจีนน้ำเงี้ยว ซึ่งก็คือ ดอกจิว นั่นเอง

ต้นจิวป่าเป็นไม้ผลัดใบ มีลักษณะเป็นไม้ยืนต้น ผลัดใบ สูงราว 15-20 เมตร เรือนยอดทรงกลมแผ่กว้าง ลำต้นเปลาตรง(ลำต้นตรงไม่คดงอ) เปลือกสีน้ำตาลอมเทา มีหนามแหลมคมทั่วทั้งลำต้น ใบเป็นใบประกอบแบบนิ้วมือ มีใบย่อย 5-7 ใบ ใบรูปรี ขอบใบเรียบ แผ่นใบหนา ดอกมีสีส้มแดง แดงเหลืองหรือขาว มีเกสรตัวผู้จำนวนมาก ออกเป็นช่ออยู่ตามปลายกิ่ง ช่อหนึ่งๆ มีดอกราว 3-5 ดอก มีกลิ่นหอม ในฤดูหนาวราวเดือนธันวาคม-กุมภาพันธ์ จะได้ชื่นชมดอกจิวที่สวยงามมีกลิ่นหอม

“ส้มป่อย” ....ต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์คู่ชีวิตชาวล้านนา

ตามเส้นทางสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติลำน้ำน่านฝั่งขวา อ.ท่าปลา จ.อุตรดิตถ์ อาสาสมัครชุมชนได้ชี้ชวนให้ดูต้นไม้อันหนึ่งและได้บอกว่าเป็นไม้ศักดิ์สิทธิ์ไล่ผีได้ ซึ่งกำลังออกฝักเต็มต้น

พี่ไพรสิทธิ์ แสนหลวง อาสาสมัครชุมชนบ้านน้ำต๊ะ บอกว่าชื่อต้นส้มป่อย ชาวบ้านยังใช้ยอดอ่อนประกอบเป็นอาหารโดยกินสดหรือต้มก็ได้ ที่นิยมคือใส่แกงส้ม ต้มส้มไก่ ต้มข่าไก่

เนื่องจากส่วนของยอดมีรสเปรี้ยวเหมือนใบมะขาม ช่วยเพิ่มรสเปรี้ยวในอาหาร และเป็นไม้ศักดิ์สิทธิ์ของชาวล้านนาด้วย โดยชาวบ้านใช้ฝักในพิธีกรรมทำนํ้ามนต์เพื่อสะเดาะเคราะห์ ในช่วงฤดูกาลที่ไม่มีฝักก็จะใช้ใบแทนได้ วิธีการ คือ เอาฝักส้มป่อยไปลนไฟ ให้มีกลิ่นหอมอ่อนๆ จากนั้นฉีกฝักให้เป็นชิ้นเล็กๆ ใส่ลงในน้ำที่จะทำนํ้ามนต์ ใช้ในงานมงคล การสะเดาะเคราะห์ ไล่ผี ชาวบ้านน้ำต๊ะมีความเชื่อว่าต้องเก็บฝักช่วงก่อนฝนตกฟ้าร้อง จะทำให้มีความขลังมากยิ่งขึ้น ฝักส้มป่อยสามารถขายเป็นรายได้เสริม โดยเฉพาะช่วงเทศกาลสงกรานต์ เพื่อใช้ทำนํ้ามนต์รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่

ไพรสิทธิ์ แสนหลวง
อาสาสมัครชุมชนบ้านน้ำต๊ะ

เมล็ดมะค่าโมง ส่วนผสมหมากพลู

ท่ามกลางแสงแดดปลายเดือนมีนาคมที่ร้อนระอุ
ในป่าเบญจพรรณ พื้นที่ป่าลำน่านฝั่งขวา
จังหวัดอุดรธานี บริเวณป่าชุมชนบ้านห้วยเจริญ
มีต้นมะค่าโมงขนาดใหญ่

ลุงหน้า สว่างทิตย์ (อาสาสมัครชุมชน) ได้เก็บเมล็ดมะค่าโมงที่ร่วงหล่นบน
พื้นดินให้เราดู และบอกกับเราว่า “เมล็ดมะค่าโมงสีดำสามารถกินผสมเดียวกับหมาก
จะเผาไฟหรือไม่เผาไฟก็ได้ วิธีกินคือจะตัดเอาเปลือกออกแล้วใช้กรรไกรตัดหมาก
ตัดเป็นชิ้นบางๆ ซึ่งถ้าหากเผาไฟก่อนเปลือกจะร่อน และจะมีกลิ่นหอมกว่า”
ด้วยความสงสัยเราจึงถามลุงหน้าว่า กินแบบเผาไฟกับไม่เผาไฟรสชาติแตกต่างกันไหม
ลุงหน้าตอบว่า “มันก็เหมือนกับการกินเม็ดมะขาม ถ้ากินสดๆ รสชาติจะอีกอย่าง
หนึ่ง แต่ถ้าเม็ดมะขามคั่วก็จะมีกลิ่นหอมกว่า” ลุงหน้ายังเล่าต่อไปอีกว่า คนเก่า
คนแก่ในหมู่บ้านบอกกับลุงว่าการเคี้ยวกินเม็ดมะค่าโมงกับหมากจะเพิ่มรสชาติมันๆ
ทำให้น้ำหมากเหนียวและเข้มข้น บางคนก็บอกว่ากินแล้วฟันทนดี บางคนถ้าไม่ได้กิน
เม็ดมะค่าโมงกับหมากก็รู้สึกเหมือนขาดอะไรไป

นอกจากนี้วัยรุ่นยังเผาเมล็ดมะค่าโมงสีดำไว้กินเล่นเหมือนมะขามคั่ว
ส่วนเมล็ดสีเขียวเปลือกจะนิ่มและบาง เมื่อเอาเปลือกออก
แล้วกินจะมีรสชาติหวาน มัน

ลุงหน้า สว่างทิตย์

เมล็ดมะค่าโมง

บอนเต่า กับจำพวกพืชบ้านจากป่า

เมื่ออย่างเข้าสู่เดือนพฤษภาคม สายฝนเริ่มโปรยปราย ทำให้ป่าเริ่มกลับมามีความชุ่มชื้นอีกครั้ง คณะสำรวจออกเดินไปตามเส้นทางสำรวจในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าน้ำน่านฝั่งขวา (บ้านห้วยเจริญ) อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ เราพบต้นไม้หน้าตาคล้ายดอกหน้าวัวสีขาวขึ้นอยู่ตามพื้นดิน และเห็นพื้ดอกกรัก สารถ้อย จากหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ อต. 1 (ท่าปลา) กำลังเก็บอย่างชะมัดเข้มน แบ่งเป็นกำๆ แล้วใส่ลงในถุงย่าม เมื่อสอบถามได้ความว่ามันคือ **ต้นบอนเต่า**

พื้ดอกกรักบอกว่าเป็นอาหารชั้นดีจากป่า เก็บหาเอาได้ไม่ต้องเสียเงินซื้อ ต้นบอนเต่าสามารถนำไปประกอบเป็นอาหารได้หลายอย่าง เช่น แกงส้ม คั่วกลิ้งกับหมู หมอบ (คล้ายห่อหมก) กินสดหรือต้มกินกับน้ำพริก รสชาติเด็ดทีเดียว

การนำไปประกอบอาหารก็ง่ายๆ แค่ลอกเปลือกออกล้างน้ำ ก็นำไปใช้ได้แล้ว พืชชนิดนี้มักขึ้นอยู่ตามที่ราบเชิงเขาใกล้ลำห้วย หรือบริเวณลำห้วย เป็นพืชที่ชอบอากาศร้อน ความชื้นสูง

นายดอกกรัก สารถ้อย

“น้ำเต้า”

ภูมิปัญญาการดำรงชีพ

ของชาวบ้านสมัยก่อนมีหลากหลายรูปแบบ

อาชีพหลักของชาวบ้าน คือ การทำไร่ ทำนา ชาวบ้านจะเตรียมตัวและเตรียมอุปกรณ์ ที่ขาดไม่ได้ คือ อาหารและน้ำดื่ม ที่บ้านห้วยเจริญ นางพิน จันทร์ฤทธิ์ เป็นผู้รู้ที่สืบทอดภูมิปัญญานี้ ได้เล่าให้เราฟังว่าสมัยก่อนการนำน้ำเข้าไปเพื่อดื่มดับกระหาย ชาวบ้านมักใช้ผลน้ำเต้าใส่ น้ำ ผลน้ำเต้าสามารถเก็บความเย็นได้ดี การนำไปใช้ คือ นำผลน้ำเต้าที่แก่แล้วมาเขย่าให้ เมล็ดหลุดออก แล้วตัดบริเวณขั้วของผล เเทเมล็ดออกให้หมด ก็สามารถใส่น้ำลงในผลน้ำเต้าได้เลย นอกจากผลแก่จะสามารถนำมาใส่น้ำได้แล้ว ผลอ่อนยังสามารถรับประทาน เป็นผักต้มกินกับน้ำพริกก็อร่อย ป่าพินจึงได้นำน้ำพริกพร้อมผักต้มมานาชนิดรวมทั้งผลน้ำเต้าอ่อนที่ต้มแล้วมาให้เราชิม ป่าพินยังได้บอกถึงสรรพคุณของน้ำเต้าอย่างหนึ่ง คือ สามารถรักษาโรคเบาหวานได้

ปัจจุบันชาวบ้านไม่นิยมใช้ผลน้ำเต้าแล้ว เพราะมีวัสดุพลาสติกหลากหลายรูปแบบที่สามารถใส่น้ำ และกักเก็บความเย็นได้ แต่ป่าพินยังคงเก็บรูปแบบการใช้น้ำเต้าไว้ เพื่อให้ลูกหลานได้เรียนรู้วิถีการดำรงชีวิตของบรรพบุรุษในอดีต

นางพิน จันทร์ฤทธิ์

สะค้าน พืชรสเผ็ดในฤดูร้อน

เดือนมีนาคมเป็นช่วงเข้าสู่ฤดูร้อน ต้นไม้ไม่น้อยใหญ่ผลัดใบกันมากมาย ส่วนต้นไม้ที่ไม่ผลัดใบกลับดูเป็นจุดเด่นในป่า ป่าที่เริ่มร้อนระอุเพราะสภาพอากาศและต้นไม้ที่เหลือเพียงกิ่งก้านทำให้พบไม้เถาที่เกาะเกี่ยวตามต้นไม้มากมาย แต่หากเดินเลียบไปตามลำห้วย กลับทำให้รู้สึกสดชื่น เราอาจได้พบไม้เถาชนิดหนึ่งที่มองไกลๆ คล้ายต้นติปลี ลักษณะใบก็คล้ายใบชะพลู เมื่อดูใกล้ๆ จะเห็นลำต้นมีข้อปล้อง เปลือกค่อนข้างอ่อน ใบเดี่ยว รูปใบหอกกว้างคล้ายใบพริกไทย ใบสีเขียวเข้ม ลักษณะดังกล่าว

คือ **พืชที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “จะค้าน”** ชื่อไทยเรียกว่า สะค้าน

การลงสำรวจเส้นทางห้วยน้ำตกที่บ้านน้ำต๊ะ เราเดินเลียบไปตามลำห้วยซึ่งมีน้ำไหลตลอดเวลา เพียงจากหน่วยป้องกัน

รักษาป่าที่ อต. ๑ (ท่าปลา) ได้ตัดลำต้นมาให้เราได้ดู และให้เอา

ลิ้นลองแตะที่ลำต้นของต้นสะค้านจะรู้สึกวุ้นๆ เนื้อของสะค้านมีรส

เผ็ดที่ปลายลิ้น เราจึงถามว่าเพียงเอาลำต้นไปทำอะไร เพียงได้บอกว่าเถาของสะค้านใช้ปรุง

อาหารประเภทแกงเผ็ด โดยหั่นเป็นชิ้นเล็กๆ นำไปล้างให้สะอาดและต้มแกงได้เลยไม่ต้องลวกเปลือกไม้ออก หากใช้ไม่หมดให้นำไปตากแห้งเก็บไว้ใช้ต่อไปได้

สรรพคุณของสะค้าน

ลำต้น ใช้เป็นเครื่องเทศปรุงอาหารเพิ่มรสเผ็ดใช้ใส่แกง ช่วยให้มีกลิ่นหอม หรือเป็นส่วนประกอบในอาหารช่วยดับกลิ่นคาว

นาย ชิกลิ่ง

นอกจากสะค้านจะเป็นพืชอีกชนิดหนึ่งที่ใช้ประกอบอาหารแกงเผ็ดแล้ว ยังช่วยให้อาหารมีรสชาติกลมกล่อมมากขึ้น รวมทั้งเป็นยาขับลมได้อีกด้วย สะค้านจึงเป็นพืชที่น่าสนใจและควรมีการต่อยอดในการนำมาใช้ประโยชน์มากยิ่งขึ้น

บอนหอม ต้นไม้เสน่ห์หักกลางไพร

นายอนันต์ บันหวาน

เมื่อเดินไปตามเส้นทางสำรวจตามแนวลำห้วย จะได้กลิ่นหอมอ่อนๆ โขยมาแตะจมูก ด้วยความสงสัยใคร่รู้จึงสอบถามนายอนันต์ บันหวาน ชาวบ้านบ้านน้ำต๊ะ ตำบลน้ำหมัน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ซึ่งเป็นผู้อาวุโสของหมู่บ้านที่มีความรู้เกี่ยวกับพืชและสมุนไพรในป่า พอใหญ่จึงเข้าไปที่ต้นไม้อันหนึ่ง เมื่อสอบถามจึงได้ความว่ากลิ่นหอมมาจากต้นไม้อันนี้เอง ชาวบ้านในพื้นที่เรียกว่า ต้นบอนหอม ลักษณะใบคล้ายใบบอนแต่มีขนาดเล็กกว่า ต้นมีกลิ่นหอมคล้ายดอกจำปี

ชาวบ้านนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยนำไปประกอบอาหาร วิธีการ คือ นำต้น ไปล้างน้ำ แล้วเอาไปเผาอย่างกับไฟให้พอได้กลิ่นหอมโขย ตัดเอาเฉพาะก้านไม้เอาใบ นำไปแกงเป็นกับข้าว ได้แก่ แกงใส่หัวมะพร้าว แกงแค และแกงเนื้อควาย ได้รับคำรับรองว่าใครได้รับประทานแกงเหล่านี้ที่ใส่บอนหอมจะต้องติดใจในรสชาติ และชาวบ้านยังมีความเชื่อว่าต้นบอนหอมเป็นว่านเมตตามหานิยมอีกด้วย

สมอไทย สมุนไพรไทย

ระหว่างเส้นทางสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพในป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา อ.ท่าปลา จ.อุตรดิตถ์ บริเวณป่าชุมชนบ้านห้วยเจริญ ของเจ้าหน้าที่กลุ่มงานความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้ กรมป่าไม้ ร่วมกับอาสาสมัครชุมชนบ้านห้วยเจริญอาสาสมัครชุมชนหลายท่านได้นำผลของพืชชนิดหนึ่งมาให้เราได้ลองชิม มีลักษณะค่อนข้างกลม สีเขียว ขนาดเล็ก รสชาติแรกที่ได้สัมผัสคือฝาดๆ ขมๆ เปรี้ยวๆ เป็นรสชาติสามรสที่ไม่คุ้นล้นเลยทีเดียว

นายหลุน อินแจ้ ซึ่งเป็นอาสาสมัคร

ชุมชนบอกกับเราว่า “เป็น สมุนไพร ถ้ากินจิบกับน้ำจะแก้ไอ แต่ถ้าหากกินมากจะเป็นยาระบาย เมื่อดื่มน้ำตามหลังจากกินได้สักพักรสชาติจะเปลี่ยนเป็นหวานชุ่มคอ” ก็ทำให้อยากรจะกินต่อให้หมดลูก หลังจากกินลูกแรกหมด สักพักก็รู้สึก หวานๆ ในปากเรา จึงลองดื่มน้ำตาม ก็รู้สึกหวานชุ่มคอเหมือนที่ชาวบ้านบอกจริงๆ เมื่อเวลาผ่านไปไม่นาน ลูกที่ 2 3 4 ... ก็ตามมา ซึ่งผลนั้น คือผลของ “สมอไทย” หรือที่ชาวบ้านเรียกกันว่า “สมอ” นั่นเอง

นายหลุน อินแจ้

“ประโยชน์ในด้านการใช้เป็นยาพื้นบ้าน ของสมอไทย”

เปลือกลำต้น ต้มน้ำดื่มเป็นยาบำรุงหัวใจ ขับน้ำเหลืองเสีย ขับปัสสาวะ

แก่นลำต้น ใช้แก้ตาอักเสบและแก้ไข้

ใบ ใช้เป็นยาแก้กระหายน้ำ แก้พิษร้อนใน แก้ไข้ แก้ลมจุกเสียด และเป็นยาระบายอ่อนๆ

ดอก ต้มน้ำดื่มแก้บิด

ผลอ่อน ใช้เป็นยาถ่าย แก้เสมหะ

ผลแก่ บดเป็นผงโรยแก้แผลเรื้อรัง กินหรือต้มน้ำดื่มยาบำรุงร่างกาย แก้ไอเจ็บคอ แก้อาเจียน

เนื้อผล กินแก้ท้องผูก ท้องอืด ท้องเฟ้อ แก้บิด แก้ท้องร่วงเรื้อรัง

สมอไทย เป็นสมุนไพรจากป่าที่มีสรรพคุณหลากหลาย แต่ “สรรพคุณที่ชาวบ้านห้วยเจริญรู้จักกันดี คือแก้ไอ และเป็นยาระบาย”

ซึ่งถ้าหากกินผลของสมอไทยระหว่างเดินป่าก็จะทำให้สดชื่นและชุ่มคออีกด้วย

สะแล

อาหารป่าสู่ครัวเรือน

จากการสำรวจในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าน้ำน่านฝั่งขวา (โซนป่าน้ำหมัน) อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่ามีพรรณพืชที่เลื้อยไปตามไม้ใหญ่และเป็นอาหารป่าที่มีความนิยมกันมากของคนในพื้นที่ นั่นคือ สะแล (*Broussonetia Kerzii* (Hook. f.) Corner วงศ์ Moraceae) มีลักษณะเป็นไม้เลื้อย พบได้ทั่วไปในป่าเบญจพรรณตั้งแต่ภาคเหนือจรดภาคใต้

ดอกสะแลเป็นที่รู้จักและนิยมในภาคเหนือ มีประโยชน์ในด้านอาหาร ใช้เป็นผัก มีรสมัน ออกดอกในฤดูร้อนราวเดือนมีนาคม-เมษายน ในท้องถิ่นลาดมักพบดอกสะแลจำหน่ายในฤดูกาลดังกล่าว โดยนำดอกและผลมาปรุงเป็นอาหารไม่ว่าจะเป็น แกงส้ม แกงป่า แกงแค โดยนำเนื้อสัตว์ ปลา ปลาแห้งใส่เข้าไปด้วยเพื่อเพิ่มรสชาติ นอกจากนี้ดอกและผลของสะแลมีสารต่อต้านอนุมูลอิสระอีกด้วยจึงนับได้ว่าสะแลนอกจากอร่อยแล้วยังมีประโยชน์อีกด้วย

นายเพชร ปันหวน อาสาสมัครชุมชนพื้นที่น้ำหมัน เล่าให้ฟังว่า เมื่อก่อนมีการนำเก็บไปขายในตลาดได้กิโลกรัมละ 300 บาท แต่ปัจจุบันแต่ละครัวเรือนได้มีการนำสะแลไปปลูกไว้ที่บ้าน ซึ่งทำได้โดยวิธีการปักชำกิ่ง ให้เลื้อยไปตามไม้ต้นขนาดใหญ่ จึงมีการเก็บขายน้อยลงและราคาก็ไม่สูงดังเช่นเมื่อก่อน

ปัจจุบันอาหารพื้นบ้านบางอย่างเริ่มลบเลือนไปจากเมนูอาหารในบ้านเรา ซึ่งก็เป็นเรื่องธรรมดาของสังคมที่มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว แต่อย่างไรก็ตามอาหารพื้นบ้านยังคงเล่าเรื่องราวของวิถีชีวิตคนสมัยก่อนได้เป็นอย่างดี และหากมองในมุมกลับ เราอาจพัฒนาอาหารพื้นบ้านเหล่านี้เป็นเมนูเด็ดได้อย่างไม่ยากเย็น

ปอตาน

สลึงแห่งพงไพร

ป่าสงวนแห่งชาติป่าลำน้ำน่านฝั่งขวามีพืชหลากหลายชนิดพันธุ์ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ แต่มีประโยชน์อย่างหนึ่งที่น่าสนใจที่หลายๆ คนคงยังไม่รู้ ว่าต้นไม้ที่พบได้ทั่วไปในพื้นที่นี้สามารถนำมาทำเป็นเชือกได้อย่างง่ายดาย

ลูกหนา (นายหนา สว่างทิตย์) เล่าว่า คนสมัยก่อนมีวิธีทำเชือกที่มีความแข็งแรงได้จากต้นไม้ ซึ่งต้นไม้ที่วันนี้คือ **ต้นปอตาน** หรือที่ชาวบ้านแถบนี้เรียกว่า ปอขาว (*Sterculia urena* Roxb. var. *thorelii* (Pierre) Phengklai วงศ์ Sterculiaceae) โดยมีวิธีการดังนี้

ลอกเปลือกด้านนอกทิ้ง

ลอกเปลือกสีขาวด้านในให้เป็นแผ่นยาว

บิดกับต้นไม้ให้แห้ง

นำมาบิดเป็นเกลียว

พันเข้าให้หนาตามที่ต้องการ

จะเห็นได้ว่ามีหลายสิ่งหลายอย่างในป่าที่ใช้ประโยชน์ได้เพียงแต่เรายังไม่รู้ เราจึงควรฝึกตนเองให้เป็นคนช่างคิด ช่างสังเกต เพื่อจะได้นำสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวเรามาประยุกต์ใช้ และสิ่งหนึ่งที่เป็นแนวทางให้เราไปต่อยอดสร้างสิ่งใหม่ๆ ได้เป็นอย่างดีนั่นก็คือ ความรู้ของคนสมัยก่อนที่ได้ถ่ายทอด และพัฒนามาเรื่อยๆ อย่างเช่น เปลือกต้นปอตานที่สามารถนำมาทำเชือกได้ หากเราไม่ได้ทำการศึกษาและจดบันทึกไว้ เมื่อวันเวลาผ่านไปสิ่งต่างๆ เหล่านี้ต้องจางหายไปอย่างแน่นอน

วนาบาล สีชมพู

เมื่อเราพูดถึงป่าสิ่งที่เรามักจินตนาการได้คือเห็นพรรณไม้สีเขียวสดใส แต่สิ่งที่ทีมสำรวจกลุ่มงานความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้ได้พบในป่าสงวนแห่งชาติป่าน้ำน่านฝั่งขวา โชนป่าน้ำหมัน อำเภอท่าปลา จังหวัดอุตรดิตถ์ ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ คือได้เห็นป่าที่ปกคลุมไปด้วยพรรณไม้ที่ออกดอกเป็นสีชมพูดูสวยงามทั่วป่า พรรณไม้ชนิดนั้นคือ **ต้นเครือออน** หรือที่เรารู้จักกันในชื่อ พวงประติษฐ์ (*Congea tomentosa* Roxb. วงศ์ Verbenaceae) เป็นไม้เถาขนาดใหญ่ แผ่กิ่งก้านสาขาได้มาก พบได้ตามป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง หรือพบได้ในป่าโปร่งทั่วไปถึงป่าดิบเขา

ต้นเครือออนมักนิยมนำมาปลูกเป็นไม้ประดับตามรั้วบ้าน และตกแต่งบ้านเรือนให้สวยงาม แต่คุณสมบัติต้นเครือออนอีกด้านที่คนทั่วไปไม่รู้ คือ เป็นพืชสมุนไพร โดยนำใบมาบดให้ละเอียดแล้วอังไฟให้ร้อน พอกในขณะร้อนบริเวณที่ถูกสัตว์มีพิษกัดต่อย เช่น บึ้ง ราน ผึ้ง ต่อ แตน มด ช่วยบรรเทาอาการบวม อักเสบ คัน แสบร้อนได้เป็นอย่างดี หรือนำใบหรือทั้งต้นมาตำพอกแผลสดเป็นยาสมานแผล นอกจากนี้นำใบหรือทั้งต้นต้มน้ำดื่มแก้ไอ แก้ปวดเมื่อย ขับปัสสาวะ รักษาโรคทางเดินปัสสาวะ นิ่วในไต ได้อีกด้วย

ดังนั้น เราอย่ามองแค่พรรณไม้ข้างทางมีเพียงความสวยงามอย่างเดียว แต่แท้ที่จริงแล้วพรรณไม้เหล่านั้นมีประโยชน์มากมาย หากเรารู้และนำกลับไปใช้ประโยชน์ได้อย่างถูกวิธี

เอกสารอ้างอิง

- กัณฐิรีย์ บุญประกอบ และ กวินนาถ บัวเรือง. 2550. โไลเคนแห่งเกาะแสมสารจากยอดเขาถึงชายทะเล. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- เกรียงไกร สุวรรณภักดี และ จารุจินต์ นภิตะภักฎ. 2551. คู่มือแมลง. สำนักพิมพ์สารคดี, กรุงเทพฯ.
- โกศล เจริญสม, สาวิตรี มาลัยพันธุ์, สุขสวัสดิ์ พลพินิจ และกัลยา กลั่นสอน. 2549. ฝี่เสื่อ. อักษรสยามการพิมพ์, กรุงเทพฯ
- ขวัญ เรือน พาบ้อง, กัณฐิรีย์ บุญประกอบ และ H. Thorsten Lumbsch. 2554. โไลเคนวงศ์ Lecanoraceae (Lecanorales: Ascomycota) ในประเทศไทย. อภิชาติการพิมพ์, มหาสารคาม.
- คณะกรรมการจัดทำหนังสือพรรณไม้พระตำหนักสวนปทุม. 2550. พรรณไม้พระตำหนักสวนปทุม. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), กรุงเทพฯ.
- จอร์นพาร์ และคณะ. 2546. คู่มือธรรมชาติสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมในประเทศไทย. สำนักพิมพ์ สารคดีจำกัด, กรุงเทพฯ.
- จารุจินต์ นภิตะภักฎ, กานต์ เลขะกุล, วิษระ สงวนสมบัติ. คู่มือศึกษาธรรมชาติหมอบุญส่ง เลขะกุล “นกเมืองไทย”. บริษัทด้านสุทธา การพิมพ์ จำกัด, กรุงเทพฯ.
- จิรศักดิ์ สุจริต และคณะ. 2551. หอยทากบกในอุทยานแห่งชาติเขานัน. โรงพิมพ์กรุงเทพฯ จำกัด, กรุงเทพฯ.
- ฉวีวรรณ หุตะเจริญ. 2526. แมลงป่าไม้ของไทย. โรงพิมพ์รุ่งวัฒนา, กรุงเทพฯ.
- เต็ม สมิตินันท์. 2544. ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม. บริษัทประชาชน จำกัด, กรุงเทพฯ.
- ธวัชชัย สันติสุข. 2547. พืชถิ่นเดียวและพืชหายากของประเทศไทย. โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพฯ.
- ธัญญา จั่นอาจ. 2546. คู่มือสัตว์สะเทินน้ำสะเทินบกในประเทศไทย. บริษัทด้านสุทธา การพิมพ์ จำกัด, กรุงเทพฯ.
- นิดดา หงส์วิวัฒน์. 2548. ฝี่เสื่อแสนสวย. บริษัท สำนักพิมพ์แสงแดดเพื่อนเด็ก จำกัด, กรุงเทพฯ.
- นิวัฒน์ เสนาะเมือง. 2553. เห็ดป่าเมืองไทย: ความหลากหลายและการใช้ประโยชน์. ห้างหุ้นส่วนจำกัด ยูนิเวอร์แซล กราฟฟิคแอนด์ เทรตติ้ง, กรุงเทพฯ.

- ประสิทธิ์ จันเสถียร. 2551. ภาพถ่ายนกเมืองไทย. โรงพิมพ์ตะวันออก (มหาชน) จำกัด, กรุงเทพฯ.
- ประทีป ด้วงแค. 2550. ค้างคาวเมืองไทย : สำหรับการจำแนกชนิดในภาคสนาม. โรงพิมพ์และทำปกเจริญผล, กรุงเทพฯ.
- ปิยะ เฉลิมกลิ่น. 2544. พรรณไม้วงศ์กระดังงา. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), กรุงเทพฯ.
- พชร มงคลสุข และ วสันต์ เฟิงสูงเนิน. 2555. ไลเคนวงศ์กราฟิดาซิอิ, ศิลปกรรมตามธรรมชาติ (The Lichen Family Graphidaceae, Natural Art). โรงพิมพ์โนเบิลพริ้นส์, กรุงเทพฯ.
- พร้อมจิต ศรีลัมภ์ และคณะ. 2543. สารานุกรมสมุนไพร เล่ม 1. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), กรุงเทพฯ.
- ภราดร สามสูงเนิน. 2549. อนุกรมวิธานของไม้เถาเนื้อแข็ง ณ สถานีวิจัยสิ่งแวดล้อมสะแกกราชจังหวัดนครราชสีมา. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาพฤกษศาสตร์, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ภาควิชากีฏวิทยา. 2542. บทปฏิบัติการกีฏวิทยาเบื้องต้น. สำนักพิมพ์รั้วเขียว, กรุงเทพฯ
- ภานุมาศ จันทรสุวรรณ, วัชระ สงวนสมบัติ และพรนรินทร์ คุ่มทอง. มะเดื่อ-ไทร ในป่าตะวันออก. องค์การพิพิธภัณฑวิทยาาสตร์แห่งชาติ. โรงพิมพ์ดอกเบี๋ย, กรุงเทพฯ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2547. อนุกรมวิธานพืช อักษร ก ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม. ห้างหุ้นส่วนจำกัด. อรุณการพิมพ์, กรุงเทพฯ.
- ราชบัณฑิตยสถาน. 2546. ศัพท์พฤกษศาสตร์ อังกฤษ-ไทย ไทย-อังกฤษ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. พิมพ์ครั้งที่ 2, อรุณการพิมพ์, กรุงเทพฯ.
- วงศ์สถิตย์ ฉั่วกุล. 2543. สารานุกรมสมุนไพร เล่ม 4 กยกยอีสาน. อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), กรุงเทพฯ.
- สมโภชน์ อัครกะทิววัฒน์. 2545. ภาพปลาและสัตว์ของไทย. องค์การค้าของคุรุสภา, กรุงเทพฯ.
- สมโภชน์ อัครกะทิววัฒน์. 2547. สารานุกรมปลาน้ำจืดไทย เล่ม 2. องค์การค้าของคุรุสภา, กรุงเทพฯ.
- สมศักดิ์ ปัญญา และคณะ. 2552. กิ่งกือกระบอกในประเทศไทย. สำนักพิมพ์ NSN การพิมพ์, กรุงเทพฯ.
- ส่วนพฤกษศาสตร์ป่าไม้ กรมป่าไม้. 2540. ชื่อพรรณไม้แห่งประเทศไทย เต็ม สมิตินันท์. โรงพิมพ์ประชาชน จำกัด, กรุงเทพฯ.

- ล้ำ มีสิม และพร มงคลสุข. 2553. โพลีโอสโลเคนวงศ์พิสเซียซิอีในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าภูหลวง จังหวัดเลย. วารสารพฤกษศาสตร์ไทย. 2 (ฉบับพิเศษ): 55-64.
- สุรินทร์ มัจฉาชีพ. 2531. อาณาจักรสิ่งมีชีวิต เล่ม2. สำนักพิมพ์แพรวพิทยา วังบูรพา, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. 2554. คู่มือทะเบียนชนิดพันธุ์ต่างถิ่นที่ควรป้องกัน ควบคุม และกำจัดของประเทศไทย: สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก สัตว์เลื้อยคลาน นก สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.
- ศูนย์พันธุวิศวกรรมและเทคโนโลยีชีวภาพแห่งชาติ. 2544. เห็ดและราในประเทศไทย. สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, กรุงเทพฯ.
- หน่วยวิจัยไลเคน ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง. 2547. ความหลากหลายชนิดของไลเคน ณ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.
- อนงค์ จันทรศรีกุล และคณะ. 2551. ความหลากหลายของเห็ดและราขนาดใหญ่ในประเทศไทย. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- อบฉันท ไทยทอง. 2543. กล้วยไม้ป่าเมืองไทย. อมรินทร์พรินตติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), กรุงเทพฯ.
- เอื้อมพร วิสมหมาย และปณิธาน แก้วดวงเทียน. 2547. ไม้ป่ายืนต้นของไทย 1. เอ็น วาย พิมล์ จำกัด, กรุงเทพฯ.
- Awasthi, D. D. 1991. A key to the Microlichen of India, Nepal and Sri Lanka. *Bibliotheca Lichenologica*, 40: 1-360.
- Cox, M.J., Dijk, P.P. van, Nabhitabhata, J. and K. Thirakupt. 2008. *Snakes and other reptiles of Thailand and South-east Asia*. Asia Books Co.,Ltd. Bangkok, Thailand.
- Makhija, U. and P. G. Patwardhan. 1988. The lichen genus *Laurera* (family *Trypetheliaceae*) in India. *Mycotaxon*. 31: 565-590.
- McCarthy, P.M., 2001. *Flora of Australia Volume 58A, Lichens 3*. Melbourne : BRS/CSIRO, Australia.
- Nabhitabhata J. and T. Chan-ard. 2005. *Thailand Red Data : Mammals, Reptiles and Amphibians*. Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning, Bangkok, Thailand. 234 p.

- Nanakorn, W. 1985. **The genus Terminalia (Combretaceae) in Thailand.**
Thai For. Bull. (Bot.) 15: 59-107.
- Noicharoen, K. 2002. **Biodiversity of foliose and fruticose lichen at Khaoyai National Park.** M.S. Thesis, Ramkhamhaeng University, Thailand.
- Papong, K. and Lumbsch, H. T. 2011. **A taxonomic survey of Lecanorasensus tricto in Thailand (Lecanoraceae, Ascomycota).** Lichenologist 43 (4): 299-320.
- Paul S. and Barry H. 2009. **Mushroom & Toadstools.** Harper Collin, London.
- Phaibul Naiyanetr. 2007. **CRUSTACEAN FAUNA IN THAILAND.** Integrated Promotion Technology Co., Ltd. Bangkok, Thailand.
- Puff, C., K. Chayamerit and V. Chamchumroon. 2005. **Rubiaceae of Thailand.** Prachachon Co. Ltd., Bangkok.
- Rogers, R.W. 1992. **Key to Australian Lichen Genera in Flora of Australia Vol. 54:** 65-94.
- Roger, R.W. 2004. **Lichen Flora of the Greater Sonoran Desert Region,** Lichen Unlimited Arizona State University Tempe, Arizona Vol III
- Sanguansombat W., 2005. **Thailand Red Data : Birds.** Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning, Bangkok, Thailand. 158 p.
- Santisuk T. et al., 2006. **Thailand Red Data : Plants.** office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning, Bangkok, Thailand. 256 p.
- Santisuk, T. and Larsen, K. 2001. **Flora of Thailand 7 (3).** Prachachon Co. Ltd., Bangkok.
- Santisuk, T. and Larsen, K. 2002. **Flora of Thailand 7 (4).** Prachachon Co. Ltd., Bangkok.
- Santisuk, T. and Larsen, K. 2007. **Flora of Thailand 8 (2).** Prachachon Co. Ltd., Bangkok.
- Santisuk, T. and Larsen, K. 2011. **Flora of Thailand 10 (4).** Prachachon Co. Ltd., Bangkok.
- Smitinand, T. and Larsen, K. 1987. **Flora of Thailand 5 (1).** Chutima Press, Bangkok.

- Smitinand, T. and Larsen, K. 1990. **Flora of Thailand 5 (2)**. Chutima Press, Bangkok.
- Smitinand, T. and Larsen, K. 1993. **Flora of Thailand 6 (1)**. Rumthai Press Co. Ltd., Bangkok.
- Staiger, B. 2002. **Die Flechten familie Graphidaceae**. Studien in Richtungeiner Naturlichen Gliederung. Bibliotheca Lichenologica 85:1–526.
- Stuart, B. L., van Dijk, P. P. and Hendrie, D. B. 2001. **Photographic Guide to Turtles of Thailand, Laos, Vietnam and Cambodia**. DESIGN GROUP. Phnom Penh, Cambodia.
- Swinscow, T. D. V. and H. Krog. 1988. **Macrolichens of East Africa**. British Museum, London.
- Tagawa, M. and K. Iwatsuki. 1979. **Flora of Thailand 3 (1) (Pteridophytes)**. TISTR, Bangkok.
- Tagawa, M. and K. Iwatsuki. 1985. **Flora of Thailand 3 (2) (Pteridophytes)**. Phonphan Printing Co. Ltd., Bangkok.
- Tagawa, M. and K. Iwatsuki. 1988. **Flora of Thailand 3 (3) (Pteridophytes)**. Chutima Press, Bangkok.
- Tagawa, M. and K. Iwatsuki. 1989. **Flora of Thailand 3 (4) (Pteridophytes)**. Chutima Press, Bangkok.
- Thienhirun, S. 1997. **A Preliminary Account of the Xylariaceae of Thailand**. Ph.D.Thesis, Liverpool Jhon Moores University, Liverpool, UK.
- Thrower, S. L. 1998. **Hong Kong Lichens**. Department of Biology, The Chinese University of Hong Kong.
- Upreti, D. K. and A. Singh. 1987. **Lichen genus Laurera from the Indian sub continent**. Bulletin de Jardin Botanique National de Belgique 57: 367-383.
- Vidthayanon C., 2005. **Thailand Red Data : Fishes**. Office of Natural Resources and Environmental Policy and Planning, Bangkok, Thailand. 108 p.
- Vongshewarat, K. 2000. **Study in taxonomy and ecology of the lichens family Trypetheliaceae in Thailand**. M.S. thesis, Ramkhamhaeng University. Thailand.

ดัชนีชื่อไทย

ด้านพืช

กระเจียวขาว	128
กระเจียวขาวปากเหลือง	127
ก่อแซะ	108
กะเหรี่ยงร้อน	110
กาสะลองคำ	78
ขันทองพญาบาท	88
เข็มขาว	113
เข็มพวง	117
เข็มม่วง	68
แข่งกวางดง	120
คราม	95
ครามน้ำ	87
คอแลน	123
คำบุซา	91
เครือห้าต่อเจ็ด	125
แคหางค่าง	77
โคกกระออม	121
จ้าว	79
ข้างกระ	112
ชายผ้าสีดา	115
ชิงชี	82
ด่าง	76
ตะคร้ำ	81
ตาลเหลือง	107
ตุ้มกาขาว	124
ถั่วลาย	90
เถาแปบหนู	94
นางแย้มป่า	99

บอนเต่า	75
ปรู	69
ปอลมปม	102
ปุดเมืองกาน	129
เปราะทองลาร์เซน	126
ผักขมหนาม	70
ผักสาบ	114
พืลังกาสา	106
มะเตี้อูทุมพร	105
มะไฟ	86
มะหวด	122
มันเสา	84
เมื่อย	97
โมกมัน	74
ยอดดิน	118
ระย่อม	73
รักขาว	72
รักใหญ่	71
ว่านกระหัง	130
ว่านข้าวเหนียว	83
ล้มกบ	116
สะแล	104
สะแล่งหอมไก่	119
โสมขบา	101
หญ้างวงช้าง	80
หญ้าดอกคำ	98
หญ้าหางอัน	96
หนาดคำ	93
หนามหัน	89
หึ่งหนู	92

เหมือดจัดจาง	103
เหียง	85
อังกาบ	67
อินทนิลบก	100
เอื้องกุหลาบกระเป่าเปิด	109
เอื้องดอกมะขาม	111

ด้านสัตว์

กบหลังไหล	222
กบอ่องเล็ก	223
กระจ๊อน	157
กระรอกบินเล็กแก้มขาว	158
กระเล็นขนปลายหูสั้น	159
กิ้งก่าบินปีกส้ม	210
ค้างคาวขอบหูขาวกลาง	153
ค้างคาวบัวพันรี	154
ค้างคาวแวมไพร์แปลงเล็ก	155
งูเขียวพระอินทร์	211
งูออดไทย	212
งูลายสอใหญ่	214
งูลายสาบคอดแดง	213
งูเห่าหม้อ	215
จิ้งจกหางหนาม	216
จิ้งเหลนบ้าน	217
จิ้งเหลนภูเขาเกล็ดเรียบ	218
นกกระจ๊อยหัวลาย	206
นกกระจาบธรรมดา	198
นกกระจัดธรรมดา	196
นกกระแตแต้แว๊ด	168
นกกระเบื้องผา	209

นกแก้ว	202
นกกะเต็นน้อยธรรมดา	165
นกกระรางหัวหงอก	207
นกกาขงแดง	186
นกกาขงบ้าน	187
นกกาแวน	173
นกกินปลือกเหลือง	194
นกขมิ้นท้ายทอยดำ	195
นกขมิ้นน้อยธรรมดา	164
นกเขาเขียว	170
นกเขียวก้านตองหน้าผากสีทอง	169
นกเค้ากู่	205
นกเค้าโมง	204
นกจับแมลงคอดแดง	190
นกจับแมลงจุกดำ	185
นกจับแมลงสีฟ้า	189
นกจับแมลงอกส้มท้องขาว	188
นกจาบคาเล็ก	182
นกจาบคาหัวสีส้ม	181
นกจาบดินนอกลาย	208
นกแซงแซวหางอนขน	176
นกแซงแซวหางบ่วงใหญ่	177
นกเด้าดินทุ่งเล็ก	183
นกเด้าลมหลังเทา	184
นกตบยุงหางยาว	178
นกตะขาบทุ่ง	171
นกแต้วแล้วธรรมดา	197
นกปรอดทอง	199
นกปรอดหัวสีเขม่า	200
นกปรอดเหลืองหัวจุก	201
นกปลีกล้วยลาย	193

นกปลีกกล้วยเล็ก	192
นกปีกลายสก๊อต	174
นกโพระดกธรรมดา	180
นกยอดหญ้าหัวดำ	191
นกยางควาย	166
นกสาธิตาเขียว	172
นกสีชมพูสวน	175
นกอีแพรดแถบออกดำ	203
นกแอนฟง	167
นกแอนฟ้าหงอน	179
บั้งดำเล็ก	234
ปลากระทิงลาย	230
ปลาแก้มข้ำ	228
ปลาชื่อยอกหางเหลือง	226
ปลาชีวกวายแถบดำ	229
ปลาชีวนวดยาว	224
ปลาน้ำหมึก	227
ปลาเลียหิน	225
ปลาหมอช้างเหยียบ	231
แมงป่องข้าง	233
แมงป่องเล็ก	232
หนูทุกเล็ก	152
เหยี่ยวกิ้งก่าสีดำ	161
เหยี่ยวขาว	163
เหยี่ยวนกเขาชิศรา	160
เหยี่ยวปีกแดง	162
อ้นเล็ก	156
อึ่งข้างดำ	221
อึ่งน้ำเต้า	220
อึ่งลาย	219

ด้านแมลง

ครึ่ง (ตัวผู้)	315
ตัวก้นกระดก	312
ตัวงคิมยี่ราฟ	308
ตัวงแรดป่า	310
ตัวงเสือ	306
ตัวงหนวดยาวจุดสยาม	304
ต่อกระดาก	324
ปลวก	333
ผีเสื้อกลางคืน	296
ผีเสื้อกะทกรกธรรมดา	271
ผีเสื้อกะลาสีลายจุด	275
ผีเสื้อจรกานอนยี่โถ	272
ผีเสื้อเงรสามจุด	283
ผีเสื้อถุงทองธรรมดา	278
ผีเสื้อพุ่มไม้ธรรมดา	267
ผีเสื้อร่มควัน	299
ผีเสื้อลายเสือ	288
ผีเสื้อไวส์เคาท์ขอบฟ้า	276
ผีเสื้อสายัณห์สีตาลธรรมดา	274
ผีเสื้อแสดหางยาว	268
ผีเสื้อหนอนกระทุ้	292
ผีเสื้อหนอนกาฝากจุดแดง	284
ผีเสื้อหนอนคูนธรรมดา	285
ผีเสื้อหนอนจำปีจุดแยก	279
ผีเสื้อหนอนเจาะสัก	290
ผีเสื้อหนอนพุทราแถบฟ้า	266
ผีเสื้อหนอนมะไฟลายเลียน	298
ผีเสื้อหนอนมังกรลำไย	294
ผีเสื้อหนอนหนามกะทกรก	270

ผีเสื้อหางติ่งนางละเวง	280
ผีเสื้อหางตุ้มจุดชมพู	281
ผีเสื้ออำชตุ้ครรรมตา	273
ผีเสื้อหลวง	318
มดแดง	321
มดหนามหีบทองแหลม	322
แมลงทับขาแดง	302
แมลงปอบ้านเสื่อวงลาย	327
แมลงปอบ้านเสื่อสามเหลี่ยม	328
เสี้ยนดิน	320
เหลือบ	331

เห็ดฟานน้ำตาลแดง	361
เห็ดมันปู	352
เห็ดระโงกขาว	351
เห็ดระโงกเหลือง	350
เห็ดรังแตน	371
เห็ดรังนก	368
เห็ดรังมีม	369
เห็ดลม	358
เห็ดหลินจือ	357
เห็ดหูช้าง	356

ด้านเห็ดรา

เห็ดกรวยทองตะกู่	372
เห็ดกระด้างรูน้ำตาลอ่อนอมเหลือง	374
เห็ดกระดิ่งหยก	386
เห็ดก้อนกรวดยางสีเหลือง	375
เห็ดขมมันน้อย	353
เห็ดขมมันใหญ่	354
เห็ดขอนแดง	373
เห็ดซ่า	359
เห็ดชิง	360
เห็ดแครง	363
เห็ดคันทมีม่วงดำ	377
เห็ดดาวดินกลม	366
เห็ดแดงน้ำหมาก	362
เห็ดปะการังยอดเขากวาง	355
เห็ดปะการังหนามเหลือง	364
เห็ดพายทอง	365

ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

กระติบข้าวเหนียว	458
ข้อง	448
แข่งปลา	450
จักสานส้มไก่	452
ผู้รู้การจักสาน	460
ผู้รู้ด้านสมุนไพร	462
ไม้กวาดดอกหญ้า	454
สานทางมะพร้าว	446
เสื่อลำแพน	456
หมอสั่งเคราะห์	442
หวดนั่งข้าว	444

Index

Plant

<i>Abelmoschus moschatus</i>	101	<i>Etlingera araneosa</i>	129
<i>Acacia comosa</i>	89	<i>Fernandoa adenophylla</i>	77
<i>Adenia viridiflora</i>	114	<i>Ficus racemosa</i>	105
<i>Aerides falcata</i>	109	<i>Gagnepainia thoreliana</i>	130
<i>Alangium salviifolium</i>	69	<i>Galactia tenuiflora</i>	94
<i>Amaranthus spinosus</i>	70	<i>Garuga pinnata</i>	81
<i>Anacolosia ilicoides</i>	108	<i>Gluta usitata</i>	71
<i>Ardisia polycephala</i>	106	<i>Gnetum montanum</i>	97
<i>Baccaurea ramiflora</i>	86	<i>Hapaline benthamiana</i>	75
<i>Barleria cristata</i>	67	<i>Heliotropium indicum</i>	80
<i>Bombax ceiba</i>	79	<i>Hoya kerrii</i>	76
<i>Breynia retusa</i>	87	<i>Hymenodictyon orixense</i>	116
<i>Broussonetia kurzii</i>	104	<i>Hypoxis aurea</i>	98
<i>Capparis micracantha</i>	82	<i>Indigofera tinctoria</i>	95
<i>Cardiospermum halicacabum</i>	121	<i>Ixora butterwickii</i>	117
<i>Centrosema pubescens</i>	90	<i>Lagerstroemia macrocarpa</i>	100
<i>Clerodendrum viscosum</i>	99	<i>Lepisanthes rubiginosa</i>	122
<i>Cornukaempferia larsenii</i>	126	<i>Memecylon plebejum</i>	103
<i>Crotalaria juncea</i>	91	<i>Morinda angustifolia</i>	118
<i>Crotalaria nerifolia</i>	92	<i>Murdannia edulis</i>	83
<i>Curcuma cochinchinensis</i>	127	<i>Nephelium hypoleucum</i>	123
<i>Curcuma parviflora</i>	128	<i>Ochna integerrima</i>	107
<i>Cymbidium aloifolium</i>	110	<i>Platyterium wallichii</i>	115
<i>Dendrobium delacourii</i>	111	<i>Radermachera ignea</i>	78
<i>Desmodium oblongum</i>	93	<i>Rauwolfia serpentina</i>	73
<i>Dioscorea alata</i>	84	<i>Rhynchosytilis gigantea</i>	112
<i>Dipterocarpus obtusifolius</i>	85	<i>Rothmannia sootepensis</i>	119
<i>Eranthemum album</i>	68	<i>Semecarpus cochinchinensis</i>	72
		<i>Strychnos nux-blanda</i>	124
		<i>Suregada multiflorum</i>	88

<i>Tetrastigma serrulatum</i>	125
<i>Thespesia lampas</i>	102
<i>Uraria lagopodioides</i>	96
<i>Vanda lilacina</i>	113
<i>Wendlandia paniculata</i>	120
<i>Wrightia arborea</i>	74

Animal

<i>Accipiter badius</i>	160
<i>Aegithina tiphia</i>	164
<i>Alcedo atthis</i>	165
<i>Amauornis phoenicurus</i>	202
<i>Anthus rufulus</i>	183
<i>Arachnothera longirostra</i>	192
<i>Arachnothera magna</i>	193
<i>Artamus fuscus</i>	167
<i>Aviceda leuphotes</i>	161
<i>Bandicota savilei</i>	152
<i>Bubulcus coromandus</i>	166
<i>Butastur liventer</i>	162
<i>Calluella guttulata</i>	219
<i>Cannomys badius</i>	156
<i>Caprimulgus macrurus</i>	178
<i>Chalcophaps indica</i>	170
<i>Chloropsis aurifrons</i>	169
<i>Chrysopelea ornata</i>	211
<i>Cinnyris jugularis</i>	194
<i>Cissa chinensis</i>	172
<i>Copsychus malabaricus</i>	186
<i>Copsychus saularis</i>	187

<i>Coracias benghalensis</i>	171
<i>Crypsirina temia</i>	173
<i>Cynopterus sphinx</i>	153
<i>Cyornis tickelliae</i>	188
<i>Dicaeum cruentatum</i>	175
<i>Dicrurus hottentottus</i>	176
<i>Dicrurus paradiseus</i>	177
<i>Draco maculatus</i>	210
<i>Elanus caeruleus</i>	163
<i>Esomus metallicus</i>	224
<i>Eumyias thalassinus</i>	189
<i>Ficedula albicilla</i>	190
<i>Garra fasciacauda</i>	225
<i>Garrulax leucolophus</i>	207
<i>Garrulus glandarius</i>	174
<i>Glauucidium cuculoides</i>	204
<i>Haplopelma minax</i>	234
<i>Hemidactylus frenatus</i>	216
<i>Hemiprocne coronata</i>	179
<i>Heterometrus spinifer</i>	233
<i>Hylopetes phayrei</i>	158
<i>Hypothymis azurea</i>	185
<i>Isometrus maculatus</i>	232
<i>Mabuya multifasciata</i>	217
<i>Mastacembelus favus</i>	230
<i>Megaderma spasma</i>	155
<i>Magalaima lineata</i>	180
<i>Menetes berdmorei</i>	157
<i>Merops leschenaulti</i>	181
<i>Merops orientalis</i>	182
<i>Microhyla heymonsi</i>	221
<i>Microhyla ornata</i>	220

<i>Monticola solitarius</i>	209
<i>Motacilla cinerea</i>	184
<i>Mystacoleucus marginatus</i>	226
<i>Nectarinia jugularis</i>	215
<i>Oligodon taeniatus</i>	212
<i>Opsarius koratensis</i>	227
<i>Oriolus chinensis</i>	195
<i>Otus lettia</i>	205
<i>Pellorneum ruficeps</i>	208
<i>Phylloscopus inornatus</i>	196
<i>Pitta moluccensis</i>	197
<i>Ploceus philippinus</i>	198
<i>Pristolepis fasciata</i>	231
<i>Puntius orphoides</i>	228
<i>Pycnonotus atriceps</i>	199
<i>Pycnonotus aurigaster</i>	200
<i>Pycnonotus flaviventris</i>	201
<i>Rana lateralis</i>	222
<i>Rana nigrovittata</i>	223
<i>Rasbora paviei</i>	229
<i>Rhabdophis subminiatus</i>	213
<i>Rhipidura javanica</i>	203
<i>Rousettus leschenaulti</i>	154
<i>Saxicola stejnegeri</i>	191
<i>Sphenomorphus maculatus</i>	218
<i>Tamiops mccllellandi</i>	159
<i>Urosphena squameiceps</i>	206
<i>Vanellus indicus</i>	168
<i>Xenochrophis piscator</i>	214

Insect

<i>Acraea violae</i>	270
<i>Apis dorsata</i>	318
<i>Arthroschista hilaralis</i>	296
<i>Calochroa bramani</i>	306
<i>Catopsilia pomona pomona</i>	285
<i>Cethosia cyane euanthe</i>	271
<i>Cyclolosia papilionaris</i>	298
<i>Delias descombesi descombesi</i>	284
<i>Discolampa ethion</i>	266
<i>Dorylus orientalis</i>	320
<i>Euploea core godartii</i>	272
<i>Eurema blanda</i>	283
<i>Graphium doson evemonides</i>	279
<i>Gyneutocera papilionaria</i>	299
<i>Havilanditermes proatripennis</i>	333
<i>Hypolycaena erylus</i>	267
<i>Laccifer lacca</i>	315
<i>Lexias pardalis jadeitina</i>	273
<i>Loxura atymnus</i>	268
<i>Melanitis leda leda</i>	274
<i>Neochera dominia</i>	292
<i>Neptis magadha</i>	275
<i>Oecophylla smaragdina</i>	321
<i>Olenecamptus siamensis</i>	304
<i>Orthetrum testaceum</i>	327
<i>Orthetrum triangulare</i>	328
<i>Pachliopta aristolochiae</i>	281
<i>Paederus fuscipes</i>	312
<i>Papilio memnon agenor</i>	280
<i>Polistes stigma</i>	324

<i>Polyrhachis illaudata</i>	322
<i>Prosopocoilus giraffa</i>	308
<i>Sternocera ruficornis</i>	302
<i>Tabanus fulvilinearis</i>	331
<i>Tanaecia julii</i>	276
<i>Tarsolepis elephatorum</i>	294
<i>Tatargina picta</i>	288
<i>Trichogomphus martabani</i>	310
<i>Troides aeacus aeacus</i>	278
<i>Xyleutes ceramica</i>	290

Mushroom

<i>Amanita hemibapha</i>	350
<i>Amanita princeps</i>	351
<i>Arcangeliella beccarii</i>	375
<i>Camillea tinctor</i>	376
<i>Cantharellus cibarius</i>	352
<i>Clavulinopsis laeticolor</i>	364
<i>Craterellus aureus</i>	353
<i>Craterellus odoratus</i>	354
<i>Cyathus striatus</i>	368
<i>Dacryopinax spathularia</i>	365
<i>Daldinia eschscholtzii</i>	377
<i>Ganoderma applanatum</i>	356
<i>Ganoderma lucidum</i>	357
<i>Geastrum saccatum</i>	366
<i>Hexagonia apiaria</i>	369
<i>Hexagonia cingulata</i>	370
<i>Hexagonia tenuis</i>	371
<i>Hypoxylon fendleri</i>	378

<i>Hypoxylon haematostroma</i>	379
<i>Hypoxylon investiens</i>	380
<i>Hypoxylon lividicolor</i>	381
<i>Hypoxylon nitens</i>	382
<i>Irpex flavus</i>	367
<i>Lactarius flavidulus</i>	359
<i>Lactarius piperatus</i>	360
<i>Lactarius volemus</i>	361
<i>Lentinus polychrous</i>	358
<i>Microporus xanthopus</i>	372
<i>Pycnoporus sanguineus</i>	373
<i>Rhodophyllus virescens</i>	386
<i>Russula emetica</i>	362
<i>Schizophyllum commune</i>	363
<i>Scytinopogon angulisporus</i>	355
<i>Trametes cingulata</i>	374
<i>Xylaria badia</i>	383
<i>Xylaria culleniae</i>	384
<i>Xylaria grammica</i>	385

Lichen

<i>Acanthothecis clavulifera</i>	405
<i>Anthracothecium cristatellum</i>	430
<i>Arthonia cinnabarina</i>	403
<i>Chapsa leprocarpoides</i>	406
<i>Chrysothrix candelaris</i>	404
<i>Diorygma hieroglyphicum</i>	407
<i>Dirinaria applanata</i>	426
<i>Dyplolabia afzelii</i>	408
<i>Glyphis cicatricosa</i>	409

<i>Glyphis scyphulifera</i>	410
<i>Graphis longispora</i>	411
<i>Graphis rhizicola</i>	412
<i>Laurera benguelensis</i>	433
<i>Laurera madreporiformis</i>	434
<i>Lecanora achroa</i>	415
<i>Letrouitia domingensis</i>	416
<i>Letrouitia leprolyta</i>	417
<i>Letrouitia transgressa</i>	418
<i>Malmidea aurigera</i>	419
<i>Malmidea bakeri</i>	420
<i>Malmidea inflata</i>	421
<i>Malmidea piae</i>	422
<i>Ocellularia terebrata</i>	413
<i>Parmotrema praesorediosum</i>	423
<i>Parmotrema tinctorum</i>	424
<i>Porina eminentior</i>	428
<i>Porina glabra</i>	429
<i>Pyrenula anomala</i>	431
<i>Pyrenula kurzii</i>	432
<i>Pyxine meissneriana</i>	427
<i>Relicinopsis rahengensis</i>	425
<i>Thelotrema pachysporum</i>	414
<i>Trypethelium eluteriae</i>	435
<i>Trypethelium nigroporum</i>	436

คณะทำงาน

นางสุรางค์ เจริญศิริธัญ	ผู้อำนวยการกลุ่มงานความหลากหลายทางชีวภาพ ด้านป่าไม้
นางสาววีรณา สมพีร์วงศ์	นักวิทยาศาสตร์ชำนาญการ
นายอภิวัฒน์ เอื้ออารีเลิศ	นักวิชาการป่าไม้ปฏิบัติการ
นางสาวนิรดา แป้นนางรอง	นักวิทยาศาสตร์
นายอานุภาพ โตสุวรรณ	นักวิทยาศาสตร์
นางสาวเกศรา แก้วก้อน	นักวิทยาศาสตร์
นางสาวสุทธิลักษณ์ โรจนานุกุล	ผู้ช่วยนักวิจัย
นายกิติวุฒิ ช่างเจริญ	ผู้ช่วยนักวิจัย
นายสนั่น หมดสี๊ะ	เจ้าพนักงานการเกษตร
นางสาวจารินี บำรุงถิ่น	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
นางสุวรรณี สร้างคำ	เจ้าหน้าที่บันทึกข้อมูล
นางสาวชลดา พรจ่าย	นักวิทยาศาสตร์ (จ้างเหมา)
นางสาวณัฐนันท์ ทะแดง	นักวิทยาศาสตร์ (จ้างเหมา)
นางสาวนงศ์ลักษณ์ อาญาเมือง	นักวิทยาศาสตร์ (จ้างเหมา)
นางสาวดาริกา เศษบุบผา	นักวิทยาศาสตร์ (จ้างเหมา)
นางสาวนรินทร์รัตน์ นิมประเสริฐ	นักวิทยาศาสตร์ (จ้างเหมา)
นางสาวเปมิกา ค่ายกนกวงศ์	นักวิทยาศาสตร์ (จ้างเหมา)
นางสาวพรสุดา กุหลาบเทียม	นักวิทยาศาสตร์ (จ้างเหมา)
นางสาวเพ็ญแข ชัยวิวัฒน์	นักวิทยาศาสตร์ (จ้างเหมา)
นายณัฐพงศ์ จันทร์หอม	นักวิทยาศาสตร์ (จ้างเหมา)
นายันทวุฒิ สุนทรวิทย์	นักวิทยาศาสตร์ (จ้างเหมา)
นางสาวจิตาภา แสงสุริยา	นักวิทยาศาสตร์ (จ้างเหมา)
นางสาวพรพรรณ เนียมสวัสดิ์	นักวิทยาศาสตร์ (จ้างเหมา)

ที่ปรึกษา

นายธีรภัทร ประยูรสิทธิ

นายรัชฎา สุริยกุล ณ อยุธยา

นางเปรมพิมล พิมพ์พันธุ์

นายสมชัย มาเสถียร

นายธิตี วิจารณ์

อธิบดีกรมป่าไม้

รองอธิบดีกรมป่าไม้

รองอธิบดีกรมป่าไม้

รองอธิบดีกรมป่าไม้

รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ

สำนักวิจัยและพัฒนาการป่าไม้

ขอขอบคุณ

ผู้เชี่ยวชาญด้านพืช

ผู้เชี่ยวชาญด้านสัตว์

ผู้เชี่ยวชาญด้านแมลง

ผู้เชี่ยวชาญด้านไลเคน

นางสาววิสาขา เพียรสุภาพ

ดร.ไสว วังหงษา อาจารย์ประทีป ดั่งแคว

นายอรรถพล รุจิราวรรณ นายมานพ เหลี่ยมปาน

รศ.โกศล เจริญสม ดร.สุขสวัสดิ์ พลพินิจ

ผศ.ดร.กัณษริย์ บุญประกอบ ดร.ขจรศักดิ์ วงศ์ชีวรัตน์

นางสาวนาถวิดา ดวงมุข

ขอขอบคุณหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ อต. 1 (ท่าปลา)

นายสุทัศน์ กาวิชัย

หัวหน้าหน่วยป้องกันรักษาป่าที่ อต.1(ท่าปลา)

นายสุพันธ์ คำมูล

พนักงานพิทักษ์ป่า ส2

นายจันทร์ เพ็ชรเสา

พนักงานพิทักษ์ป่า ส2

นายประสิทธิ์ กุลพรม

พนักงานขับรถยนต์ ส2

นายมนัส ทองจันทร์

เจ้าหน้าที่ตรวจป่า

นายไทย ลือทอง

เจ้าหน้าที่ตรวจป่า

นายตอกรัก สารถ้อย

เจ้าหน้าที่ตรวจป่า

นายอภัย เงินพรวน

เจ้าหน้าที่ตรวจป่า

นายบุญปลูก เงินวัน

เจ้าหน้าที่ตรวจป่า

นายสุธี ภักดี

เจ้าหน้าที่ศูนย์ฟื้นฟูสภาพป่าสงวนแห่งชาติป่าลำน้ำน่านฝั่งขวา

ขอขอบคุณภาคีเครือข่าย

นายชาญณรงค์ สังข์เงิน

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลผาเลือด

นายเงิน เฟื่องจู

ผู้ใหญ่บ้านห้วยเจริญ

นางสุพิน เกียรติศิริถาวร

ศูนย์ประสานงานป่าไม้อุดรดิตถ์

อาสาสมัครชุมชน

บ้านห้วยเจริญ

นายหนา สว่างทิตย์

นายอภิชาติ บุญสี

นายหอม ตาใส

นายหิน จ้าวแก่ง

นายนวล ดำหลุย

นายสงวน นำแจ้

นายหลุ่น อินแจ้

นายสุนัน ผุสผล

นางวิจิตรา ลำไย

บ้านน้ำต๊ะ

นายเพชร ปันนวน

นายอนันต์ ปันนวน

นายคำสน ทาแก้ว

นายจ้านงค์ เสนใจ

นายสุรศักดิ์ วงษ์ดอน

นายสมชาย หนูเสียว

นายสมคิด วงษ์ดอน

นายเอกพันธ์ คำน้อย

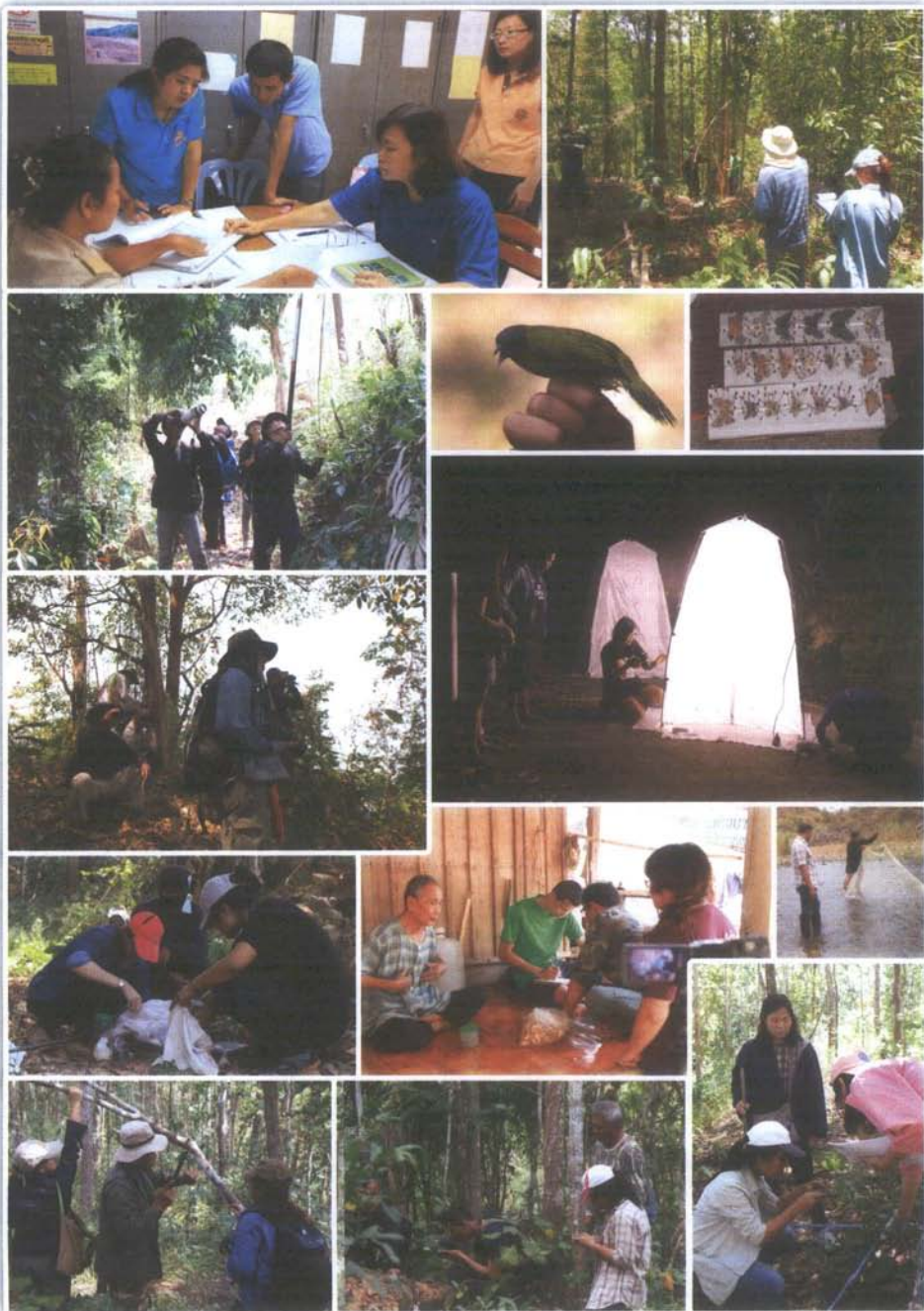
นายไพโรสิทธิ์ แสนหลวง

คืบพรรณพืช สร้างความตระหนัก อนุรักษ์ความหลากหลายฯ

กว่าจะได้ข้อมูล.....

ฐานข้อมูล : ระบบจัดการฐานความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพต้นป่าไม้

Forest Biodiversity Division
ระบบจัดการฐานความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ
กรมอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพแห่งชาติ กรมส่งเสริมการเกษตร

Home | [หน้า](#) | [สืบค้น](#) | [แนะนำ](#) | [เกี่ยวกับเรา](#) | [นโยบาย](#) | [คู่มือการใช้งาน](#) | [พื้นที่ป่า](#) | [สถิติ](#) | [ข่าวประชาสัมพันธ์](#) | [บทความ](#) | [เอกสารเผยแพร่](#) | [ติดต่อ](#)

Who's Online

We have 1 guest and 1 member online

กาสะลองคำ สลายสารพัดประโยชน์

รหัสประจำพรรณไม้: 1057, กล้วยไม้ชนิดนี้พบในเขต 550 เมตรจากระดับน้ำทะเลในป่า Rademacheria ignea (Hort.)

User Menu

- ▼ ข้อมูลส่วนตัว
- ▼ เขียนบทความ
- ▼ แนะนำเว็บไซต์
- ▼ ออกจากระบบ

Login Form

Hi เสกขมา เข้าใจ!

บทความล่าสุด

- ธรรมชาติของป่าดิบชื้นภาค
- เขตอุตสาหกรรมและสิ่งแวดล้อม
- อนุรักษ์สัตว์ป่า
- อนุรักษ์สัตว์ป่า
- อนุรักษ์สัตว์ป่า
- อนุรักษ์สัตว์ป่า
- อนุรักษ์สัตว์ป่า

Home > Home

"ภาคประชาชน-นักคิด" ร่วมรณรงค์สนับสนุนสร้างเขื่อนถาวร

กลุ่มอนุรักษ์แม่น้ำจันทบุรี และนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
[Read More](#) 157 Hits

นางสาวฉวีวรรณ อนุรักษ์ช้างเผือกภาคเหนือ 1 ในโลก

อนุรักษ์ช้างเผือกภาคเหนือจาก 45 เมื่อครั้งโลก ดิถุภัณฑ์บรรณคดี
[Read More](#) 181 Hits

คุณฉวีวรรณ อนุรักษ์ช้างเผือกภาคเหนือเป็นประวัติการณ์

ทนายฉวีวรรณอนุรักษ์ช้างเผือกภาคเหนือเป็นประวัติการณ์
[Read More](#) 165 Hits

3 บทความรวมเรื่องกล้วยไม้ภาคเหนือของสวนพฤกษศาสตร์

กล้วยไม้ 22 มี.ค. - กล้วยไม้ภาคเหนือ สืบค้น และค้นผู้จัด
[Read More](#) 360 Hits

บทความกล้วยไม้ กล้วยไม้ภาคเหนือ 6 เดือนแล้วเสร็จ

กล้วยไม้ 27 มี.ค. - กล้วยไม้ภาคเหนือ สืบค้น และค้นผู้จัด
[Read More](#) 348 Hits

บทความที่เกี่ยวข้อง

แบบสอบถาม

อาชีพของผู้เข้าชมคือ?

- บุคคลทั่วไป
- นักวิชาการ
- นักวิจัย-นักศึกษา
- นักวิจัย
- อาจารย์

เอกสารเผยแพร่

- ป่าเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า
- อนุรักษ์สัตว์ป่า
- อนุรักษ์สัตว์ป่า
- อนุรักษ์สัตว์ป่า
- อนุรักษ์สัตว์ป่า
- อนุรักษ์สัตว์ป่า
- อนุรักษ์สัตว์ป่า

FRESH Biodiversity System

ระบบจัดการฐานความรู้ด้านความหลากหลายทางชีวภาพ

Internet Explorer ได้ติดตั้งจากเว็บไซต์ IE mac Firefox

copyright © สำนักอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพต้นป่าไม้ กรมส่งเสริมการเกษตร

<http://biodiversity.forest.go.th>

เว็บไซต์กลุ่มงานความหลากหลายทางชีวภาพต้นป่าไม้

Forest Biodiversity Division

กลุ่มงานความหลากหลายทางชีวภาพต้นป่าไม้

หน้าแรก กิจกรรม ข่าว ฐานข้อมูล CHM เกี่ยวกับเรา

งานเสริมสร้างความตระหนักด้านการอนุรักษ์ ความหลากหลายทางชีวภาพ

วันที่ 19 มิถุนายน 2557 กลุ่มงานความหลากหลายทางชีวภาพต้นป่าไม้ ได้จัดงานเสริม
สร้างความตระหนักด้านการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ ตามโครงการอนุรักษ์
และพัฒนาความหลากหลายทางชีวภาพ ปี 2557

[อ่านต่อ](#)

Forest Biodiversity Division

สำนักงานความหลากหลายทางชีวภาพต้นป่าไม้

Home Activities News Database CHM About Us

Royal Forest Department had
exhibited in a celebration event on
the occasion of International
Biodiversity Day, 22 May 2014

On 20th-23th May 2014, Forest Biodiversity Division, Forestry Research and
Development Bureau, Royal Forest Department

[Read](#)

What's new

- Ban Sam Kha's Forested Watershed
- Royal Forest Department had exhibited in a celebration event on the occasion of International Biodiversity Day, 22 May 2014
- The 7th on-site work, the conservation and development of biodiversity project based on the budget of 2014
- The fifth on-site work, the conservation and development of biodiversity project based on the budget of 2014
- The fourth on-site work, the conservation and development of biodiversity project based on the budget of 2014

Q & A

Vote Poll

What do you think about the usability of this website?

- Good
 Moderate
 Improvements needed

Vote

[View Results](#)

<http://fbd.forest.go.th>

เว็บไซต์กลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความหลากหลายทางชีวภาพ

เมนู

Search

- Home
- News
- Policy
- Law
- Convention
- Forest Areas
- Biodiversity Status
- Forest Traditional Knowledge
- Conservation
- Forest Management
- Networks
- International Cooperation
- Capacity Building
- Documents
- Specialist Directory
- Organizations and Divisions
- About Us

กลไกการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความหลากหลายทางชีวภาพ กรมป่าไม้

มีอะไรใหม่

“เพื่อลม”อาหารจากขอนไม้
เกิดลม เพื่อทำขนม เค้กขอม หรือ เค้กขอม (Lentils and Potato Leav) เป็นเค้กขอม
ชนิดโรตีสายดำ หอมไปด้วยรสชาติและรูปร่าง
สวยงามให้สัมผัสอาหารมีสุขภาพดีเกิดลม
เป็น ส่วนประกอบ

อ่านต่อ

ติดต่อเรา

สามารถติดต่อศูนย์ข้อมูลและสื่อมวลชนได้ที่นี่

[คลิกที่นี่](#)

เกี่ยวกับเรา

ศูนย์ข้อมูลและสื่อมวลชนความหลากหลายทางชีวภาพ กรมป่าไม้

[คลิกที่นี่](#)

แสดงความคิดเห็น

คุณคิดอย่างไรกับการใช้ภาษาในเว็บไซต์นี้

ไม่ทราบแน่ชัด

ไม่ทราบได้ปานกลาง

พอรับได้

[Vote](#)

[View Results](#)

เมนู

Search

- Home
- News
- Policy
- Law
- Convention
- Forest Areas
- Biodiversity Status
- Forest Traditional Knowledge
- Conservation
- Forest Management
- Networks
- International Cooperation
- Capacity Building
- Documents
- Specialist Directory
- Organizations and Divisions
- About Us

Clearing House Mechanism, Royal Forest Department

What's new

Gudjab forest
Gudjab forest is located on Gudjab district, Udonthani. This forest has the potential to be a new ecotourism area for Udonthani because of the notable beauty of Thameng which contains prehistoric paintings, including more than 16 tourist attractions like Lachin, Ladka, Ladkom, Tabkwaie and Mahasawan stone garden

Read More

Contact Us

You can contact us

[Click Here](#)

About Us

You can see the data of Forest Biodiversity Division

[Click Here](#)

Comment

What do you think about the usability of this website?

Good

Moderate

Improvements needed

[Vote](#)

[View Results](#)

<http://chm.forest.go.th>

574.4(593)

BT20096

กรม

ป่าลำน้ำน่านฝั่งขวาความหลากหลาย
ทางชีวภาพของผืนป่าหลังสัมปทาน
ท่าไม้

๖๘	๘๓	๖๙
----	----	----

BT20096

*Biodiversity have a lot of thing
beyond what you think.*

กลุ่มงานความหลากหลายทางชีวภาพด้านป่าไม้

โทร. 0-2561-4292-3 ต่อ 5030

<http://fbd.forest.go.th>

ศูนย์ความรู้ (ศคร.)

BT20096

Welcome

